

Extret del catàleg dels llibres manuscrits anteriors al segle XVIII del Museu Episcopal de Vich

Per Mn. Josep Gudiol, prev.

SECCIÓ PRIMERA

SAGRADA ESCRITURA

(TEXT I COMENTARIS)

1, 2, 3, 4. - BIBLIA SACRA

Manuscrit en quatre volums : el primer, actualment, de 279 folis; el segon, de 422; el tercer, de 450, i el darrer, de 333. Tot va escrit en pergamí ras o similar a vitel.la; essent, els folis, d'uns 385 x 260 mm., i de 255 x 160 de caixa. Text a dos corondells, de 25 ratlles, escrit amb gran nitidesa, en bella lletra gòtica formada, en negre i vermell; caplletres, als fronts dels capítols, en atzur i güella, ornades d'imbricacions i rasgueigs; havent-hi, demés, bon nombre de grans inicials al començ de tots els llibres i pròlegs, i encara en altres llocs, fetes de mà destríssima, historiades i decoratives, en or, argent i vives coloracions, acreditant tot un mestre miniaturista. En el conjunt del treball ressurta una sola personalitat, que degué fer tant d'escriptor com de caplletrador i miniador, i que firmà la terminació de sa magna i gloriosa obra una vegada acabat el text del quart volum.

Relligadura de posts encuirades de negre, poc antiga.

Segle XIII (any 1268).

Inventari del Museu n.º 7538, 7539, 7540 i 7541, i XXII, XXIII, XXXIV i XXV, del catàleg dels llibres propis del Capítol de Vich. Ha concedit la deguda importància a aquesta Bíblia el citat VILLANUEVA, en el volum VI del *Viage literario*, pàg. 74. El PIFERRER n'ha escrit que és «rival de la de Gerona, si no le excede, en la riquesa de sus miniaturas, en la originalidad de los dibujos y animales fantásticos, y en la expresi6n de las testas». (Cataluña, II, pàg. 234.)

VOLUM I [1]

Foli 1 : Resulta un foli afegit, probablement en el segle XV, el qual conté uns versos, que donen les indicacions per a recordar l'ordre dels llibres de l'Antic i Nou Testament, amb l'epígraf *Isti versus sunt utiles ad retinendum memoriter librorum nomina Biblie*. Després dels set versos ve la llista dels llibres que componen l'Antic i Nou Testament, i al verso del mateix foli hi ha una altra llista dels que són inclosos en el vol. I de la Bíblia. Falten els primers folis, que deuriem portar els pròlegs i els quatre primers capítols del llibre del Gènesi, el qual comença, en el f. 2, amb les paraules : ... *occideret cayn septuplum / punietur...* Text que correspon al vers 15 del dit cap. IV. Un inventari dels llibres del Capítol de Vich del segle XV, referint-se a la present Bíblia, diu que : *incipit in primo folio et in primo corondello in rubro incipit prologus, et in nigro ffrater ambrosius, et finit in secundo corendello primae paginae, et si imperitus etc., finit in prima pagina in secundo corondello Parabole Salomonis explicat prologus*. Això vol dir que en els folis que falten hi aniria, com a pròleg de l'obra, la carta de sant Jeroni a Paulí, que tantes edicions de la Bíblia impreses porten com a introducció general al Sagrat Llibre. El llibre del Gènesi termina

- 25 -

en el verso del f. 55, començant en el següent el llibre de l'Èxode, encapçalat per una formosa miniatura. El Levític comença també amb bella inicial historiada, al verso del f. 102, i el dels Números al verso del f. 133; seguint el Deuteronomi en el f. 177. El Pentateuc termina al verso del f. 217, on comença el pròleg del llibre de Josuè; principiant-se el text sagrat al verso del f. 218, i el llibre dels Judges al verso del f. 246; el llibre de Ruth al revers del f. 275. Termina el volum al verso del f. 279 amb les paraules : *obez genuit ysai. Isay genuit / Daud regem. Explicat ruth*.

VOLUM II [2]

Després d'un foli en blanc, al verso del qual, amb lletra del segle XV, hi ha un

capbreu dels llibres continguts en el volum, comença aquest en el f. 1 amb el pròleg *In libris regum*. Aquest pròleg comença amb els mots : *Viginti et / duas litteras / esse apud hebreos...* Aquest pròleg termina en el f. 3 amb les paraules *obmuntui et hu / miliatus sum et silui de / bonis*. Immediatament comença el llibre I dels Reis. El II s'encapçala en el f. 44, el III en el f. 75 i el IV en el f. 113, terminant al verso del f. 147, on es dona principi al pròleg de sant Jeroni als llibres dels Paralipomens; pròleg que comença : *Si septuagin / la interpre /-tum...* El I llibre dels Paralipomens té l'incipit en el f. 149, acabant-se en el f. 183, on comença el pròleg del següent llibre amb la carta de sant Jeroni a Domnió i Novacià. El Sagrat Text del dit llibre comença en el f. 184 i termina en el 226. En aquest foli hi va el pròleg als II llibres d'Esdras, amb què donen començ les paraules *Utrum difficilium sit*, o sia la carta jeronimiana dirigida a Domnió i Novacià. El text té principi en el f. 227 v.º, posant-se-li fi al verso del f. 238, on comença el llibre dit de Neemias, anant a continuació, en el f. 256, el llibre II d'Esdras. En el f. 274 s'inicia el pròleg al llibre de Tobias, que resulta ésser la carta de sant Jeroni a Cromaci i Eliodor, bisbes. El text de Tobias es troba des del verso del mateix foli fins al f. 286. Foli 286 verso: hi va el pròleg al llibre de Judit, el qual té, per primers mots : *Apud ebreos / liber iudith / inter agiogra- / -pha legitur*, restant encara, en la mateixa plana, lloc per a començar el primer capítol del llibre. Foli 303 v.º : *Incipit prologus in li / -bro / Hester / Librum es / -ter variis traslatio / -nibus constat...* Al verso del mateix foli : *Incipit liber Hester...* Foli 318 v.º : *Incipit prologus in liber / iob / Cogor / per singulos / scrip / ture / divine / libros*. En el f. 320 hi va un segon pròleg : *Item alii / us prologus / Si autem fiscoel- / -lam junco / texerem...* Al verso del mateix foli comença el llibre de Job. Foli 350 v.º : *Incipit liber hymnorum vel soli / loquiorum prophete de Christo / Beatus vir...* El volum, en el f. 422, termina amb el Salm CL, restant el verso en blanc.

VOLUM III [3]

Després d'un foli en blanc, on amb lletra quatrecentista fou posada la llista dels textos continguts en el volum, ve el f. 1. Foli 1 : *Incipit prologus in parabolis salomonis /jungant episiole quos / iungit sacerdocium*. Al verso del mateix foli : *In-*

- 26 -

cipit liber proverbiorum. Al verso del f. 27 va el pròleg al llibre de l'Eclesiastés : *Memini me hoc / ferme quinquen / io....* al qual prossegueix el text, que comença en el mateix foli. Al f. 36 v.º comença el llibre del Cantar dels Cantars, i al f. 41 el pròleg al llibre de la Sapiència : *Liber sapientiae ap / ud hebreos...* Al verso del mateix foli hi va ja el primer capítol del llibre de la Sapiència. Foli 59 : *Incipit prologus libri / Jesu filii sirac / Moltorum nobis et ma / gnorum per legem et / prophetas...* Al verso del mateix foli es dona principi al text de l'Eclesiàstic. Foli 105 : *Incipit prologus sancti Hiero / mini in ysaïam prophetam / Nemo cum / prophetas versibus...* Al

verso del mateix foli comença la profecia. Foli 161 : Pròleg : *in ieremiam prophetam / Jheremias propheta / cui hic prologus scribitur...* Al verso no hi falta el començ del sagrat text, i en el f. 227 el de les lamentacions. Foli 233 : Pròleg : *in librum Baruch*, que ocupa sols deu ratlles, seguint immediatament la profecia. Foli 241 : Pròleg de sant Jeroni a la profecia d'Ezequiel, a la qual es dona principi al verso del mateix foli. Foli 302 : Pròleg jeronimià a la profecia de Daniel, la qual segueix al verso del f. 303. Foli 328 : Pròleg i llibre d'Oseas. Foli 337 : Pròleg i llibre de Joel. Foli 341 : Profecia d'Amós, amb pròleg doble. Foli 348 v.º : Primer pròleg al profeta Abdias, seguint en el foli immediat un segon, i la profecia. Foli 350 v.º : Pròleg al llibre de Jonàs, a continuació del qual va la narració profètica. Foli 353 : Pròleg i profecia de Miqueas. Foli 358 : Prefaci i text de Naum. Foli 362 : Pròleg a Abacuc, seguint la profecia en el foli 362 v.º. Foli 365 Sofonias, profeta, precedit de pròleg doble. Foli 368 : Pròleg i profecia d'Ageu. Foli 371 : Zacarias profeta. Foli 381 v.º : Pròleg a Malaquies, començant la profecia en el foli següent i terminant en el f. 385 v.º. Foli 386 : Pròleg al llibre dels Macabeus, que resulta ésser de Raban Maur, dedicat a Ludovic Pius, el qual va seguit d'un altre del mateix autor dirigit a Gerald, ardiaca del Sacre Palau. Hi ha encara un altre pròleg, que sembla de sant Jeroni, el qual comença amb les paraules *Machabeorum libri duo*. Foli 387 v.º : Comença el llibre I dels Macabeus. Foli 425 : Comença el llibre II el qual termina a mitja primera columna del f. 450.

VOLUM IV [4]

Foli 1 : Pròleg a l'Evangeli de sant Mateu : *Incipit primus prologus in matheum / Matheus ex / judea sit / in ordine / primus po- / nitur ita evangelium...* Foli 1 v.º : *Item alius prologus. / Matheus cum / primo predic / asset evange / lium in jude / a volens...* Foli 2 : Comença l'Evangeli de sant Mateu. Foli.38 v.º : Pròleg de sant Jeroni a l'Evangeli de sant Marc : *Marchus evangeli / sta dei electus...* Foli 39 : comença l'Evangeli. Foli 61 v.º : *Incipit prologus / in lucham Lucas sirus / na / tione...* Foli 62 v.º : Comença un altre pròleg : *Quoniam*

quidem / multi conati / sunt... En el mateix foli comença l'Evangelí. Foli 102 : *Incipit prologus in Johannem / Hic est Johannes / evangelista u / nus ex dis / cipulis domini....* El text sagrat principia al verso del mateix foli. Foli 133 : *Incipit prologus super epistolam ad / romanos / Romani sunt in partes ythalie...* Després d'aquest, próleg, que té nou ratlles, co

- 27 -

mença l'epístola. Foli 148 : *Incipit prologus in pauli epistola / ad corinthi / os. / Corin / thii sunt achaichi...* Comença l'epístola I. Foli 161 v.º : Pròleg i encapçament de l'epístola II. El pròleg comença : *Post actam pe / nitentiam...* Foli 171: *Incipit arg- /umentum Galathe / sunt greci. Hii ver / bum veritatis...* Foli 175 : Pròleg a l'epístola als Efesis : *Ephesii sunt / asiani. Hii accepto ver- / bo veritatis...* Seguidament ve l'epístola. Foli 180 : *Incipit prologus / in epistola ad philippenses. / Philippenses sunt / macedones...* Foli 183 v.º: Pròleg ad colosenses Colosenses et / hii sicut laodice / ses sunt asia / ni. Foli 187 : Pròleg a la primera epístola als de Tesalònica : *Thesxalonicenses / sunt macedo / nes in christo jesu...* Al verso del f. 190 comença l'epístola II. Foli 194 : Pròleg a l'epístola *ad Timotheum : Timotheum, instru il et docet...* Immediatament ve la primera epístola la II, amb próleg, comença en el f. 198. El prefaci s'inicia amb els següents mots : *Item thimotheum scribit / de exortatione...* Foli 201 : *Incipit arg / umentum / Tithum como / vere facit et in / struit...* Foli 203 : *Argumentum philomeni / Philemoni fam / iliares litteras...* Foli 203 v.º : Pròleg a l'epístola als Hebreus : *Imprimis dicendum est / cur apostolos...* Foli 215 : *Incipit prologus in / actibus apostolorum / Luchas / antiochensis natione.* El text autoritzat comença al verso del mateix foli. Foli 255 : *Incipit prologus superepistolas canonicas / non ita est ordo / apud grecos...* Al verso hi va l'epístola *Jacobi*. L'epístola I de sant Pere comença en el f. 259, i la II en el 263. La I de sant Joan en el f. 265 v.º, la II en el f. 269 v.º i la III en el 270; en el verso del qual foli principia l'epístola de sant Judes. Foli 271 v.º : Pròleg al llibre de l'Apocalipsi:

Omnes qui pie / volunt viver- / e in christo. Foli 273 : Comença el llibre de l'Apocalipsi, el qual termina en el f. 291. Foli 291 v.º : *Anno domini M.CC. / LX.VIII. XIV. Kalendis mar / CII. Ego magister Rai- / mundus scriptor De / burgo sancti saturnini super / rodanum. scripsi et per / feci istam bibliam. de / mandato domini peiro / nis de ayreis vicensis canonici suis propriis mis / sionibus et expensis. / Laudibus et donis est dig / nus et iste coronis. / Qui fecit fieri presencia / docmata cleri / Scriptor honorandus qui / scripserit et venerandus / Aule diuine societatur vir / sine fine. / Tres digitis scribunt vix / cetera membra quiescunt. / Scribere qui nescit nul / lum putat esse laborem.* Foli 292 : En escriptura de tipus més petit i a tres corondells : *Incipiunt interpretationes / nominum hebraycha / propiorum quae sunt in biblia / per alphabetum post a sequitur a.* Acaba en el f. 333. Foli 333 v.º, en blanc.

Pel que diu el colofó transcrit, sabem que aquesta Bíblia va ésser acabada a mitjan febrer de l'any 1268, essent feta pel mestre Ramon, del burg de Sant Sadurní sobre el Roine, per encàrrec del canonge de Vich Pere Ça Era, canonge de qui se sap que morí el dia 4 de les calendes de gener de 1279, o sia el dia 29 de desembre de l'any anterior. El necrologi més Modern, parlant de tal personatge, li diu *canonicus et levita, qui de bonis suis stabilibit unum sacerdotem in altari Sancte Anne et etiam contulit iste ecclesiae suos libros, scilicet breviarium et bibliam in quatuor voluminibus divisam et iosephum et papiam et exameron et philosophiam cum tractatu de resurreccione.*

- 28 -

Els inventaris de la nostra catedral sempre han considerat la Bíblia regalada pel canonge Ça Era com un llibre preat, citant-la l'inventari de 1368, en fer detalladament l'enumeració dels llibres capitulars : *la Biblia complida en IIII Volums de pergamins de cabrits e en lo primer han los v llibres de Moyses, e l'altro los Profetes e en l'altro lo Psalmista e los llibres dels Reys e en l'altro lo Testament Novel.* El mateix inventari apunta que els dits volums anaven coberts de *aludes blanques*. Un altre inventari del segle xv parla de l'enquadració *ab posts cobertes ab cuyr rosat e cobertes sobiranes blanques*. A principis del segle XVI es feia notar que *are es ab coberta de cuyr vermell*, apuntant-se, per un inventariador de l'any 1530, que *noy ha cadenes*, la qual cosa vol dir que en algun temps els dits volums havien estat fermats i encadenats.

5. - LIBRI REGUM ET MACHABEORUM

Manuscrit en pergarní; 135 folis, de 31 x 24 centímetres; escrit en bona lletra carolíngia negra i titulars en verdnell, color que orna també moltes de les majúscules i que amb el verd, groc i blau intervé en la confecció de capitals, de les quals el volum en té algunes de real importància. Té dos corondells amb superfície de 255 x 190 mm.

Relligadura en pergamí, del segle XVIII.

Finals del segle X o principis del XI.

Inventariat amb el n.º 7507, i amb el LIX pel Villanueva en catalogar els còdexs de la Seu vigatana.

Fol1 1 : *Incipit prologus Sancti ysidori episcopi in / regum libro. / Pleni / tu / do / noui ac uete / ris testamenti quam in cano / ne catholico recipit ecclesia...* Termina al verso amb la frase : *aut omnino commissa sunt / aut fortasse non plene digesta.* A continuació : *Item idem prologus sancti / ieronimi presbiteri ad paulam et eusto / chiam / Viginti et duas litteras esse / apud hebreos syrorum quoque...* S'acaba en el f. 3: *Obmutui et humiliatus sum / et silui a bonis. Explicit prologus.* El pròleg de sant Isidor pot confrontar-se amb el text donat pel Migne, P. L., Vol. LXXXIII, columnes 165 a 172. El de sant Jeroni resulta ésser el *prologus galeatus*, que va coma introducció a multitud d'estampacions de la Bíblia, en les quals figura al començament. P. L., XXVIII, 547.

En el f. 3 : *In nomine domini Incipit liber / Regum. / Fuit vir / unus de ramatha...* Segueix tot el llibre primer dels Rels. El segon s'inicia al vers del f. 30, el tercer en el f. 53, i el quart en el 80, anant aquest precedit d'una curta nota referent a Elies: *Incipit prologus helie precursoris.* El llibre quart acaba, en el f. 163, amb les paraules ... *omnibus diebus uitae suae. / Explicit Liber Regum.* Segueix una cronologia des d'Heli a Amasias. El revers del f. 103 fou aprofitat per a copiar-hi un tros, que podria ésser d'un sermó, que comença : *Sunt enim quidam qui donis celestibus multa / locuntur ut solis illis ...* ; terminant : *feruentes sunt in operatione.*

Encara al verso del f. 103 : **Incipit prologus in libris Machabeorum. Sanctus iheronimus / Machabeorum libri II quot non habeantur in canone he / breorum...** Fineix: *Fedus quoque amiciciarum cum romanor / um / ducibus actaque lebationum. Explicit*

- 29 -

Prologus. Foli 104 : *Incipit liber Macha / beorum a Sancto iheroni / mo presbitero Translatum / Et / factum est / Postquam / percussit alexander...* El llibre segon té les seves primeres frases al verso del f. 126, restant truncat, en el f. 135, en les paraules : ... *eum nemo poterat propter intolerantiam fetu*, les quals corresponen al versicle 10 del cap. IX.

Aquest còdex pot molt bé ésser considerat com a català, trobant-se des de temps immemorial, en l'església de Vich. L'esmenta l'inventari de 1368. Sembla que hi hagi diversa mà entre els llibres dels Reis i els dels Macabeus, evidenciant-se un major arcaisme en els darrers, demostrant-ho l'ornamentació de les caplletres. Les més dignes d'atenció són els fulls 1, 1 v.º, 3, 12, 30, 53, 80, 104, 126 v.º, i 127.

6. - PARALIPOMENON LIBRI DUO

Manuscrit en pergamí; de 51 folis sense numeració antiga; de 325 x 245 mm.; a línia seguida; lletra romànica carolíngia, no tota d'una sola mà; color negra, amb poques rúbriques; inicials tocades de vermell, groc i blau; un dibuix historiat fet amb les mateixes tintes; unes 33 línies per caixa, d'uns 234 x 175 mil.limètres.

Antiga relligadura de posts, conservant part del llom de gamussa verda.

Segle XI (any 1066).

N.º 7503 de l'inventari. Procedeix de l'Arxiu Capitular de Vich, figurant amb la xifra LX del catàleg Villanueva.

Després de la primera plana en blanc, comença en el revers : *Gregorius et / isto sermone om / nibus necessarius / Potens vero est deus humani generis creator, et redemptor, indig / no mihi...* Acaba en tot el recto del f. 2 : ... *Non ergo in fletibus nec in actionibus nostris. sed in advocati nostri allegatione / confidamus qui uiuit.*

Al verso del f. 2 : *Incipit prephatio, de Libris Paralipomenon / Tantus ac talis est liber iste / vt absque illi si quis scripturarum sibi voluerit / arogare. semetipsum irrideat. Persingula quippe nomina / uincturasque uerborum. et preter misse in regum libris tangunt historiae. et innumerabiles explicabuntur euangelii questiones. Sed si septua / ginta interpretum pura...* En el f. 3 : *Explicit prefacio / Item idem. / Eusebius iheronimus. domnionioni et rogatiano. suis in christo / ihesu salutem. Quomodo grecorum...* Aquest pròleg va seguit de la taula del llibre primer, terminant al verso del f. 4. Aquí : *Incipit Liber Dabreiamin id est verba dierum. / quod est Paralipomenonis Liber primus / Adam. Seth. Enoc. Cainan...* En el f. 25 termina el llibre

primer, continuant-shi l'índex del segon. En el revers del mateix foli : *Incipit Liber Secundus. / Confortatus est ergo Salomon / filius dauit...* Al final del revers del f. 50, acaba : *... dominus suus cumeo et ascendat. Cirvs designa / tvr christus. Explicit liber dabreiamin. idest uerba dierum. / Et liber istud fuit scriptus in anno. vi. Philippi regis. sub ordi / natione ermemiri sacerdotis. valete qui lecturi eritis et orate pro nobis.*

El f. 51 i darrer té al dret : *Pascasius Ratberto Placido suo salutem. De comunione accipien / dum. / Quisquisult recte communicare. sic uiuat necesse est...* Fineix

- 30 -

a baix de la plana : *... quare gessit et signata in thesauris eius inueniet.* Revers en blanc, aprofitat, en el segle XII, per a anotar-hi breument la fundació que féu un vescomte de Cardona per certa abundant refecció que faria la canònica vigatana en la solemnitat de la Pasqua.

En el volum que ens ocupa, la primera i darrera curtes peces no tenen res que veure amb l'obra sagrada que el titula. Dóna aquest la versió llatina jeronimiana del llibre *Dabre Jamim* hebreu, anomenat també *Paralipomenon*. El primer dels dos pròlegs, sense els mots amb què s'inicia, i així mateix ço que integra els dos llibres de text venerande, correspon a les columnes 1323 a 1402 del volum XXVIII de la col.lecció patològica llatina del Migne, de la qual discrepa la divisió en capítols. El segon pròleg, que és epistolar, se'l troba en gran nombre d'edicions impreses de la Bíblia, d'entre les quals esmentarem la de Venècia, del Nicolau Pezzana, de 1688. El Migne el dóna en son volum XXIX, cols. 401 a 494.

El text final del nostre manuscrit, referent a la comunió, resulta ésser fragment del devot llibre *De Corpore et Sanguine Domini* que l'abat de Corbeil, Sant Pasqual Radbert, de mitjan segle IX, dedicà a son deixeble Plàcid, se'l troba en el Migne CXX, cols. 1337 a 1341, lligant trossos d'un mateix capítol.

Com resta ja indicat, no hi intervingué una sola mà en la confecció del volum. Així es comprèn el sentit de la frase *sub ordinatione ermemiri*, ja que no en degué ésser únicament ell, l'escriptor, si bé en fou l'ordenador, l'any 1066. En el foli 1, que és solter i sense constituir plec, hi fou deixat ample marge, en el qual fou cosida una franja de pergamí, on fou escrita la rúbrica titular, dibuixant-s'hi, al dessota, l'escena de la descensió del cos de Crist de la creu, per Josep i Nicodemus, un dels quals aguanta, a bell feix, el Salvador, mentre son piadós companyó forceja per desclavar els dos claus dels peus. La santa figuració és curiosíssima, per més que, mancada de perspectiva : va al damunt del disseny d'una sirena, que sens dubte hi fou posada per acabar d'ornar l'espai marginal. No hi ha lloc a dubtar que la franja de pergamí i l'historiat dibuix són contemporanis i sortits del *scriptorium* vigatà, on es confeccionà el volum. Hi ha les mateixes colors que en les caplletres, i no fóra estrany que es degués tal dibuix a la ploma que traçà les grans inicials, que poden contemplar-se en els folis 2 v.º, 3, 4 v.º i 25 v.º.

El volum, consta en inventari ja en el segle XIV.

7. – MEGILLAT ESTHER

Rotllo en pergamí, constituït per vint-i-tres pàgines manuscrites d'una sola cara, formant en conjunt una filactèria, que té uns 182 centímetres de llarg per 10 d'ample; portant escrit el llibre d'Esther, en formosa lletra hebrea sense vocals, a 20 ratlles per pàgina.

En un dels seus extrems conserva l'estoig, on s'enrotlla la tira de pergamí; estoig fet d'argent repujat i cisellat, que presenta inferiorment el mànec sobre el qual s'enrotlla el volum, i que superiorment ofereix la forma de pinacle, que va coronat per una lluna creixent que conté en el seu interior una estrella de vuit puntes.

L'estil d'aquest estoig d'argenteria, influït per l'art francès de Lluís XV, permet suposar tot el conjunt de principis del segle XVIII.

N.º 7068 de l'inventari. Ofert al bisbe Dr. Morgades per D. Sebastià Pascual.

- 31 -

Aquest interessant exemplar d'un dels cinc rotllos o *Megilloth*, que els jueus llegeixen en determinades solemnitats litúrgiques, conté el llibre d'Esther, en disposició d'ésser usat en la festa dels *Phurim*,

commemorativa de l'alliberament del poble d'Israel en temps d'Asuer; festa que té lloc el 14 i 15 Adar, llegint-se el llibre sagrat, amb gran solemnitat, en les sinagogues, molt ben il·luminades.*

8. - LIBER IOB CUM GLOSSIS

Manuscrit en pergami-vitel·la; 138 folis, de 287 x 195 mm.; caixa de 185 x 132; lletra gòtica francesa, dos cossos, en negre amb algunes majúscules en vermell i blau; text a dos corondells. Al verso del foli 2 una gran inicial de miniador, en or i policromia.

Relligadura de posts amb gamussa antiga, i llom de badana moderna.

Finals del segle XIII o primers anys del XIV.

Inventariat amb el n.º 7554 i ostentant el LXXXI en la catalogació Villanueva dels llibres del Capítol de Vich.

Foli 1 : Comença sense rúbrica de cap mena : *Quedam historice hic dantur et allego / rice et moraliter quedam nequeunt ad / litteram accipi quare erronea erunt et impossibi / lia*. El text de Job i les glosses interlineal i marginal comencen al verso del f. 2, continuant fins al verso del f. 138, on acaba sense senyal de cap mena, essent les darreres paraules : ... *usque ad quintam generationem mortuus / est senex et plenus dierum*.

Res no demostra tant que aquest còdex és foraster com la nota següent, que va ratllada a la guarda anterior del volum : *R. G. et B. W. impignoraverunt istum librum pro xx solidos parisienses / in festo sancti Bartolomei*. En el foli en blanc que precedeix el còdex hi ha una nota esborrada i una altra que diu : *Este liber est sacriste ad violarium et postea ecclesie vicensis et est certum quod ferrarius / de teverteto malo habet duos libros sacriste qui sunt similiter ecclesie et no / -minantur evangelia Johannis et liber sententiarum*. Amb aquestes notes, que són de lletra no posterior als començos del segle XIV, pot relacionar-s'hi la que va a l'evangeli de sant Joan, glossat, que parla que el tal llibre, amb altres dels dotze profetes i de Job, *habet magister W. A.* De totes maneres el present còdex va assenyalat en l'inventari de 1368 com *un libre de pergami de Job glossat cubert de blau*.

9. - LIBER PSALMORUM CUM GLOSSIS

Manuscrit en pergami, inacabat; 104 folis, de 305 x 197 mm.; escrit en lletra francesa semigòtica, menuda sempre, però més en les abundoses glosses i anotacions marginals i interlineals que compliquen

* 20I. - MEGILLAT ESTHER

Rotllo en pergami, constituït per disset pàgines manuscrites d'una sola cara, formant en conjunt una filactèria, que té 2'45 metres de llarg per 255 mm. d'ample; porta el llibre -d'Esther, en bona lletra hebrea, sens indicació de vocals, a 25 ratlles per pàgina.

No té estoig ni nucli o enrotllador.

Segle XVII.

N.º 7297 de l'inventari. Exemplar adquirit després de la redacció del catàleg.

- 32 -

la lliçó del text sagrat. Aquest porta títols en vermell i majúscules en aquesta tonalitat i en blau, qualche vegada amb tocs grocs. El manuscrit mostra vuit grans caplletres, de magnífic treball de miniador, dissenyades en negre i valorades pels tons vermell, groc, blau i morat, en diverses de les quals intervé la figura humana.

Relligat de posts encuirades, antic i de mala conservació.

Segle XII, en sa segona meitat.

N.º 7523 de l'inventari i LXII del Villanueva. Propietat del Capítol catedralici de Vich.

Ben poca cosa és ço que hagi d'adjuntar-se a la precedent descripció. Sols farem notar que els psalms resulten segons versió de la Vulgata, essent-hi tots i terminant en el foli 99. Al verso del mateix foli comencen els càntics glossats, després d'un espai en blanc, el qual sembla indicat per un titular ornamental que restà sense fer. Hi ha el *Conlitor tibi domine*, d'Isaïes; *Ego dixi*, d'Ezequies; *Exultavit cor meum*, d'Anna; *Cantemus domino*, de Moisès; *Domine audivi*, d'Habacuch; *Audite celi*, de Moisès, el qual resta inacabat en les paraules : *Mea est ultio et ego / retribuam eis in tempore ut labatur pes eorum. Justa est...* Són al verso del foli 104, darrer del volum.

El manuscrit potser no sigui altra cosa que francès; però es trobava a Vich en 1368, ja que se l'al.ludeix en inventari, com a psaltiri *glossat antich*.

A remarcar les inicials dels folis 1, 18, 28, 37, 45 v.º, 56, 67 i 77.

10. - PSALTERIUM CUM GLOSSIS

Manuscrit en pergami-avitel.lat, netament escrit en negre i vermell; letra gòtica francesa de dues grandàries; caplletrat de blau i vermell i enriquit amb luxoses inicials en or i colors en els folis 1, 2, 38 v., 59 v., 77 v., 78, 97, 117, 137 v., 140 v. i 159. Té 217 folis, de 43 x 30 centímetres i 255 x 168 mm. de caixa, a dos corondells.

Relligadura de posts moderna.

Finals del segle XIII o començ del XIV.

N.º 7558 de l'inventari i XXXIX dels llibres del Capítol de Vich catalogats pel Villanueva.

Aquest magnífic volum conté el text del psaltiri de David amb glossa, treta de les obres de sant Agustí, Cassiodor, sant Jeroni, Ricard de Sant Victor, Alcuí i sant Ambrós. A la segona columna del foli 217 hi va la següent terminació : *Finito Christus rex libro sit benedictus. / Explicit liber hymnorum vel so / liloquiorum de Christo.*

El Martirologi D de la Catedral de Vich diu que, a 16 de les calendes d'agost de l'any 1348, morí el prevere Guillem de Palau, qui llegà a la Catedral de Sant Pere de Vich, entre altres llibres, Psalterium glosatum (foli 39). L'inventari dels llibres de 1368 parla ja *d'un psaltiri glosat vermell*.

11- EXPOSITIO IN PSALMOS

Manuscrit en pergami avitel.lat; 231 folis, a dos corondells; lletra gòtica de dues grandàries, de 365 x 235 mm., i 273 x 185 de caixa. Inicials de cal.ligrafia amb imbricacions i rasgueigs en vermell i blau.

- 33 -

Relligadura de posts nues, en altre temps amb albadina.

Segle XIV.

N.º 7553 de l'inventari i XXX del catàleg Villanueva. És de la Catedral de Vich.

Foli 1 : *Laudationem domini / loquelur os meum et / benedicat omnis caro / nomen sanctum eius in / seculum seculi / Psalmus xlv et. / sapientia xi. loquens / sapiens de spiritu / sancto suspirante / ad dominum sermonem / diligens ante omnia.* El text del psalm I comença a la segona columna del verso del mateix foli, seguint la glossa o interpretació a cada un dels versets fins al primer corondell del f. 231, on la glossa termina amb les paraules : *... nos perducatur ille qui vivit et regnat per omnia secula seculorum amen.*

El còdex que ens ocupa no porta indicacions d'escriptor ni de donador. Pot ésser el llibre de pergami pel.lat *psaltiri glossat cubert de vert*, de què parla l'inventari de 1368.

12.- FRATRIS NICOLAI DE LYRA POSTILLA IN PSALMOS

Manuscrit en pergami; 180 folis, de 31 x 22 centímetres; text en gòtic a dos corondells, dintre caixa de 215 x 148 mm.; escrit en negre, amb calderons i inicials cal.ligràfiques en blau i vermell. Fa contrast amb la simplicitat decorativa del text, la primera plana del volum, que es presenta amb rica orla, a la qual es lliga la P inicial, que és historiada, mostrant el rei David rodejat d'instruments musicals, i al mateix temps uns clergues cantant, tot en or i colors.

Important relligadura de posts encuirades, amb varietat de ferros empremtats en calent, donant bell conjunt. (Vegeu la revista Museum, III, pàg. 244.)

Segle XIV.

Inventariat amb el n.º 7552, i amb el LXI pel Villanueva, procedint de la Catedral vigatana.

Foli 1 : Comença : *Propheta / magnus / surrexit / in nobis / luce vii. / quamvis li / ber psalmo / rum apud hebreos / inter hagio- / grapha computetur...* Al verso del f. 5 : *incipit primus psalmus.* El còdex termina en el segon corondell del recto del f. 180 amb les paraules : *bea / -ti qui habitant in domo tua domine in secula se / culorum laudabunt te. ad quam laudem / nos perducatur qui cum Patre et spiritu sancto vi / vit et regnat in secula seculorum amen.* Segueixen aquestes ratlles : *Explicit postilla super librum psalmodum / edita a fratre*

Nicholao de Lyra de ordine / fratrum minorum sacre theologie ve / -nerabili doctore / hic liber est scriptus qui scripsit sit / benedictus amen / Domine ne in furore tuo arguas me / ave maria gratia plena dominus tecum.

En el foli anterior al text hi va una nota concebuda en els següents termes : Iste liber fuit manumissorie bernardi de fenestris quondam archidiaconi vicensis et fuit assignatus ecclesie / vicensi pro legato quod dictus deffunctus fecit dicte ecclesie in suo ultimo testamento de XXX libris.

- 34 -

13.- LIBRI PARABOLARUM, ECCLESIASTES, CANTICORUM ET PROVERBIORUM SALOMONIS CUM GLOSSIS

Manuscrit en pergami vitel.la; 128 folis, de 32 x 21 centímetres i 17 x 11 de caixa; lletra gòtica francesa, de dos cossos o grandàries en negre i majúscules en blau i vermelló; tres luxoses inicials de miniador professional, en or i colors, en els folis 1, 77 v. i 100, havent-ne restades altres sense fer.

Relligadura de posts albadinades antiga.

Finals del segle XIII o principis del XIV.

Inventari n.º 7531 i LIV del catàleg Villanueva dels llibres del Capítol de Vich.

Foli 1 : Comença el llibre de les Paràboles o Proverbis de Salomó contenint el text sagrat i les glosses ordinària i interlineal; principia el text sagrat per les paraules: *Para- / -bol- / -e / Salomonis / filii David / regis israel...* La glossa interlineal va entre el text i l'ordinària en els marges : una i altre amb lletra més petita que aquell. El llibre acaba en el f. 57. Al verso hi té principi el llibre de l'Eclesiastes, el qual continua fins al f. 76. En el següent s'hi comença el llibre del Càntic dels Càntics, que acaba en el f. 99. Foli 100 : Comença el llibre de la Sapiència, el qual acaba com tot el còdex, en el f. 128, on hi ha l'*explicit* final i tot el verso en blanc.

El llibre que ens ocupa no porta pas cap indicació de procedència. L'inventari de 1368 en parla dient : *altro libre de pergami apelat peraboles e altres libres de Salomo glossat.*

14. - PROPHETIA ISAIAE CUM GLOSSIS

Manuscrit en pergami vitel.la; 160 folis, de 265 x 173 mm.; escrit en bona letra gòtica francesa; negre i vermell. Caixa de 158 x 105 mm., amb caràcters de mida diversa; majúscules en blau i vermell i dues grans inicials en or i colors, obra de caplletrador professional, en els folis 1 i 3.

Relligadura de nues posts i llom encuirat renovada modernament.

Finals del segle XIII.

Inventari n.º 7536 i XCI dels còdexs de la Seu ausetana fet pel Villanueva.

Foli 1 : Principia el pròleg a la profecia de Isaïes : *Nemo / cum prophe- / -tas / versibus vi / -derit esse des / -criptos...* Pròleg, que és de sant Jeroni, resultant un fragment de l'epístola dirigida a Paula i Eustoquia; text que també conté anotacions interlinials i marginals. Foli 3 : Porta el començament del text profètic : *visio ysayae filii / amos. quam vi / -dit supra judam...* Foli 160 v.º : hi ha els darrers versets de la profecia, terminant amb les paraules : *... usque ad sacietatem / visionis omni carni / explicit.*

Res se sap referent a la procedència del present volum, el qual consta en l'inventari de 1368 amb les paraules : *altro libra de pergami apelat isaias glossat.*

Sembla d'origen francès.

- 35 -

15. - TEXTUS QUATUOR EVANGELIORUM

Manuscrit en pergami; 182 folis, de 25 x 18 centímetres, escrit en molt bona lletra francesa en negre i vermell; caixa de 18 x 12 centímetres, en 22 ratlles tirades. El volum, que és d'excel.lent conservació, té miniatures colorides, una d'elles de plana entera, en la qual entra l'or, la qual cosa fa ben luxós el còdex. Senzilla relligadura de nues posts, datant almenys del segle XIV, modernament reforçada amb llom de badana.

Segle XII o finals de l'anterlor.

N.º 7510 de l'inventari i LXXXIX del catàleg del Villanueva. És de la Catedral de Vich.

En la guarda anterior del volum s'hi llegeix, amb lletra del segle XIV: *Iste liber est ecclesie vicensis*; i amb lletra del XV : *Textus quatuor Evangeliorum cum canonibus eorumdem*.

Foli 1 anvers, en el qual es llegeix, amb lletra del segle XIII : *quatuor es primus. primus tribus alter optimus. / Marce tibi terno. luca canone cede quarto / quinto vir mugitur. sexio vir canone rugit / septimus est vir auis, octavus bos. leo mavius / bos volat in nono. decimo sua quaeque repono*. Demés, hi ha una nota marginal referent als canons evangèlics. Foli 1 v.º a 7 quadros de canons evangèlics, amb orles fantasiosament dissenyades i colorides. Foli 7 v.º i 8 recto en blanc. Foli 8 v.º : miniatura representant el Calvari amb el Crucifix, la Verge, sant Joan i el sol i la lluna.

Foli 9 : *Incipit Brevis lectionum Evangelii. In Vigilia / Natalis Domini*. Se

gueix la numeració dels Evangelis, que han de recitar-se en les misses de temps i de sants. Foli 15 : Breu enumeració dels Evangelis de comú, al final dels quals hi ha el de la dedicació de l'església i el de difunts. Foli 16 i anvers del 17 en blanc.

Foli 17 v.º : *Incipit prefatio in evangelium Mathei / Matheus interpretatur donatus. Et bene donatus...* Foli 18 v.º : *Incipit Breviarium in Evangelium Mathei...* Taula de capítols, la qual arriba fins al verso del f. 20. Foli 21 : *Incipit Evangelium Domini Nostri / Jesu-Christi secundum Matheum. / Liber generationis Jesu-Christi / Domini Nostri Filii David. / Filii Aabraham...* Foli 63 v.º : *Explicit evangelium secundum Mateum / Incipit prefatio sancti Hyeronimi in evangelio secundum Marchum / Marchus evangelista deilectus...* Foli 64 : *Explicit prefatio / Item prologus / Marchus interpretatur excelsum mandatum*. Foli 65 : *Explicit / xii Kalendis Mai natale sancti Marchi evangeliste*. Foli.66 : *Incipit breviarium in evangelio Marchi...* Capitulació resumint el contingut evangèlic. Foli 67 : *Incipit Evangelium Domini Nostri Jesu / Christi secundum Marchum*. Foli 66 v.º *Initium evangelii Jesu / Christi Filii Dei. Sicut / scriptum est in es / saia propheta / ecce mitto angelum meum...* Foli 94 v.º : *Explicit Evangelium secundum Marchum : Incipit / prefatio Sancti Hyeronimi presbyteri in evangelio secundum Lucham / Lectorem obsecro studiose...* Foli 95 v.º : *Explicit prefatio / Incipit breviarium in evangelio Luche...* Taula de matèries, obra que arriba fins al verso del f. 97. Foli 98 : *Evangelium Domini Nostri Jesu Chisti secundum Lucam / Quoniam quidem multi...* Foli 144 v.º : *Explicit evangelium secundum Lucham / Incipit argumentum Sancti Hyeronimi in evangelio Johan-*

- 36 -

nis / Hic est iohannes evangelista, unus ex discipulis. Foli 145 : *Explicit argumentum / Sermo Sancti Ysidori In natale Sancti Iohannis apostoli / Iohannes apostolus et evangeliste frater iacobi virgo electus...* *Incipit breviarium in evangelio Iohannis*. Índex del text. Foli 157 : *Explicit Breviarium Evangelii Iohannis. Incipit evangelium Domini Nostri Jesu-Christi / secundum Iohannem*. Foli 157 v.º : *In principio erat Verbum / et verbum erat apud Deum...* Termina al revers del f. 181 : *Explicit evangelium Kala Iohannem*.

Ultra les orles dels canons i de la miniatura de plana del verso del f. 8, aquest còdex té belles miniatures en els ff. 18, 21, 67 v.º, 98 i 147 v.º

És de creure que aquest còdex figurà entre els llibres de la Catedral de Vich des que fou escrit.

L'inventari de 1368 al.ludeix a còdexs del text dels quatre Evangelistes, ja que parla de *un libra de pergamins antich dels iiii Euangelistes, i libre textus Euangeliorum entich, y altro libra de pergamins dels iiii Evangelistes coberts de posts*. Un d'aquests volums seria el present còdex.

16. - EVANGELIUM MATHAEI CUM GLOSSIS

Manuscrit en pergami-vitel.la; 137 folis, de 26 x 18 centímetres; caixa de 16 x 10; lletra gòtica francesa de dues grandàries, en negre i majúscules d'atzur i güella. Dues capitals de miniaturista en or i colors; insignificant la del foli 1, notable la del 2.

Vella relligadura de posts agamussades de groc-verd.

Finals del segle XIII o principis del,vinent.

N.º 7532 de l'inventari i XC del catàleg Villanueva dels llibres de l'Església vigatana.

Foli 1 : Comença el pròleg amb les paraules : *Matheus ex judea sicut in ordine / primus ponitur...* Pròleg que també porta una indicació interlineal i glossa marginal. Foli 2 : Comença el text sagrat : *Liber / generationis / iesu-Christi filii da / vid fili abra / ham*. Foli 137 v.º : Acaba el volum amb les paraules : *ecce ego / vobiscum sum omnibus die / bus usque ad consumationem / seculi*. Segueix un foli en blanc.

El volum no porta més indicació que la de : *iste liber est ecclesie vicensis*, amb lletra del segle XIV, la qual cosa no és d'estranyar, ja que el volum consta en els inventaris d'aquell temps.

Sembla francès.

17. - EVANGELIUM IOANNIS CUM GLOSSIS

Manuscrit en pergami-vitel.la; 100 folis, de 26 x 19 centímetres, text en lletra gòtica francesa i a dues mides o cossos; tinta negra, amb escassetesa de majúscules en vermell i atzur; en els folis 1 i 3, inicial de miniaturista, en or i policromia; caixa de 155 x 105 mm.

- 37 -

Magnífica relligadura primitiva i originària, de sola, coberta de pell de cabra abadanada, ornada de gofrats, marcant interessants ferros. (Vegi's la revista *Museum*, vol. III, pàgs. 241 a 247.)

Finals del segle XIII o principis del XIV.

N.º 7548 de l'inventari i XCIX dels llibres del Capítol de Vich catalogats pel Villanueva.

Foli 1 : Comença el pròleg glossat marginalment i interlineal : *Hic est johannes evan / gelista unus ex / discipulis domini qui vir / go a domini electus / est...* En el f. 3 comença el text sagrat i les glosses, el qual segueix fins al recto del f. 100, on va el darrer verset amb la terminació : *... mundum capere / eos qui scribendi sunt libros*.

El present volum és un altre dels que d'antic han figurat en la Biblioteca canònica vigatana, portant text escripturístic amb glossa interlineal i marginal. Abans de començar té tres folis en blanc, en el darrer dels quals hi va la inscripció : *Hicliber est ecclesie vicensis cum xii prophetis et job et p̄fatus quod habet magister W. A.* És d'anotar que els dos mots *ecclesie vicensis* són substitució d'altres que foren esborrats i avui és impossible saber el que deien. Consta ja en l'inventari, tantes voltes citat, de 1368, *altre libra de pergami de Euangelis de sent Johan glossats*.

Pot suposar-se francès.

18. – EPISTOLAE DIVI PAULI CUM GLOSSIS

Manuscrit en pergami-vitel.la; 201 folis, de 41 x 29 centímetres i 255 x 170 de caixa; dos corondells; lletra gòtica francesa de dues grandàries i sempre bonica i correcta en negre i vermell, majúscules d'aquesta color i d'atzur; grans inicials de miniaturista en els folis 111, 126, 155 i 173, havent-ne restat algunes sense fer i desaparegut altres en ésser tallat el foli corresponent al principi del còdex. Tals inicials van en or, argent i colors, valorant el volum, que fa parella amb el psaltiri glossat del número 10.

Relligadura de posts tapissades de garnussa blanca, modernament renovada.

Finals del segle XIII o principis del XIV.

N.º 7559 de l'inventari i XL del catàleg Villanueva. Propietat del Capítol vigatà.

Folis 1, 2 i 3 : Indicació de les epístoles i evangelis en les principals solemnitats i festes de l'any eclesiàstic, i també en les diades de comú i de sufragis per als morts, tot en lletra del segle XV. Foli 3 v.º en blanc.

Foli 4 : El text no té principi, demostrant que abans d'aquest foli n'hi havia un altre, del qual queden vestigis en el manuscrit, en que aniria el començament de l'epístola paulina *ad Romanos*, i el mateix de la glossa que l'acompanyaria. Manca doncs, tot el verset I del text autoritzat. Foli 54 v.º : Comença l'epístola I als Corintis. Foli 91 : Principia l'epístola II *ad Corintios*. Foli 111 : *Epistola ad Galatas*. Foli 126 : Epístola als d'Efeso. Foli 136 v.º : Epístola a Filemó. Foli 144 : Epístola als de Colossa. Foli 150 : Començament de l'epístola als de Tesalònica. Foli 155 : Principia l'epístola II als mateixos. Foli 158 : Epístola *ad Timoteum*. Foli 164 v.º : Epístola segona al mateix personatge. Foli 169 : Epístola a Tito. Foli 172 : Epístola a Filemó. Foli 173 : Epístola als Hebreus. Acaba el còdex a la segona columna de la primera plana del f. 201 sense cap indicació de final. Al marge

de cada plana hi va escrit en tinta vermella, el nom del Sant Pare a qui es deu la glossa, no faltant-hi sant Agustí, sant Joan Crisòstom, Alcuí, sant Ambrós, sant Jeroni, etc.

En la guarda posterior del còdex, en lletra del segle XIV, hi va una nota que diu: *Magister G. tenebat istum librum pro mille solidos et ad preces Arnaldi de ... Bernardus Noguera solvit dictos mille solidos. Angnahani / vice dicti magistri et debet sibi restitui in festo sancti Michaelis pro quibus fuit sibi assignati illi mille solidos quos debentur de decima / de trancida*. Aquesta indicació sembla ésser de temps anterior a la vinguda del còdex a Vich, el qual, essent parió del psalteri glossat, que sembla que fou ofert a la Catedral de Vich, en 1348, per Guillem de Palou, podria pensar-se si també fou aquest ofert pel mateix personatge. De totes maneres l'inventari de l'any 1368 parla de *l bel libra de pergami apelat epistoler de sent Paul cubert de vert*.

19. -EXPOSITIO BRUNI SIGNIENSIS EPISCOPI SUPER PENTATHEUCUM

Manuscrit en pergami; 159 folis, de 36 x 27 centímetres; dos coronells; 35 ratlles; caixa de 24 x 17 ratlles; bona escriptura en negre i vermell, en tipus gòtics novençans; algunes caplletres ben dissenyades en vermell.

Antiga relligadura de posts engamussades grogues.

Primers anys del segle XIII.

Inventari n.º 7535; XXVIII del Villanueva. Propietat del Capítol catedralici vigatà.

Foli 1 : Comença amb el títol afegit posteriorment, potser ja en el segle XIV: *Expositio bruni Episcopi super Genesim. Item expositio secundum Exodum et alios libros Moysi*. S'inicia pel pròleg : *petro venerabili episcopo / brunus episcopus. Rogasti me / dilectissime frater et coepiscopo / petre cujus dilectionis a / fectus tantum erga me semper...* Acabat el pròleg, comença el text, en el qual restà sense dibuixarse la inicial *I* : *n principio / creavit Deus celum et terram. / in principio inquit / et ante omnem creaturam...* L'Èxode i la seva exposició tenen principi en el f. 33, el Levític en el f. 91, el llibre dels números en el f. 124 v.º i el Deuteronomi en el foli 140 v.º, terminant el còdex al començament del f. 159, on van els mots : *Quod / ipse nobis prestare dignetur qui cum patre et Spiritu / sancto vivit et regnat in saeculorum amen / Explicit Expositio Super pentateutum in Moisis*.

El present volum porta l'exposició sobre el Pentateuc, que fou dictada per sant Bru d'Asti, bisbe de Signina i abat de Montecasio, en el segle XII, mort en 1123. D'aquest manuscrit en parla l'inventari de l'any 1368, en els termes de *altro bel libre de pergami apelat Brunus sobre los v libros de Moisi cobert de groch*. En la fulla de pergami de guarda s'anota la procedència del volum amb els mots : *Istum librum tenebat andreas de almunia vicensis canonicus*. Sabut és que tal canonge morí en 1234, havent llegat el manuscrit a la corporació de què ell formava part. El llibre té poca ornamentació; a penes alguna atenció mereixen les capitals, que van al principi de cada un dels llibres, les quals són ben elegants.

El Migne ha publicat el text en el vol. CLXIV de la *Patrologia Latina*, columnes 147 a 550.

20. - ORIGENIS HOMILLAE IN EXODUM, IESU FILII NAVE, IUDICUM, NUMERORUM, REGUM, ISAIAE ET IBREMIAE LIBROS.

Manuscrit en pergami; 161 fulls; 245 x 165 mm.; a ratlla tirada, d'unes, 48 ratlles; caixa d'uns 299 x 115 mm.; escrit en nítida però menuda lletra semigòtica, en negre i rúbriques; caplletres d'escassa apariència, per més que exquisides, en vermelló.

Volum de defectuosa conservació a causa de la mullena i poc compte. Relligat en cuir de temps antic.

Finals del segle XII.

N.º 7508 de l'inventari. Procedeix de la Catedral de Vich, estant designat amb XCVIII en el catàleg del Villanueva.

En el primer full el manuscrit porta, en lletra que pot ésser de la catorzena centúria, el títol : *Expositio Origenis super exodum / et josue. et librum iudicum et librum / numerorum et super quedam / alia / ex / cepta de / veteri testa / mento*. Tal epígraf no expressa pas amb prou exactitud çò que conté el volum.

En el mateix foli comença el text : *Incipit Origenis super exodum. Libri xiii.* Segueix la taula amb els títols de les homilies. Més avall : *Videtur mihi unusquisque sermo...* El tractat té fi al girat del full 28, corresponent a les columnes 295 a 396 del vol. XII de la *Patrologia Graeca*, del Migne.

El full 29 s'inicia amb les paraules : *In divinis voluminibus refertur...* Més avall : *Explicit Prophetia. I. Incipiunt oratiuncule / xxiii. exgreco in latinum translate a beato iheronimo presbitero ex rogatu comacii episcopi super / iesu nave / Donavit deus nomen...* Termina en el f. 55. Tot es troba entre les columnes 823 i 948 de l'edició estampada.

En el full darrerament posat : *Incipiunt explanationes origenis de eo quod scripr tum est in libro iudicum / et servivit populus omnibus diebus...* Del text diu : *Lectoquidem presentis lectionis ita legebat...* No canvia fins en el f. 63, la qual cosa pot confrontar-se amb ço que hi ha estampat en el volum adduït, columnes 958 a 990.

Fulla 63 : *Incipit prephatio in Libro numerorum. / Vt verba beati martiris loquar...* Ve l'enumeració de capítols, i a baix de la pàgina : *Incipit explanatio numeri. / Divinis numeris non omnes...* Segueix fins al f. 115, en el qual també hi ha certa addició escrita en lletra menudíssima. Correspon a les columnes 583 a 806.

Fulla 116 : *De elchana. et seneuna. et anna et samuel. et heli. ophni et phinees. / Non tunc tantummodo...* Resulta la primera homilia referent al llibre dels Reis, la qual va impresa en les columnes 995 a 1012.

Ço que segueix en el manuscrit són homilies sobre textos dels Profetes. En el f. 129 v.º : *Incipit in esaia homelia I / quandiu ozias rex vixit...* que correspon a l'edició Migne, vol. XIII, columna 219. Els epígrafs de les altres homilies fan referència a les numerades de IV, V, VI, II i VII de l'edició citada.

En el f. 131 el text es torna relacionat a Jeremies : *Quo tempore / iheremias exorsus est prophetare et sub quibus principibus / prophetavit et infra que dicta sunt*

-40 -

ei a domino. / Deus ad beneficiendum promptus est... Després d'aquesta primera, estan continuades les que porten rúbriques com les XXI, VIII, IX, X, XII, XIV, XVI i II del citat volum mignià, començant per la columna 255. El manuscrit resta terminat en el full 161 recto amb les paraules : *... in libro uiuentium ante conscripti / a christo iesu cuius est gloria et imperium in secula seculorum.*

El volum està assenyalat en l'inventari de 1368 : *Altro libra intitulat exposicio Origenis de pergamins veyl.*

21. - GREGORIUS DE EPITALAMIO SPONSI ET SPONSAE. BRUNONIS SIGNIENSIS EPISCOPI HOMILIAE.

Manuscrit en pergami; 166 folis, de, 26 x 18 centímetres i 18 x 12 de caixa, de 28 ratlles tirades; text en bon caràcter gòtic francès, en negre i rúbriques, inicials senzilles i algunes capitals de cal.ligrafia, en vermell i blau, als principis de llibre.

Relligadura de posts i albadina.

Segle XIII.

N.º 7595 de l'inventari i LXXXV del Villanueva. Pertany a la Catedral de Vich.

Foli 1 : *Gregorius de epithalamio sponsi et sponsae / Quasi si ceco longe a deo posito cordi sermo divinus / voce propia voce divina loqueretur...* Aquesta exposició del llibre del Cantar dels Cantars arriba fins al f. 37, on acaba dient : *..resurgenti immortalitatem nos ipsos et spiritum et corpus qui vivit / cum Deo patre in unitate spiritus sancti in saecula seculorum amen.* Al verso del mateix foli comencen una sèrie de curts treballs, que s'inicien amb uns versos de Boeci, i entre els quals hi ha una obreta amb la rúbrica : *De tribus gradibus humilitatis*, arribant fins al f. 41.

Foli 41 : *Incipit liber omeliarum domni brunonis signiensis episcopi*, que s'encapça amb l'enumeració dels vuit primers que formen el primer llibre, el qual s'inicia amb un pròleg que diu : *Cum sint multa et pene innumerabilia in divinis voluminibus que sponsam chisti sanctam ecclesiam significant.* Al f. 58 v.º comença el llibre segon, comprnent onze sermons. En el f. 83 principia el llibre tercer, amb deu sermons; en el f. 101 v.º comença el llibre quart amb nou homilies; en el f. 126 acaba aquesta part i comença un altre aplega de

sermons dedicats a la Mare de Déu, els quals van seguits de sermons dedicats als màrtirs, confessors i verges, a l'exaltació de la Santa

Creu (f. 161). Després d'aquest : *Explicit liber venerabilis hugonis signiensis episcopi* segueixen uns folis dedicats a contenir una sèrie d'epístoles curtes, les primeres atribuïdes a sant Jeroni (ff. 161 a 163 v.º), a sant Agustí (f. 163 v.º), havent-hi també un *decretum domini Urbani papae* (f. 163 v.º) i altres sense títol, arribant la darrera al verso del f. 166, essent probable que aquesta fos una addició posterior, que no resulta del tot completa.

L'inventari de 1368 cita aquest volum : Altro libra de pergami entich en que ha Canticha Cantichorum glosat e homilies domini Brunonis signiensis episcopi.

Vid. *Viage literario*, VI, pàg. 77; *Patrol. Lat.*, CLXV, col. 748.

- 41 -

22.-BEATI BERNARDI CLAREVALLENSIS HOMILIAE SUPER CANTICA CANTICORUM

Manuscrit en pergami avitel-.at; 91 folis, de 32 x 22 centímetres, dos corondells, i caixa de 23 x 16 centímetres i 48 ratlles; text en negre vermell i blau, amb petites inicials de cal.ligrafia en ambdues colors, essent la del foli 1 ornada d'or. Lletra notarial.

Vella relligadura de posts cobertes de pell negra.

Segle XIV.

N.º 7584 de l'inventari i XXXVIII del Villanueva. És de la Catedral de Vich.

Foli 1 : *Incipiunt omilie venerabilis bernardi abbatis / clarevallis super cantica canticorum / Sermo primus / Vobis fratres alia quam aliis de seculo aut / certe aliter dicenda sunt. Illis siquidem / lac potum dat non escam... El sermó 86 és el darrer de la col.lecció, que termina al verso del f. 89, acabant amb les paraules : ... jam sumus filii noctis, non tenebrarum. Item / ad omnes electos ut filii lucis iniquo ambulate. / Expliciunt sermones beati Bernardi / clareval-lensis abbatis super can / -tica canticorum et sunt 86. Segueix la *Tabula precedentis operis*, la qual va fins al f. 91, en qual segon corondell s'hi parla de 87 sermons, i *Expliciunt capitula*. Correspon, la present obra del Doctor Meliflue, al vol. CLXXXIII de la *Patrologia Llatina*, del Migne, columnes 785 a 1198.*

Aquestes homilies sobre el Cantar dels Cantars entraren a la Biblioteca capitular després de l'any 1435 i abans del 1438, ja que el volum de *Sermones beati Bernardi super cantica* és dels volums que resulten afegits a la llista del *Liber Quotidia*.

23. - FRATRIS EGIDII DE BURGO EXPOSITIO IN CANTICA CANTICORUM

Manuscrit en pergami avitel.lat; 78 folis, a dos corondells; 295 x 195 mm. i 205 x 125 de caixa; 40 ratlles; escrit en gòtic, en negre, vermell i blau; nou grans inicials de miniaturista en or i colors.

Relligadura de posts cobertes de gamussa rosa, antiga, reforçada modernament amb llom de badana.

Segle XIV.

N.º 7545 de l'inventari i LXXVIII del Villanueva. Pertany a la Seu de Vich.

Foli 1 : *Prologus / Incipit epistola ad tractatum / super lectura et expositione in canticis / canti / corum. / Florigere uenusta / tis et forme totius / honestatis... En aquest pròleg, l'autor diu anomenar-se Egidius de Burgo, dedicant son treball a Bertran, bisbe de Tolosa, essent-hi representada l'escena de l'oferta en la miniatura que va al principi del pròleg. Al verso : *Incipit prohemium super po / stilla lectura propielatibus / figuris moralitatibus / et expresionibus in canticis can / ticorum editis pro domino episcopo tholose / Cantabo dilecto me / o... Continua el text distribuït en vuit capítols, al principi de cada un dels quals hi ha la inicial ornamentada, per la qual cosa aquestes es troben en els ff. 1 v.º, 12 v.º, 22, 29 v.º, 39, 51 v.º, 58 i 66 v.º. Foli 76 : Termina el text amb les paraules : ..iubilantibus / me / indignum meis meritis be / atissimis finaliter annotari. / amen. / Explicit lectura super / cantica secundum**

- 42 -

fratrem Johannem / de Burgo. de ordine fratrum / minorum. Foli 76 v.º : Hi va la taula de matèries alfabètica, la qual té fi al verso del f. 78.

Aquest manuscrit sembla originari del Migdia de França. En el foli blanc anterior al primer del text hi havia la indicació de possessors, que és illegible, ja que fou rasa. De totes maneres es refereix al volum la llista dels llibres de la Catedral, de 1435, quan cita *Expositio super cantica canticorum*.

24. - COMMENTARIA MAGISTRI ROBERTI HOLKOT IN LIBRUM SAPIENTIAE

Manuscrit en pergami; 201 folis, de 36 x 26 centímetres, dos corondells de 58 ratlles i caixa de 25 x 17 centímetres; lletra gòtica rodona, negra i vermella; capitals de cal·ligrafia, poc acurades, en blau, vermell i morat. En el foli 1 la inicial és en or i colors, acompanyant-la una ampla orla, en fortes tonalitats, decorativa, més aviat indicadora de la mà d'un pintor que de miniaturista.

Relligadura de posts i llom de badana, renovada modernament.

Segle XIV.

N.º 7598 de l'inventari i XXVII del Villanueva. És de la Catedral.

Foli 1 : *Incipit postilla a sollepní visione magistro roberto olcot super librum sapientie ordinis fratrum predicatorum doctorio cantalvergiensi de an / glia Dominus petra mea et robur / meum. Artes et scientiae humanis studiis / aduenta per accionem...* L'exposició del text sagrat comença a la primera columna del f. 2, seguint l'explicació del sagrat llibre de la Sapiència en tots sos 19 capítols, que componen 212 lliçons, terminant l'exposició al segon corondell del f. 192 amb les paraules : *Sapientia deducet ad regnum perpetuum ad quod / nos perducat qui sine fine vivit et regnat / Amen / Quis ista capitula et qualibet parte scriptura / valeat inveniri specialiter tamen et quedam peculiari / forma in libro sapientiee continetur in quo reges et / principes deestu dei et bonis moribus informantur / Explicit Deogratias*. Al verso del foli comença una taula alfabètica de les matèries contingudes, que arriba fins al f. 199, que té el verso i el segon corondell en blanc, seguint en el f. 200 un capbreu de les matèries principals tractades en les lliçons, el qual ocupa dos folis. Com a apèndix s'hi afegí una nova taula en quatre folis en paper, la qual comença dient que *istam tabulam fecit fieri bernardus magistri super postilla olchoti per A. B. C. / diuisam ad facilius inveniendum quid in eadem postilla continetur*. En el foli de guarda posterior hi ha l'explicació d'una llegenda romana, i en el pergami enganxat a la coberta una espècie de llista de possessors dels volums, que diu : *Ista postilla Roberti Olcoti doctoris anglici super librum sapientie est* (aquí per dues vegades fou borrat el nom), *beneficiati barchinone qui eum émit pretio xx sex florenorun aragoniae*. A sota : *est iste liber petri de columbario presbiter qui emit a herede dicti francisci pretio xxiv florenorum et nunc liber iste et francisci de ferriolo vicensis canonici qui eundem emit a petro de columbario alias maçia patre et herede dicti petri de Columbarii presbiteri pretio viginti quinque florenorum aragonie*. Aquest Ferriol és el qui el regalà a la nostra

- 43 -

Catedral, per la qual cosa posà el seu nom a la guarda anterior del volum. El *Llibre Quotidià* de l'Arxiu Capitular confirma la donació, que degué ésser feta vers 1438.

De mestre Holkot se sap que finà en 1345.

25. - SANCTI GREGORII MAGNI HOMILIAE IN EZECHIELEM

Manuscrit en pergami; 182 folis, a dues columnes; 28 x 18 centímetres; caixa de 23 x 14 centímetres, 25 ratlles; lletra semigòtica en negre i vermell, amb algunes caplletres vermelles d'excel·lent gust.

Relligadura de posts nous.

Finals del segle XII.

Inventari n.º 7534 1 LXIII del Villanueva, procedint de l'Arxiu Capitular de Vich.

Foli 1 : Comença : *Opuscula beati gre / gorii pape In libro ezechi / elis prophete de cujus exposicione / ab illo edita sequitur Cujus / expositionis prologus Sic In / cipit in nomine domini / Dilectissimo fratri martine episcopo / gregorius servus / servorum dei omelia quas in...* El pròleg termina amb les paraules : *...epulas avidius redeatur*. Immediatament ve el capbreu historial : *in nomine domini nostri Jesu christi Incipit / liber ezechielis Prophete. Item / Omelia Secundum Ejusdem*. A la primera columna del f. 4 hi ha la rúbrica : *Explicit istorias primi ibri prophete. / in nomine domini nostri Jesu-christi In / cipit liber omiliarum in ezeche / le propheta editarum a beato gregorio papa / romensis. Inchoato in Basilica late / ranense que appellatur aurea dudum / facta collatione. et episcoporum con- / -gregatio*. El llibre primer termina al verso del foli 99, començant en el foli següent, i sense títol, el resum cronològic; immediatament, en el f. 101 v.º comença la primera homilia del següent llibre.

Aquest fineix al verso del f. 182 sense cap mena de salutació terminativa, essent les darreres paraules : *sit itaque gloria omni / potenti domino nostro jesu-christo qui vivit et regnat / cum patre in unitate spiritus sancte Deus per omnia saecula / saeculorum. Amen.*

Aquest volum és un altre dels que demostren fins a quin punt eren estimades les obres de sant Gregori el Gran en la canònica vigatana. Sobre la seva procedència res hem trobat : sols podem conjeturar que, des de temps molt apropiats a l'època en què fou escrit el volum, aquest es trobava ja a la Catedral de Vich, no essent pas improbable que fos escrit aquí mateix, a la nostra terra. L'inventari dels llibres canònics de l'any 1368 s'hi refereix amb els següents mots : *altro libra sens posts apellat homilia de sent Gregori super Ezechielem. Modo est cum postibus albis.* No es comprèn més que com una equivocació que el Jaume Villanueva, en parlar d'aquest volum, digués que era del saec. X *inseunte*. El qui va escriure el volum sabia molt de caplletrar, ja que al principi de cada homilia, i en alguns altres llocs, hi posà inicials, servint-se del vermelló, que resulten de magnífic efecte decoratiu. Hem anotat que n'hi ha en els folis 1, 4, 9 v.º, 16 v.º, 22 v.º, 27, 32, 39 v.º, 47 v.º, 57 v.º, 68 v.º, 81, 90, 101 v.º, 110, 115 v.º, 124 v.º, 132 v.º, 141 v.º, 150 v.º, 167 v.º i 176.

El manuscrit s'adapta força bé a l'edició de les Homilies de sant Gregori el Gran

- 44 -

sobre el profeta Ezequiel, que publica el Migne en el Volum LXXVI de sa *Patrologia Latina*, columnes 785 a 1072. Sols el nostre volum porta, abans de cada un dels dos llibres, un capbreu historial de la profecia.

26. - BEATI GREGORII PAPAE LIBRI MORALES IN JOB

Manuscrit en pergami; consta actualment de 302 folis, de 51 x 37 centímetres; escrit amb tinta negra i vermella, a tres corondells, grans inicials de dues colors quasi totes, dues d'elles historiades, les altres ornamentals; caixa d'unes 54 línies; de 415 x 273 mm. Els set primers folis i els 285 i següents són escrits amb lletra quasi gòtica, que podria ésser del començament del segle XIII, mentre que el cos del volum està en bona lletra carolingia del segle XI. El manuscrit potser en algun temps fou complet; ara està inacabat, conservant part de la darrera plana sense escriure.

Relligadura de posts ben desfeta.

Segle XI.

N.º 7518 de l'inventari i l de la catalogació del Villanueva. És propietat de la Catedral vigatana.

El primer foli, que és molt incomplet, presenta el recto en blanc, i la cara posterior, que no comença, tota escrita, essent, en primer lloc, coordinable ... *gravius mente retinere. Que / tandem cuncta...* Correspon a l'epístola dedicatòria de l'obra gregoriana a sant Leandre, que pot veure's en la *Patrologia Latina del Migne*, volum LXXV, columna 511. Manca un full entre el 5 i 6. En el 5 : *Explicit prephatio*, revers en blanc. El f. 6 s'inicia amb els mots : *nisi prava propinquiorum opera...* pertanyent al capítol i llibre primer de la primera part dels Morals o Comentaris al llibre de Job, escrits pel Papa sant Gregori el Gran: columna 529 de l'imprès. És versemblant que una gran inicial fos causa de la pèrdua, ja secular, del foli. A l'11 v.º es principia el llibre II. Manca un full després del 12, en el qual hi hauria l'epígraf del llibre III. Foli 29 v.º : Principi del llibre IV. Foli 41 v.º : Llibre V, essent-ne tallada la inicial. Foli 55 : Amb el dit llibre quint termina la primera part de l'obra, la qual amb el sisè llibre entra a la segona. Foli 65 v.º : Llibre VII. Foli 75 v.º : Llibre VIII. Foli 92 v.º : Llibre IX. Foli 109 v.º : Llibre X. Foli 119 : Finalitza la segona part. El girat comença la tercera i el XI llibre. Foli 127 : Llibre XII. Foli 134 v.º : Llibre XIII. Foli 140 : Llibre XIV. Foli 149 v.º : Llibre XV (tallada la inicial). Manca un foli abans del 148. Hi tindria principi el llibre XVI. Termina el llibre i la part en el full 167, columna 1062 del text estampat pel Migne.

En el mateix full 167 : *Ex cronica ephemeridis. / Cindasindus per ty / ranidem / regnum gotho / rum...* Acaba al principi de la plana següent : ... *ante despiciabatur ut igna / uus.* Relació de la troballa dels llibres Morals, per Tayó de Saragossa, literalment diversa de la de Migne, volum citat, columnes 507 a 510.

Foli 168 : *Spania habet provincias vi. Id est Terra / conensem...* Divisió de l'Espanya visigòtica, dels darrers temps, en metròpolis i diòcesis eclesiàstiques. Enquadraments ornamentals. Revers en blanc. Foli 169 : *Hec est summa et memoria de annona olei sancti petri...* Anotació, en lletra ja potser del segle XIII, de les per-

- 45 -

cepcions i censos d'oli, que es feien anyalment a la Seu de Vich. És possible que el manuscrit fos fet per dividir-se aquí en dos volums.

Foli 170 : És en blanc, tenint al verso solament el títol, en capitals : *In Nomine Domi / ni Nostri Ihe / su Christi Incipit / Moraliū Liber / septimus deci / mus Pars Quar / ta Incipit*. Foli 171 : *Q / otiens in / sancti viri storia / per nouum volumus...* Foli 177 v.º : Llibre XVIII. Aquest i els vinents, fins el XXII inclusiu, formen la part quarta de l'obra, els llibres de la qual comencen en els ff. 189 v.º, 198, 209 i 214 v.o. La part cinquena comporta els llibres XXIII al XXVII, els quals van en els ff. 223, 231, 242 v.º, 249 i 260. La sisena, que no és completa en el nostre còdex, abraça en aquest fins a ben entrat el llibre XXXI, resultant començats els seus llibres en els ff. 270, 276 v.º, 280 v.º i 297 v.º Confrontant-ho tot, des del f. 170 al verso del 302, a la fi del primer corondell del qual l'escriptor onzecentista abandonà la confecció del manuscrit, resulta que el còdex porta actualment fins a poques ratlles abans de la terminació del cap. XVI del citat llibre XXXI, essent les paraules finals: ... *Ipse quippe / de evangelizantibus quasi de arantibus...* Tot pot veure's en el volum LXXVI, columnes 9 a 591, de l'esmentada edició patrològica.

Les més belles inicials del còdex es poden veure en els folis 11 v.º, 29 v.º, 65 v.º, 92 v.º, 109 v.º, 119 v.º, 127, 134 v.º, 140 v.º, 177 v.º, 189 v.º, 198, 209, 214 v.º, 223, 231, 242 v.º, 249, 260, 270, 276 v.º, 286 v.º i 297. Les dels folis 171 i 189 v.º són historiades.

No pot assenyalar-se quan el present volum entrà a formar part de la biblioteca de la Canònica ausetana : l'inventari de 1368 li diu *libra gran entich ab posts apelat Moralia Job*.

Res deu impedir considerar-lo com a manuscrit fet a la nostra terra.

27.- HOMILIAE SANCTI AUGUSTINI SUPER IOHANNEM

Manuscrit en pergamí; 237 folis, de 48 x 35 centímetres; a dos corondells, unes 41 ratlles; escriptura en negre i vermell, de tipus carolingi; caplletres en negre, vermell, groc i blau, generalment de poc treball; folis numerats bona part d'ells amb xifres romanes de temps gòtics.

Relligadura de posts cobertes d'albadina, renovada posant-hi l'hom de cuir negre.

Segle XI.

Inventariat amb el n.º 7521 i portant el II en el catàleg Villanueva dels còdexs de la Catedral de Vich.

Foli 1 : Comença : *Hoc in libello inse / runtur Homeliae / Augustini ex Ewangelio / Iohannis. Et vniciuque / Evangelio per hec reperi / es Homilias adnota / tas. In primis die / Sanctum Domihi Nostri Ihesu Christi / Natiuitatem / Evangelium secundum Iohannem. / In principio erat Verbum...* Segueix la taula, que comprèn CXXV títols, omplint fins a tota la primera cara del full III. Al verso : *In principio erat / Verbum et uerbum erat apud deum et deus erat uer / bum. Hoc enim animalis homo non percipit / Quid ergo fatres silebimur haec...* El text, que és força complet, té

- 46 -

un tros ras en el foli CLXV i està mancat de dues fulles abans del 199, essent antiga sa foliació, abans del 190. L'homilia que va signada (C)XXIII és en el còdex la darrera de la sèrie, terminant : ... *Evangelium / suum etiam ipse compellèret meum terminare / sermonem*: essent això en iniciar-se el f. 237, on es llegeix també : *Finit Deo gratias. Amen*.

El mateix foli resta omplert d'altra mà contemporània de qui escriví el volum, copiant-hi un *Sermo vel oratio Sancti Augustini Episcopi / Veni ad nos sancte spiritus patris et filii / illabere sensibus nostris spiritus amborum / qui cum patre et filio...* Té fi a baix de la primera columna del verso del mateix foli : ... *Quorum trini honor / et imperium indiuiduum permanet in secula seculorum. / Amen*.

Pot confrontar-se el text de les CXXIII homilies augustinianes del manuscrit vigatà amb els *cxiv tractatus in / Joannis Evangelium* que dona el Migne en el volum XXXV de la seva col.lecció de Pares llatins, columnes 1579 a 1976. Referent a això direm que el còdex prescindeix de la introducció estampada i que la numeració de fragments no és pas en detall la mateixa.

Poden mencionar-se, entre les inicials més interessants del còdex, les dels folis I, III v.^o, XXIV, LXV v.^o, LXVIII v.^o, LXXV v.^o, XCIX, CXX, CLIV, CLXV v.^o i CLXXXVI v.^o.

Aquest important volum figura de temps antic a la Biblioteca capitular ausetana. Potser fou produït aquí mateix. En els comptes de Tresoreria de la mateixa església (1426 a 1433) consta que, a 24 de desembre del primer dels anys esmentats, es pagà a un tal Arnau de Muntadella el *lligar les Homilies de Sant Agustí super Joan*.

28. - EXPOSITIO BEATI AMBROSII SUPER APOCALIPSIM IOANNIS. GREGORIUS DE

EPITALAMIO SPONSI ET SPONSAE. OPUSCULA DIVERSA.

Manuscrit en pergami; 115 folis, de 34 x 23 centímetres i 24 x 15 de caixa; lletra gòtica primitiva, en negre i vermelló, deixant els espais per a algunes caplletres que restaren en projecte. Dues columnes.

Relligadura de posts moderna.

Finals del segle XII o primera meitat del XIII.

Inventari n.º 7527 i XXXI del Villanueva, pertanyent al Capítol de Vich.

El foli comença sense titulació : *Sicut in secularibus libris tria que / runtur intencio scilicet vtilitas ...* En el mateix foli : *Incipit apocalipsis / ioannis apostoli / Hic autem titulus sic exponatur ut / si titulis autor daret...* Al verso : *Johannem apostolum / et evangelis / tam hunc / librum / apo / calipsim...* El llibre segon té principi en el f. 13 v.º, i els altres en els 19 v.º, 37 v.º, 59 v.º i 74, terminant en el 89 : *Expositio / super apocalipsin iohannis explicat.*

Sense separació ni títol, en el mateix foli, s'hi diu : *Cives celestis patrie regi / regum concinite, qui est supernus opi / fex ciuitatis uranice in cuius edi / fitio talis extat fundatio...* Enumeració i interpretació de dotze gemes.

Foli 89 v.º : Comencen els opuscles titulats : *Item. de lapidibus; De natiuitate*

- 47 -

antichristi; Augustinus de corpore et sanguine christi; Incipit tractatus de consecratione ecclesiarum. Aquest darrer és en lletra més petita, en tres corondells en el f. 92.

Foli 93 : *Gregorius de epytalamio sponsi et / sponse / Quasi si ceco longe, adeo possito / cordi sermo diuinus uoce propria uo / ce diuina loqueretur...* Termina al recto del f. 115 : *...in unitate spiri / tus sancti deus per infinita se / cula seculorum. Amen / Explicit.*

El Villanueva, en inventariar el present manuscrit (no se sap per què), deixà sense consignar la indicació de les matèries en ell contingudes, i el canonge que dirigí la relligadura del volum sols féu que constés en l'imprès fixat en el lloc que es tractava d'una *Expositio in Apocalipsim ignoto auctore*. Podem admetre tal exposició com de sant Ambrós, tota vegada que és la del volum XVII de la col.lecció llatina del Migne, columnes 765 a 969. En canvi, l'epitalami, que el còdex atribueix a sant Gregori, és del tot divers de l'exposició del Càntic dels Càntics, que comença a la columna 471 del Volum LXXIX. Vid. *Viage literario*, VI, pàg. 77.

Res permet fixar l'origen primitiu del manuscrit; per més que tampoc hi ha res que s'oposi a considerar-lo de mà de casa. De totes maneres era ja de l'església de Vich en 1368.

29. - CONCORDANTIAE BIBLICAE

Manuscrit en pergami vitel.lat, 508 folis, de 38 x 26 centímetres; unes 59 ratlles, a tres corondells i caixa de 31 x 19 centímetres. Lletre gòtica de bon tipus, en negre, inicials i calderons en blau i vermell, grans caplletres al començ de cada agrupació alfabètica en ambdues colors i morat, ornades d'imbricacions i rasgueigs; havent-hi, demés, una inicial, al principi del text, miniada i daurada, de poca importància.

Antiga relligadura de posts, amb restes de coberta d'aluda; lloc de cuir negre.

Principis del segle XIV.

Inventariat amb la xifra 7529 i n.º XXI del catàleg que el Villanueva féu dels llibres del Capítol de Vich.

Ben poca cosa més cal consignar fent referència al volum de què hem d'ocupar-nos : amb saber què cosa siguin unes *Concordàncies bíbliques* ja està dit tot. El foli 1 comença : *Cuilibet volenti require / re concordantias in libro hoc / unum est primitus osten / dendum. videlicet quod cum / in primis concordanciis / que omnes concordantie sancti iacobi. quelibet ca / pitulum in vii particulas distinguatur propter / vii primae littere alphabeti videlicet. a. / b. c. d. e. f. g. in isto opere per eundem modum et in to 1 tidem particulas distinguntur capitula longio / ra. capitula uero breviora...* Segueixen set ratlles més d'introducció, i immediatament el primer text: *a, a, a, domine, domine nescio loqui*. Termina dalt de la tercera columna del verso del f. 508, essent el darrer text : *plenissime sciens quod quecumque promissit deus potens est facere*. Cal advertir, no obstant, que el llibre pròpiament deuria quedar llest al mig de la primera columna de l'anvers del mateix foli, ja que hi ha el mot *Zelpha*, i el text : *sentiens Iya que parare desisset zefam ancillain marito tradidit*. Ve la salutació : *Deo gratias / et / et beate marie virgi / nis matris*. Ço que va a conti-

- 48 -

nuació són textos pertocants a les paraules *Plenus, Plenior i Plenissimus*, que foren oblidats al verso del f. 307, segons allà es fa notar.

Una inscripció posada al verso del foli blanc, que fa de guarda anterior del volum, diu : *In nomine domini Amen. Anno nativitatis eiusdem Millesimo ccc Quadragesimo primo pridie nonis / novembris. Reuerendus dominus Galcerandus ça Costa dei gratia vicensis Episcopus dedit et obtulit deo et beato Petro Sedis vicensis et ejus servicio istum librum, et Rationale siue Speculum / ecclesie et missale mixtum et completum*. Tal nota, que és contemporània, resulta confirmada pel fet que un pergami ratat que hem trobat en l'Arxiu Capitular digui que, a l'III dels idus de mes i any il·legibles, el prenotat bisbe adquiria d'un cert doctor en Lleis, ciutadà de Barcelona, unes *Concordancie biblie scriptum in pellibus edulinis quaternatum cum postibus et cum cohopena de corio albo* (Calaix F, plec x, n.º XXXI). L'inventari de 1368 confirma el nom del donador. En 1437, segons una anotació dels comptes de la mateixa Seu, era satisfeta certa quantitat a l'Arnau Muntadella per son treball de relligar les Concordàncies.

A 8 de juny de 1718, aquest volum havia estat manllevat pel canonge Esteve Palau, devent ésser reclamat i recuperant-se a 22 d'octubre de 1744 i 8 de gener de 1745 (*Liber xvi Secretarii*).

Les presents Concordàncies bíbliques no foren pas les úniques que figuraven en l'Arxiu Capitular de Vich. El canonge Francesc de Ferriol, per allà l'any 1438, va donar *quendam concordancie*, perquè es possessin lligades amb cadena a la sagristia *vel in capite altaris vel in choro, pro servicio chori*. Un inventari dels llibres capitulars del segle XV parla de un *libre apellat concordancie anglicane super biblia scrit en pergamins ab cubertes de cuyr Rosat ab vuyt bulletes de leuto en la una part en la altre set et incipit in prima pagina in primo cornudello ardent finit in dicta, etc*. L'inventari fa referència que aquest i altres llibres *qui fuerunt dati ecclesie vicensi cum condicione quod starent in sacristia vicensi ubi nunc sunt et stant ligati cum cathenis*. Una nota de fi del primer trentenari del segle XVI apunta ja que *no hi ha cadenes*; després s'apunta que *no hi ha cobertes, ni pots ni bulletes*.

- 49 -

SECCIÓ SEGONA

TEOLOGIA

30.-SENTENTIARUM LIBRI QUATUOR MAGISTRI PETRI LOMBARDI

Manuscrit en pergami; 150 folis de 31 x 24 cm.; caixa de 225 x 155 mm. i 51 ratlles, a dos corondells; lletra gòtica en negre i vermell; inicials en vermell i blau, sovint amb rasgueigs que fugen pels marges; cinc grans inicials miniades en or i colors donen valor al volum, que és nitidíssim 1 té en excel·lent estat la vitel·la.

Relligatge en pergami, del segle XVIII.

Finals del segle XIII o primers anys del XIV.

Inventari n.º 7547, i LVII del Villanueva dels llibres de la Catedral de Vich.

Foli 1 : A l'anvers hi ha el títol, escrit amb lletra posterior, potser del segle XIV: *Sentencie Magistri Petri lombardi parisiensis Epis copi / iste liber est Ecclesie vicensis*. Al verso del mateix foli, la taula de les distincions del llibre primer, la qual ocupa tot el f. 2. Foli 3 : *Cupien / tes al / iquid de / penuria / ac temeritate nostra cum pauperula...* En el mateix foli acaba el pròleg i comença el llibre primer : *Incipit liber Primus /*

Vete / ris a / c nou / eleg / is / continentiam diligenti indagine... El llibre primer termina en el f. 44 v.º, on s'inicia la taula del llibre segon, la qual termina en el f. 46 v.º El llibre segon té fi en el f. 80, on comença també la taula del llibre tercer, que comença en el f. 81. El darrer llibre té principi en el f. 108, després de la taula, que principia en el foli anterior. El volum s'acaba en el f. 150, al segon corondell, amb les paraules : ... *per media ad pedes usque / via duce provenit.*

El Migne porta aquest text en el Patr. Lat., vol. CXCII, cols. 521 a 962.

Dos són els volums del *Mestre de les Sentències* de què ens parla l'inventari de 1368 : *altro libre de pergamí apellat sentencies de mestre lombard cobert de blanch. Item altro bel libra de pergamí apellat libre sententiarum.* Consta que, a 16 de les calendes d'agost de 1348, morí el sacerdot Guillem de Palau, qui llegà a la Catedral vigatana *librum sententiarum.* Cal preguntar-se quin dels dos volums al·ludits per l'inventari de 1368 és el regalat per dit sacerdot, i si el present manuscrit és el *bel libre* a què hem fet referència. Mn. Gabriel Cogolls, canonge de Vich, va donar un altre volum del *Mestre de les Sentències* a la llibreria capitular; però això fou ben entrat el segle XV, segons trobem anotat a l'inventari de 1435 i 1438.

31-CONCLUSIONES MAGISTRI SENTENTIARUM

Manuscrit en vitel·la; 71 folis de 215 x 150 mm. i 148 x 102 de caixa, dos corondells i unes 37 ratlles; escriptura notarial en negre i vermell; caplletres de cal·lígraf en güella blau i morat; fet tot amb gran nitidesa. El f. 1 va bellament orlat i amb inicial de miniador, en or i colors, lluint un escut d'armes

- 50 -

partit, la meitat superior del qual duu, en camper atzur, un mig ca blanc, veient-se en l'altre mig sol en güella sobre or.

Relligadura de posts vestides de badana amb gofrats combinats amb línies colorides de groc, donant un conjunt de tradició mudejar. (Vegeu *Museum*, vol. III, pàgs. 248 i 249.)

Segle XV.

Inventari n.º 7571, 1 CXII del catàleg Villanueva, propietat de la Catedral vigatana.

Foli 1 : *Incipiunt conclusiones Magistri sententiarum. / Prima conclusio Quod tracta / tus sacre pagine sive con / tinentes veteris ac novi / testamenti versantur precise circa res...* Termina, el volum, en el primer corondell del verso del f. 71, amb les paraules : ... *in Deo cui est honor et gloria et / imperium in secula seculorum / Amen. / Laus tibi christe quoniam liber / explicit iste.*

Res no consta, en el llibre, respecte al seu possessor i donador. Podria ésser un dels llibres llegats pel canonge Francesc de Ferriol, ja que trobem, entre els seus llegats : *quoddam opus breve super libros sententiarum magistri bonaventurae.* De tota manera, el nostre text no és pas el *Sententiae Sententiarum*, de sant Bonaventura.

32. -FRATRIS HERVEI DE NATALIBUS QUAESTIONES SUPER LIBROS SENTENTIARUM

Manuscrit en pergamí; 142 folis de 243 x 178 mm., dos corondells i 55 ratlles, i caixa de 195 x 145 mm.; escriptura pitjada, en negre; inicials de cal·lígrafia en vermell i blau.

Vell relligatge de posts i camussa blava.

Segle XV.

Inventari n.º 7585; Villanueva, CXII. Procedent de l'Arxiu Capitular de Vich.

El volum té, en el f. 1, la *tabula questinonum fratris hervey super iiii. libros sententiarum*, capbreu que arriba fins al verso del f. 3. Foli 4 : Comença el llibre primer: *Verius ut in theologia si scientiam...* El llibre segon comença en el f. 76, després d'un foli i mig en blanc. En el f. 104 v.º : *Explicit opus magistri hervey natalis super Secundum sententiarum / Hoc quod sequitur deficit infra istum secundum / distintione decima septima ad tale signum vide / licet ad quamdam manum cum cruce.* Segueixen addicions fins al f. 108, on es dóna l'*incipit* al llibre tercer, el qual acaba al principi del primer corondell del f. 115, que resta quasi tot en blanc, així com els folis següents fins al 117 v.º, que és ple d'addicions quasi intel·ligibles. F. 118 : Comença el llibre quart, el qual termina al principi del verso del foli 142, on hi ha les paraules finals : ...*de se semper paratus est ad misericordiam dum tamen homo faciat quod in se est.*

El llibre de fra Herveu de Natalis, comentant els quatre del *Mestre de les Sentències*, és dels que ingressaren a la Biblioteca Capitular vigatana entre els anys 1435 a 1438, ja que figura a la llista dels addicionats al Llibre quotidià, on es troba assenyalat amb les paraules : *Questiones fratris hervey super iii. libros sententiarum*. A la guarda del volum prou hi devia haver hagut altres indicacions, que foren esborrades, i que avui ens servirien per a fer la història del manuscrit.

- 51 -

33.- FRATRIS PETRI DE TARANTASIA COMMENTARIUM IN II SENTENTIARUM

Manuscrit en pergami; 165 folis de 24 x 16 cm. i 173 x 115 mm. de caixa, dos corondells i 49 ratlles per plana; text de bon caràcter de lletra gòtica rodona, en negre i vermell, amb capitals de cal.ligrafla en blau i vermelló.

Antiga relligadura de posts i badana, amb gofrats, de conjunt ben estimable.

Finals del segle XIV.

N.º 7583 de l'inventari; Villanueva, CXIII.

El present comentari al llibre segon del *Mestre de les Sentències* (escrit pel qui fou membre il.lustre de l'ordre dominicana, fra Pere de Tarantasia, i més tard pontífex romà, amb el nom d'Innocenci V (1276)), comença el f. 1 amb les paraules : *Qui vivit in eternum creavit omnia. / Similiter ecclesiasti xv. in iis verbis opus cre / ationis sufficienter exprimitur in quo hujus libri sententiarum materia intelligitur / tangit enim ecclesiastiis opificiis precipuam dignitatem*. La primera distinció del llibre comença a ésser explicada i glossada al verso del f. 1, i segueix fins a la distinció 44, al verso del f. 165, on acaba al final del segon corondell : *... quam nobis prestare dig / netur qui est benedictus in secula. / Explicit liber ii. sententiarum*. Dessota, algú, amb lletra del segle XIV, afegí : *editus a magistro Petro de Tarantasia*.

El volum no porta cap indicació referent a la seva entrada a la Biblioteca Capitular vigatana, on es trobava a l'època en què fou redactat l'inventari del *Llibre quotidià*, on hi ha un *Tarantasius super ii. sententiarum*.

34.-SANCTI BONAVENTURAE DISTINCTIONES IN QUARTUM LIBRUM SENTENTIARUM

Manuscrit en pergami; 221 folis de 285 x 202 mm. i 190 x 145 de caixa, a dos corondells i 47 ratlles, Text en gòtic, molt senzill, amb inicials i calderons en blau i vermell, sempre de migrat aspecte.

Antiga relligadura de posts cobertes de pell de badana avellanada, amb ornamentació de ferros gofrats de bon conjunt; de defectuosa conservació.

Segle XIV.

N.º 7556 de l'inventari, i LXVII del catàleg Villanueva dels llibres del Capítol de Vich.

Foli 1 : Porta el títol *Liber IV*, seguint després el text del pròleg, que comença: *Unguentarius faciet pigmenta / suavitatis et unctioes conficiat / sanitatis Verbum istud scribitur / ecclesiastici xxxviii. in quo diligentius considerato explicatur...* Al verso del mateix foli comença el tractat : *Ad intelligentiam eorum qui in hac prima parte determinantur quia de Sacramentis / in generali et primo...* Segueix el text sense interrupció fins a la distinció L inclusiu, acabant en el f. 217 v.º, amb les paraules : *... et claritas et sapientia et gratiarum actio honor et virtus et forti / tudo per infinita secula seculorum amen*. Afegit d'altra lletra, s'hi llegeix : *Explicit quartus sententiarum magistri bonaventure*. Foli 218 : *In nomine domini nostri iesuchristi. Amen. / Distincio prima iii. sententiarum domini bonaventura*. Segueix la taula, que ocupa, sense interrupció, fins al principi del f. 221, on acaba sense *explicit*.

- 52 -

Aquest llibre pertany a la Catedral de Vich des de poc abans de l'any 1438, i es troba a la llista del *Llibre quotidià*, sota aquest títol : *Questiones fratris bonaventura super iii. libros sententiarum*.

35.-EXPOSITIO CATECHISMI

Manuscrit en paper, de lletra notarial en negre i vermell, mútil en diversos llocs, portant foli, de 217 x 147 mm. i caixa d'unes 22 a 25 ratlles tirades, de 145 X 78 mm.; portant els ff. XIII a CV i 1 a 93.

Descornat, només amb una post, encuirada de badana.

Segle XV.

N.º 4000 de l'inventari. Procedeix del monestir de Santa Maria de l'Estany.

El f. XIII es comprèn que pertany a una exposició dels manaments de la Llei de Déu, començant amb les paraules finals que tracten del primer manament, iniciant-se amb els mots : ... *vite mee tuo precepto glorioso simili et dies / subjectus amen*. Immediatament ve la rúbrica : *De ii. precepto / quod est non assumes nomen Dei in va / num*. El text comença : *Benedictum sit nomen tuum scilicet dominus deus noster semper et ab / omnibus creaturis quod proivens / non assumere in vanum ad quod / secundum preceptum obliga cor meum et labia...* La foliació antiga acaba després del f. XVIII, quedant interromput el text al començament del tractat del sisè precepte, on salta a tractar del vuitè, continuant així fins al f. XXIII v.º, on: *Incipit 2 pars quae est de quatuordecim articulis fidei*. El f. LXXIV v.º : *Sequitur de tertia parte principali que est de vii. sacramentis facit sancta mater ecclesia et primo de prologo*. Aquest pròleg acaba en el f. IXXV, on ja es tracta del baptisme. Termina el tractat de sacraments, en el f. CV v.º, amb les paraules : ... *gratias et laudes ago tibi Domine deus. Ego servus tuus et Filius / ancille tue expleto libro isto / subveniente gratia tua ad honorem / gloriam et laudem tue summae / unitatis indivisibilis et tua / simul ac trinitate personalis ac / mirabilis incarnationis tuae / filii dei incarnatae in urbe valentina anno ab incarnatione / domini mcccxxvii. in mense / aprili qui fuit inchoatus in men...* Falten dos folis a la fi d'aquest tractat.

Segueix el volum amb nova foliació de xifres àrabs, portant al principi del f. 1: *Deus qui es gloriosus propter tuum amorem hunc librum facimus / qui vocatur liber de Deo / Cum sit finis principalis / propter quem homo creatus / est deum recolere intelligere / et amare et homo tanto ipsum / melius recolere amare potest*. En el f. 58 comença : *De secunda parte hujus libri*, o sia el tractat d'Encarnació; i resta interromput, en el f. 93 (capítol *Queritur cum quo Jesus est*), a les paraules : ... *et si Jesus in quantum homo / factus non esset divina sanctitas conjungi non posset cum sui humanitate in unitate divinae personae et humanae. Et in...*

Una llista dels manuscrits existents en el que fou monestir de l'Estany, redactada en 1820, conté, amb el n.º 4, una *Expositio Catecismi*, que forçosament deu ésser el present volum.

- 53 -

La data 1327 i la cita del lloc de València, com el de la redacció del llibre, són coses molt dignes d'ésser consignades, encara que de moment a nosaltres ens sigui impossible precisar per elles qui fou l'autor dels presents tractats teològics.

36.- HONORII AUGUSTODUNENSIS ELUCIDARIUM SIVE DIALOGUS DE SUMMA TOTIUS CHRISTIANAE DOCTRINAE

Manuscrit en pergami; 97 folis de 88 x 67 mm. i 66 x 53 de caixa; text a unes 18 ratlles tirades; lletra notarial gòtica en negre i rúbriques. En conjunt, de defectuosa conservació.

Conserva una de les tapes de posts coberta de badana amb ferros gofrats.

Segle XV.

N.º 7065 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 : Comença : *Saepius rogatus a condiscipulis quasdam / questiunculas enodare importu / nitati illorum non fuit facultas negando / obviare...* Acaba, en el f. 97, amb les paraules : ... *faceres ut ad vi / tam eternam introire valeamus mereamur Amen / Explicit elucidarium. Finito libro / sit laus et gloria Christo*.

El Migne publicà, en el vol. CLXXII, cols. 1109 a 1176, el present manualet de teologia cristiana. En el volum manuscrit que motiva les presents ratlles el llibre primer va del f. 1 al 34; el segon, del 34 al 64, i el tercer, del 66 al 91. En aquest foli comença un nou tractat, que el Migne no porta, dedicat a inquirir *de vii. vitiis mortalibus*.

Es curiós, el manuscrit present, per la seva forma reduïda, i constitueix un veritable manual fet amb el propòsit que fos estudiat en tota ocasió per un clergue quatrecentista.

37.- SANCTI AUGUSTINI DE CIVITATE DEI LIBRI XXII

Manuscrit en pergami-vitel.la; 259 folis de 308 X 215 mm. i 215 x 140 de caixa; text en negre i vermell, a dos corondells de 44 ratlles; caplletres en vermell i blau, de cal.ligrafia amb rasgueigs; no faltant al verso del f. 1 dues miniatures en or i colors.

Antiga relligadura de posts encuirades de negre, molt desfeta.

Segle XIV.

Inventariat amb la xifra 7542, i catalogat pel Villanueva amb LVIII. Pertanyent a l'Església vigatana.

Foli 1 : *Incipiunt capitula primi libri au / gustini de civitate dei.* Segueix la taula que ocupa l'anvers del dit foli. Foli 1 v.º : *Sentencia de libro retractationum / beati augustini super libros de civitate dei / in judea cum roma gothorum ir / rupsione a gentium ub rege a / larico...* En el mateix foli verso : *Aurelii augustini doctoris ypp / onensis episcopi de civitate Dei contra paganos liber i. / Gloriosissimam civitatem Dei sive in / hoc temporum cursu...* Continua el text sense interrupció, precedint a cada llibre la taula de matèries, fins al f. 258 v.º, on : en mig de la primera columna, acaba amb les paraules : ... *congra / tulantes agant. gloria et honor pa / tri*

- 54 -

et filio et spiritui sancto omnipotenti / Deo / in excelsis secula seculorum. Amen. / Aurelii augustini doctoris de civitate / dei liber vicessimus secundus explicit / contra paganos. Amen. Amen.

El text d'aquesta famosa obra de sant Agustí ha estat publicat infinites vegades, portant-lo el Migne en el vol. XLI, Cols. 13 a 804.

Acabat el text, en el mateix verso del f. 258 es veu que hi hagué escrit, en negre i en quatre ratlles, el nom del primer possessor del present còdex; indicació que fou rasa i avui es del tot il·legible. No falten, no obstant, altres indicacions que permeten seguir la procedència del manuscrit. Així, en el primer foli en blanc que precedeix el text es troba escrit el que segueix : *Iste liber intitulus liber Beati Augustini / De civitate dei es mei philippi de medalia, archidiaconi Barchinonensis quem emi in avinione / redondo de concilio constanciensi anno domini 1418.*

A la darrera plana dels tres folis en blanc posteriors al text, es llegeix : *Iste liber intitulus liber Beati Augustini de civitate Dei, est mei Jacobi teulats / Canonici Barchinonensis et vicensis ecclesiarum quem emi Barchinone die Jovis sancta compu / -tata xxix. dies Marcii, anno a nativitate Domini Millessimo ccccxxxii., a magistro / Enrico Ber Badello sedis Barchinone. Precio Triginta quatuor florenorum auri / Aragonum.* Així resulta que, el present manuscrit, d'Avinyó passà a Barcelona, i d'aquí a la nostra Catedral, poc després de l'any 1442.

38. -BEATI GREGORII DIALOGORUM LIBRI QUATUOR. ENARRATIONES E VITIS PATRUM.

Manuscrit útil al final; escrit en pergami; 171 folis; lletra carolingia negra i vermella, a ratlla tirada; 235 x 175 mm. cada full, i 19 x 13 de caixa; molt sobri d'ornat; unes 24 ratlles per plana. Tota la segona part és de mà diferent de la primera.

Relligadura en pergami moderna.

Segle XI.

N.º 7511 de l'inventari; XCVII del catàleg Villanueva. Procedent de l'Arxiu Capitular de Vich.

Manca el f. 1, en el qual començava la taula dels llibres dels diàlegs, la qual continua en els ff. 1 i 2. Foli 3 : *Incipit liber Dialogorum Beati Gregorii / Pape Romensis. / Quadam die nimiis quorumdam...* El llibre segon té principi en el f. 28 el tercer en el 52, i el quart en el 95. El còdex s'interromp després del f. 141, i les darreres paraules són : ... *in lacrimis duriciam mentis formemus in proxi...* Això demostra que solament manquen dues curtes ratlles per a quedar completa la famosa obra gregoriana. Pot trobar-se impresa, aquesta, pel Migne (col.lecció llatina, vol. LXXVII, cols. 149 a 429, i Vol. LXVI, cols. 125 a 204).

El f. 142 comença amb els mots : ...*ingressione paciebar cupiens introitum adipisci. Labora / bam enim inanis et vana mihi fiebat...* Termina al tombant de la fulla 148 : ... *desiderii uoluptate de hoc seculo migravit / ad dominum. Explicit vita.* Es tracta d'una vida de santa Maria Egipciaca, essent el text diferent traduït llatina d'un mateix original, comparada amb la que duu el Migne (*Patrologia Latina*, LXXIII, 673 a 690).

- 55 -

Sense títol, en la plana segona del citat f. 148 es dóna inici a un altre text: *Qui nauali prelio dimicaturus sit ante in portu in tran / quillo mari fluctum gubernaculo...* Foli 153 : ...*deditum posse mori non posse superari. Explicit / vita monachi captiui.* En el mateix foli, comença, sense epígraf : *Dum predictus frater die sabbati / cum aliquibus fratribus nostris portionem ad providendam salutem / corporis accepisset...* Acaba en el f. 161 : ... *in lectulo sumpto viatico ultimam hiis instabilem uite clau / sit ore. Explicit tremende visionis vera narratio.* Sense títol, en el mateix foli : *Memorare uouis / volo fratres karissimi per ordinem / quod de moderno tempore contigit in monasterio sancti petri apostoli / qui nuncupatur longeritus...* Resta truncada la relació en el f. 171 v.º, molt defectuosament conservat. Les darreres paraules llegibles són: ... *delectare nimis ut suavitate hac...*

Consta aquest manuscrit, en l'inventari de 1368, amb la denominació de *Dialogorum*.

39.- BEATI GREGORII PAPAE DIALOGORUM LIBRI. ALCUINI QUAESTIONES DE LITTERIS ET LIBRIS. ITEM DE REBUS SACRIS. ORDO QUALITER DIVINA OPERA IN ECCLESIA AGANTUR. ENARRATIONES E VITIS PATRUM ALIAQUE OPUSCULA.

Volum comprenent dos manuscrits diversos, en pergami, escrits en negre i vermell, de 111 138 folis de 32 X 24 cm.; algunes inicials en negre, vermell, blau i groc; lletra carolíngia romànica, no pas tota d'una mateixa mà; dos corondells de diversa mida i nombre de ratlles.

Relligadura moderna de posts i llom de badana.

Segle XI.

Nº 7516 de l'inventari; XXXV de la catalogació Villanueva. Pertany a la Catedral de Vich.

Foli 1 : *Historia in quod diuiditur partes. / Summa litera utriusque testamenti tripha / rie dividitur idem in istoria in moribus / et in allegoriae...* Acaba al final pel recto del f. 2 : ... *Adiuuet omnipotens deus / ad haec facienda nobis per ihesum christum dominum nostrum amen.* Al revers : *Hec sunt festiuitates quas antiquus populus / dei ex legis precepto observabat...* Termina en el foli 3, en la primera cara: ... *per omnia secula / seculorum amen.*

Foli 3 v.º : *In nomine Domini / Incipit liber Dia / logorum Beati Gre / gorii Pape Romensis.* Taula dels capítols del llibre primer. *Incipit liber primus / Quadam die nimis...* Els llibres segon, tercer i quart comencen, respectivament, en els ff. 12, 41, 68. Acaba l'obra en el 99 : ... *ante mortem deo hostia ipsius fuerimus / Explicit liber dialogorum beati / Gregorii.* Vegeu l'obra en la *Patrologia Latina* del Migne, Vol. LXXVII, cols. 149 a 429, 1 vol. LXVI, cols. 125 a 204.

En el mateix f. 99 : *Incipit excerptum / de libris antiquorum patrum tremende / visionis vera narratio. / Cum predictus frater die / sabbati cum aliquibus fratribus nostris...* Foli 104 v.º : ... *clausit ore. Explicit Tremende visionis uera narratio. / Memorare fratres uobis uolo...* Té fi en el f. 111 : *Acta sunt haec omnia viii. idus aprilis / In vi. anno regnante teodorico / rege francorum.*

- 56 -

Encara, omplint el que resta del f. 111 : *Isidorus. / Cleros et clericos hinc apellatos...* Acaba : *zelus inter illos.* Resulta ésser un extret del llibre segon de l'obra isidoriana *De Ecclesiasticis Officiis*, Migne, Vol. LXXXIII, col. 777.

Aquesta primera part del manuscrit podria ben ésser de producció nostral. Presenta inicials d'interès ornamental en els ff. 3 v.º, 22, 41, 69 i 104 v.º

La segona part comença : *Incipiunt questiones. De / Litteris vel Libris vel sin / gulis cavis. Karolus / Magistro Suo al / cuino. Interrogabatur. / Quia video / te. de escrip / turis vel / lectionibus contendere ad / ipsius scripture radicem...* Termina, aquesta reduïda enciclopèdia, en el f. 30 : *Amen. Hebraice / dicitur. quod latine uere et fide / liter interpretatur. / Explicit Deo Gratias.* Aquest text no l'hem pogut trobar entre les obres d'Albi Flacci Alcuí, publicades pel Migne, vol. CI.

En el mateix f. 30 : *Rescriptio alcuini abbatis / ad seniore suum Karolum imperatorem. / Benedictus sit deus pater omni / potens qui te creavit...* Foli 32 : ... *ut faceres iuditium et iustitiam.* Es l'epístola LXXX del Migne, vol. c, cols. 259 a 263.

En el mateix : *Interrogatio et optima responsio. / Si pecca / verit vir in virum. / placari ei potest deus...* Es una curta composició alcuiniana, que té fi al verso en els mots : ... *culpa pretendatur poena disci / plinae.*

Al predit verso del full 32 : *Epistola Karoli ad albinum / Carolus dei gratia rex francorum / et longobardorum ac patricius / romanorum...* Remata en el foli numerat de 34 : ... *florum scripturarum iocundan / tes delectemur. Explicit liber / quam fecit Albinus Abbas ad / Karolum imperatorem De questio / nibus vel libris seu litteris vel singu / lis causis. cum interrogationibus / vel responsis In presenti libro Finit / Deo gratias. Amen.* Pot veure's en el vol. XCVIII de la *Patrologia Latina*, columnes 911 a 914.

Canvia, la matèria, seguidament : *Ordo qualiter / divina opera in ecclesia Per totum / annum agatur. / Dominica In mensis decimi / ponitur ad legendum...* Resum de consuetudine eclesiàstica segons ritu franco-romà, no especial o particular de cap església. Segueix tot l'any, venint dividit amb els epígrafs : *In Ramis palmarum, In cena domini, In parasceven, In vigilia sancto pasce, In sancto pascae, In letaniis, In diem sanctum pentecosten, Qualiter ordinentur omnes ecclesiastice discipline per gradus, De ostiario, De lectore, De exorcista, De acolito, De clerico subdiacono, De diacono, De presbitero, De episcopo.* El manuscrit termina, al verso del full 38, amb les paraules : ... *ma / nibus suis capud eius tangant. Amen.*

El còdex sembla escrit a la nostra terra. Les inicials ornades són en els ff. 1, 30 i 33131.

Perquè es vegi la varietat de matèries que tracta el llibre de les Interrogacions i respostes d'Alcui, anem a copiar els epígrafs dels paràgrafs rubricats. Foli 4 : *Incipiunt questiones de / Libro Génesis.* Foli 8 : *In nomine Trino divino. Incipit / Sententia Prima de operibus sex dierum / juxta disputationem Puerorum / cum interrogationibus et respon / sionibus ejus.* Foli 8 v.º : *De operibus sex dierum.* Foli 9 : *De*

- 57 -

natura hominis. Foli 14 v.º : *De sex etatibus mundi mayo / ris videlicet et minoris.* Foli 18 v.o : *De vetere testamento.* Foli 22 : *De novo testamento.* Foli 24 : *De gra / dibus totius ecclesiae di / gnitatis vii.* Foli 27 : *Qui eiusdem fidei Ratione Plenius / Nosse Desiderat in ordine se / quenti inveniet.*

Pel que es pot comprendre, aquests tractats són extrets d'obres del doctor carolingi.

40.- FULGENTIUS : DE FIDE CATHOLICA. CONTRA HAERETICOS, DE DIVINITATE ET HUMANITATE CHRISTI. DISPUTATIO ATHANASII, ARRII, SABELLII ET FOTINI.

Manuscrit en pergami; 95 folis de moderna numeració, d'uns 22 x 16 cm.; havent intervingut en la seva confecció més d'un escriptor; bons caràcters romànics en negre, tocs de vermell; poc ornament de capitals; ratlles tirades en nombre divers segons les planes; caixa també variable.

Simplíssima rellegadura de posts antiga.

Segles XI-XII.

N.º 7512 de l'inventari, i CII del catàleg Villanueva, procedent de la Catedral vigatana.

L'anvers del f. 1 fou deixat en blanc, havent-s'hi escrit, potser en la tretzena centúria : *Fulgentius / Augustinus de fide catholica ad petrum et alius liber / contra ereticos. de divinitate et humanitate christi / et disputacio atanasii. arrii. Sabellii. et fotini.* La part restant de la plana queda embrutada amb versos llatins i amb notes incoherents de lletra gòtica. Foli 1 v.º : *Sermo Sancti Fulgentii episcopi de fide sancte / tri / ni / tatis. / Principaliter itaque scire debet omnis / catholicus christianus. unum esse deum...* Foli 3 : *Augustinus ad Petrum (en lletra del segle XIII) / Firmissime itaque tene et nullatenus / dubites. Patrem et filium et spiritum sanctum unum esse natu / raliter deum...* Continua el tractat fins al recto del f. 12, acabant: ...*et si quis aliter sapit. hoc quoque illi deus reue / lauit.*

En el mateix foli i a la mateixa plana, sense títol : *Qui divinas scripturas malis artibus nitun / tur inuertere per humana uerba...* Segueix sense interrupció fins al verso del full 27 : ... *in adula / tione hominum in astutia ad correptionem erroris. / Explicit feliciter.* A la plana darrerament esmentada : *In nomine sempiternae atque indiuiduae trini / tatis. In christi nomine Incipit altercatio fi / dei catolice. inter Arrium presbiterum. et ata / nasium episcopum probo iudice residente. / Cum apud Niceam urbem. Anno ccc.x. et viii. / episcopis e euangelicis et apostolicis doctrinis...* Foli 49 : *Explicit. / Item tercia die incipiunt Gesta / terciae cognicionis.*

Foli 69 v.o: *Explicit. / Incipit Sententia iudicis*. La sentència final del jutge Prou s'inicia en el full 88 recto, terminant amb manuscrit en el revers del full 94 : ... *premium. indubitata sorte ca / pescant. explicit Sententia iudicis*.

El *Migne* inclogué en el volum de la seva col.lecció dels sants pares llatins, numerat de LXV, els escrits de sant Fulgenci, bisbe de Ruspe, a l'Àfrica, qui florí en la primera meitat del segle VI. Mitjançant el contingut del còdex pot identificar-se la peça relativa a la Trinitat, que es troba estampada en el referit volum del *Migne*, cols. 694 a 706. Com que l'esmentada obreta ha estat falsament atribuïda a sant

- 58 -

Agustí, atribució de la qual es fa ressò el nostre manuscrit, la repeteix la *Patrologia Latina*, vol. XL, cols. 769 a 778.

La controvèrsia de sant Atanasi alexandrí amb els heresiàrques és una obra apòcrifa, que no s'avé pas amb la inscrita en la *Patrologia Graeca*, vol. XXVIII, col. 439 i següents a 524.

El manuscrit té poques inicials ornades, per més que totes demostren traça i bon gust. Són de notar les de les fulles 1 v.º, 3, 12 i 49.

Sols podem assenyalar, per dir quelcom referent a l'origen del manuscrit, que aquest es troba indicat a l'inventari més vell de *libre de pergamí entich intitulat de fide trinitatis*.

41.-SECUNDA SECUNDAE SUMMAE THEOLOGICAE DIVI THOMAE AQUINATIS

Manuscrit en pergamí, de 333 folis, mancat de principi, de 325 x 240 mm., a dos corondells de 41 ratlles, en caixa de 224 x 148 mm.; escrit en lletra gòtica ordinària plena d'abreviatures i sigles, en tinta negra, amb caplletres i inicials de cal.ligiafia, en vermeil, blau i morat.

Relligadura vuitcentista, en pergamí.

Segle XIV.

N.º 7557 de l'inventari, i XXXVII del catàleg Villanueva; provinent de l'Arxiu Capitular de Vich.

El còdex comença a la qüestió XI, resolució de la segona dificultat de l'art. I.r, a les paraules : *furto oritur et sub eo continetur sicut efectus sub causa vel / sicut species sub genere, ut patet ex his...* Foli 328. Acaba el tractat en la qüestió CLXXXIX, terminant amb les paraules : ... *ad quam nos perducat ipse qui / promissit iesus christus dominus noster qui est super omnia Deus benedictus in secula seculorum Amen*. Segueix la taula general de tota la *Secunda secundae*, començant amb la rúbrica : *Devirtutibus et vitiis in speciali et primo de teologicis vir / tutibus et primo de fide*. Al verso del f. 333 acaba la taula, terminant el còdex amb els versos : *Finito libro referitur gratiam christo / qui scripsit scribat et semper cum domino vivat / vivat in celis henricus hic fidelis / iste fuit scriptor henricus nomine dictor / hec quaque qui fecit prope christum sit sibi frater amen. Expliciunt rubrice secunda secunde fratris / thome de aquino ordinis fratrum predicatorum*.

Venia la indicació del nom del possessor, que en part ha estat esborrada : *Istel iber est... / quem emit pretio quindecim / florenorum quem habuit cum maximo labore / Est nunc petri de columbario pres / biteri beneficiati in ecclesia vicensi ex legato / per dictum franciscum quod sibi facto in ultimis / diebus suis*. I a continuació s'hi afegí encara : *es nunc francisci de ferriolo / Canonici vicensis qui eundem emit a predicto / herede dicti petri de columbario precio quindecim / florenorum*. El canonge Francesc de Ferriol fou qui donà a la llibreria capitular el present volum, que fou ajuntat a la llista dels llibres de la canònica entre els anys 1435 a 1438. (*Liber quotidià*.)

El manuscrit que ens ocupa ha estat consultat per la comissió de membres del'ordre de Predicadors, a la qual el papa Lleó XIII encarregà l'edició crítica de les obres de sant Tomàs d'Aquino. Noteu que el manuscrit li diu *fra*, no *sant*, i que la canonització fou en 1323.

- 59 -

42.-HUGONIS A SANCTO VICTORE DE SACRAMENTIS VETERIS AC NOVI TESTAMENTI

Manuscrit en pergamí; 219 folis de 31 x 21 cm. i 21 x 14 de caixa, a dos corondells i 35 ratlles; text de lletra formada gòtica, en negre i vermell, amb caplletres de cal.ligrafià, en blau i vermell. Al principi dels llibres en què es distribueix el tractat hi ha inicials grosses, també de penolista, en blau, verd i vermell. Relligadura de posts i albadina, descomposta.

Segle XIV.

N.º 7593 de l'inventari, i LXVI del catàleg de Villanueva. Propietat de la Seu de Vich.

Foli 1 : *Incipit prologus libri / de sacramentis ab initio usque in finem in unam / seriem dispositi / christiane fidei studio quorundam / scribere compulsus sum in quo / non nulla...* En el primer corondell del verso : *Explicit prologus incipit liber magistri ugonis / parisiensis de sacramentis. ad / sacram eruditionem sacri eloquii / quod fundamentum scientie...* Segueixen uns quants títols de prenotandes, i en el f. 3 v.º s'inicia la primera divisió de l'anterior part del llibre primer, ja que l'obra en té dos. Aquest llibre primer té dotze parts, que s'inicien en els ff. 13, 19 v.º, 28 v.º, 34 v.º, 43, 55 v.º, 65 v.º, 68 v.º, 76 v.º, 84 i 88. En el f. 94 comença el llibre segon, el qual en té divuit, que comencen : la primera en el foli I, i les altres en els ff. 116, 121, 127, 129 v.º, 131, 140, 141, 146, 149, 150 v.º, 171, 173 v.º, 186, 199, 200 v.º, 209 i 215 v.º L'obra queda completa en el f. 219, terminant amb les paraules : ... *ibi vo / cabimus et videbimus et videbimus et ama / bimus amabimus et laudabimus. / Ecce quid erit in fine sine fine. / Explicit liber de sacramentis.*

Es tracta de l'obra *De Sacramentis Christianae Fidei* que publicà el Migne, Vol. CLXXVI, cols. 173-618.

L'inventari de mitjan segle XIV porta, entre els llibres de la Catedral vigatana : *un bel libra de pergamins apellat Hugo de sancto victore.*

43.- ISIDORUS, DE POENITENTIA ET CONFESSIOPE PECCATORUM-EJUSDEM, LIBRI SINONIMORUM ET SOLILOQUIORUM-ALCUINUS DE TRINITATE; EPISTOLA EJUSDEM AD EULALIAM VIRGINEM

Manuscrit en pergami; 105 folis, sense numeració antiga, de 27 x 21 cm.; dos corondells, amb desigual nombre de ratlles; lletra romànica en negre i vermell; caplletres i algunes grans inicials d'aquestes tintes, amb tocs de groc; una miniatura amb representació humana; caixa d'uns 295 x 178 mm.

Relligadura de posts, amb llom de badana, refeta modernament.

Segle XI (any 1056). (Fig. 8.)

N.º 7500 de l'inventari del Museu. Procedeix de l'Arxiu Capitular de Vich, portant la xifra LXXX del catàleg Villanueva.

Comença al revers del f. 1 : *Ysidorus / Hoc est perfectum et rationabilem / ieiunium quando noster homo...*

En el f. 2 hi ha el títol : *De confessione peccatorum / et pe-*

- 60 -

nitentia / Ex eo unusquisque iustus... Acaba al final del f.5 ... *secula seculorum. amen. Finit ac scrip / tum est librum istum per manus erme / miri quodam prosbiteri ac si indigni. in / anno xxv. regni henrici regis.*

Foli 6 : *Liber iste vocatur Synonimorum / In subsequenti hoc libro qui nuncupatur / synonima...* Segueix un altre pròleg, que termina amb la rúbrica : *In nomine Sancte Trinitatis / Incipit liber Soli / lo / quorum Sancti ysidoro / ri his / palensis episcopi.* Combinada amb la lletra hi ha una representació de Moisès rebent la Llei en el Sinaí. El verso del foli comença : *Homo. Anima mea / in angustiis est. spiritus meus aestuatus. cor...* El segon llibre, *Synonime*, principia en el f. 16, acabant en el 29. Segueix un curt text de sant Jerònim : *Qui in fraudulenta...* i dos de sant Isidor : *Bonorum studia... Non nunquam gemino uitio...* En el f. 30 : *In Xpisti nomine. Incipit Liber Soli / loquiorum Sancti Ysidori yspa / lensis episcopi missum ad Sy / sebutum Regem. / In Deo salu / tari nostro optat pacem prosperitatem...* Termina al revers del f. 57 : ... *tu es pastor gregum tuorum tu es pastor bonus qui uiuis et regnas / qui / cum patre in unitate spiritus sancti deus per / omnia secula seculorum amen.*

El f. 58 porta un nou tractat, sense títol, que comença : *In principio hoc est in filio Suum per filium creavit ~deus...* 1 fineix al dors del 61 : ... *aliud quam terra 1 et puluis esse veraciter conlirmatur.* Resta encara lloc per a un apart, el principi del qual és : *Ysidorus Episcopus. 1 Non incoantibus premium promittitur...*

En el f. 62 es dóna començament a l'obra d'Alcui referent a la Trinitat amb el pròleg : *Domino glorioso Karo / lo Imperatori augusti / simo atque Christianissimo ...* ; el qual termina amb sis versos, seguits de la taula o índex de capítols. Al verso del f. 64 : *Incipiunt Libri Tres De / Sancta Trinitate. quos ex / cerpsit alcuinus ma / gister Karoli imperatoris / De Libris sancti summique doctoris / Augustini. Liber I. / Quamvis / enim in huius exilii / erumnosam caecitatem...* Els llibres segon i tercer comencen, respectivament, en els ff. 71 v.º 1 82 v.º. En el f. 95: *Explicit liber tertius. Incipiunt inter / Rogationes uel responsiones. quas / preposuit alcuinus sub breui / tate de supra scriptis libris. / Aicuiue nomen erit sophia mihi semper amanti. / Hoc sanctum hoc*

iustum et inseparabilem quod subitus. / Interrogatio. / Quomodo deus uere sit unitas... Fineix amb una deprecació en el f. 98.

Al verso del 98 : *Incipit epistola / Sancti alcuini magistri caroli. quam / misit eulalie uirginis filiam prefati / imperatoris de origine animae. / Karissimae In Christi Karitate / sorori Eulaliae virgini / Albinus in Domino / salutem. / Sanctae sollicitudini vestrae et lauda / bili in deo...* Acaba al revers del f. 104 : ... *atque forma salutis uita perhennis / gloria perpes. amen.*

Segueix, al mateix verso : *Ysidorus / Non numquam gemino uicio christianus...* En el f. 195 : *Item Isidorus / Inter dum mali quod sumus necessi / tate potius...* Més enllà : *De ani / ma caeterisque sensibus. / Vita corporis anima. Vita animae / deus est...* S'interromp el text i el còdex, al revers de la mateixa fulla 105, en les paraules*copu / latione confusus. nec naturarum distin...*

- 61 -

Aquest manuscrit sembla tot ell escrit de la mateixa mà (que deu ésser la del prevere Ermemir) que signà el primer tractat l'any 1056. És, doncs, un producte de l'*Scriptorium* annex a la canònica vigatana, de plena centúria onzena. El copista volgué demostrar-hi la seva traça ornant-lo amb treballs de penolista, especialment en els ff. 6, 58, 68 i 98.

El tractat *De Poenitentia*, primer del manuscrit, no l'hem sabut trobar en cap de les col.leccions de les obres de sant Isidor.

Els dos llibres *Synonimorum* són els continguts en el Vol. LXXXIII de la *Patrologia Latina* del Migne, cols. 825 a 868.

És també especial que no es trobi entre les obres isidorianes el llibre dels *Soliloquis* que el nostre manuscrit porta, dedicat al rei Sisebut.

El tractat que segueix, que en el còdex va escrit en lletra més petita que els altres, resulta ésser un breu comentari al Gènesi, que tampoc hem pogut identificar.

De Flacci Albi, més conegut amb el nom de Alcuí, el doctor de la cort de Carlemany, resulta ésser el tractat *De Trinitate*, el qual pot confrontar-se amb el text vulgaritzat pel Migne, en el vol. CI, cols. 11 a 58.. Les *Interrogationes* corresponen a les cols. 57 a 64, i la deprecació final, al principi i fi del text de les 54 a 56.

En el mateix volum del Migne, cols. 639 a 648, es troba el tractat *De Anima*, el qual, com a addició, va seguit de part dels dos *Carmina* del propi beat Alcuí.

El volum de què estem tractant degué restar en la Seu vigatana des del segle XI. És el que hi ha descrit en l'inventari de 1368, quan es fa referència a un altre *libre de pergamí apelat sinonima isidori*. I, perquè no es trobi estranya la identificació, direm que, a l'anvers del foli primer del còdex, deixat en blanc per l'escriptor, hi ha, en lletra no posterior a la catorzena centúria, la indicació : *Isidorus qui dicitur sinonima*. En la llista dels llibres capitulars, datada en 1435, no hi manca: *Ysidorum qui dicitur sinonima continet de penitentia et confessione peccatorum et alia bona opera*. El nostre volum degué per algun temps ésser en préstec de qualque beneficiat. Així ho dona a entendre una anotació manuscrita, en el pergamí que serveix de guarda anterior en el llibre : *Iste liber est...* (nom. ras) presbiteri beneficiati vicensis qui ipsum michi accomodauit prima die octobris Anno xc. Octauo in Ciuitate vicensi. L'excel.lent caràcter de la lletra en què va aquesta nota fa versemblant que es tracti d'un copista de finals del segle XIV.

44.- ISIDORVS, DE SUMMO BONO LIBRI QUATUOR. REGULA CANONICA AQUISGRANENSIS. APPARITIO BEATI ARCANGELI MICHAELIS IN MONTE GARGANO. OPUSCULA QUAEDAM BEATORUM HIERONYM, AUGUSTINI ET GREGORII.

Manuscrit en pergamí; 152 folis de 335 x 260 mm., sense antiga foliació; dos corondells d'unes 29 ratlles; lletra romànica carolingia, negra, amb rúbriques; caplletres en negre, vermell, groc, blau i verd; algunes grosses inicials dels mateixos colors; caixa d'uns 265 x 215 mm. Qualques fulls del principi i final del volum són mútils.

Relligadura en pergamí, de començaments del segle XIX.
Segle XI (any 1064).

N.º 7501 de l'inventari. Procedeix de l'Arxiu Capitular de Vich, ostentant el n.º XXXVI del catàleg Villanueva.

Foli 1 : Comença amb la rúbrica : *Incipit liber Astrologicus / a beato Isidoro editus. / Domno et filio Sisebuto. Dum te / prestantem ingenio fancundiaque ac uario...*

- 62 -

Segueix tot el pròleg i la taula dels capítols. Al verso del mateix f. 1 es dona principi al text : *De diebus / dies est solis orientis presentia. / quo usque ad occasum perveniat.* Continua el text fins al f. 16 v.º, en el qual : *Incipiunt capitula / libri secundi.* Aquest llibre comença : *Incipit Liber secundus. Feliciter Deogracias / quod Deus Summus et incomuta / bilis sit...* Aquest llibre segueix fins al verso del f. 32, en el qual *Incipiunt capitula libri / tertii feliciter...* En el f. 33 s'inicia el text : *De Sapiencia. / Omnis qui secundum Deum sapiens est. / beatus est...* En el f. 53 v.º: *Incipiunt capitula / libri quarti. De flagellis Dei...* En el foli vinent : *Incipit liber quartus / De flagellis Dei / Divinae sapientiae subti / litas...* El tractat acaba en el f. 84 : *... mi / sericordia praecedat. Explicit / Liber qui sumatim dicitur bonus. quem / excerpit beatus ysidorus tole / tane sedis arqui episcopus ex libris mo / raliu sancti gregorii papae quem / misit ad leandrum episcopum uidelicet / libros xxxvi. et inde excerpit / istius volumen prefatus isidorus de po / sitione terrae et mari ac stellis. et / de immensitatem Dei. et quid sunt an / geli et uirtutes in caelo. et de uita / et moribus clericorum et ceterorum / christianorum. et qui appossuerit ibi / cor ditabitur et exaltabitur et pos / sidebit regnum dei. De hinc vero in / antea scripta est uita canoni / ca quam constituit Ludouicus im / perator ad universos qui pie / uiuere uelint in sancta professione / clericos. Ego autem ermemirus / quamuis indignus sacerdos. istos / duos libros. feci quoadunari / eos in uno uolumine. ut ple / nius acuratius quisque legens / in sancta professione confestim in / ueniet lectionem unde possit / animam suam salvam facere Amen / Pax omnibus a Deo ista legentibus et or / tamus et vestris orationibus adjuue mur. / Scripta sunt a hec in sancta sede beati petri / uico in anno iiii. regnante philippo / rege. (Fig. 9.)*

Segueix una nota referent a l'emperador Constantí, de qui es diu que prevaricà al final de sa vida, i també un cànon d'un concili toledà sobre consanguinitat en els matrimonis. Aquest cànon comença : *Nam et hec salubriter precavenda sanccimus. Ne quis fidelium Christi quam sanguinis / sui usque quo affinitatis...* acabant: *caritatis aliquandiu habeatur extraneus.* Tot això sembla una addició del segle XII.

El revers del f. 84 porta : *In nomine Dei Summi in / cipit prologus de excerp / tis diversorum Patrum / de ordinibus sacris. / Cum in nomine sancte et indiui / dae trinitatis Christianissimus ac / glorioissimus ludouicus diuino mune / re uictor augustus. Anno incarna / tionis domini nostri Jesuchristi dcccxvi...* En el f. 87 v.º, després del pròleg i la taula de capítols : *Incipiunt / dicta beati Isidori Ispalen / sis epis-copi. in libro de genere / officiorum / de tonsura...* Aquest text fineix en el f. 144 v.º : *... qui manet cum pa / tre et spiritu sancto regnum et imperium / sine fine in secula seculorum. Amen. / Explicit institutio canonica.*

En el mateix foli, però d'una altra mà, poc posterior si no contemporànea a la d'Ermenir : *Incipit de invencione basilice Sancti Mi / chaelis in monte gargano. / Memoria / (f. 145) beati michaelis arcangeli to / to orbe venerandam...* Continua fins al final de l'anvers del f. 146 : *... Prestante domino nostro / jesu christo. qui vivit et regnat in secula seculorum. Amen. Alias / lectiones require in secundo libro capite x.*

- 63 -

Al verso del f. 146 : *Sermo Sancti Hyeronimi presbiteri. / A ... ad nostram patriam in celesti / beatitudine. Ubi non invenis essu / rientem...* És quasi segur que entre aquest foli i el vinent manca una fulla d'aquest tractat referent a la vida benaventurada. Acaba al verso del f. 148 . *...sed tunc eam / creari et quando corpus creatur.*

Ve encara la rúbrica : *Augustinus ad conjugatos. / audite Karissimi membra christi et / matris catholicae fidei...* Aquesta homilia segueix fins que termina : *...isto tempore separator.* Segueix un altra exortació augustiniana : *De commemoratione mortuorum / pompa funeris agmina exequiarum / Sumptuosa diligentia sepulture...* finint al f. 150 : *... allegantur nec omnino ambigendum / sic ista prodesse defunctis.*

El f. 150 ostenta la rúbrica : *Sermo Beati Gregorii / papae contra eos qui / carnis ressurectio / nem non credunt : - Quisquis itaque contemtis / rebus temporalibus...,* terminant el f. 152, que és molt incomplet i té el verso en blanc.

La llarga rúbrica que hem copiat, i que es troba al final dels quatre llibres *De Summo Bono* de sant Isidor, explica prou bé qui fou l'escriptor d'aquest volum, que resulta ésser un altre dels productes sortits del *Scriptorium* vigatà del segle XI.

És inútil buscar, entre les obres de sant Isidor que corren impreses, els quatre llibres *De Summo Bono*. Aquesta obra resulta ésser la combinació de dues del doctor Hispalense, essent el llibre primer no altra cosa que el *Liber de Natura rerum* que publicà el *Migne* en el Vol. LXXXIII de la seva *Patrologia Latina*, cols. 964 a 1016. Els tres llibres següents són idèntics als vulgaritzats amb el nom de *Sentenciarum libri tres*, publicats en la dita *Patrologia Latina*, volum citat, cols. 537 a 736.

Les *Excerpta diversorum Patrum* són les ordinacions de la vida canònica aquisgranesa del concili de l'any 816, que trobem en el vol. XIV del *Collectio Conciliorum* de J. D. Mansi, cols. 147 a 246.

L'escriptor del volum posà gran cura en la seva confecció, ornant-lo amb un cert luxe i a diverses tintes. En el llibre primer *De Summo Bono* enclogué dibuixos referents a la matèria exposada al f. 1 v.º, 3, 4 v.º, 5 i 10, posant també boniques inicials en els ff. 16 v.º, 33, 54 i 87 v.º

El còdex que ens ocupa figurà sempre entre els llibres de la canònica ausetana, trobant-se'l assenyalat amb el nom *De Summo Bono* en les llistes de 1368 i 1435. Aquest darrer parla de : *Liber astrologicus et de Summo Bono Beati Isidori in quo sunt multa alia bona*. El manuscrit degué ésser posat a la disposició del bisbe de Vich Joan Baptista de Cardona, qui deixà la seva signatura en el f. 1 amb data de 21 d'abril de 1587.*

* 202.-ISIDORUS DE SUMMO BONO

Manuscrit en pergamí, 134 folis de 205 x 178 mm., sense antiga foliació, a línia tirada i unes 22 ratlles; lletra carolíngia, negra, amb rúbriques; caplletres en negre, vermell, groc i verd, més abundant en la segona meitat del volum que en la primera.

Relligadura de posts, cobertes de badana avellanada amb gofrats, que pot ésser de la primera meitat del segle XVI.

Principis del segle XII.

N.º 7975 de l'inventari. Adquirit.

Foli de guarda verso : Liber aureus et diuinus vocatus / Ysidorus de Summo bono / Sunt quatuor

- 64 -

45.- SUMMA AUREA DE VIRTUTIBUS

Manuscrit en pergamí, de 2 més CXCIII folis de 22 x 16 cm.; caixa de 165 x 103 mm. i 45 ratlles; molt ben escrit en negre i vermell; inicials de bon treball cal.ligràfic en vermeil i blau.

Interessant relligadura originària de posts amb badana gofrada de bell dibuix. (Vegeu *Museum*, III, pàg. 244.)

Principis del segle XV.

Inventariat amb el n.º 7582. En el catàleg Villanueva resta assenyalat amb el XCVI.

Foli 1 : Comença : *Presens opus habet quinque partes / principales. Prima est de vir / tute in comuni. Secunda de tribus / virtutibus theologicis. Tertia de qua / tuor virtutibus cardinalibus. Quarta / de donis. Quinta de beatitudinibus.* El capbreu del tractat de fe comença en el primer corondell del mateix f. 1, seguint el resum referent a les altres virtuts teològals, a les cardinals i a les altres parts del llibre, ocupant per enter els dos primers folis, que són sense enumeració antiga. Foli I : S'inicia el tractat de *virtute in comuni*. Foli VIII : Comença la part relativa a les virtuts teològals iniciant-se per la fe. Foli LII v.^o : *De spe*. Foli LXI v.^o : *De charitate*. Foli LXXX : Comença la tercera part per *De prudentia*. Foli XCII : *De Temperantia*. Foli CV v.^o : *De fortitudine*. Foli CXXII : *De justicia*. Foli CLVI v.^o : Es dona principi al tractat *De donis*. En el CLXXIV v.^o el de *beatitudinibus*; acabant tot el tractat moral en el f. CXCII en el segon corondell del qual s'hi posa fi amb les paraules : ... *quinto quare ipsi hunc / honus celestis hereditatis in presenti et imo merito / in futuro emolumentum ejus de hereditate ad eos / pertinebit presentes presure sunt debitas quibus obli / gaverunt presentes nostri celestem hereditatem. Trac / tatus virtutum explicat. Benedictus / dominus virtutum qui incepit et / perfecit amen.*

Entre les notes que hi ha en les guardes del volum no n'hi ha cap d'aprofitable per a fer la seva història; solament alguna parla de 10 florins i alguna altra

**libri et habes tabulas in prin / cipio cuiuslibet libri de capitulis eorum. / Sum Monasterii beate Marie de / Stagno, ordinis Sancti Augustini vicensis diocesis.* Tot això va escrit en lletra del segle XIII. Foli 1 : Títols dels capítols del primer llibre, començant : *Quod deus sumus et incomutabilis sit.* Foli 1 v.º, després del títol comença el text : *Sumum bonum / Deus est quia / incomutabilis / est et corrumpi om / nino non pote / st...* Foli 37 v.º acaba el capítol XXXI del llibre I, començant la taula de capítols del llibre II amb el títol: *De sapientia.* Foli 38 v.º : *Expliciunt capitula libri tertii* (sic). Foli 80 : *Incipiunt capitula libri quarti / I. De flagellis dei.* El marge del foli és aprofitat per incloure-hi la lliçó d'Isaïes, profeta del dia, del Sant Natalici amb neumes en la primera i segona ratlla. Foli 81 v.º : *Incipit liber quar / tus De flagellis dei.* Foli 134 v.º : Termina el text ... *quos celestis aula letifi / candas includit per Xpm dominum nostrum amen. explicat.* Segueix de la mateixa lletra un text que comença : *Estote ergo misericordes sicut et pater vester misors / est...* que s'interromp a la desena ratlla amb les paraules ... *alterumne cogaris ferre sententiam. Vnde paulus apostolus ait...*

Aquest tractat *De Summo Bono* no és altra cosa que el *Libri sententiarum* en els tres llibres, si bé amb algunes variants en l'enumeració i anunci dels capítols. Vegeu el volum LXXXIII del *Migne*, cols. 537-738.

Sembla que el volum fou escrit en la nostra contrada, intervenint-hi més d'una mà.

- 65 -

d'un deute a cobrar. Però no n'hi ha cap que doni una data o un nom propi. El P. Villanueva, en catalogar els llibres de la Catedral de Vich, titulà el manuscrit que ens ocupa : *Summa Theologiae moralis quae aurea appellatur in fronte.* Nosaltres hem adoptat el títol que li dóna el *Llibre quotidià*, en fer la llista dels volums de la llibreria del Capítol en 1435.

46.-ALCUINI OPUSCULUM DE VITIIS ET VIRTUTIBUS. HUBERTI CARDINALIS LIBER CONTRA SIMONIAICOS.

Manuscrit en pergamí; 69 folis; incomplet al final; de 22 x 18 cm.; de senzilla escriptura en negre vermell; lletra francesa, no d'una sola mà.

Relligadura de nues posts, antiga, amb llom de pell negra renovada.

Segle XII.

Inventariat amb el n.º 7533, i amb el CIV pel Villanueva; procedent de l'Arxiu Capitular de Vich.

Foli 1 : Porta l'epígraf *De Vitiis et Virtutibus.* Foli 2 : *Iste liber est ecclesie vicensis.* Apuntaments litúrgics sense cap interès. Foli 3 : *Incipiunt capitula.* Segueix l'índex del llibre d'Alcuí. En el verso : *Expliciunt capitula. / Incipit Liber de vitiis et virtutibus. / Dilectissimo filio Vvidoni comitis humilis leuita alchuinus / salutem. Memor petitionis tuae...* Foli 21 : Porta el final : ... *secundum meritum boni operis. perpetua coro / nabitur gloria;* per més que duu addicionat un nou capítol sense numerar : *De equanimitate aut vera / aio quod nunc aio...* / *Lapis etenim quadrans eque stat quocumque latere / versus fuerit...* Final al verso : ... *nichil nisi quod comunis ipsius regula elegerit / facere / Explicat liber Alchuini. De vitiis et virtutibus / Deo gratias. Amen.*

Correspon, aquesta obreta alcuiniana, a ço que hi ha en el vol. CI de la part llatina de la col.lecció *Migne*, cols. 613 a638.

Foli 22, sense títol : *Nicholaus episcopus seruus servorum dei. Omnibus episcopis cunctoque clero et populo / salutem karissimam et benedictionem apostolicam. Vigilantia universa / lis regiminis assiduam sollicitudinem omnibus...* Termina al començament del foli immediat : ... *apostolice sedis pace et comunione. atque benedictione gau / dere.* És una butlla del papa Nicolau II comunicant la condemna de certs errors, feta en el concili romà de l'any 1059. En el mateix document el pontífex regulà la forma de les eleccions papals amb un decret que ha donat molt a discutir a canonistes i a historiadors, segons pot veure's, en el vol. IV, pàg. 1139, de l'edició francesa de la història dels concilis de l'Hefele. El còdex vigatà, en la part referent a tal qüestió, diu : *Primo / namque inspectore deo est statutum si quis apostolice sedi sine concordia et chan / nonicha electione hac benedictione cardinalium episcoporum. hac de / inde sequentium ordinum religiosorum clericorum intronizatur. Non / papa vel apostolicus set apostaticus*

habeatur. Et ut moriente roma / no pontifice vel cuicumque civitatis. nullus presumat facultates illorum / inuadere set successoribus eorum reseruentur integre.

- 66 -

Foli 23 : A l'anvers porta la retractació de l'heretge Berenguer, qui havia negat la transsubstanciació eucarística. El text comença : *Ego berengarius indignus diaconus ecclesie sancti mauricii andegauensis...* Acaba : ... *lecto et prelecto sponte subscripsi*. Vegi's en Hefele, pàg. 1173.

En el verso es fa relació al decret del mateix Nicolau II, promulgant ço que es decidí en l'al.ludit concili de Latran contra la simonia; peça que l'escriptor féu els possibles per encabir en tot el foli següent, i que fa d'introducció a l'obreta que va a continuació.

Aquesta és deguda a un contemporani del concili, essent-ne autor el cardenal Humbert, savi i influent personatge, bibliotecari i canceller de l'Església romana, i un dels més nots assistents al concili de l'any 1059. Sense títol de cap mena, té principi en el f. 25 del manuscrit, essent així les primeres paraules de ço que resulta ésser el pròleg : *Ne sibi sapiens videatur respondere stulto...* Al verso del f. 26 : *Explicatur Prefacio. Incipit libellus primus contra hereticos maxi / me simoniacos instar dialogi sub nomine corruptoris et correptoris / heditus ab humberto sancte romane ecclesie cardinali episcopo. Correptor. Caput I / In ipso controversie suae vestibulo...* La divisió en capítols únicament és feta fins al XIII; seguint després sense interrupció tot el llibre primer, que termina, en el f. 58, amb : ... *hic finis hujus libelli fiat*. Immediatament segueix : *Incipit secundus Caput I. / Principis apostolorum piissimi Simonis Petri sententiam...* S'interromp el text al capdavant del f. 59 : ... *sanis sermonibus domini nostri ihesu christi et ei que secundum...* Tot fa venir la idea que l'escriptor deixà el manuscrit sense acabar, ja que el f. 60 era en blanc, amb tot i formar plec amb el 59. El citat f. 60, porta, amb anotació musical, sense rúbriques, part del ritu de dedicació d'esglésies, l'ofici de difunts i de la Mare de Déu. El *Migne* ha donat l'obra del cardenal Humbert en el vol. CXLIII, columnes 1007 a 1058.

El llibret de vicis i virtuts és el que denomina el present còdex en els inventaris de l'església vigatana, ja en el segle XIV, sense que del manuscrit hi hagi res que faci referència al seu origen.

47.-LIBER DE VIRTUTIBUS ET DE HONESTATE VITAE. OPUSCULA DE TRINITATE.

Manuscrit en pergamí, mútil al principi i a l'acabament; 134 folis de 26 X 18 cm. i 20 x 11 de caixa; 30 ratlles tirades per plana; pulcrament escrit en lletra gòtica itàlica, en negre i vermell, portant caplletres en vermell, blau, verd i carmesí, ultra dues inicials policromes florejadades en els ff. 1 i 80 v.º. Tot el volum sembla d'origen italià.

Relligadura en pergamí, vuitcentista.

Segle XIV.

Inventari n.º 7543, i LXXXVI del Villanueva; procedent de la Catedral de Vich.

Falta el foli que devia ésser primer, ja que el manuscrit s'inicia, en el f. 1, amb l'epígraf del cap. XLVII corresponent a la taula del primer tractat que conté el volum, continuant els títols fins al LXXXVI. El text pròpiament comença, en el mateix f. 1,

- 67 -

quan diu : *De caritate. capitulus i / Dominus / dicit in evangelio. Majorem caritatem nemo habet quam ut / animam suam ponat quis pro / amicis suis...* Aquest tractat continua sense interrupció fins al verso del f. 77, on queda truncat en les paraules : ...*ita ex divinis / eloquiis interior homo nutritur ac pascitur*. La circumstància de mancar en el còdex el començament i acabar el llibre sense la més petita indicació, fa difícil indagar qui sigui l'autor d'aquest tractat ascètic que nosaltres hem titulat *De virtutibus et de honestatae vitae*, ja que aquest títol dóna idea de la matèria tractada en el còdex. En la part exterior de les cobertes del còdex, algú, en el segle XVIII, posà l'epígraf *Opuscula Alchuini*. No obstant, si tal indicació es refereix al text que ens ocupa, resulta que aquest no es troba pas en les col.leccions estampades de les obres d'Albí Flacci Alcuí; essent del tot divers del llibre *De virtutibus et vitiis*, com de dit autor. La llista dels volums propis del Capítol de Vich de l'any 1435 porta com a pertanyent a la llibreria canonical un tractat de *Summa aurea de virtutibus*, que ignorem si té relació amb l'obreta que ens ocupa.

En el mateix f. 77 v.º hi ha, sense títol, una referència als concilis de Nicea, Constantinoble, Efès i Calcedònia, seguint immediatament una epístola del papa sant Lleó dirigida als fidels d'Itàlia sobre possessió de béns i llur repartició a les esglésies. Foli 78 : Sense títol, decret sobre sepultura eclesiàstica. Foli 78 v.º: Decret sobre fals testimoni, seguit d'altres decrets sobre judicis, un dels quals és del papa sant Gregori el Gran, un altre de sant Agustí, i un altre del papa sant Silvestre. Acaba, en el f. 80, amb tres lleis sobre infames.

Foli 80 v.º : *Incipit epistola Alchuini ad Karolum / imperatorem. De libro sancte Trinitatis. / Domino Karissimo Karolo imperatori / augustissimo atque cristianisi / mo humilis levita Alchuinus.* Acaba aquesta carta, al verso del f. 81, amb sis versos també dedicats al mateix emperador. Foli 82 : Taula dels capítols dels tres llibres de l'obra alcuiniana dedicada a la Santíssima Trinitat. Foli 83 : *In nomine sancte et individue trinitatis. Incipit prologus libri i. / Quamvis in hujus exilii erunt nostram ceci / tatem...* Al verso del mateix foli acaba el pròleg i comença el llibre primer, essent el títol : *Incipit liber i. quod ad veram / beatitudinem nisi per fidem catholicam pervenire ne / mo poterit.* El pròleg del llibre segon comença al verso del f. 90, i el del llibre tercer també al verso del f. 101; terminant el tractat, en el f. 113, on hi ha : *Explicit liber iii. Alcuini diaco / ni de fide Sancte et individue trinitatis.* Pot veure's, aquesta obra, en el vol. CI del *Migne*, cols. 11 a 54.

En el mateix f. 113 : *Incipit invocatio et confessio inefabilis trinitatis / misericordie imploratio ac gratiarum actio.* Al verso del mateix foli : *adesto lumen verum pater omnipotens deus...* És la invocació que va en el volum citat, cols. 54 a 56. Foli 114 : *Fidei catolice recapitulando...* Es el text de les cols. 56 a 58. Foli 115 : *Epistola ad Gredegisum.* Foli 115 v.º : *Interrogatio et responsio.* Tractadet que acaba en el f. 117 i que correspon a les cols. 57 a 64. Foli 117 v.º : *Incipit prologus in expositione fidei catolice.* Es l'exposició del símbol dit de sant Atanasi, la

- 68 -

qual arriba al f. 124, acabant amb els mots : *illius laude vivamus de illius laude nos gloriemur amen.*

Foli 124 : *Capitula opusculi sequentis / Fides cccx. et viii. patrum apud niceam editam / Fides cl. patrum apud constantinopolium editam / Item symbolum / Explanatio simboli beati nicete aquileyensis episcopi habita ad competentes / Item de simbolo sancti augustini ad competentes / Ejusdem de oratione dominica ad eadem / Item disputatio ejusdem juxta seriem simboli contra omnes hereses.* L'explanació de sant Nicetas comença en el f. 125, i el tractat de sant Agustí sobre el símbol en el f. 129. L'exposició de l'oració dominical es troba en el f. 150 v.º, i la disputació contra els heretges comença en el f. 132. Aquesta darrera obreta, després d'una introducció, té capítols contra els patripasians, els pagans, els arrians, Foti, els maniqueus, els apol·linaristes i haies, interrompent-se en el f. 134 amb les paraules : *stulti homines et miseri quod aut ipsi lacere non possunt.*

48. - GUILLELMI PERALDI SUMMA DE VITIIS

Manuscrit en pergamí, de 5 i 167 folis de 155 X 112 mm.; text en menuda lletra gòtica corrent, en negre i vermell i amb tocs de blau, a dos corondells, amb unes 43 ratlles, i dintre caixa de 118 x 78 mm.

Relligadura en pergamí, vuitcentista.

Segle XIV.

Inventariat amb el n.º 7551. El Villanueva, en catalogar els llibres del Capítol de Vich, li donà la xifra CXX.

Els ff. 1 a 5 sense numerar, i els foliats de 1 a 6 són quelcom incomplets per haver estat rosegats de rates. Dels sense numerar, els 1, 2, 3 i part del 4 porten la taula general de l'obra. Al verso del f. 4 hi ha la rúbrica *Expliciunt capitula item de peccato lingue. Incipiunt capitula moralia de septem vitiis priminibus et de peccato lingue.* El f. 5 continua aquesta matèria, acabant, en el segon corondell del verso, amb l'*Explicit de vittis et peccatis.* Els folis que segueixen duen antiga numeració aràbiga, començant la matèria pròpia del llibre. En el f. 1 s'inicia el tractat *De luxuria.* En el 22 comença el d'*Avaricia.* En el 40 v.º : *Incipit de acidia.* En el 88 v.º : *incipit de superbia.* En el 137 v.º es dóna principi al tractat de *invidia* i en el 186 comença *de peccati lingue*, seguint la matèria fins al f. 167, on *explicit summa de vitiis.* Aquest foli té el verso en blanc, seguint encara un altre en la cara posterior del qual s'anota : *Ego Franciscus de Ferriolo vicensis canonicus / presentem librum emi ab heredibus discreti. / Guillelmi de ulmo quondam Rectoris de Munter pretium trium florenorum.* Segueixen unes màximes que no tenen cap relació amb el llibre.

Entre els llibres que Francesc de Ferriol oferí a la Llibreria Capitular vigatana en la dècada de 1430 a 1440, hi havia *Summa aurea de vitiis*; llibre del qual fa notar el *Liber quotidiana que non fuit receptus tempore dicti*

honorabilis francisci vivet. De totes maneres el present llibre, que resulta ésser l'obra del mestre Guillem Peraldí, figura entre els llibres vigatans des de mitjan segle XV.

- 69 -

49. - SANCTI RAYMUNDI DE PENYAFORT SUMMA DE POENITENTIA ET DE MATRIMONIO

Manuscrit en pergamí ras; 55 folis de 34 x 24 cm., caixa de 27 x 17; dos corondells i 60 ratlles; lletra gòtica rodona, poc acurada, negra i vermella, amb senzilles caplletres també en vermell.

Vella relligadura de posts amb albadina, mal conservada.

Finals del segle XIII.

Inventari n.º 7579, i XLIX en el catàleg del Villanueva. Pertany al Capítol de Vich.

Foli 1 : *Incipit suma magistri Raymundi de penaforti fratris ordinis predicatorum de penitentia / Penitentia ut ait Hieronimus secunda post naufragium ta / bula est culpam simpliciter confiteri ne inperitia minis / trantis predictam tabulam sub mergi contingat aliquando / naufragantes. Ego Raymundus inter fratres ordinis predicato / rum minimus immo inutilis servus ad honorem domini nostri / Jesucristi et gloriose virginis matris ejus...* Després del pròleg segueixen els capítols del llibre primer, començant per *De simonia*. El tít. II comença en el f. 13. El tít. III en el f. 23 v.º. El IV en el f. 40, acabant en el f. 47, on hi ha : *Explicit Summa de penitentiis Magistri Raymundi de Penaforti : fratris ordinis / predicatorum capellani et penitentialis domini pape.* Al verso del mateix foli : *Incipit summa de matrimonio composita a fratre Raymundo de Penafort. / Quoniam frequenter in foro penitentiali dubitationes / circa matrimonium ymo etiam interdum quasi perplexitates / occurrunt ad honorem dei et animarum profectum post sumu / lam de penitentia specialius de matrimonio subjeci tractatum primo / desponsalibus et matrimoniis secundo de xvi. impedimentis matrimonii / tertio qualiter ad matrimonium conjungendum vel disjungendum agatur de filiis insuper / legitimis et dotis et donationibus propter nuptias ordinate osten / dens ponendo rubricas in locis debitis et dubitationes diversas / ad rubricas singulas pertinentes. Incipiunt capitula...* Acaba, a la primera columna del f. 55, amb les paraules : ... *ut capite de impensis in re / bus dotalibus factis libro i. voluptarias vero perdit sicut ibidicitur / Explicit summa de matrimonio.*

A 16 de les calendes d'agost de 1348 morí el prevere Guillem de Palau, qui llegà a la canònica de Sant Pere de Vich diversos llibres, entre els quals hi havia la *Summa fratris Raymundi* (*Necrologi*, IV, f. 39). També, en morir el canonge Francesch de Ferriol en la dècada de 1430, va fer donació a la mateixa llibreria de *Summa magistri Raymundi de penafort* (*Liber quotidià*, f. 145). Aquestes dues indicacions fan referència a llibres diferents, i és per elles solament difícil dir a quina fa al.lusió el present volum.

50.- COMMENTARIA IN SUMMAM CONFESSORUM SANCTI RAYMUNDI DE PENYAFORT ET TRACTATUS DE INSTRUCTIONE CONFESSORUM A FRATRE JOANNE DE FRIBURGO EDITA

Manuscrit en pergamí avitel.lat; 251 folis de 36 x 27 cm.; dos corondells, unes 66 ratlles, i caixa de 27 x 19 cm.; escriptura gòtica rodona en negre i vermell, amb majúscules, calderons i caplletres de cal.ligrafia en blau i vermelló, havent-hi gran nombre d'inicials de miniaturista en or i colors,

- 70 -

acabant de donar riquesa al volum els ff. 1, 2, 40 v.º, 83 i 183, que tenen inicials historiades, de les quals surten rínxols que orlen la plana d'obra de miniador.

Relligadura de posts i cuir negrós.

Principis del segle XIV.

N.º 7592 de l'inventari, i XXIX del Villanueva. És de la Seu de Vich.

Comença en el f. 1 : *Nota collectio ista iohannis ante compilationi hujus summe confessorum fecerat tabulam supra summam Raymundi et apparatus ejus verifica / tioni que seu declarationi...* A la setena ratlla comença el pròleg : *Prologus fratris Joannis lectoris in priorem libellum questionum casualium...* Acabat aquest pròleg en ve un altre del mateix Joan de Friburg, acabat el qual hi ha els títols del llibre primer i dels llibres següents. Foli 2 : *Incipit summa confessorum compilata a iohanne lectore ordinis / fratrum predicatorum Rubrica / Quoniam inter ecclesiastica crimi / na symoniaca heresis optinet primum locum...* El llibre segon s'inicia en el f. 40 v.º. El tercer en el f. 83. El quart en el f. 183. Acabant, al revers del 204, amb : ... *ani / marum salutem tam de penitentiis quam de misteriis hic conclusit, cui est honor et potestas in secula seculorum amen.* Segueix una enumeració dels títols de cada un dels llibres, que arriba fins al verso del f.

206, on *Incipiunt statuta de sextu decretalium quae sufficit ad summa confessorum*. En el f. 214 v.º : *Incipit tabula super summa confessorum*. Es una taula alfabètica que arriba al f. 243, on : *Incipit tractatus de instruccione confessorum*, el qual arriba fins al f. 251, on : *Explicit confessionale deo gratias*.

Abans del tractat de la instrucció de confessors, al final de la taula alfabètica, es llegeix : *Explicit tabula super summa confessorum deo / gratias Finis adest mete mercedem que aferte / ut potem lete vinum detur michi de te*.

En la guarda posterior del volum es llegeix : *Este liber est bernardi de fenestris archidiaconi / ecclesie vicensis in Cathalonie et nunc est ecclesie / vicensis quod fuit sibi assignatus pro xxxv. libris*. En el *Necrologi* IV, f. XLVII, es llegeix que aquest ardiaca, que morí a VI idus d'agost de 1371, llegava a la Catedral vigatana, entre altres llibres, *Summam vocatam joanninam*. En 1402, el canonge Pons de Bru, en morir, llegava també *johanninam* (*Necrologi*, IV, f. IV). I en l'inventari de la Catedral de Vich del segle XV es parla de *l apellat Joanina lo qual ha donat mossen Gabriel Cogols e sta fermat ab cadena en i. feristol nou donat per lo dt mossén gabriel lo qual libre comensa : Nota quod lectori iste Johames e fina. Explicit tabula super summam confessorum*. Les *Joanines* de Pons de Bru i de Gabriel Cogolls no es conserven pas.

51.- HUGONIS DE RIPLA COMPENDIUM THEOLOGIAE MORALIS. LIBER SOLILOQUIORUM BEATI AUGUSTINI.

Volum integrat per dos manuscrits diferents, de CLXXIV folis de 188 x 144 mm., escrits amb lletra gòtica i tintes negra i vermella; inicials de cal·ligrafia en blau, vermell i morat, més formoses en el primer manuscrit que no pas en el darrer. Aquell va a dues columnes de 39 ratlles i en caixa de 130 x 95 mm.; l'altre és a ratlla seguida i 19 línies, amb 135 x 92 mm.

- 71 -

Relligadura de posts i albadina, amb llom de cuir negre, moderna.

Segle XIV.

N.º CXVI del Villanueva, i 7603 de l'inventari.

Foli I : *Incipit liber qui dicitur compendium the / ologice veritatis. prologus / Veritas theologie sub...* En el segon corondell del mateix foli comença el llibre primer, que tracta de la Divinitat. En el f. XVII hi ha el segon llibre, *De creatione rerum*. El llibre tercer, que tracta del mal i del pecat en general, va en el f. XXXVIII. El quart llibre, parlant de la humanitat de Crist, s'inicia en el f. LI v.º El cinquè llibre, *De virtutibus et gratia*, s'inclou al verso del f. LXV. El sisè llibre, de sagraments, principia en el f. LXXXVII. El setè llibre, que és *De fine mundi*, va en el f. CVII. Termina amb les paraules : ... *qui tam felici fine quisque beatus secundum merita recipiat suum finem. Explicit benedictus*. Segueix la taula, que abraça fins al f. CXXI v.º. En el foli següent hi ha, escrita amb lletra notarial, una nota que diu : *istum librum qui vocatur veritatis theologie fecit et composuit effective frater Hugo de ripla / ordinis predicatorum conventus argentine de Alemania qui fuit solummodo lector theologie illius conventus / et nullum alium gradum habuit. et si hoc vis scire ibi inve / nies predictum librum propia manu scriptum ipsius fratris / et qui vidit testimonium facit. Ideo nullus decipiatur / quod sit alterius doctoris*. Al verso d'aquest foli hi ha escrita una recepta mèdica, seguint un foli en blanc.

Foli CXXIV : *Incipit liber / soliloquiorum / beati augus / tini / Cognoscam te domine cog / nitor meus. cognoscam te / virtus anime mee. Omnimode mihi consolator meus / ut videam te oculorum meorum...* Acaba el tractat, en el f. CLXXIII v.º, amb les paraules : ...*sed jubilate facis omnia ossa mea et reminiscere facis ut aquila canos meos. / Explicit liber soliloquiorum beati Augus / tini / Qui scripsit scribat et semper cum domino vivat. Amen*. Segueix una oració escrita d'altra mà. Foli CLXXIV: Hi ha escrita una oració de sant Tomàs, i al verso un tros d'una epístola de sant Joan; tot fet de mà posterior.

En el foli de guarda posterior del volum es veu que hi havia escrit el nom del possessor, que fou esborrat i ras. Pot ésser que un segon nom pugui interpretar-se: *Ego franciscus de Podiolo*. Entre els llibres de la llista del *Llibre quotidià*, existents a Vich en 1435, s'hi posa : *Compendium theologie magistri alexandri de alis et in fine soliloquium beati augustini*. És molt de notar aquesta equivocació de confondre l'Alexandre d'Ales amb l'Huc de Ripla.

52.- MAGISTRI THOMAE DE HIBERNIA MANIPULUS FLORUM

Manuscrit en pergami, incomplet al final; 218 folis de 26 x 19 cm.; dos corondells; 42 ratlles; caixa de 195 x 135 mm.; escriptura gòtica en negre, i caplletres blaves i vermelles, a vegades amb rasgueigs, en els quals intervé el to viola; una inicial en el f. 1, obra de cal.ligrafia, en blau i or.

Relligatge en pergami, del segle XVIII.

Segle XIV.

N.º 7544 de l'inventari, i LXXXVII de la catalogació Villanueva dels llibres de la Catedral de Vich.

- 72 -

En el volum que ens ocupa consta que fou ofert a la Catedral de Vich per l'ardiaca Bernat de Finestres, mort a 8 d'agost de l'any 1371. (*Necrologi*, IV, f. XLVIII.)

Foli 1 : *Incipit tabula originalium si / ve manipulus florum secundum or / dinem alphabeti extracta a libris / xxxvi. auctorum edita a magistro / thoma de hybernia quondam so / cius de Sorbona. rubrica / a Rut booz ur a / grum et colle / git spicas / post triga metis...* Al verso del mateix foli comença l'exposició referent al mot *Abstinentia*, seguint, segons l'ordre de l'alfabet, els paràgrafs corresponents a altres mots, el darrer dels quals és Xps., terminant el llibre, en el f. 112, amb els mots: ... *hoc opus est copilatum a magistro / thoma de ybernia quondam socio de / Sorbona*. En el mateix f. 112 comença la llista de les paraules a què s'ha fet referència en l'obra anterior, ocupant fins al f. 213.

Foli 213 : *Notandum est quod libros originali / um sanctorum et doctorum quantum ad / principia vel fines ac principalium librorum / numero hic signare curavi ut si / alicui occurreret facilius possit eos / cognoscere securius allegare. quo / rumdam autem librorum augustini praecipue / quos ipse in suo libro retractationum enu / merat penes non vidi...* Segueixen capítols dedicats als llibres de sant Dionís, sant Agustí, sant Ambrós, sant Jerònim, sant Gregori, sant Bernat, sant Hilari, sant Isidor, sant Joan Crisòstom, sants Pròsper i Damascé, sant Anselm, Ramon de Sant Víctor, Huc de Sant Víctor, Alcuí i Alà, a més de llibres de diversos autors : de Ciceró, de Boeci, de Sèneca; interrompent-se el volum al principi d'aquest darrer epígraf que correspon al f. 218 del manuscrit. De Sèneca sols té lloc a citar les epístoles a Paulí.

53.- FRATRIS UBERTINI DE CASALIS ARBOR VITAE CRUCIFIXI IESU

Manuscrit en pergami; 370 folis de 34 x 24 cm. i 225 x 162 mm. de caixa, a dos corondells; lletra gòtica rodona poc acurada, en vermell i negre, amb caplletres de cal.ligrafia en vermelló i atzur; 46 ratlles per plana.

Bella i primitiva relligadura de post; cobertes de vedell amb gofrats d'artístic conjunt. (*Vide Museum*, III, pàg. 247.)

Segle XV.

Inventari, n.º 7586; Villanueva XXXIII. És del Capítol de Vich.

El manuscrit de l'obra del famós místic franciscà Ubertí de Casalís comença en el f. 1 : *Incipit prologus libri qui ti / tulatur arbor vitae crucifixi jesu / Univer / sis Cristi / jesu / vere / fideli / bus et sancti paupertas / tis amicis maxime gementibus et dolenti / bus super malis inun / dantibus ecclesie deformate et / benedicti jesu ...* El pròleg arriba fins al f. 4, on comença un segon proemi : *Vivo ego jam non / ego vivit vero in me / christus. Quod autem vi / vo in carne in fide vivo filii Dei ...* En el segon corondell del f. 5 comença el primer llibre. El segon té principi al verso del f. 47. El tercer, al verso del f. 86. El quart, en el f. 203. El cinquè i darrer, al verso del f. 324. Termina el volum al verso del f. 370, en el primer corondell, amb les frases : ... *si quid / vero digne etiam spiritus christi jesu fecit nos di / cere illi fideliter reddimus et ipsi soli jesu gratie / persolvantur qui cum Patre et spiritu sancto*

- 73 -

vivit et / regnat inmensus et unus deus benedictus et bene / dicendus in secula seculorum amen. / Explicit quintus liber per consequens totum / opus domini ubertini de ordine minorum / deo gratias.

El *Liber quotidià* ens dóna notícia que el present volum fou donat pel canonge Francesc de Ferriol, fent-ne present a la Llibreria Capitular. Per això, entre els llibres afegits en aquella els anys de 1435 a 1438, s'hi conta *Albertinus de vita christi*.

54.- ITINERARIUM VITAE SIVE TRACTATUS DE VII TERMINIBUS VITAE AETERNAE

Manuscrit en paper, molt ben conservat, portant els folis numerats de l' 11 al 85; mida, 221 x 145 mm.; text quasi exclusivament en negre, a ratlla seguida, de 34 línies, en caixa de 14 x 10 cm. Excel.lent lletra notarial, amb inicials de cal.ligrafia en blau, vermell i morat.

Bona relligadura de posts cobertes de badana, amb gofrats, dibuixant un conjunt de tradició mudèjar. (*Museum*, III, pàg. 248.)

Segle XV.

Inventariat amb el n.º 7599; Villanueva, CIII; de la Seu de Vich.

Fou comptat com a primer foli del llibre el que ve després del de guarda, que és en blanc, portant el n.º 11, no sabent-se que contingués els deu folis que falten, tota vegada que el manuscrit comença bé. Així trobem en el dit f. 11 el títol *Itinerarium vitae / Presens liber qui itinerarium vitae dicitur, juxta ipsius vii. / principalia itineraria continet proemio computato octo capitula / quorum quodlibet vii. distinctiones continet sive partes, ex / cepto secundo quod vi. distinctiones habet. Proemium generale hujus operis ut infra patebit et de intrinseco secreto et eterno manerio domino Jesu ad quod dicta septem itineraria diriguntur. Ad ipsorum vii. itinerum tabula et ordo iste est...* Segueix la taula, que abraça fins al segon corondell del foli 12, on comença el text : *Eum qui querit ad me non ejiciam foras / joanni vi. Augustinus libro de cognitione vere vitae in primo ait. Cum christus veritas et vita dicat...* Segueix el llibre fins al f. 85, on termina amb les paraules : *ad hujus eternitatis accesum nos perducat qui trinus et unus sine / fine vivit et regnat Amen / Explicit tractatus de vii. terminibus vite eterna.*

55. - FASTIDII EPISCOPI LIBELLUS DE VITA CHRISTIANA. XXIII SERMONES SANCTI AUGUSTINI DE INFORMATIONE REGULARIS VITAE. YSAAC DE SYRIA DE VITA CONTEMPLATIVA ET HEREMITICA.

Manuscrit en paper, de 13 més 63 més 75 folis; mida, 215 x 145 mm.; caixa generalment de 145 x 85 mm., a ratlla tirada; lletra notarial gòtica negra i vermella; algunes inicials vermelles o blaves, i una en or i colors, ornant a faisó de miniatura el principi del segon dels opuscles.

Relligadura originària, en pasta, mostrant gofrats i un ben suggestiu aspecte.

Segle XV (any 1457).

Inventari n.º 3999. Adquirit.

En la guarda anterior del present volum es llegeix : *Eximii poete Ffrancisci Petrarche versus super libros confessionum Beati Augustini.* Segueixen dos versos

- 74 -

llatins. El foli següent, també de pergami, repeteix diferents vegades els títols del contingut del volum, ultra la nota dient que en 1494 un tal Gabriel Rovira, administrador del monestir de Santa Maria de l'Estany, donà a aquest, per remissió dels seus pecats. Folis 1 a 13 : Conté *el liber Beati augustini de vita christiana ad sororem suam*, que comença : *Ut ego peccator et ultimus insipientior cete / ris et imperitior universis te ut santitatis / et justicie...* Acaba amb les paraules : *et cum fueris / talis nostri memento qui te tantum diligimus ut / quod tibi presentes prestare non possumus confera / mus ausentes amen / deogratias.* Segueixen dos fulls en blanc. El verso del segon fou aprofitat per a portar en lletra vermella la taula del següent tractat.

Foli 1 : *Sermo sancti augustini episcopi ad fratres morantes in eremo de informationes regularis vitae / Fratres mei et letitia cordis mei corona mea et gaudium meum quod estis pax vo / bis que charitas cum fide...* Conté, el llibre vint-i-tres, sermons, terminant, en el f. 63, amb les paraules : *orate pro nobis fratres quod ante meum recesum cupio vos salutare in osculo santo amen / finis deogratias amen.* Segueix la següent anotació : *Ego Johannes Benedicti de carbio scripsi presentem librum sancti Agostini de vita solitaria et ere / mitica. In arce civitatis narni tempore domni Gabrielis Rovira sanctissimi domini nostri cubicularii se / creti gubernatoris civitatis praedictae nec non / predictae arcis castellani amici domini et be / nefactoris mei quem Deus conservet et cu / stodiat ab omni malo ac etiam exaltet et / exaltatum conservet ad vota sub anno domini m / cccclvii. pontificatus Sanctissimi in christo patris et domini nostri / domini Calisti divine providentiae papae iii. anno ejus iii. mense Januarii die 27. / Idem Johannes Benedictus suscripsit et confirmavit / cancellarius prefati / domini gubernatoris, etc.* El verso d'aquest foli i el següent estan en blanc.

El primer d'aquests tractats, o sia el de la vida monàstica, dirigit a la seva germana, és un dels falsament atribuïts al sant bisbe d'Hipona, fent-se de Fastidi, bisbe bretó, segons diu el vol. XL, de la *Patrologia Latina* del Migne, columnes 1031 a 1046. Tampoc semblen de sant Agustí els vint-i-tres sermons d'*Informatione vitae regularis*. El Migne, en recollir, en els vols. XXXVIII i XXXIX, l'obra predicable del sant doctor, no aplega pas els que consten en el nostre còdex, amb tot i que n'hi ha de matèria ben semblant.

Foli 1 : *Incipit liber beati isach / anima quae deum diligit in solo deo quia te amavit..* Acaba, en el f. 74, amb les paraules : ... *has depositiones ser / vaberis homo et custodiri te ipsum semper in / meditatione dei in veritate videbit anima tua / in semetipsa lumen christi et in seculum non te / nebrescet. ipsi honor et gloria in secula seculorum / Amen. Laus deo omnipotenti / Finis libri beati isach de ciria.* Segueix un curt paràgraf, que comença : *Nunquam de ore monachi turpis aut lascivis sermo egrediatur....* terminant al verso del mateix foli, on hi ha uns *versus beati bernardini de senis cum / intravit sacram religionem in civitate / Senarum.* Són set versos. El f. 75 fou aprofitat per a escriure-hi una notícia sobre la parentela de la Mare de Déu i aclarir els graus de parentiu que hi hagué entre diferents personatges bíblics i Jesucrist.

- 75 -

La llista dels llibres del monestir de l'Estany, de 1820, parla, amb el n.º 1, del present volum, dient que conté : *Libellus notabilis beati Augustini de vita christiana ad sororem suam et sermones ejusdem ad fratres in heremo commorantes de informatione regularis vitae.* Amb referència al Gabriel Rovira, vegeu el vol. III de *Analecta Sacra Tarraconensia*, pàg. 292.

56. - DIVI BONAVENTURAE LIBELLUS DE TRIPLICI VIA VENIENDI AD SUMMAM SAPIENTIAM : EJUSDEM ITINERARIUM MENTIS AD DEUM : ITEM BREVILOQUIUM PAUPERIS IN SCRIPTURA, BREVILOQUIUM FRATRIS JOANNIS GALENSIS; ITEM ORDINARIUM VITAE RELIGIOSAE. LIBRI DE TEMPORALI VEL AETERNA CHRISTI NATIVITATE. ALTERCATIO DUORUM JUDEORUM.

Manuscrit en pergami; 145 folis de 25 x 17 ém., dos corondells, 38 ratlles i caixa de 18 x 11; lletra notarial gòtica en negre i vermell; inicials de cal.ligrafla en blau i vermell.
Relligadura de posts i badana, moderna. Segle XV.
N.º 7600 de l'inventari, i XCIV del catàleg Villanueva. És de la Catedral de Vich.

Folis 1 i 2 : En blanc. Foli 3 : *Incipit libellus / quantum ad triplicem / Viam per quam venit ad / summam sapientiam a fratre / Bonaventura ordinis mi / norum generali ministro compo / situs. Ecce descripsi eam proverbiorum / xxii. cum omnis scientia generat / trinitatis insigne et precipue / illa que docetur in sacra scriptura...* Acaba, aquest opuscle, al verso del f. 10, amb les paraules : ... *amplectenda per osculum canonem et hoc seraphim.*

Foli 11 : *In nomine domini incipit prologus in itinerarium / mentis ad deum a fratre bonaven / tura ordinis fratrum minorum generali ministro compositum / In principio primum principium / a quo cuncte illuminationes / descendunt tamquam a patre luminum...* Acaba l'opuscle en el f. 23 v.º, amb les paraules : ... *scriptus liber esse videtur plurima miranda / gerit hic et recitanda / Explicit itinerarium mentis in / deum compositum a fratre bonaventura.* (Foli 24) *ordinis fratrum minorum gene / rali ministro.* Segueix un nou llibret : *Breviloquium pauperis in scriptura. / Flecto genua mea ad patrem / domini nostri Jesuchristi a quo omnis / paternitas in caelo et in terra...* En el f. 28 v.º : *Explicit prologus;* portant seguidament els capbreus dels set capítols de les set parts en què es divideix l'obra. La primera és de *Trinitate*; la segona, de la *creatura mundi*; la tercera, *De corrupte la peccati*; la quarta, *De incarnatione verbi*; la cinquena, *De gratia spiritus sancti*; la sisena, *De medicina sacramentali*; la darrera, *De statu finalis judicii.* En el f. 29 : *Incipit prima pars de trinitate dei,* que comença : *In principio intelligendum est quod sacra doctrina videlicet theologica...* Acaba, en el f. 82 v.º, amb les paraules : ... *gaudium domini mei qui est tri / nus et unus, deus benedictus / in secula seculorum amen.*

Foli 83 : *Incipit Breviloquium fra / tris Joannis valencis or / dinis fratrum minorum. / In nomine domini / hujus brevilouqui quod est de / sapientia sanctorum sunt octo ca / pitula.* Al cap de 15 ratlles : *Incipit brevilouquium de philosophia sive de sapientia sanctorum.* El primer capítol comença : *Cum vani sint omnes homines / in quibus non est scientia dei...* Foli 88 : *Explicit tractatus de sapientia sanctorum...*

- 76 -

Foli 88 : *Incipit ordinarium / vitae religiose sive alfabetum a fratre johanne valenci or / dinis fratrum minorum compositum. / Numquid nosti ordinem coeli et rationem ejus ponis in terra?...* La segona part, que dicitur *Loquarium*, comença en el f. 110, i la tercera, que dicitur *itinerarium*, en el f. 113 v.º; terminant, en el f. 123 v.º, amb les paraules: ... *et in hoc finis / hujus collationis deo gratias a / men. / Explicit ordinarium vite religi / ose sive alfabetum a fratre Joan / ne valenci ordinis fratrum mino / rum editum amen.* Segueixen dos versos

desvergonyits, que algú cuidà d'esborrar en part, llegint-se únicament avui : *Detur pro pena scriptori / ... non sit in villa quod sit...*

Foli 124 : *Incipiunt capitula / primi libri de eterna vel / temporali christi nativitate quam / edidit beatus ysidorus ad confu / tandam judeorum ceterorumque perfidiam / et ad corroborandam fidem christianam.* Segueix una enumeració dels punts tractats, i, en el f. 125, el text, que s'inicia amb les paraules : *Impii judeii credere dei pro / phetis ut increduli abne / gantes christum filium dei esse / malunt ignorare...* En el f. 141 v.º acaba aquest tractat amb les paraules : *... sequitur contemnam illud hodie et restituam sibi.* Segueix una *altercatio duorum judeorum peritorum super lege sua / Disputatio contra judeos / Qui inimici Crucis christi et christianae religionis adve / rsam christianam fidem...* Acaba en el f. 145, en el primer corondell del qual hi ha les paraules finals : *qui a nobis cunctis pari / ter orthodoxis prestare digne / tur ipse dei filius qui cum / patre et sancto flamine vi / vit et regnat in secula seculorum amen.*

58. - OPUSCULA BEATI JOANNIS CHRYSOSTOMI, HUGONIS A SANCTO VICTORE, BEATI BERNARDI CLAREVALLENSIS, BEATI AUGUSTINI ET PETRI RAVENNATIS

Manuscrit en pergamí ras, de 149 folis de 31 x 23 cm. i 22 x 15 de caixa, dos corondells i 42 ratlles; lletra gòtica formada, en negre i vermell, amb inicials de cal.ligrafia en aquest color i en morat i blau, havent-hi en el f. 81 una capital miniada en colors sense or.

Relligadura de posts i pell negra.

Segle XIV.

N.º 7594 de l'inventari, i LI dels volums de l'Església de Vich, catalogats pel Villanueva.

Foli 1 : *Liber crisostomi de eo quod nemo ledit / ur nisi a semetipso / Scio quod crasioribus quibusdam / et presentis vitae intellectus / inhiantibus...* Arriba aquest tractat fins al f. 9, on comença una rúbrica que diu : *Johannes Constantinopolitanus episcopus / admirande scientie vir et vita ac sanctitate in omnibus imitandus, scripsit multa et valde necessaria omnibus ad divina preparantibus / prima ex quibus sunt duo de compunctione anime libri. Unus neminem posse ledi / nisi a semetipso. in laude beati pau / li volumen egregium de excessibus et offensione eutropii prefecti pretorii et re / paratione lapsi. et multa alia ut / diximus. que a diligentibus possunt / inveniri.* Sense cap classe de nou títol, comença aquesta epístola amb les paraules : *Quis dabit capiti meo aquam / et oculis meis fontem lacrimarum.* Foli 24 : *Explicit liber sancti johannis de penitentia.* I seguidament : *Incipit liber i. de compunctione ad deme-*

- 77 -

trium (aquestes darreres dues paraules són addició posterior). Comença : *Dum te intueor beate / demetri sequente insistere...* Foli 32 v.º : *Explicit liber i. Item ejusdem liber ad sceleucum. Rubrica / et quando poterit fieri quod...* En el f. 37 v.º : *Explicit liber sancti Johannis Crisostomi / de compunctione ad seleucum.*

Foli 38 : *Incipiunt capitula libri de medicina / anime Rubrica.* Després de l'índex el títol : *Incipit prologus magistri hugonis de / sancto victore In libro de medicina / animae. Rubrica. Cogis me frater carissime ut ea que de medicina animae...* El primer capítol comença en el segon corondell del mateix foli. Foli 46 : *Explicit liber de medicina animae editus ab hugone. / Incipit tractatus magistri hugo / nis de sanctov ictore de meditati / one rubrica. Meditatio est frequens cogitatio...* Foli 47 v.º : *Explicit / tractatus de meditatione editus ab hugone de sancto victore.*

Foli 48 v.º : El títol va escrit en lletra del segle XV : *Incipit Bernardus de / amore dei / Venite ascendamus / ad montem domini et ad domum dei...* Acaba, en el f. 63, amb les paraules : *... et sepe fiunt primo novissimi / primi.*

En el mateix foli : *Incipit augustinus de contemptu mundi / ad clericos / Audite fratres carissimi / salutiferam patris nostri...* Foli 65 : *Explicit aug / ustinus de contemptu mundi ad / clericos / Incipit liber de beato latrone.* Al verso comença amb les paraules : *Deus erat in mun / dum reconcilians...* Foli 67 v.º : *Explicit liber de beato latrone. / Incipit liber de honestate mulie / rum rubrica / Nemo dicat fratres quod tem / poribus nostris martirum / certamina...* Foli 68 v.º : *Explicit liber de honestate mulierum. / Incipit liber de triplici habitaculo. / rubrica / Tria sunt sub omnipotentis manu habitacula...* Foli 71 v.º : *Explicit liber de triplici habitaculo / augustini.*

En lletra del segle XV ve el títol : *Sequitur sermo Petri Ravenae de sancto Johanne Baptista. / Hodie dilectissimi dies / illuxit magnus...* Acaba, en el f. 76 v.º, amb les paraules : *quo dicta sunt de laude johannis ad gloriam re / demptoris*. Vénen tres folis en blanc.

Foli 81 : *Incipit admonitio sancti augustini ut non so / lum lingua sed opere et moribus laudetur / deus. Rubrica / Ressurrectio et clarifica / tio domini nostri jesuchristi...* Foli 82 : *Explicit admonitio augustini de / laude christi. / Incipit liber de charitate augustini / Incipit tractatus primus*. El text comença amb les paraules : *Meminit sanctitas vestra evangelium secundum johannem*. Segueixen els deu tractats fins al f. 117, on : *Explicit liber sancti augustini de trini / tate / Incipit primus liber beati augustini ad inquisitiones januarii / libri duo quorum titu / lus ad inquisitiones / januarii multa de...* Foli 126 : *Explicit liber beati augustini ad / inquisitiones Januarii. / Incipit liber de substantia dilec / tionis dei. rubrica / cotidianum de dilectione / ser monem fecimus*. Foli 128 : *Incipit epistola augustini ad casulanum presbiterum de jeiunio / sabbati. rubrica / dilectissimo et desideratiss / imo fratri et compresbitero ca / sulano augustinus in / domino salutem*. Foli 133 v.º : *Incipit exemplar regulae vere fidei augustini. rubrica / Credimus et tenemus et fideliter predicamus* Foli 135 v.º : *Explicit liber beati augustini de regu / la verae fidei. / Incipit*

- 78 -

sermo sancti augustini de / sancta et individua trinitate. / Catolice fidei fidissimum / lundamentum post cristum apostolos... Foli 136 v.º : *Sermo de quatuor virtutibus charitatis. rubrica. / Desiderium charitatis vestre / a nobis exigit debitum*. Foli 139 v.º : *Explicit sermo de quatuor virtutibus charitatis : Incipit tractatus beati augustini in libro de magistro. rubrica / per idem tempus scripsi / librum cujus est titulus...* Foli 149 v.º : En el principi del segon corondell acaba el llibre amb la rúbrica : *Explicit tractatus beati augustini de magistro ad deodatum*. Segueix un foli en blanc, en el verso del qual hi ha un capbreu de ço que conté el volum.

59.- EPISTOLAE BEATI AUGUSTINI

Manuscrit en pergami ras; 246 folis de 45 x 31 cm.; escrit amb molt bona lletra francesa, en negre i vermell, a dos corondells de 44 ratlles; caixa de 35 x 21 cm.; caplletra i inicials d'elegantíssim dibuix, en vermeil, blau, verd i groc, dues formoses miniatures en or i colors, una altra no acabada i quatre, dibuixos marginals en negre.

Relligadura de posts folrades de pell negra, amb una peça formant cairó, al mig de cada tapa, feta de pell avellanada, la qual porta pintada una tarja amb un os en camper d'or i tres estels d'argent sobre verd, armes de Jordi d'Ornós, bisbe de Vich (1425-1445). Les tapes presenten, també, claus de llautó.

Finals del segle XII.

N.º 7519 de l'inventari, i VI de la catalogació del Villanueva. Procedeix de la Catedral vigatana, a la qual fou llegat pel citat bisbe Ornós.

Foli 1 : En blanc. En el verso té, en lletra del segle XV, una nota que diu: *Equest libre es stat de micer ... ornos deles parts de crestians lo hu en sciencia lo qual ere bisbe / de la seu de Vich en lany m.cccc.xxxx.iv. E per se bondat lo gequit en la present librerie*.

Foli 2 : *Incipit annotatio epistolarum Sanct Augustini Episcopi*. Ve la llista de les 225 epístoles que conté el còdex, numerades amb xifres aràbigues, expressant el nom de la persona a qui foren adreçades i les paraules amb què s'inicia llur text. L'ordre seguit és divers dels dos que es troben en el Vol. LIII de la *Patrologia Latina* del Migne. La primera del manuscrit és *ad Volusianum*, i comença : *De salute tua qua in hoc seculo et in Christo...* La darrera, o sia la 225, és : *Ad Felicem. Novit optime religio tua...* Ocupen des del f. 5 al verso del 245, on l'escriptor sembla abandonar la seva tasca, deixant el primer corondell suspès i quasi mig en blanc; no havent-hi, per tant, ni senyal de final ni menys encara subscripció. El f. 5 presenta una magnífica miniatura en or i colors, motivada per la D inicial, en la qual figura, assegut, un bisbe revestit d'ornaments pontificals i amb bàcul, com si estigués conversant amb un clergue, també assegut, que, com aquell, llueix el nimbe dels benaurats; fent pensar si farà referència a sant Ambrós i sant Agustí. Al marge del f. 76 hi ha dissenyats dos grius encarats de caràcter ornamental. Al verso del f. 77 i a la primera plana de l'immediat es dibuixen, respectivament, també en els marges baixos, un cavaller armat d'elm, amb nasal, tarja, llança i camisol de malla; i un monjo assegut. La plana girada del f. 84 ofereix tres ancians coronats com a reis, asseguts, portant cítares i sengles copes, fent al·lusió a personatges de l'Apo-

- 79 -

calipsi. Aquests quatre dissenys no semblen tenir relació amb el text que els és vehí, no passant d'ésser una genialitat d'un amanuense, que cal considerar contemporani del manuscrit. Al revers del f. 121, començament de l'epístola XCV, hi ha una D excepcionalment rica, en or i varietat de tons. Més important hauria estat la R inicial de la carta CI, que es troba al verso del f. 125, la qual, si fou elegantment començada en negre i or, fou deixada sense posar-hi tot el metall i els colors.

La quasi columna i mitja que restà en blanc al verso del full 245 fou aprofitada per a escriure-hi, en molt bona lletra, la relació que el cardenal llegat, titulat de *Sant Esteva in Celio Monte*, féu al canceller de Colònia, donant-li compte de la prodigiosa aparició d'una semblança de crucifix entre núvols a Verdun de Frísia, en 1214. La pretinguda aparició estava relacionada amb la necessitat de promoure una creuada per l'alliberament de la Terra Santa. El marge inferior de la mateixa plana fou emprat per a escriure-hi l'admirable sanitat obtinguda per un cavaller francès, la qual estigué relacionada amb la salvació de l'ànima d'un Felip rei de França, que degué ésser l'*August*, cosa que faria a tal addició poc posterior a l'any 1223. A verso del mateix foli hi ha addicionada la carta que *B. Princep d'Antioquia* dirigí a Guillem, rei de Sicília, demanant que acudís a prestar-li auxili, puix que d'altra manera estava a les acaballes el domini cristià a la Terra Santa. El document no duu pas data. Ha d'ésser de la segona meitat del segle XII, per més que l'escriptura sembla ja de la centúria següent. Resta encara lloc per a donar compte, en prosa i en vers llatí, de la victòria que el ja citat rei Felip *August* obtingué, en 1214, sobre els nobles flamencs i alemanys, *inter villam que dicta est sanguinea et pontem de bovinis*. L'escriptura té caràcter força acostada a l'any citat.

Pel que s'ha dit anteriorment pot veure's com entrà el present còdex a la llibreria dels canonges de Vich. El volum, que per res té aire català, és possible que fos adquirit a França pel bisbe Ornós, quan hi estigué de pas, anant o tornant del concili de Basilea, en el qual prengué part ben albiradora el prelat vigatà; valent-li això, per una banda, la porpra cardenalícia, i per una altra la definitiva deposició i pèrdua no sols del capell vermell, sinó també de la mitra. Si el llibre ingressà en la col.lecció canonical en 1444, amb raó podia dir-se que l'Ornós era estat bisbe de Vich, convenint-li únicament el títol de *Micer*. Una anotació, posada en el foli darrer del volum, diu que aquest valia 20 florins; però una altra anotació de la guarda posterior afirma que : *Presens liber de novo estimatur xxv. florenos e costan xxvii. florins*. Sigui com sigui, actualment li assignaríem molt major preu.

60. - HOMILIAE IN EVANGELIA TOTIUS ANNI

Manuscrit en pergamí, faltat de primers folis; 100 fulls de 25 x 19 cm., i 19 x 15 de caixa; no tot escrit d'una sola mà; a ratlla tirada; lletra romànica, carolingla, en negre i rúbriques; inicials de poca pretensió en ambdós tons.

Relligadura en pergamí, del segle XVIII.

Primera meitat del segle XI.

N.º 7515 de l'inventari, i LXXXVI del Villanueva; procedent de l'Arxiu Capitular de Vich.

- 80 -

Foli 1 : Primeres paraules llegibles : ... *alter lucet in animas alter in animalibus. Sic / lucet in homines per gratiam sed illos rationales et capaces...* Acaba en el f. 2: ... *benedicti patris mei in secula seculorum*, fent pensar que sigui referent a l'evangeli del natalici de Crist. En el mateix : *In natale Sancti stefani. secundum Lucham*. Segueix ço que pertoca a la festa de sant Joan evangelista, la fugida a Egipte, la Circumcisió, dominica després de Nadal, octaves de Nadal i sant Esteve, l'Epifania, dominica després de l'Epifania i tres següents, la Purificació, Septuagèsima, Sexagèsima, Quinquagèsima, Quaresma i quaresmals, dia de Rams, vigília i dia pasqual, dominiques després, dominica de l'Ascensió, Pentecosta, amb les altres dominiques del cicle litúrgic. La darrera és comentari homiliètic a l'evangeli de sant Joan (capítol VI, vers. 5 i ss.), en què es parla de la multiplicació dels pans i dels peixos; acabant: ... *qui uenit in nomine domini*. Correspon a ço que antigament era anomenat *la cinquena dominica abans de Nadal*, o precedent a les quatre de l'Advent, les quals devien anar al principi del manuscrit. Entre els ff. 97 i 98 manca un quadern, que devia contenir part de ço que correspon a la dominica XVI després de Pentecosta i següents abans de la IV després d'Epifania.

En cap lloc aquest còdex dóna nom a l'autor de les homilies. Devien servir en la recitació de l'ofici diví, constituint el present volum ço que era anomenat l'*Homiliarum*, llibre del qual parlen freqüentment les donacions de les esglésies.

L'homiliari que ens ocupa no es pas, ni en extret, el que Pau Diaca compilà per ordre de Carlemany (*Migne*, XCV, 1159). És ben possible que fos escrit a la nostra terra i producte de l'oficina escriptòrica ausetana, figurant a l'Església de Vich des dels temps antics. L'inventari de 1368 l'anomena *libre entich de legenes e de sermons apellat karla*. Igual referència posa el mateix inventari quan parla dues vegades d'un *libre de pergamins entich en que ha expositions de evangelis divinals*.

61.- SERMONES DOMINICALES

Manuscrit en pergami ras, de 6 més CCXXVII folis de 173 x 120 mm., caixa de 123 x 90, dos corondells i 37 ratlles; text en negre i vermell, amb senzilles inicials de cal.ligrafia en blau i porpra; lletra rodona pitjada. Relligadura de posts amb camussa en altre temps verda; molt desfeta. Fi del segle XIV.

N.º 7588 de l'inventari; Villanueva, CXVIII; del Capítol vigatà.

El present còdex té els folis de l'1 al 5 destinats a taula de matèries. El f. 6 té l'anvers destinat a contenir diverses anotacions pertanyents a la matèria del volum. Foli 1 : *Dominica prima in adventum / Abjiciamus opera tenebrarum et in / duamini arma lucis / sicut in die honeste ambulemus / salmo xiii. Scriptum est hebdomada iiii. adeamus cum fiducia ad tronum gloriae ejus...* Segueixen les homilies de totes les dominiques de l'any, començant per les quatre d'Advent, les de Tèmpores, festivitats principals com Nadal, la Circumcisió, l'Epifania, dia de Cendra,

- 81 -

Dijous sant, Dissabte sant, Pasqua, fèries II i III després de Pasqua, dies de rogacions, vigília de l'Ascensió, dia de l'Ascensió, vigília i dia de Pentecosta, fèries II i III, i dissabte després de la vinguda de l'Esperit Sant, dia de la Trinitat i XXV dominiques després de Pentecosta. Les homilies tenen la redacció de glosses del text sagrat, llegides en l'evangeli o epístola de cada una de les diades. El text pròpiament acaba en el f. CCXXVI, terminant amb les paraules : ... *et hoc est initium de quo dicitur hic mortuus est, etc. Explicit*. En tot ço que resta del f. CCXXVI i en el començament del CCXXVII hi ha addicions contemporànies al text anterior.

El volum no porta cap indicació sobre la seva pertinença ni sobre la seva història. És possible que sigui dels afegits, entre 1435 i 1438, a la col·lecció capitular vigatana, ja que a la llista d'addicions hi consta un *Item Sermones dominicales*.*

* 203.-HOMILIARIUM PASTORALE

Manuscrit en vitela, 178 folis, 215 X 155 mm., dos corondells, caixa de 140 X 95 mm., 33 ratlles, escrit en bona lletra rodona, en negre i vermell i amb inicials i calderons en blau i vermell, sense foliar i incomplet al final.

Relligadura de posts, amb lloc de pell avellanada i amb gofrats, en part contemporània, al manuscrit. Segle XV.

N.º 7301 de l'inventari del Museu, en el qual entrà després de la confecció del catàleg.

En el full interior, que li fa de guarda, es llegeix, en lletra del segle XVI : *sermones comunes de omnibus / sanctis et de visitacione et de / synodo, vide tabulum siue / repertorium in fine libri*.

Foli 1 : *Incipit... / Sermo de uno / apostolo / Prtextisti / me virtute ad / bellum / Mos isto / rum nobilium est sicut / regnum et principium...* Segueixen diversos sermons per festivitats d'un apòstol, fins al f. 12 v.º, on comencen els de *pluribus apostolis*. Foli 38 v.º : *Sermo de uno martire*. Foli 65 : *de pluribus martiribus*. Foli 96 : *De uno confessore*. Foli 123 : *de pluribus confessoribus*. Foli 126 : *De virginibus*. Foli 130 v.º : *de una virgine*. Foli 135 v.º : *De pluribus virginibus*. Foli 142 v.º : *de virgine*. Foli 146 v.º : *Sermo in visitacione*. Foli 156 v.º : *Sermo in synodo*. Foli 164 v.º : *Sermo in consecracione virginum*. Foli 175 : *Sermo de dedicatione*. Foli 178 : *Sermo in eleccione*. S'interromp el manuscrit al verso del mateix foli, amb les paraules: ... *hujus autem eleccionis forma tangitur ab / apostolo petro. actuum I oracio ex hiis viris...* Sembla que manquen dos folis.

204. - VISIONS 1 INSTRUCCIONS DE LA BEA TA ANGE-LA DE FOLIGNO

Manuscrit en estat fragmentari, contenint 15 folis de la vida i revelacions de la Beata Angela de Foligno. Els fulls amiden 202 x 135 mm. i porten numeració moderna de l'1 al 8 i del 90-96, i són en pergamí els corresponents als ff. 1, 2, 8, 93 i 94. El manuscrit va en bona lletra gòtica, en negre i vermell i en caixa de 137 x 80 mm. i 27 línies per plana.

Segle XV, relligadura en mitja pasta moderna. Adquirit. N.º 7076 de l'inventari.

Foli 1 ... *havia de amor que portava al seu amat Jesucrist / tornant tota buyda secca e groga, entant que / ere gran compassio...* Foli 8 v.º : *S'interromp en les paraules visions / e consolacions deles quals algunes ne son aci / daual escrites...* La plana següent devia començar per les paraules *per tant*. Foli 90 : Princiàpia amb les frases : *Donchs sia donada gloria a deu omnipotent al / qual ha plagut que nos que no erem res siam / alguna cosa...* El verso del f. 96 queda truncat en les paraules : ... *e per aquesta humilitat / pregona mes es enfusa en la anima la diuinal gracia e / alli crex. E aytant com la diuinal gracia mes a pregona...*

El còdex present fou vist per don Ernest Moliné i Brasés abans que els fragments vinguessin al Museu de Vich; però el degué trobar en estat més complet que no és avui, tota vegada que en publicà uns textos que no són en el nostre manuscrit. (Vegeu la revista *Catalana*, any IX, n.º 209, corresponent al 28 de febrer de 1926.)

Corresponen els fragments del nostre manuscrit a l'acabament del segon pròleg de fra Arnau, que escrivia el que li dictava sor Angela, i el començament de les Visions en la part que la beata parla dels divuit passos que va caminar pel camí de la penitència. El segon fragment correspon, en part, al capítol LXI, i també el començ del LXII. (Vegeu *Le livre des visions et, instructions de la Bienhereuse Angéle de Foligno traduit par Ernest Hello*, cinquena edició, pàgines 34-64 i 266-281.)

La Biblioteca de Catalunya té un exemplar del text de sor Angela, provinent de la col.lecció Dalmases, n.º 473.

- 82 -

62.- SERMONARI

Manuscrit en paper, mútil; 86 folis de 21 X 15 cm.; escrit en lletra protocolària, tinta negra.

Relligadura en mitja pasta, moderna.

Finals del segle XVI.

N.º 5914 de l'inventari. Adquirit.

Conté, el present volum, una col.lecció de sermons, tant de festes de temps com de sants, com així mateix alguns de circumstàncies. Estan escrits en castellà, exceptuats el de la Transfiguració i el de la fèria VI de la dominica IV de Quaresma, un altre sobre el tema *attendite a falsis prophetis* i un altre de la Transfiguració, els quals van en els ff. 71 i 72, que estan en català. No tots els sermons estan desenrotllats pel llarg, sinó que n'hi ha que queden purament indicats. Notarem el principi del primer sermó de la Transfiguració, que comença : *Quant lo rey don felip vol recrearse un dia va / se al pardo ho al narangel a donarse un vany ab / dos o tres grandes amics seus no mes com lo comte ximpo don / diego de cordova ho alguns altres amics y privats...*

- 83 -

SECCIÓ TERCERA

LITÚRGIA

63.- DOMINICALE ET SANCTORALE EPISTOLARUM AC EVANGELIORUM

Manuscrit en pergamí; d'l a CCXIII folis numerats; 235 x 180 mm., escrits en negre i vermell en lletra itàlica; caplletres en vermell i blau, de poca apariència; planes filetejades de vermelló; 18 línies de ratlla tirada; caixa de 183 x 125 mm.; havent restat en blanc els llocs on es portava el projecte de dissenyar-hi miniatures.

Relligadura de posts, cobertes de plaques d'argenteria i esmalt, feta en 1561 per l'orfebre Sebastià Roure (àlies) Sitjar; llom de pell amb restes de gofrats.

Mitjan segle XVI (1557).

Aquest volum porta el n.º 2189 del catàleg del Museu Episcopal; és propietat de la Catedral vigatana i serveix encara avui en els juraments de les preses de possessió. Sobre aquest exemplar del *Textus Argentí*, vegeu la revista *Museum*, vol. II, pàgs. 57 a 64.

Foli 1 : *Dominicale. / epistolarum / ac evangeliorum / totius anni secundum / usum alme ecclesie Sancti Petri / vici feliciter incipit / Dominica prima Aduen / tus.* Foli 1 v.º : *Lectio epistole : beati Pauli / Aposioli. Ad Romanos xiii. Capite.* Segueix fins al f. CXXIV, restant el verso d'aquest foli i la primera cara del següent en blanc. Foli CXXV v.º : Després d'un gran espai en blanc : *Sanctorale epistolarum ac evangeliorum / totius anni : secundum consuetudinem / predictae vicensis ecclesie feliciter incipit. / In vigilia Sancti Andree.* Foli CLXXXX : *In festo dedicationis ecclesie.* Segueix l'octava, i, després, en el f. CLXXXXIV v.º : *In festo Nativitatis Marie;* l'octava dedicació de la Santa Creu, sant Joaquim, dissabte de santa Maria, la Concepció i la Transfixió. Foli CCXII : Acaba, venint l'addició sense títol de ço que correspon a les misses de difunts, terminant així el còdex. Segueixen un foli en blanc i dos d'índexs fets de mà diferent de la del còdex.

Un inventari poc posterior a la confecció del llibre fa referència al present en aquests termes : *Item un test modern y en la coberta squerra hi ha un xpo en lo mig y ntra Sora. ha ma dreya y St. Joan en la squerra y en la cuberta dreya hies lo salvador y St. Pere y St. Pau tot de plata y un lletrero en cada cuberta y en cada cuberta hi falta un clau de plata.*

La primera nota que trobem referent a paga de l'escriptor del *text petit* és de 6 d'octubre de 1557, en què rep 2 lliures 10 sous; tres dies després cobrava altres 2 lliures 8 sous; i el dia 23 del mateix mes, 7 lliures 2 sous; fent aleshores l'Antoni Vilareal, prevere escriptor, època de totes les quantitats rebudes. A 11 de desembre rebia 8 lliures. A 30 de març de 1558 el relligar el text valia 1 lliura 6 sous, comptant-hi les posts, començant aleshores les pagues fetes a l'argenter, que foren ultimades a 1 d'octubre de 1561, en què feia època de 42 lliures 9 sous (Arxiu Capitular : *Tresoreria. Comptes del temps*).

- 84 -

64. - EVANGELIARIUM

Manuscrit en pergamí finíssim, de II a CCII folis de 31 x 22 cm., bellament escrit en lletra gòtica formada; tinta negra i rúbriques; abundància de miniatures en or i colors, quasi sempre donant algun dels símbols dels Evangelistes, i ornamentació espimpellant d'estilització vegetal; 17 ratlles tirades per plana; caixa de 19 x 13 cm. Manquen els ff. I, XXXIII, CXL, CXLII i CLXIII.

Relligadura de posts, que antigament anaren xapejades d'argent, i que fou desfeta ja molt avançada la segona meitat del segle XVIII.

Mitjan segle XIV, constant que fou pagat pel canonge Bernat de Lerç, qui finà en 1354. L'escriví en tal any el prevere Bernat Truyol (fig. 10).

N.º 7514 de l'inventari; procedint de la Seu de Vich. En parla la revista *Museum*, vol. II, pàgs. 63 i 64.

Manca el f. I; el II comença : ... *faciat illos discumbere*... seguint l'evangeli de la festa de Sant Tomàs apòstol, el de la vigília de Nadal i els altres. Els ff. XXXI i XXXII són del segle XVI, escrits amb lletra itàlica substituint els antics, corresponents a les festes de Santa Lúcia, la Transfixió de la Mare de Déu i deu mil màrtirs. Manca el f. XXXIII, on devia començar el propi de temps per a la primera dominica d'Advent. Foli LXXXIX : *Passio*, amb text notat sobre una ratlla vermella i una de groga; vénen els altres tres *Passio*. Foli CLXXVIII : Evangeli de la generació de Crist segons sant Mateu, amb anotació musical. Foli CLXXXIII : Evangeli del baptisme de Crist, segons sant Lluç, igualment amb anotació. Foli CLXXXVIII : *Exultet*, amb anotació. Foli CLXXXIX v.º : Evangeli de difunts, addicionat en el segle XV. Foli CC v.º : Evangeli de solemnitat de sant Jordi, del segle XV. Foli CCI : Evangeli de la coronació d'espines, afegit a principis del segle XVI. Al verso : Evangeli de la visitació, afegit en el segle XVI. Foli CCII i darrer : Evangeli de sant Cristòfor i dels sants Llucià i Marcià, igualment del segle XVI.

L'inventari de l'any 1368 parla d'un *evangelister de pergamins ab cobertes e uns tancadors tot de argent sobraurades e istoriades lo qual digueren que donave en Bernat Lers quandam al dit sen pere*. Inventaris posteriors designen el volum amb el nom de *test mayor* i detallen els damnatges que anava sofrint el volum; *el qual en les cobertes en la una part es lo crucifix cum Maria et Johanne e sen pere sen pau e sen andreu e en laltre part figures de Sede magestatis ab los quatre evangelistes e la salutació de la Verge Maria*. En 1547 els danys devien ésser molt notables, no tardant-se a fer-ne una restauració, de la qual parla un inventari de 1604 dient : *es estat renovat y vuy es tot blanch y de mayor pes a la una part es lo Crucifix Nostre Senyor e Sant Joan y en la matexa part es Sant Pere y Sant Pau y Sant Andreu, lo camp obrat de*

zizell e en laltre part Sede Majestatis y la Salutació. Així estigué el volum fins que un inventari de l'any 1787 detalla que aquest llibre fou despullat de les planxes d'argent de les que sen feren unes sacres.

La Catedral de Vich, com les altres esglésies catalanes, posseí des del segle X luxosos llibres del tipus del present, que eren designats amb el nom de *text*. Un inventari de l'any 957 parla de *texto I*; i un altre del 1343, del *textus evangeliorum cum coopertis d'argent*. L'inventari de 1368, ultra parlar del present volum, fa esment de

- 85 -

dos altres evangelisters *ab cobertes d'argent, l'un dit el text mitjà, que era cobert de fulla d'argent daurat ab images e un Crucifix y de altre text antich e manor cobert de fulla de argent blanca ab algunes images*; volums dels quals es perd el rastre durant els segles XVI i XVII.

Sembla que per allà l'any 1400 es gastaren 45 florins, o sia 24 lliures 15 sous, *operi texti evangelii argenti (Secret. Capit. Libre de possessions, f. XXXVII v.0)*.

Dos llibres d'aquesta mena, coberts de plaques d'argent, figuraven a l'altar major, com a ornament, durant les grans solemnitats, trobant-se'n notícies a l'acta de les visites episcopals. Per allà l'any 1620, un inventari ens parla de *dos llibres intitolats tests ab les cubertes de argent obrades ab diversos personatges en que son los evangelis y passios lo un intitulat ferial y lo altro sanctoral los quals estan ordinariament en lo altar major*.

Ultra l'*Evangelister* amb cobertes d'argent, la Catedral vigatana en posseí de més senzills. L'inventari del començ del segle XVI parla d'un, del qual es consigna l'existència fins l'any 1604.

En la visita que el bisbe Aciscle de Moya féu a la Catedral l'any 1556 es parla que visità *textum quod est supra altare*, i, demés, *librum vocatum evangelisterium et adinvenit yllum devastatum et non bene cornatum*. Igualment hi trobà: *librum in pergameno descriptum littera de manu vocatum evangelisterium et in aliquibus suis partibus erat devastatum et legi non poterat et debet reparari*. (Arxiu Episcopal: *Visites*.)

65. - COMES. EPISTOLARIUM SEU LECTIONARIUM MISSAE.

Manuscrit en pergami-vitel·la; de 149 folis, quasi tots de numeració antiga, de 305 x 232 mm.; escrit en bona lletra gòtica formada, en negre i vermell, a 21 ratlles tirades per pàgina, amb caixa de 21 x 13 cm.; inicials i caplletres en vermelló i atzur, ornades d'imbricacions i rasgueigs en vermell i morat; tot cuidadosament traçat.

Relligadura de posts encuirades i gofrades, de la segona meitat del segle XVI, no molt ben conservada. Segle XIV-XV.

Inventariat amb el n.º 7513; portant la xifra CXXIII en el catàleg Villanueva.

Foli 1: Comença: *Quamquam licentier assumo / tur in opere congregatio / celestium lectionum et ip / sum opusculum ipsum / ab ecclesiasticis viris / comes solebat appellari ...*; acaba en el f. I: *explicit precatio ieroni / mi presbiteri*. En el mateix foli: *In Christi nomine incipiunt lectiones de / toto anni circulo liber comiti. Imprimis in vi / gilia natalis domini viiii. Kalendis Januarii*. Continuen les epístoles de temps fins al f. CXV v.º; falten els ff. CVII, CVIII i CVIII. Foli CXV v.º: *in nomine domini inci / piunt epistole sanctor un festivitibus, primum in / die sancti stephani prothomartiris...* El santoral s'interromp després del f. CXL en l'epístola de la degolació de sant Joan baptista, passant al f. CXLVII, a la diada de Santa Felicitat (23 de novembre), i seguint en el mateix foli, fins el dia de Sant Tomàs apòstol. En el mateix f. CXLVII v.º: *In dedicatione basilice, seguint in dedicatione ecclesiae, dominica de sancta trinitate, feria secunda de sancto michael, de sancta cruce, de sancta Maria, pro quacumque tribulatione, pro infirmo, pro iter agentibus, in agenda*

- 86 -

mortuorum, de feria vi., de corpore christi, interrompent-se en el f. CL v.º. Els folis que segueixen són els que falten després del f. CXL, portant la part del santoral que allà es troba a faltar. Però, de totes maneres, manca el f. CXLVI. El darrer foli del volum porta: *Pro unione...* I, al verso, una addició d'epístola de difunts.

El pròleg pot veures al principi del *Liber Comitis*, inclòs en el *Migne*, vol. XXX, col. 487.

És possible que a aquest volum faci referència el que llegim en la visita que el bisbe Aciscle de Moya féu a la Catedral d'Uch en 1556 : Sobre l'altar major hi notà : *librum epistolarum cum cohopertis argenti coopertum et adinvenit ipsum discornatum et debet reperari crucifixus ibi positus et fabricatus*. És possible que aleshores es traguessin les tapes d'argent i es fes l'actual relligadura que té caràcter d'aquella època.

No sabem si és aquest l'*Epistoler* nou de què parla l'inventari A. En aquest mateix inventari s'hi enumera també un *Epistoler vey*. En 1540 s'anota que d'aquests dos volums no n'hi ha sinó un.

En el nostre manuscrit encara es dona el llibre de les epístoles el nom de *Liber comitis*, designació tradicional adaptada per la litúrgia a fi d'assenyalar el llibre que era *comes* o company del dels Evangelis.

El llibre de possessions antigues, f. 38, amb lletra de principis del segle XV, diu que aleshores foren tretes certes quantitats de la caixa de les capes per fer-ne un epistoler. (Secretaria Capitular, *Lib. poss.*, f. 38.)

En 1556 el bisbe Moya, ja citat, visità, a l'altar major de la Catedral, *quoddam librum vocatum epistolarum cum folis pergameneis in quo erant plures folee quodlegi non poterant propter vetustatem sive antiquitatem*.

66.- SACRAMENTARIUM VICENSE

Manuscrit en pergamí, de XXII més 109 folis de moderna foliació, no tots complets; mútil al principi; de 352 x 215 mm.; dos corondells; unes 26 ratlles; escrit en bona lletra romànica francesa, en negre i rúbriques; caplletres d'una certa apariència, en negre, vermell i groc; caixa de 255 x 186 mm. Relligadura poc antiga en cartó i pell negra.

Segle XI (any 1038).

N.º 7504 de l'inventari. Pertany a la col.lecció de la Catedral ausetana, portant l'ordinal XLVIII del catàleg del Villanueva.

Foli I : Comença el còdex amb les paraules : ... *adae peccatum nostrum ad christi mortem deletum est...* pertanyent a l'*Exultet* que es canta el Dissabte Sant en la benedicció del foc. Foli II : *benedictio ignis, Domine sancte pater omnipotens...* seguint les lliçons i les oracions que els corresponen i la missa. Foli IV : Porta l'ofici de Pasqua amb missa, seguint ço que correspongui fins a l'octava de Pentecosta, continuant l'ofici de la segona setmana de juny els dies quart, sisè i dissabte de Tèmpores, i els mateixos dies de la setmana tercera de juliol; passant immediatament a la dominica primera després de l'octava de Pentecosta, i a la segona i tercera, interrompent-se el manuscrit a l'anvers del f. XVI. El foli següent pertany al san-

- 87 -

toral : s'hi inicia l'oració dels sants màrtirs Valentí, Vidal, Felícula i Zenó, que corresponen al dia 16 abans de les calendes de març (14 de febrer); seguint el còdex fins a la secreta del dia 16 abans de les calendes de juliol (16 de juny), en què queda truncat al final del f. XXII.

El f. 1 comença amb l'oració de la missa de la festivitat de Sant Joan Baptista, a 8 de les calendes de juliol (24 de juny), donant a comprendre, també, que hi deu faltar un altre full. Segueixen, sense interrupció, les misses del santoral fins el dia *xii. Kalendis Ianuarii. Natale sancti thome apostoli*; seguint encara : *In natale Sancti Sotheris* (22 d'abril). I també : *sexto Kalendis martii natale sancti Mathie apostoli*. Al verso del f. 25 comença el comú : *in vigilia unius apostoli*. Foli 30 : Comencen les misses especials : *Missa de sancta Trinitate, sancte crucis, sancte Marie et de omnibus sanctis, de sancta sapientia, de sancta Karitate, sancti Spiritus, ad gratiam sancti spiritus postulandam, ad suffragia angelorum, ad suffragia evangelistarum, in honore omnium sanctorum, in plurimorum, pro salute vivorum, vel in agenda mortuorum, pro episcopo vel plebe sibi commissa, tam pro vivis quam pro defunctis, vivorum et requiem defunctorum, missa communis, specialis sacerdotis, pro sacerdote, pro sacerdote, sancti Augustini, sancti Augustini, sancti Augustini, sancti Augustini, specialis sacerdotis, pro sacerdote, pro sacerdote, alia missa, item alia, item alia, pro sacerdote, qua sacerdos canere debet, pro sacerdote in die aniversarii ejus quam ordinatus est presbiter, pro abbate (pro episcopo) et congregatione, pro cunctis qui ecclesiam dei presunt, pro omni gradu ecclesie, pro fidele amico, pro fidele amico, alia missa, pro fidele amico, item alia, item alia, pro amico, pro amico, pro familiaribus, pro salute principum, pontificum, sacerdotum, et monachorum atque virginum et omnium fidelium, pro petitione lacrimarum, pro temptatione carnis, pro temptatione inimicorum invisibilium, pro salute vivorum et mortuorum, pro salute vivorum vel in agenda morte, pro petitione lacrimarum, in honore omnium sanctorum, in commemoratione omnium sanctorum, in honore omnium sanctorum, alia missa, in*

commemoratione sanctorum, pro peccatis, pro remissione peccatorum, item alia missa, pro peccatis pro temptatione diaboli, in remissione peccatorum, pro salute vivorum, in sanctorum omnium, missa quam sacerdos pro se canere debet, de quacumque tribulatione, pro pace, pro fratribus in via dirigendis, pro iter agentibus, pro peccatis, de quacumque tribulatione, alia missa, pro tribulationibus vel presuris sustinentibus, contra paganos, contra inimicos et persequentibus, in contentione, in tempore belli, pro infirmis et infirmitate laborantibus, pro reddita sanitate, pro femina viva, ad pluviam postulandam, ad poscendam serenitatem, pro sterilitate, contra fulgura et tempestates, pro gratiarum actione, pro tempore mortalitatis hominum, pro mortalitate animalium, pro inimicis et persequentibus, contra iudices male agentes, contra obloquentes, ad fructum omnium postulandum, in aniversario dedicationis ecclesie, alia, sancti Segismundi regis.

En el f. 66 : *Incipiunt orationes pro peccatis*, seguides d'algunes més, entre les quals hi ha les matutinals i les vesprals. Segueix : *Missa pro is qui a demonio vexantur*, continuant altres dues per l'estil.

- 88 -

Foli 73 v.º : *Benedicti arrarum, ordo thalami*. . Foli 76 v.º : *Oratio pro iter agentibus. Exorcismus salis In domo post aspersionem*; venint diferents benediccions.
Foli 80 v.º : *Incipit ordo unctionis seu pontificalis sive presbiteralis*. Foli 83 v.º : *Missa pro infirmis si videatur ut ille die moriatur. Pro infirmo si cito venerit ad salutem*. Foli 84 v.º : *Incipit ordo infirmorum; Exequies*. Foli 92 : *Misses de difunts: In die depositionis, defuncti primi iii, vii. aut xxx., pro episcopo vel sacerdote, alia missa, pro sacerdote defuncto, pro sacerdote, spetialis sacerdotis, unius defuncti, alia missa, pro defuncto nuper baptizato, alia missa, pro defunctis desiderantibus penitentiam, pro femina defuncta, utriusque sexus, alia missa, alia, missa defunctorum, alia, missa de cujus anima dubitatur, pro is qui in cimiterio quiescunt, pro vivis et salutis debitum mortis, pro fratribus defunctis, in aniversario defuncti, in aniversario, pro episcopis et abbatibus et canonicis et parentibus et ceteris aliis.*

Foli 100 v.º : *Finit Deo Gratias. / Anni domini ab, incarnatione Millesimi xxxviii. sic fuit / ecclesiam sancta petri in vico dedicata ii. kalendis sep / tembris. anno viii. regni regis enrici. et / iste libellus scriptus in prefata sede in predic / to tempore in diebus domini Olivae anno ordi / nationis sue in episcopatu xxi.* (fig. 11).

Foli 101 : *missa sanctorum omnium comunis sancti Juliani et Basilisae, sancte Fidis, in dedicacione ecclesie, benedictio tumuli, pro se ipso* (aquesta missa i la següent són escrites de mà diversa), *sanctorum innumerabilium, confessio pluralis, confessio ad deum et ad sacerdotem*. Foli 104 : *Prologus sancti iheronimi presbiteri de penitentia ad theodorum, sententia iheronimi presbiteri ad theodorum qualiter unusquisque homo potest penitere vel redimere, orationes ad reconciliandum penitentem in cena domini*.
Acaba el volum en el f. 109, que té el verso en blanc.

No s'ha de ponderar la importància del present manuscrit, el més antic sacramentari que potser hi ha a Catalunya, ja que ultra la seva valor litúrgica, en té de paleogràfica, car es tracta d'un llibre datat l'any 1038. Pertany, quant a la seva filiació ritual, a la litúrgia franco-romana; essent, quant als elements que el componen, fet en gran part sobre el *Liber sacramentorum*, que té el nom de gregorià i que pot veure's publicat en la *Patrologia Latina* del *Migne*, Vol. LXXVIII. La disposició que presenta el nostre manuscrit, separant la part de santoral de tot allò que podríem anomenar *ofici de temps*, està en correspondència amb el *Sacramentarium gelasianum*, també publicat pel *Migne*, vol. IXXIV. No es cregui, per això, no obstant, que segueixi servilment el *llibre gregorià*, ja que té moltes coses que no són pas dintre l'*al.ludit sacramentari gregorià*. El present còdex, amb tot i ésser escrit aquí, presenta ben poques coses a les quals no sigui atribuïble una filiació franca.

És difícil la identificació del present còdex amb algun dels que es troben esmentats en els inventaris més antics. El de 1368 fa referència a *dos missals de pergamins entichs ab oracions* i a *altro així semblant missal*.

- 89 -

67.- SACRAMENTARIUM VICENSE

Manuscrit en pergami; 221 folis de 295 X 225 mm.; caixa a ratlla tirada, de 21 X 14 cm., amb 19 línies; excel.lent caràcter franco-romànic; negre i rúbriques; senzilles inicials, també en negre i vermelló; tocs de groc. Manquen els primers fulls.
Relligatge modern, encartonat i pell negra.

Finals del segle XI.

N.º 7505 de l'inventari, i LXX de Villanueva. Procedent de la Seu vigatana.

Foli 1 : Comença el manuscrit en el canon després de la consagració, en l'oració anterior al *Memento* de difunts, seguint tot el que és referent a l'ordinari de la missa. Foli 2 v.º : *Post celebrata missa*; i interrompent-se en el *Placeat tibi*. Foli 3 : S'inicia en el final de la *Secreta* de la dominica *Post natalem domini*, seguint la missa de la vigília Epifania y cotinua ço que pertoca als dies següents fins a bona part de l'*Infractionem* de la festa dels Reis. Foli 4 : Comença en part del *Postcommunio* del dia de l'octava de l'Epifania, venint la dominica primera *post Epiphaniiani* i seguint ço que és propi de temps fins al f. 92, en què, després de les dominiques *ante natale domini* i dels dies ferials d'Advent, acaba aquesta part amb la dominica *vacat ante natale domini*. Segueixen *orationes infra hebdomada de adventu domini i prefaciones de adventu*.

Foli 94 : *Missa de nativitate, passione, Resurreccione vel ascensionem in celis, missa in dedicacione ecclesie*. Segueixen oracions diverses sense títol i les pròpies d'ofici matutinal, vespertí i *ad vespervas*.

Foli 100 : El santoral comença : *viii. Kalendis ianuarii, natale sancti Anastasii*. En el f. 161 v.º : *xii. Kalendis ianuarii, natale Sancti Thome apostoli*; restant truncat el prefaci, amb evident senyal de faltar-hi un full.

Foli 162 : Misses de comú, començant per *In commemoracione omnium apostolorum*. Foli 163 v.º : Recull de misses especials després del *Ordo ad reconciliandum apostatam a iudaismo*. *Missa de sancta Trinitate, item alia, feria ii. sancti Michaelis arcangeli, feria iii. de sancta sapientia, feria iv. de sancta Karitate, feria v. de petitione lacrimarum, feria vi. de sancta cruce, sabbato de sancta Maria*. *Missa votiva de sanctis, alia missa, ad gratiam sancti spiritus postulandam, de sanctis quorum reliquiae venerantur, de omnibus sanctis, alia missa, pro gratiarum actione, pro repellendis pravis cogitationibus, pro salute vivorum vel mortuorum, missa votiva sancti augustini, alia missa, missa votiva, pro peccatis, alia missa, item alia, in remissione peccatorum, pro abbate et congregacione monachorum, pro loco, specialis sacerdotis, alia missa, item alia*. El manuscrit està mancat almenys d'un full després del foli 183, continuant amb part d'una altra missa especial per al sacerdot; la qual va seguida de *Pro se ipso, alia, pro fidele amico, alia, quodcumque volueris, alia, pro salute principum et pontificum, sacerdotum vel monachorum, virginum et omnium fidelium, alia, alia, pro iter agentibus, pro pace, in concordia fratrum, contra iudices male agentes, pro episcopo, pro quacumque tribulacione, pro tentacione carnis, pro peccatis, pro-*

- 90 -

quacumque tribulacione, pro mortalitate hominum, ad pluviam postulandam, ad postulandam celi serenitatem, pro tempestate, de primitivis vel pro frugibus terra, contra paganos, in tempore belli, pro exercitu ad bellum contra paganos, pro peste animalium, in contencione, pro inimicis, pro sterilitate mulierum, pro invidia diaboli vel pro se ipso, pro his qui a demonio vexantur, pro incurso vel tempore demonum, pro infirmo, alia missa, pro febricitantibus, ad infirmum ad exitum, in depositione unius defuncti, per trigenarium, alia missa, pro episcopo vel sacerdote, alia missa, plurimorum, in ciminteriis, alia missa.

En el f. 211 verso : *Explicit liber sacramentorum*. Una altra mà, que sembla no posterior al segle XII, va consignar en aquesta mateixa plana el que segueix : *Andreas de tonna praepositus mensis augusti qui hoc firmo salvo jure canonice et omnibus et salvo directa illius amen*. Dessota hi addicionà unes oracions de missa de difunts referents al pare i a la mare del sacerdot, ja que l'escriptor primitiu havia deixat bona part de la plana en blanc.

A la part baixa de la mateixa plana : *Oracio ad exitum animae*. Foli 212: *Per aspersionem aque*, amb oracions per a fer l'aspersió de l'aigua beneïda en les diferents dependències de la casa o canònica. *Benedicció carnis. Ordo ad visitandum infirmum*. Segueix el ritu de la unció del malalt, exèquies i la resta fins al sepeli, acabant el còdex en el f. 221.

El present còdex és de gran importància ritual, pertany a la litúrgia franco-romana i porta moltes indicacions estacionals en el cos de la part dominical. És fet sobre el *Liber sacramentorum* gregorià, amb addicions indicadores d'una inspiració francesa. Hi és ben oberta la divisió entre el propi de temps i el de sants. No porta pas cap missa especial o pròpia de l'església vigatana, però, en canvi, no hi falten referències a sant Narcís i a sant Feliu de Girona. En una missa dedicada a sant Eudald, diu que aquest benaurat *in presonti requiescit ecclesia*, ço que podria indicar que, el còdex, o ha vingut de Ripoll o és copiat d'un que era propi de tal església ripollesa. Sabut és que la translació de les reliquies de sant Eudald es fa referir a l'any 978, fent-se'n una altra a l'altar propi l'any 1004.

L'inventari de les joies i objectes de la Catedral de Vich fet en 1368 parla de dos missals de pergamins antics amb oracions, ço que, sens dubte, pot referir-se al present llibre i a l'anterior. No podem saber quin d'aquests dos volums era el que inventaris posteriors assenyalen com a posat al servei dels domers a la missa matinal. En 1514 es notava que el volum *es tot squinsat* deixant de senyalar-se'l.

68. - MISSALE

Manuscrit en vitel·la; 210 folis de 27 x 18 cm.; mancat de final i d'algun foli; escrit en excel·lent caràcter gòtic, en negre i vermell; caplletres abundants en vermell, blau, argent i or; diverses grans inicials de tota plana i altres de menors, en les quals intervé fauna i flora; caixa d'uns 18 x 10 cm., contenint 17 ratlles tirades.

Relligadura de posts, actualment nues, recosida en els nostres dies.
Segle XIII.

- 91 -

N.º 7021 de l'inventari. Adquirit.

Encara que aquest volum hagi sofert per la humitat, no és pas de dolenta conservació. En conjunt resulta un magnífic exemplar, que té poc de característicament català; essent-hi de notar la profusió amb què hi són usats l'or i l'argent mats, segons sembla posats com a tintes.

Foli 1 : Versos referents a la celebració de la missa, començant : *Astans altari pia mens gaude lacrimari*. Segueixen 19 versos més. Verso en blanc, aprofitat per a encloure-hi, en lletra del segle XIV, diverses oracions de l'ofertori. Folis 2 a 4 : Calendari orlat ricament. Foli 5: En blanc. Foli 6 : Gran inicial E de *Excita*. Al verso segueixen les oracions de la missa de la dominica i d'Advent. Foli 12 v.º : Gran inicial C de la primera oració de la tercera missa de Nadal (fig. 12). Foli 15 v.º : Inicial D de la missa de l'Epifania. Foli 24 : Inicial D de la dominica de Quaresma. Foli 50 v.º : Inicial O del Dijous Sant. Foli 77 : Inicial P de la dominica després de Pasqua. Foli 80 v.º : Gran inicial C de la missa de l'Ascensió (fig. 13). Foli 100 : Termina la missa de la dominica XXV després de Pentecosta, la qual va seguida de la missa de Trinitat, dedicació d'església, commemoració de la Santa Trinitat, d'Encarnació, Nativitat i Aparició de Santa Creu, de santa Maria, de sant Miquel, de sant Pere, de Tots-Sants, *pro se ipso, pro peccatis, in tribulationibus, pro iter agentibus, pro pace, pro tempestate, pro pluvia, pro serenitate, pro egrotis, pro febricitantibus, pro familiaribus, pro paganis, pro mortalitate hominum, pro loco et habitantibus, pro vivis et defunctis, in nuptiis*. Foli 116 : *Incipiunt benedictiones episcopales*, començant per les d'Advent, seguint les de sants, les de temps i les de comú, acabant amb la de dedicació d'església. Folis 126 v.º i 122 : Acta de la invenció del Santíssim Misteri de Sant Joan de les Abadesses, en 1426. Foli 128 : Prefacis. Foli 132 v.º : Gran inicial P dels versets del prefaci. Entre aquest foli i el 133 manquen almenys dos fulls. Foli 133 : Cànon de la missa, començant per : ... *milie tuae quaesumus domine ut / placatus accipias...* Foli 138 v.º : Acaba l'oració *Post Missam*, i resta un tros en què s'escrigué amb lletra menudíssima la rúbrica directiva de l'ús del *Gloria in excelsis*, del qual s'hi posaren també les entonacions amb neumes. Foli 139 : En blanc. Foli 140 : Gran D inicial de la missa de sant Esteve protomàrtir. Foli 164 : Gran inicial C de l'oració i de la missa de sant Joan Baptista (Natalici). Foli 180 v.º : Inicial Q de la missa de sant Miquel arcàngel. Abans del f. 186 falta un full en el qual devia anar el principi de la missa de l'Assumpta. Foli 199 v.º : Acaba el santoral amb la missa de sant Tomàs apòstol, i comencen les de comú. Foli 203 : Misses de difunts. Foli 209: Queda interromput el manuscrit, al qual manquen almenys tres folis. Foli 210: Guarda amb addició posada en el segle XV, referent a l'elecció de prior.

Aquest missal, tot ell respirant bon gust i distinció, porta generalment, de cada festa, la *Collecta, Secreta* i *Postcomunio*.

- 92 -

69.- MISSALE SECUNDUM RITUM ECCLESIAE VICENSIS

Manuscrit en pergami, de 6 més CCXLVIII més 12 més CXXXII folis de 325 x 225 mm.; dos corondells; unes 26 ratlles i caixa de 24 x 16 cm.; text en gòtic format, en negre i vermell; caplletres i inicials de cal·ligrafia, en vermell, blau i morat, amb imbricacions i rasqueigs.
Relligadura de nues posts amb llom de cuir, renovada.

Mitjan segle XV.

Inventariat amb el n.º 7069. Adquirit.

Es tracta d'un missal complet, de força interès per als ritus, del segle XV. Folis 1 a 6 : Calendari. Foli I : *Incipit missale secundum / ecclesiam vicensem. Dominica / prima adventus domini...* Continua tot el còdex amb el propi de temps, fins al f. CCXIV, en què acaba l'ofici de la dominica de la Trinitat. Foli CCXLV: *In die transfixionis beate Maria officium.* Foli CCXLVII v.º : *In festo xi m. virginum.* Foli CCXLVIII v.º : En blanc. Segueixen dotze folis sense número, que porten la preparació i ordinari de la missa, prefacis i el cànon. El darrer foli queda en blanc i porta una nota que diu : *Nos Guillelmus dei gracia abbas / monasterii sancti vincencii ville Cardone et / reverendi in christo patris et / domini domini Jacobi de Cardona miseratione di / vina vicensis episcopi in spiritualibus et temporalibus / bus vicarius generalis premissum examina / vimus canonem atque nostrum interponimus / de cretum manu nostra suscribentes.* Torna a començar nova foliació. Foli I : *Incipit sanctorale of / ficiorum per totum anni circulum.* Comença pel dia de Sant Esteve. Foli CV v.º : Ofici de sant Tomàs apòstol i de santa Anastàsia. Foli CVI : Sant Honorat, Sant Cristòfol i festa de la Concepció de la Mare de Déu. Foli CVII: *Incipit comune sanctorale,* començant pel comú d'apòstols. Foli CXIV : *Missa pro suffragio angelorum, pro gratia sancti spiritus postulanda, in honore sancte crucis, de omnibus sanctis, pro tribulatione, pro vivis et defunctis, alia, pro seipso, pro amico, familiaribus, petitione lacrymarum, pravis cogitationibus, pro peccatis, pro pace, contra iudices male agentes, tempore belli, pro iter agentibus, navigantibus, paganis, ad pluviam postulandam, pro serenitate, pro tempestate, mortalitate hominum, loco et habitatoribus, pro his qui a demonio vexantur.* Foli CXXII v.º : *Missa pro defunctis.* Foli CXXXII: *missa pro nubentibus.* Foli CXXXII: *In secundis nuptiis.* Terminant així el còdex.

La referència al bisbe Jaume de Cardona (1445-1459) fa que el còdex s'hagi de referir a mitjan segle XV.

70.- MISSALE SECUNDUM RITUM ECCLESIAE URGELLENSIS

Manuscrit en pergami, de 8 més d'XI al C folis de 348 x 248 mm.; dos corondells de 20 ratlles, i caixa de 212 x 165 mm.; lletra gòtica formada, negre i rúbriques; caplletres de cal.ligrafia, en vermell, blau i morat.

Moderna relligadura en mitja pasta.

Segle XV.

Inventariat amb el n.º 4165. Adquirit.

- 93 -

Foli 1 : Preparació i ordinari de la missa, començant per la rúbrica *Ad manus levandas.* Segueixen els prefacis, i després, en el f. 7, el cànon de la missa, que s'interromp, al verso del f. 8, a l'oració : *suplices / te rogamus / omnipotens deus jube hec / preferri per manus-sancti...* Foli XI : Falten els primers folis de les misses corresponents al santoral. Comença amb les paraules : *ipse levatis oculis in discipulos suis dicebat. Beati pauperes....* que pertanyen a l'evangeli de la missa de sants Fabià i Sebastià, del 20 de gener. Segueix, sense interrupció, tota la part santoral fins al f. XCII v.º, on hi ha la missa de sant Tomàs apòstol, i comença: *In natale apostolorum officium,* o sia la part de les misses de comú. Foli C : S'interromp el volum amb les paraules : *....labia sapientium disseminabunt scientiam cor stul....* que pertanyen a una de les epístoles de les misses de comú de màrtirs.

71. - MISSALE PARVUM. TEXTUS QUATUOR EVANGELIORUM. EPISTOLAE ET EVANGELIA TOTIUS ANNI.

Manuscrit en pergami; 237 fulls de 152 X 20 mm., a ratlla tirada; lletra romànica en negre i vermell; unes 25 ratlles; caixa de 113 x 78 mm.; una miniatura de tota plana i quatre de més petites, ultra dues planes de titulars i vint-i-tres de concòrdies evangèliques, orlades; poques caplletres; tot en negre, vermell, groc i verd. Relligadura de posts antiga, molt deteriorada. Segle XII.

N.º 7506 de l'inventari i CXIX de Villanueva, de la Seu de Vich.

Després d'un foli de guarda, que fou deixat en blanc, comença el foli primer, en lletra quadrada : *Ad glorificandam Deum pa / trem et ad consecrandum / Corpus et Sanguinem / ejus Filii per invocationem / Spiritus Sancti ab utroque proceden / te. Incipit liber precum / editus a Papa Gregorio / de precipuis sol / emnitatibus que cele / brandae sunt in Ecclesia : / et dominicis diebus.* Foli 1 v.º : *In nomine domini incipiunt orationes ad introitum.* Segueixen les oracions pertanyents a l'ordinari de la missa, que acaben en el f. 2, en què comença el prefaci. Foli 2 v.o: Sigla de *Were dignum,* la qual porta inscrita la representació del

Crucificat, amb la Verge i sant Joan. A baix, en dues ratlles, el començament del prefaci, que continua en el f. 3, incloent-se per llarg tot ço que pertany a l'ordinari de la missa, acabant amb *l'Himnus angelicus*.

Foli 6 v.º : Misses especials i d'algunes festivitats : *de sancta trinitate, in anuntiatione, sancte marie, dominica iiii. ante natale domini, dominica i. in adventu*. Foli 22 v.º : Després de l'oraci única de la dominica XXIII de Pentecosta : *in purificatione sancte marie, in vigilia, benedictio cerei, in transfiguratione domini, in inventione sancte crucis, in exaltatione sancte crucis, in imaginis christi, de nativitate et de passione et de ascensione, vigilia omnium sanctorum, in die, in vigilia sancte Marie, in assumptione sancte marie, in nativitate sancte marie, in sancti michaelis, in natale sancti Johannis baptiste, in vigilia, in die, in vigilia sancti Petri, in die, in natali Sancti Andree, natale Philippi et Jacobi, natale sancti Johannis, in sancti*

- 94 -

bartholomei, simonis et jude, Sancti Thome, in Sancti Jacobi, natale innocentium, in natali sancti Stephani.

Foli 28 v.º : Misses de comú, a les quals segueixen les *ad gratiam spiritus sancti postulandam, in agenda mortuorum*.

Foli 31 : *Incipit ordo ad cathecumenum faciendum*, amb benedicció de les fonts. Foli 36 v.º : *Dominica in palmas, feria vi. in parascevem, sabbato sancto*. Foli 45 v.º: *ordo ad visitandum in firmum* ab extremauncio.

Foli 48 : Comença l'evangeliari amb l'epígraf : *Ad privilegium glorie et lau / dis sempiterni Regis Jesu / Christi Domini nostri : Liber qua / tuor animalium : scilicet / quatuor evangelista / rum instar iiii. fluminum / de uno fonte paradi / ssi manantium videlicet de / una fide Divini Verbi vel / instar e iiii. virtutum vel / quatuor rotarum in / vicem se complectentium / ita descriptus incipit*. Foli 48 v.º : Pròleg de sant Jerònim en els llibres dels quatre Evangelis, començant : *Beatissimo Papae Damaso*. Foli 50 v.º : Taules de concòrdies evangèliques que arriben a tot el f. 61, traspasant un poc al foli següent : *Explicit / Canon / decimus / in quo / Iohannes propie*.

En el f. 62 : *Incipit prefatio in evangelio Mathei / Matheus interpretatur donatus et bene donatus...* Al verso : Comença la taula resum de l'evangeli, la qual termina en el f. 63, on va el verset : *Hoc Matheus agens hominem generaliter implet*. Al verso: *Ad privilegium gloriae et laudis / sempiterni regis Jesu Christi domini nostri / Liber iiii. evangelistarum de una / Fide divini verbi descriptus incipit ita. / Initium Sancti Evangelii secundum Matheum / Liber generacio / nis Jesu-Christi domini nostri...* Termina en el f. 98, al verso del qual hi ha el fi del pròleg de sant Jerònim sobre l'evangeli de sant Marc i el començament de la taula resum, que acaba, al recto del foli següent, amb el verset : *Marchus ut alta fremit vox per deserta leonis / Incipit evangelium domini nostri Jesu christi secundum Marchum*. Acaba en el f. 123, on hi ha també el pròleg i capbreu de l'evangeli de sant Lluc, terminant amb un altre pròleg jeronimià en el foli següent. Foli 124 : *Initium sancti evangelii secundum Lucham / Jure sacerdotii Lucas tenet ore Juventii*. Aquest evangeli fineix al verso del f. 165, on comença el pròleg de sant Jerònim i el sumari de l'evangeli de sant Joan. Foli 167 : *More volans aquilae coeli petit astra johannes, / Incipit evangelium secundum Johannem*. Foli 197 v.º : *Explicit evangelium Kata johannem*.

Foli 197 v.º : *In nomine domini incipit breviarium ex ordi / ne evangeliorum et epistolis de precipuis sollemp / nitatibus quae celebrande sunt in ecclesia domini nostri Jesu / christi. Inprimis. Dominica v. ante Natale domini / de sancta trinitate. Lectio epistolae Beati Pauli apostoli ad romanos*. Segueixen les epístoles de tot l'any fins al f. 236, en què acaba : *Finit Deo gratias / Petrus scripsit die et anno quo supra*. Segueixen dues planes d'addicions del segle XIII referents a les dominiques VII, VIII i IX després de Pentecosta, pertanyents a la part epistolar.

Al verso del f. 237 hi ha una nota que diu : *Iste liber quem tenet Bernardus de Nogaria est / Sancti Petri quem sibi accomodavit*. La lletra sembla del segle XIII, venint a continuació, de mà poc posterior : *Bernardus de Angularia claviger Sancti*

- 95 -

Petri. A la guarda de pergamí de la coberta de fusta anterior, amb lletra del segle XIII, s'hi apuntà : *Iste liber est Sancti Petri et ecclesiae vicensis*. Una nota, també del segle XIII, posada al començament del f. 1, diu : *Missale cum tractu et angélica est Sancti Petri quia Bernardus de Moraria acomodavit mihi Bernardo de*

Noguera. En el còdex no s'hi troba pas la data a què fa referència la nota final del f. 236. Potser, entre la part missal i l'evangeliari, hi manca algun foli on devia anar aquesta data.

Consta que En Bernat de Morera morí en 1312, i que el Bernat de l'Angle sembla ésser un personatge citat en el testament de sant Bernat Calvó, en 1243.

Aquest interessant volum resulta una reducció del Sagramentari, feta a ús d'un sacerdot al qual no devia caldre la possessió d'un missal complet. Falta un foli, certament, entre els signats 2 i 3; de manera que el còdex està mancat de bona part del prefaci i del començament del cànon. És possible que aquest foli portés una miniatura representant el Senyor *in sede majestatis*, la qual devia fer goig a algú que l'arrencà, fa ja molts anys, ja que el n.º 3 posat al cim del foli té tot l'aire d'haver-hi estat escrit pel canonge Jaume Ripoll i Vilamajor.

L'inventari de 1368 al·ludeix a un *bel missal de pergamins* amb oficis i oracions, el qual tenia cobertes de couro verd; i, segons un altre inventari, era *apellat missal sens evangelis e epistoles el qual tenia algunes capletres illuminades daur*. No seria aquest. Molts altres eren els llibres pertanyents a la missa que estigueren al servei de la Catedral vigatana i dels quals no ha arribat més que la notícia. Important, entre tots, fou el *Missale mixtum et completum* que llegà el bisbe Galceran sa Costa. L'inventari de 1368 l'esmenta com un *missal de pergamins complert ab evangelis e epistolesque dona ço digueren lo dit mossén Galceran*; llibre que trobem consignat en altres inventaris fins l'any 1557. Un inventari de principis del segle XVI cita *lo missal major scrit en pergamins complit en lo qual son les epistoles e evangelis e serveix en la quaresma*. També parla d'un altre *missal major complit e son hi les Epistoles e Evangelis e comença en lo vermey feria iiii. post natale e en lo negre ffratres hoc*. La invenció de la impremta i la vulgarització dels missals impresos, seguida de la imposició del ritu romà, foren causa de la pèrdua d'aquests còdexs, els quals a vegades servien com a material per a cobertes i reforços per a relligar altres llibres.

72.- MISSALE PARVUM

Manuscrit en pergami; 4 més LI folis de 22 x 15 cm.; dos corondells i caixa de 18 x 11, amb 27 ratlles; lletra gòtica formada, en negre i vermell, i amb qualque inicial en blau, de senzill aspecte, amb tocs de groc. Moderna relligadura en mitja pasta. Segle XIV. N.º 6234 de l'inventari. Adquirit.

Aquest Missale parvum té en poc relleu tot ço que sigui ordinari de la missa. Foli 1 : En blanc. Foli 2 v.º i 3 : Missa de la Visitació, addicionada al còdex. Folis 3 v.º i 4 : Taula general del volum. Foli 4 v.º : Addicions d'una epístola de la solemnitat de Nadal i de sant Nicolau. Foli I : Comença per la missa de Nadal, que és única, seguint les dues solemnitats de sant Esteve, sant Joan, els Inno-

- 96 -

cents, la Circumcisió, l'Aparició i la Purificació. Foli VIII : Misses de l'Anunciació, la Resurrecció, l'Ascensió i Pentecosta. Foli XIII : La Trinitat, Corpus, sant Marc, sants Felip i Jaume, rogatives, sant Joan, sant Pere i sant Pau, la Conversió de sant Pau, octava dels apòstols, sant Jaume, santa Magdalena, l'Assumpció i la Nativitat de la Mare de Déu. Foli XXVII : sant Miquel arcàngel, Tots-Sants, el comú d'apòstols, les cadenes de sant Pere, sants Bartomeu, Maties, Judes, Andreu i Tomàs. Foli XXXII : Misses de comú de màrtirs, confessors, pontífexs, confessor, abat, verge i màrtir, verge. Foli XXXVI : Missa de la Trinitat, el Sant Esperit, la Santa Creu, la Mare de Déu i els àngels. Foli XLIV : Misses de difunts, a les quals segueix la de per tribulació. Foli XLVII v.º : Acabada aquesta missa en segueix una de completa, amb prefaci d'apòstols, prefaci de la Mare de Déu i prefaci comú, la qual serveix d'ordinari de la missa i acaba en el f. L. Foli L v.º : *Missa contra paganos*, addicionada al còdex. El f. LI té l'anvers en blanc i el revers amb l'addició *pro tranquillitate ecclesie* i la llista dels sants anomenats en el cànon de la missa.

73.- MISSALE PARVUM VICENSE

Manuscrit en pergami, d'I més CXI folis, quasi tots de numeració originària, mancant-hi el V i el VI; mida, 245 x 175 mm.; caixa de 19 ratlles tirades, en àrea de 155 x 113 mm.; escriptura gòtica, en negre i vermell, amb caplletra en vermell i blau, i amb rasgueigs de cal·ligrafia en morat i vermelló. Relligadura antiga, de posts cobertes de pell negra, amb gofrats i ratlles, oferint bon conjunt.

Finals del segle XIV.
N.º 3759 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 : *Hic notantur omnia officia / que sunt in libro sequenti*. Segueix la taula des del dia de la Circumcisió fins al dels Innocents, seguint els oficis de comú i els votius. Foli I : Ordinari de la missa, que continua fins al f. X inclusiu. Foli X : Missa de Nadal. Segueix sant Esteve, sant Joan, els Innocents, la Circumcisió, l'Epifania, la Purificació, santa Eulàlia, l'Anunciació, els Rams, el Dijous Sant, Pasqua, sant Marc, la Invenció de la Santa Creu, l'Ascensió, Pentecosta, la Trinitat, Corpus, sant Joan Baptista, sant Gil, sant Pere i sant Pau, sant Cristòfol, santa Magdalena, santa Anna, santa Marta, sant Llorenç, l'Assumpta, sant Bernat, el Natalici de la Verge, l'Exaltació de la Santa Creu, sant Miquel arcàngel, sant Francesc, la Translació de santa Eulàlia, Tots-Sants, sant Martí, santa Catarina, sant Nicolau, la Concepció (*in sanctificatione sancte Marie*) i la vigília de Nadal. Foli LXXII : Comencen les misses de comú. Foli LXXXIII : Oficis votius, havent-hi els de la Trinitat, els Angels, l'Esperit Sant, la Santa Creu, la Mare de Déu, per a malalts, *pro pace, pro pluvia, pro serenitate, pro tempestate, de omnibus sanctis, specialis sacerdotis, pro tempestate carnis, pro familiaribus, pro iter agentibus, pro navigantibus, pro ecclesia, pro vivis et defunctis*. Foli XCIII v.º : Misses de difunts. Foli XCIX v.º : *ordo nuptiarum*. Foli CIV: *in honorie sancti Antoni confessoris*,

- 97 -

beati yvonis. Al verso del f. CIV i següents, fins a acabar el còdex, sembla haver-hi una addició, poc posterior a la confecció del còdex, que, acaba en el f. CXI.

Les guardes anteriors al còdex, que es componen de tres folis, porten diferents notes, una de les quals diu : *x. de juliol en l'any de mccccviii. jo Berenguer sesgleya / prevere compre lo present missal pel preu de lxxxviii. sous / lo qual m'ha librat en Pere dez col corredor / jurat de la ciutat de Manresa en la plasa de / Manresa etc... lo qual missal fou de fra joan / Bayona de l'ordre dels predicadors*. Amb tot i aquesta nota, el missal no és pas propi dels frares de sant Domingo. En les guardes posteriors hi ha una nota de col.lació d'una capellania en 1539.

Al recto del f. X, al final de l'ordinari de la missa i al marge inferior del foli, hi ha la següent nota : *Nos petrus de tresserres prepositus Monasterii Sancti petri de arquellis et Reverendi domini vicensis / episcopi vicarius generalis premissum examinavimus canonem cui nostrum interponimus / decretum manu propria suscribendo*.

74.- MISSALE PARVUM URGELLENSE

Manuscrit en pergami; 49 folis de 185 X 137 mm.; unes 18 ratlles tirades i caixa de 113 X 82 mm. Lletre gòtica formada, en negre i rúbriques, amb les inicials també vermelles i molt senzilles.
Relligadura de posts i albadina.
Finals del segle XIV.
N.º 4163 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 : *Incipit officium de sancto romano*. Comença per l'introit : *Laetabitur justus in domino, seguit de Kyries, gloria i credo, sanctus i agnus*; tot anotat de tetragrama i notes musicals, a quatre rengleres per plana. Foli 7 : *Officium in luce in natale domini*, seguint el de l'Epifania, Pasqua, l'Ascensió, Pentecosta, Corpus, Tots-Sants, missa dels sants Angels, l'Assumpció de Maria, sants Joan evangelista i Joan baptista. Foli 23 : Evangeli segons sant Joan, referent a Maria al peu de la creu, seguit de l'exorcisme de la sal i benedicció de l'aigua. Entre el f. 24 i el 25 n'hi falten almenys tres : de manera que el 25 correspon a la temporada d'Advent, a l'ofici de la Mare de Déu, seguint el de Nadal i misses de la Trinitat, un altre de la Mare de Déu, el del Sant Esperit i el de la Santa Creu. Foli 31 v.º : Comencen les misses de comú, principiant per la d'un apòstol, venint les de màrtirs, confessors i verges. Foli 38 : Sense títol de cap classe, hi ha el *gloria in excelsis deo* i l'ordinari de la missa, amb prefacs (ordinari, de la Santa Creu, el Sant Esperit, la Trinitat, els Apòstols, la Mare de Déu), acabats els quals segueix una oració preparatòria de la missa i el cànon en el f. 42. Foli 46 : *Hic incipit officium pro mortuis*. Foli 48 : *Hic sunt orationes vestim entorum*, que deuen ésser les que diu el sacerdot en revestir-se els ornaments sagrats, les quals van seguides de tres evangelis referents al dia de Nadal. Termina el còdex al verso del foli 49.

- 98 -

75.- MISSALE PARVUM

Manuscrit en paper; 140 folis de 222 x 142 mm.; text a ratlla seguida, en negre i vermell; lletra notarial grossa i pitjada; unes 19 línies dintre caixa de 195 x 105 mm.

Relligadura de posts i camussa blava; renovada del llom.

Segle XV.

N.º 5370 de l'inventari. Adquirit.

Foli I : Comença la preparació i ordinari de la missa, iniciant-se el còdex amb les paraules : *Confessio / Sancti spiritus adsit nobis gratia / Amen. et cetera. / Iste orationes infrascripte / Dicantur post factam confessi / onem ante introitum misse...* Al final del f. III comença el prefaci, dels quals n'hi ha diferents, faltant-hi els folis VII i VIII, que corresponen a les oracions de després de la consagració. En el f. X : *Officium sanctae trinitatis / die dominica*, havent-hi tota la missa, amb epístola i evangeli. Al verso del f. XI s'inicien les misses de difunts, començant pel propi de la fèria II, i després pel de *in depositionis defuncti*. Segueixen diverses commemoracions, amb oracions pròpies per a determinats difunts. Al verso del foli XVII hi ha una nota interessant que diu : *Ferie III Dicatur missam de / altari propio. Et ideo officium sancti / marchi evangeliste cujus sum / licet indignus beneficiatus duxi scribendum*. Això vol dir que el present llibre pertanyia al benefici i especial altar de sant Marc evangelista, sant del qual segueix tota la missa. Foli XIX v.º : *Officium sancti spiritus*. Foli XXI v.º : *in lesto sancti miquaelis*. Foli XXIV : *Officium sancte crucis*. Foli XXVI : *Missa beatae mariae per totum annum*. Segueix, en el f. XXVIII v.º, l'ofici de la Mare de Déu en Advent. En el f. XXXI verso hi ha un altre ofici de la Mare de Déu per al temps que va de la Nativitat a la Purificació; i després, en el f. XXXIV, per al que va de la *dominica in albis* a Pentecosta. Foli XXXV v.º : *In natale unius martiris*, seguint el de *plurimorum martirum*, el de confessors i verges. Foli XLIII v.º : *In natale Sancti anthonii vianensi*, i segueix la missa *pro infirmitate, pro mortalitate* i el de les Onze Mil Verges. Foli LI v.º : En blanc. Foli LII : Comencen les misses del propi de temps, per les de Nadal; segueixen sant Esteve, sant Joan evangelista, els Innocents, la Circumcisió, l'Epifania, la Purificació, l'Assumpció de la Mare de Déu, sant Agustí, la Nativitat de la Mare de Déu, Tots-Sants, la dedicació d'església i comú d'apòstols. Foli LXXXVI : Missa de vigília i dia de sant Llorenç, sant Blai, sant Benet, Pasqua, l'Ascensió, Pentecosta, Corpus, sant Pere i sant Pau, sant Pere màrtir, santa Catarina, sant Francesc, santa Marta, sant Honorat, sant Nicolau, santa Llúcia i sant Ermengol. Foli CX : Comença amb les misses votives i especials, de les quals hi ha : *pro pluvia*, santa Maria Magdalena i sant Mateu. Foli CXVI v.º : En blanc. Foli CXVII : Missa de sant Iu, sants Cosme i Damià, sant Martí. Foli CXXIV: *Missa de seipso, pro quacumque tribulatione, pro peccatis, pro infirmis, pro benefactoribus*. Foli CXXX v.º : Missa de sant Domingo. Foli cxxxiii : En blanc. Foli CXXXIV : *tempore belli*. Foli CXXXV v.º : *Contra paganos*. Foli CXXXVI : Addició *In*

- 99 -

natale unius martiris; exorcisme de la sal i benedicció de l'aigua; acabant al recto del f. CXXXVII. Foli CXXXIX v.º : *Pro femina*. Foli CXII : Fragment de l'índex. Foli CXXI v.º : *Canticum angelorum*, o sia *gloria in excelsis*. Foli CXLII : *Fides catholica*, o sia *el credo*. Al verso del mateix foli : dues epístoles de misses de difunts.

La circumstància d'haver-hi en aquest còdex la missa de sant Ermengol podria indicar que aquest manuscrit procedeix de la part d'Urgell.

76.- MISSALE PARVUM

Manuscrit en pergami; XLIV folis de 25 x 19 cm. i 17 x 13 de caixa; 21 ratlles tirades; lletra gòtica rodona, molt clara, en negre i vermell; inicials de cal.ligrafia en blau, vermell i morat. En el f. XIII la plana recto va ocupada per una representació del Calvari, amb crucifix entre Maria i Sant

Joan, en or i colors.

Bona relligadura en pasta, amb gofrats, del segle XVIII.

Finals del segle XV.

N.º 7075 de l'inventari. Adquirit.

Abans de començar el f. I en un dels folis de guarda hi ha l'himne *Veni Creator*, afegit posteriorment amb lletra del segle XVI. Foli I : Missa de santa Magdalena. Foli II v.º : *in natale evangelistarum*. Foli IV : Missa de sant Miquel arcàngel, seguida de la missa de l'Angel custodi. Foli VII : En blanc. Foli VIII : Comencen les

oracions preparatòries de la missa, seguides de l'ordinari. Foli XIII: Làmina policromada abans del cànon. Foli XVII : Missa de Trinitat, seguida de les del Sant Esperit, la Santa Creu, santa Maria (d'aquesta, tres), sant Gabriel, sants apòstols màrtirs, màrtirs, confessor, pontfex, confessors, confessor laic, Verge, verges, continents. Foli XXXIV: Misses de difunts. Foli XXXVIII v.º : *Incipit ordo qualiter consecrentur nuptiae*, amb missa de casament. Foli XLII v.º : *Incipit officium secundarum nuptiarum*. Acaba en tot el f. XLIV.

En un dels folis de guarda hi ha la llista de misses que deuen dir-se per al sufragi antigament anomenat *de sant Amador*.

77.- MISSALE PARVUM

Manuscrit en paper, mútil, constant primitivament de LV folis, ara molt retallats els 25 que en queden, el de major mida dels quals és de 22 x 16 cm.; text a ratlla seguida en unes 25 línies, i caixa de 188 X 115 mm.; escriptura semiitàlica gens perfecta, en negre i vermell, essent del darrer to les caplletres.

Relligadura en mitja pasta, moderna.

Finals del segle XV.

Inventariat amb el n.º 5850; propietat del Museu.

Foli I : En blanc. Foli II : Oracions que diu el sacerdot abans de la missa: en et lavatori i en posar-se els induments. Foli II v.º : Oracions preparatòries per

- 100 -

a la missa. Foli III : Himne angelical, credo i ordinari de la missa. Foli IX v.º: *In nativitate domini*. Manca el f. XI. Foli XII v.º : *In coena domini*. Foli XIV v.º: *In die sancto Pasche*. Foli XV : *In die ascensionis domini*. Foli XVII : Segueixen el dia de Pentecosta, Corpus, la Trinitat, de la Mare de Déu per a tot l'any, ofici de la Mare de Déu per a Nadal, ofici pasqual de la Mare de Déu i la festa de l'Assumpció. El còdex s'interromp des del f. XXV fins al LIV, en què hi ha l'acabament de la missa de santa Susagna. Foli LV : Índex general del llibre.

78. - FRAGMENTA MISSALIS MIXTI ET COMPLETI

Manuscrit en pergamí; 8 de folis 26 x 23 cm.; dos corondells, lletra gòtica, negra i vermella; caplletres d'aquestes colors i blaves, amb senzilles imbricacions; caixa de 17 cm. d'ample.

Segle XIV.

Relligadura moderna, en mitja pasta.

Número de l'inventari, 7020. Propietat del Museu.

Recull factici modern, de folis que devien haver pertangut a un mateix còdex i que havien estat aprofitats per a relligar alguns llibres, retallant-los-hi un dels marges laterals i l'inferior. Tot el text fa referència a les misses del santoral, portant l'introit, ofertori, gradual i comunió, amb interessant anotació neumàtica d'una sola ratlla. Comença per la missa dels sants màrtirs Hermes i Julià (28 d'agost), seguint les de sant Joan Degollaci, santa Savina, sants Feliu i Adaucte, el Natalici de Maria, sants Gorgoni i Doroteu, sant Vicens, l'Exaltació de la Creu, sants Mateu, Maurici i Fruitós, sants Cosme i Damià, l'Aparició de sant Miquel arcàngel, Tots-Sants, sant Lleonard, els quatre coronats, sants Teodor, Menat i Martí, i, finalment, de sant Emilià (12 novembre), no essent pas complets tots els textos.

Si no pel seu contingut, pel seu caràcter i disposició general pot suposar-se que aquest manuscrit és català.

79.- FRAGMENTA CODICUM MANUSCRIPTORUM MISSALIUM

Recull de 13 folis en pergamí, pertanyents a volums d'època i condicions diverses, d'uns 31 X 21 cm. quasi tots.

Relligadura en mitja pasta, moderna.

N.º 5393 de l'inventari. Adquirit.

Folis 1 i 2 : Són dues fulles de 225 X 19,5 mm., pertanyents a un Sagramentari del segle XII, portant les oracions de revestir-se el sacerdot i el començ de la missa, i demés un fragment del cànon, des de la consagració fins al *nobis quoque peccatoribus*. Folis 3 i 4 : Són el XIV i el XXIII d'un missal del segle XIV, portant fragments del propi de temps entre l'Epifania i la Quaresma. Folis 5 i 6 : Són dos altres folis d'un

missal trescentista, foliats de CV i CVI, amb fragments de ritu de Setmana Santa i el *Passio* segons sant Lluç. Folis 7 i 8 : Dos fulls que podrien

- 101 -

ésser del missal penúltimament al·ludit, amb els ff. CXII i CXV portant ritus de les dominiques després de Pasqua. Folis 9 i 10 : Dos folis del missal penúltim, amb texts de la dominica antecedent a la de la Trinitat, ultra una part de l'ordinari de la missa des de l'evangeli fins a l'ofertori del calze. Folis 11 i 12 : Semblen també del penúltim missal citat, i porten el ritu pertanyent a la part santoral del principi del novembre. Foli 13 : Full d'un missal del segle XV, amb el ritu de la dominica XV i de la XVI després de Pentecosta.

80.- BREVIARIUM SECUNDUM CONSUECUDINEM SEDIS VICENSIS

Manuscrit en pergami, donant un conjunt de 504, folis de 21 x 14 cm.; dos corondells; d'unes 33 ratlles i caixa de 162 X 105 mm.; lletra gòtica formada, poc perfecta, escrita en negre i rúbriques amb calderons, i majúscules de poca apariència; en blau, vermell i morat.

Relligadura en pasta negra, del segle XVIII.

Segle XIV.

N.º 7608 de l'inventari, i CVIII del catàleg Villanueva. És propietat del Capítol Catedral de Vich.

Folis 1 a 5 : Calendari, no havent-hi la part corresponent als mesos de maig i juny. Foli 6 : *Regula paschalis*, o sia taula per a la designació de festes de Pasqua. Al verso *Incipiunt ore passionis*, res en què manquen dos fulls, acabant al verso del f. 7. Foli 8 : En blanc. Foli I : *Incipit breviarium totius anni secundum consuetudinem sedis vicensis*. Acaba en el f. CC amb la *dominica de Trinitate*. En ésser tornat a relligar el còdex, per poc mirament foren desordenats diferents dels seus plecs; de , manera que el psaltiri i el santoral resulten molt barrejats. Folis 1 a 30 : Psaltiri, que s'interromp en el psalm *Attendite popule meus legem meam...* Folis 31 a 56 : Encara que posat després d'un tros de santoral, continua el psaltiri. Foli 56 : Càntics i credo. Foli 62 : Lletanies. Foli 64 : Himnari. Foli 80: Santoral, que comença per la festa de sant Sadurní i arriba al f. 270. Folis 271 a 287 . Ofici de comú. Foli 287 : *Canticum gradum*, ofici de la Mare de Déu i ofici de difunts. Folis 296 i 297 Ofici de sant Cristòfor, no acabat.

Volum escrit a la nostra terra.

81.- BREVIARIUM SECUNDUM CONSUECUDINEM ECCLESIAE VICENSIS

Manuscrit en pergami, tenint en conjunt uns 431 folis, quasi tots de primitiva numeració, en xifres romanes; dos corondells i mida de 235 x 138 mm. i 172 x 115 de caixa, a 33 ratlles, d'escriptura gòtica rodona poc acurada, en negre i vermell, amb caplletres cal·ligràfiques en vermell, blau i morat.

Relligadura en pasta negra, vuitcentista.

Segle XIV.

N.º 7572 de l'inventari, i C del catàleg dels llibres del Capítol de Vich, pel Villanueva.

Folis 1 a 6 : Calendari. Foli I : Taula de temps. Foli I v.º : Ofici de la Passió de Jesucrist, arribant fins al recto del f. IIII. Foli IIII v.º Taula de la lletra dominical. El còdex salta al f. XV : Incipit Breviarium de officio / totius

- 102 -

anni secundum consuetudi / nem vicensis ecclesie. Dominica / prima de adventu do mini sab / bato ad vespas. Segueix l'ofici de temps des d'Advent. Foli CCLIII: Acaba amb la dominica de la Santíssima Trinitat. Folis XXV al LXXXI : Psaltiri ferial. Folis LXXXI a LXXXVIII : Himnari, càntics i lletania, no acabant. La numeració dels folis demostra que tota aquesta part del brevari fou feta per anar abans de l'ofici de temps, per més que en ésser relligat el volum hi fou posposada. També és de notar que aquella part es presenta avui molt truncada i menjada de rates i amb fulls dels quals a penes resta la meitat. S'interromp en l'himne *Oh lux beata Trinitas*, corresponent a les vespres de la Santíssima Trinitat. Dels folis LXXXV al XCIV no en resta res. Foli CCLV : Comença, amb un full molt truncat, l'ofici santoral, des de sant Sadurní a sants Segon i Primitiu, al foli CCCCXXXIV. És de notar, en el cos d'aquesta part del brevari, l'existència dels oficis vigatans de sant Just (f. CCCXVII) i sants Lucià i Marcià (f. CCCCX). És probable que aquest darrer hagués estat objecte d'una adjunció posterior, ja que l'escriptor es veié obligat a posar per

dues vegades la mateixa numeració de foli. Foli CCCCXXXVIII: *Hic incipit officium de communi*. Foli CCCCXXXVII : *Canticum gradum*, seguit de l'ofici de la Mare de Déu, el de difunts i el de sant Domingo. Foli CCCCLII : Sembla ésser una addició portant l'ofici de sant Cristòfor. Foli CCCCLV : S'interromp el volum, essent la seva darrera plana ben poc llegible.

82.- BREVIARIUM SECUNDUM CONSUETUDINEM SEDIS VICENSIS

Manuscrit en pergarní avitel.lat, de 6 més 534 folis, 21 X 16 cm.; caixa de 16 x 11; dos corondells de 32 ratlles; escriptura gòtica formada, amb majúscules de cal.ligrafia, en vermell, blau i morat; planes orlades i inicials de miniador, historiades, en els ff. 1, 115, 314 i 514 v.º, les quals podrien ésser obra d'En Bernat Truyols.

Relligadura del segle XVIII, en pasta negra.

Finals del segle XIV.

N.º 7606 de l'inventari, i CVII del catàleg Villanueva, dels llibres de la Catedral vigatana.

Els sis primers folis del volum contenen el calendari, essent d'un format diferent del cos del llibre. Foli 1 : Comença el psalteri pels dies de la setmana. Foli 56 : Càntics. Foli 63 : Lletanies. Foli 65 v.º : Himnes, que queden interromputs en el f. 80. Folis 81 a 114 : Addicions de diversa mà, portant els oficis de la Concepció de la Verge, la Transloció de santa Eulàlia, sant Nin i sant Non, santa Elisabet, santa Catarina, santa Bàrbara i Nadal.* Resten en blanc els folis 110 a 114. Foli 115 : *Incipit Breviarium / tocius annii secundum / novam consuetudine / m sedis vicensis*. Dominica prima / de adventu doinini. El propi de temps acaba amb la *dominica quinta* de Trinitat, abans de Nadal, en el f. 313. Foli 314:

* En el f. 101 v.º hi ha un *officium sabbati* que diu que és segons nova ordinació, de *voluntate et assensu Reverendi in christo patris domini Alfonsi divina miseratione episcopi vicensis tunc in remotis agentis in capitulo generali celebrato anno a nativitate domini MCCCCX*. Porta el *Libellus de virginitate Marie* de sant Alfons.

- 103 -

Incipit breviarium de / festivitibus totius anni / secundum consuetudinem vicensis / ecclesie (fig. 14). La part de santoral va des de la festa de sant Sadurn a les de sants Segon i Primitiu. Foli 514 v.º : Comença l'ofici de comú. Foli 529 : *Cantiam gradum* i ofici de la Mare de Déu. Foli 533 : Ofici de difunts, que s'interromp en el f. 534, a l'oració *in die depositionis*.

El present còdex, que diu que és *secundum novam consuetudinem sedis vicensis*, ha d'ésser posterior a mitjan any 1396, a l'acord del dia 12 de juny comissionant els venerables Bernat de Pujol, Francesc de Coromina, Andreu de Clos, Antoni Massana, Pere Posses, Pere Pujolar, alberguer, i Pere d'Altafulla perquè ells *corrigant libros ecclesie (Llibre I del porter, f. 27)*. El còdex deu ésser anterior a l'any 1410, ja que l'ofici de la Mare de Déu, a què fa referència el f. 101 v.º, consta en el breviari com a una addició posterior.

Com que el còdex ha estat tornat a relligar, i bastant fet malbé en retallar-lo dels marges, no podem saber qui fou el seu donador. El volum porta escut d'armes amb tres faixes negres sobre camper d'or.

83.- BREVIARIUM SECUNDUM USUM ECCLESIAE BARCHINONENSIS

Manuscrit en pergarní vitel.la, de 504 folis en conjunt, repartits en diverses numeracions, de 195 x 135 mm. i 125 x 93 de caixa; dos corondells i 33 ratlles per pàgina; text en gòtic format, negre i vermell, amb caplletres de miniador en or i colors, i cal.lígraf en vermell, blau i morat. El llibre deuria tenir planes miniades, que foren tallades, i sols se salvaren les del psalteri, folis XXXIII, XXVIII i LXXI.

Relligadura de posts i vedell, avellanat, amb gofrats antics.

Segona meitat del segle XIV, amb referència al bisbe Guillem de Torrelles (1361 a 1368).

N.º 7609 de l'inventari i CIX del Villanueva. Es de la Seu vigatana.

Folis 1 a 6 : Calendari. Folis 7 a 10 : *Regulae abbreviate sancti thomae*, pertanyets a la distribució de l'any en ço que es refereix a festes movibles. Foli 11: En blanc. Falta el f. I. El f. II comença en l'ofici de la Dominica i d'Advent. Foli CLV : acaba en la *dominica v ante natale domini*. Després d'aquest foli comença nova numeració, de la qual manquen els ff. I i II. Foli III : Psalms de la dominica seguits del psalteri posat per fèries, amb titulacions que donen el sentit d'aquells. Falter els ff. XXXV a XL, LXVII a LXXVI. Foli LVIII : Ofici d'hores menors, vespres i completes, amb preces i lletanies. Foli LXXXII : Himnes. Foli CVII: *Canticum*

gradum, seguit de l'ofici de la Mare de Déu* i difunts, absolucions i responsoris. Folis CXVII i CXVIII : En blanc. Comença després nova foliació, de la qual manca el f. I donant el principi de l'ofici de comú. Foli CXXVI: Ofici santoral, començant per sant Esteve, no faltant-hi el de la festa de santa Eulàlia de Barcelona (que es posa amb ritu doble major amb octava). Hi ha commemoració de la mort de sant Olaguer i sant Pacià, santa Madrona, la Translació de santa Eu-

* En el f. CIX es refereix aquest ofici a ordinació de *Guillermi Barchinonensis episcopi*.

- 104 -

làlia, sant Sever, consignant la festa de dedicació de la Seu barcelonina i dels altars de santa Maria, el Sant Sepulcre i sant Joan. Foli CC : Acaba l'ofici santoral amb el de sant Tomàs apòstol. Foli CCI : En blanc. Folis CCII a CCX : Ofici de la corona d'espines, de santa Elisabet i de l'Àngel Custodi. El darrer foli resta amb el verso en blanc.

84.- BREVIARIUM SECUNDUM CONSUETUDINEM SEDIS VICENSIS

Manuscrit en pergami avitel.lat, tenint un conjunt de 489 folis de 22 x 16 cm.; escriptura de dos corondells de 32 ratlles, i caixa de 145 x 108 mm.; escriptura en lletra gòtica formada, molt regular, i amb caplletres i inicials de cal·ligrafia en vermell, blau i morat, amb imbricacions i rasgueigs. En el f. 475 v.º hi ha una grollera miniatura en or i colors, representant el Calvari.

Relligadura de posts cobertes de vedell, amb gofrats de caràcter mudéjar.

Principis del segle XV (1430).

N.º 7607 de l'inventari i CVI del Villanueva.

El present breviari resulta una bella excepció entre tots, per la finura del material emprat i la perfecció dels caràcters de lletra, havent-hi majúscules i caplletres amb finíssimes rubricacions i rasgueigs. Folis 1 a 6 : Calendari. Foli i : *In nomine domini nostri Jesuchristi amen in / cipit breviarium de officio tocus / anni secundum consuetudinem novam / vicensis diocesis ordinatum / Primo dominica prima de adven / tu domini*. Segueix tot el propi de temps, fins al res de la dominica de la Trinitat, arribant fins al f. 193. Al verso d'aquest foli hi ha una addició amb el principi de l'evangeli de sant Joan. Foli 194 : Comença el psalteri, amb l'invitatori de la dominica, seguint les diferents fèries de la setmana, fins al f. 247, en què segueixen els càntics. Acabats aquests, en el f. 253 hi ha les lletanies, i en el f. 255, els himnes. Folis 268 v.º i 269 : Taules per a la distribució de temps, amb l'auri número i amb la distribució de les festes, havent-hi l'explicació en llengua catalana i partint de l'any 1430, que deu ésser el que dona la data en què fou escrit el còdex. Foli 269 v.º : En blanc. Foli 270 : *Incipit breviarium de festivita / tibus tocus anni secundum consuetudi / nem novam vicensis ecclesia ordina / tum. Primo in natale sancti saturni / ni episcopi et martinis*. És de notar, en el foli 425, l'ofici de sant Bernat de Claraval i no de sant Bernat Calvó, amb tot i el que aquest sant figura en el calendari. Hi ha també l'ofici dels sants Llucià i Marcià. Foli 450 : Acaba el santoral amb la solemnitat dels sants Segon i Primitiu. Foli 450 v.º : *Incipit officium de comuni*. Foli 464 v.º : Ofici de la Mare de Déu. Foli 469 : Ofici de difunts. Foli 471 : Oracions dedicades a Maria, Mare del Salvador. Foli 475 : Propi de la missa, amb oració del seu introit ordinari, prefaci (amb miniatura de crucifix entre la Verge i sant Joan, f. 475 v.º). Foli 476: Cànon de la missa, el qual va seguit des del f. 478 de l'*Officium defunctorum*, o sia de missa de difunts. Foli 479 v.º : Misses de la Mare de Déu, Corpus, Nadal, santa Magdalena i sant Joan apòstol. Foli 483 v.º : Addició de l'ofici de les Santes Espines, que arriba fins al recto del f. 484, que és el darrer.

- 105 -

El present interessant volum porta en la guarda anterior una nota que diu : *Aquest breviari es stat del honorable Pere Sauleda canonge*. És obra ben catalana.

85.- BREVIARIUM URGELLENSIS DIOECESIS

Manuscrit en pergami, contenint els folis numerats de XV a XCVI i els de XXV a LXXII; mida, 237 x 165 mm. i 165 x 128 de caixa, a dos corondells i 34 ratlles; escriptura en gòtic rodó, en negre i vermell; caplletres de cal·ligraf en vermell, blau i morat.

Relligadura en mitja pasta, moderna.

Segle XV.

N.º 4185 de l'inventari. Adquirit.

Foli XV : Comença : ... *berandis omnibus venit. Responsorium Hodie no / bis de celo pax vere descendit...* paraules que corresponen al final de la segona lliçó de matines del dia de Nadal. Segueix el propi de temps, fins que s'interromp en el foli XCVI, l'última ratlla del qual es : *Cum esset amaro animo oravit dominus flens...*, paraules que corresponen a la sisena lliçó treta del llibre primer dels Reis de la dominica i després de l'octava de Pentecosta. El còdex queda truncat en tot allò que es refereix a resos dominicals, començant el santoral, en el f. XXV, amb les paraules: *in diebus illis Eulalia barchinonensis ci / vis et incola nobilis genere et tener / etatis suae tempore....* que corresponen a la lliçó primera de matines del dia 12 de gener. El darrer foli del volum és el LXXII, també corresponent al santoral, terminant i interrompent-se a l'ofici *infraoctava sancti bartholomei*. Acaba amb les paraules : ... *reliqua de apostolis dicitur per omnes / octavas per ordinem. Tedeum. Versus. Anuntiaverunt...* Per tant, el present còdex arriba fins passat el dia de sant Genís, a les darreries del mes d'agost.*

*204. - PARS HIEMALIS BREVIARII DERTUSENSIS

Volum escrit en pergami, amb 127 folis, de 35 x 25 cm., en negre i vermell, porta caplletres d'aquest color i morades, i són d'or les dels ff. 1 i 4.
Relligadura de posts encuirades i gofrades.
Segle XVI. N.º 7700 de l'inventari. Adquirít.

Folis 1 i 2 : Guardes. Foli 3 : *Pars hiemalis*. Foli I : *Absolutiones et benedictiones in Officio nouem / et trium Lectionum*. Foli IV : *Incipiunt Capitula et / Oraciones tam de tem / pore quam de sanctis, / secundum Breuia / rium Romanum, et / Ecclesiam Dertu / semem / Pars Hiemalis*. Comença per les Dominiques després de la II.^a *post Epiphaniam*, i continua fins a Septuagèsima. Foli XX v.º : *Proprium de / Tempore*. S'inicia pel dissabte abans de la Dominica d'Advent, en el capítol de Vespres, i continua fins al dissabte de les Quatre tèmposes, després de l'Ascensió. Foli LXVIII (equivocadament el volum diu LXVIX) : *Proprium Sanctorum*, comença per l'oració de sant Sadurní i continua fins al verso del f. XCII per l'oració de sant Antoni de Pàdua. Foli XCIII : *Commune Sanctorum*, segueix a aquest l'Ofici de la Mare de Déu en dissabte, l'ofici parvo, altres oficis de la Mare de Déu, fins al f. 104, que porta, al final, l'epígraf *Benedictiones*, que comencen en en el foli següent, el qual, com els altres que van a continuació, són sense numerar i escrits d'altres mans. Foli CV : Tres fórmules de benedicció, amb les oracions de sant Julià bisbe i sant Leandre, la qual acaba en el foli següent, que resta quasi tot ell en blanc. El còdex s'interromp, mancant-li per lo vist quatre folis, i comença el f. 5 amb les paraules *Concede propitiu...* d'un sant

- 106 -

86. - BREVIARIUM DE OFFICIO TOTIUS ANNI SECUNDUM CONSUEUDINEM ECCLESIAE VICENSIS

Manuscrit en paper, 256 folis, mancat en alguns llocs; 203 x 135 mm.; dos corondells; escriptura gòtica corrent en negre i vermell amb caplletres de cal.ligrafia en vermell, blau i morat.
Relligadura en mitja pasta, moderna.
Segle XV. N.º 7063 de l'inventari. És de la Biblioteca Episcopal pública.

Foli 1 : *In nomine domini amen. Incipit bre / viarium de officio totius anni / secundum consuetudinem sedis vicensis. / Dominica J de adventu / domini sabbato ad vespers...* Segueix tot l'ofici de temps des d'Advent fins a la Trinitat. Foli 138 : *Incipit breuiarium de festiuitatibus totius anni secundum consuetudinem vicensis / ecclesie Primo in natale Sancti saturnini episcopi et / martiris ad vespers...* Segueix tot l'ofici santoral, amb les corresponents lliçons, fins al f. 245, on acaba fent memòria dels sants Segon i Primitiu. El verso d'aquest foli és en blanc. Foli 246: *Incipit officium de comune Et primo in / natale apostolorum ad vespers*. Els tres primers folis d'aquesta part són de diversa mà que els nou següents, el penúltim dels quals porta una constitució del bisbe de Vich Ramon de Bellera (1352 a 1377) referent als oficis de la Mare de Déu. El foli final és una addició : *lectiones de dominica post natale domini*. L'anvers d'aquest foli és en blanc.

No sabem com el present llibre anà a parar a la Biblioteca Episcopal, on ens vingué a les mans tot esparracat i esbrullat de folis, costant força treball d'ordenar-lo.

87.- LIBER HORARUM

Manuscrit en pergami, constant en l'actualitat de 294 folis de 150 X 112 mm., 10 ratlles de text i caixa de 80 x 62 mm.; lletra rodona gòtica, relativament de grossa mida, en negre i vermell; majúscules de cal·ligrafia i de miniador, en or i colors, abundants en tot el volum; havent-hi, demés, en diverses planes, ornamentació de bon treball, essent de notar en els ff. 11, 12, 13 v.º, 14 v.º, 15 v.º, 17, 23, 24, 25, 58 v.º, 81 v.º, 123 v.º, 136, 148 v.º, 161 v.º, 183 v.º, 217 i 232 v.º

Relligadura de posts i vedell amb gofrats del temps.

Segle XV. N.º 7071 de l'inventari. Pertanyé al bisbe Dr. Josep Morgades i Gili.

És interessant el present còdex, ja que té tot l'aspecte d'absolutament nostre i de plena època quatrecentista. Foli 1 : Calendari, començant el 15 de juliol, el

Màrtir. Vénen a continuació les Oracions de santa Eulàlia de Barcelona, santa Francisca Romana : l'Ofici dels Set Dolors de la Mare de Déu, que acaba al verso del f. 8. Foli CXI, sense numerari Oració de sant Gabriel. Foli CXIII, numerat de nou : Oració de santa Mònica, sant Venanci, sant Pere Celesti, santa Magdalena de Pazzi, sant Ferran, sant Jaume i sants Hemeteri i Celoni, les quals acaben en el f. CXV (numerat d'11). Foli CXVI: Oracions de sant Antoni, sant Andreu Corsini, sant Pere Regalat, sant Rudesind, sant Joan de Déu, sant Leandre, sant Nom de Jesús, sant Josep, sant Fruytós, Auguri, sant Eulogi, sant Ildefons i sant Gregori VII, i acaba al f. CXXIII. Foli CXXIV en blanc.

Aquest llibre choral, encara que sense anotacions musicals, a més de la part d'hivern conté la part corresponent als Oficis de Primavera i sembla escrit durant la segona meitat del segle XIV, portant addicions que deurién ésser escrites al segle següent.

- 107 -

qual segueix fins al f. 7, restant en blanc el f. 8. Abans del f. 9 falten fulls. Aquest comença amb una invocació pertanyent a les piadoses consideracions sobre les hores de la Passió de Jesucrist. Foli 20 : En blanc, faltant-ne, entre aquest i el 21, en el qual hi ha text referint-se a les hores i ofici de la Mare de Déu. Foli 37 : No comença el text que correspon a les matines de l'ofici de la Mare de Déu. És de notar, en el f. 198, la rúbrica catalana : *Aquest ofici / qui segueix diu / hom davent a / vespres*. No són pas soles aquestes paraules catalanes en el present còdex. Foli 217 : Missa de la Mare de Déu. Foli 239 v.º : *Psalmus de fide*, o sia el símbol de sant Atanasi. Foli 243 : No comença, però correspon ja a l'ofici de difunts i psalms penitencials, als quals en el f. 272 v.º van seguits de les, lletanies i preces. Foli 282 : Commemoració del gloriós sant Miquel arcàngel, seguida de la de sant Antoni i sant Jerònim, i acabant al principi del f. 294.

88.- LIBER HORARUM

Recull de 55 folis de 14 x 10 cm., tots els quals, menys quatre, són de vitel·la i pertanyents a un mateix luxós manuscrit, presentant-se en l'actualitat sense ordre ni concert; amb orles i vinyetes ornamentals i historiades amb gran fantasia i pacient treball de miniador, en or i colors. Els folis 1 a 10, 12, 16 i 37 a 55 són els més interessants com a obra d'especialista en la decoració de llibres d'hores. El text va en gòtic i és escrit en negre i vermell, a 16 ratlles tirades per plana i en caixa de 88 x 58 mm. Els ff. 33 a 36 són de pergami, i porten miniatures de tota plana, i pertanyeren a un altre devocionari més antic.

Rica relligadura en cartonatge entapissat de vellut de seda verd, amb mosaics de colors i planxa d'or i estampats gofrats; segle XIX.

Finals del segle XV.

N.º 7073 de l'inventari. Pertanyé al bisbe Dr. Morgades.

Pels fulls desordenats d'aquest còdex pot deduir-se quin era el seu contingut primitiu. Devia contenir les hores de la Mare de Déu, la missa en honor seu, l'ofici de difunts, els psalms penitencials, les lletanies, el símbol de sant Atanasi, l'ofici del Sant Esperit i preces diferents, amb les oracions del Sant Crist, santa Anna, santa Catarina, la Verge Dolorosa, l'Àngel Custodi, l'arcàngel sant Miquel, sants Joan baptista i evangelista, sant Esteve, sant Nicolau, sant Francesc, sant Antoni de Pàdua, sant Cristòfor i oracions del comú d'apòstols, màrtirs, confessors i verges. És digne de nota, en el f. 17, l'himne angelical glossat.

Tot contribueix a pensar que els fulls d'aquest Llibre d'hores, amb excepció dels quatre folis ja notats, foren escrits i miniats per algun artista flamenc.

89.- LIBER HORARUM

Manuscrit en pergami; 122 folis de 164 x 98 mm.; 17 ratlles tirades per plana, i caixa de 98 x 65; lletra gòtica molt angulosa, en negre i rúbriques, majúscules i grans inicials en or, argent i colors; i amb orles de treball de miniador en els ff. 12, 20 29, 30, 35 v.º 38, 39, 42, 45 v.º, 50, 82, 97 v.º i 101 v.º En el f. 12, escut d'armes, de creu equilatral d'or sobre camp d'atzur, i en

- 108 -

el 97 v.º el mateix escut i un altre d'argent amb tres estrelles de negre i faixa amb cresteria d'or sobre sable. Relligadura en pergami.

Segle XV, finals.

N.º 7072 de l'inventari. Adquirit.

Folis 1 a 11 inclusiu : Calendari, faltant el mes de gener. Foli 12 : Comença a l'ofici de la Mare de Déu. Foli 53 : És de notar la rúbrica que diu : *Oracio de nostra dona valde devota*. Foli 58 v.º : Després d'una série de preces, en segueixen unes en vers llatí, en forma de parells de versos aconsonantats començant per dir : *Deus pater qui creasti / mundum et illuminasti / Suscipe me penitentem / et illumina meam mentem...* En el f. 62 hi ha una oració titulada : *oratio teofili*, que comença : *Ecce ad (te) confugio virga nostra salvatio...* Foli 64 v.º : *Oratio de nostra dona : o Royne qui fustes mise et assisse la sus entroyne divin...* Foli 65 : Una altra oració provençal que comença : *Verge royne de bonnayre exemplayre de parfaite cherité*. Segueixen altres oracions en vulgar, fins al f. 70, en què tornen a ésser en llatí. Foli 72 v.º : Comencen les oracions a diferents sants, iniciant-se per un petit ofici dedicat a santa Catarina, que va seguit d'oracions a sant Miquel, santa Magdalena, sant Sebastià, santa Bàrbara, sant Cristòfor, sant Eutropi, sant Lleó, sant Martí, sant Nicolau, sant Antoni i sant Eustaqui. Foli 82: Psalms penitencials, els quals, en el f. 91 v.º, van seguits de letanies. Foli 97 v.o: Ofici de difunts, amb el qual acaba el còdex en el f. 122 v.º.*

* 205.-LIBER HORARUM

Manuscrit en pergami, de 128 folis, que amida 145 X 108 mm., amb senyals d'haver estat retallat quelcom en fer-se la relligadura actual. Escrit en bona lletra gòtica formada en negre i vermeil, de 84 x 74 mm., d'unes 15 ratlles per plana.

Els ff. 1, 75, 81 i 116 es presenten bellament miniats, historiat i daurats; al verso del darrer foli hi ha una altra miniatura començada amb la representació de sant Bonaventura, i té als peus un lleó i el capell cardenalici, el quai podria haver estat fet per a sobremuntar un escut d'armes, actualment invisible.

Segle xv.

Relligadura de pergami del segle XVII.

N.º 7807 de l'inventari. Propietat particular.

Comença el f. 1 : *Incipit officium beate marie semper / virginis per totum annum* (seguint un espai que ha estat ras). / *In diebus dominicis et feria secunda et quinta...* Després dels oficis propis de la Mare de Déu, en el f. XXXV comença la Missa pròpia de la Verge Maria, i segueix en el f. 41 v.º la pregària de la *Tertia, Sexta, Nona, Vesperes i Completes*. En el f. 72 r.º comença la rúbrica : *Missa beate marie in aduentu*. En el f. 75 diu la rúbrica : *Incipit officium passionis domini nostri / ihesu christi editum a domino....* i en el 81 r.º, diu la rúbrica : *Officium mortuorum, Ad uesperas...* En el f. 116 : *Incipiunt septem psalmi penitenciales*, i letanies, i acaba en el f. 138 v.º amb les paraules : *Require in officio defunctorum*.

Aquest llibre podria haver estat escrit i miniat a Catalunya.

206. - HORAE BEATAE MARIAE VIRGINIS SECUNDUM USUM PARISIENSEM

Volum en vitel.la de 52 folis ornats de 37 miniatures, que amiden 18 x 13 cm., escrit en negre

- 109 -

90.- LIBER HORARUM

Manuscrit en pergami vitel·la; 96 folis de 168 x 128 mm.; 22 ratlles tirades, en caixa de 115 x 75 mm.; lletra gòtica formada, en negre i vermell; majúscules daurades i blaves; capitals i orles en els ff. 9, 15 v.º, 22 v.º, 24 v.º, 26 v.º, 28 v.º, 30 i 48, de bast treball de miniador, començat i no ultimad.

Relligadura de posts i pell negra, amb gofrats i dauradures.

Principis del segle XVI.

N.º 7070 de l'inventari. Propietat de la Biblioteca Episcopal de Vich.

Folis 1 i 2 : Devotes deprecacions en català dedicades a la Passió de Jesucrist, escrites en lletra del segle XVI. Folis 3 a 8 : Calendari. Foli 9 : *Incipit officium virginis / mariae secundum consuetudinem romane curie...* Acaba en el f. 46, on comença la *Missa sancte marie*. Foli 48 : Ofici de difunts. En el f. 75 v.º, una curiosa oració dedicada a la Mare de Déu, dictada per un devot religiós, la qual va seguida d'altres preces. Foli 79 : Falta un foli anterior, on devien començar els psalms penitencials, seguits, en el f. 84, de les lletanies. Foli 88 : Oració de sant Gregori, per a ésser dita davant la imatge de la Pietat. Foli 90 v.º : Versos de sant Bernat, seguits de deprecacions. Folis 94 v.º a 96 : *Comencen els deu psalms dels psaltiri los quals feu aquell luminos Rey David e diu sant Gregori que Jesuchrist los dix estant en la creu*. És una addició del segle XVI.

Al peu del darrer foli hi ha la firma de Mn. Francesc Mirambell i Giol, rector de Prats de Lluçanès, qui donà el volum a la Biblioteca Episcopal pública en 1807.

i vermell amb inicials d'or. Lletra notarial gòtica i unes 26 ratlles per pàgina. Escrit en bona part en francès

En el f. VI porta la següent inscripció feta de la mateixa mà que tot el text : *Sequntur hore beate marie / virginis secundum usum / parisiensem / Les quelles heures foren comances / a escrire par frere peron le premier / Jour de Janvier lan de grace Mil / cinq cens vingt a cinq E foren / perfectes de XXVI jour de mai apres / pasques V ving e deue le / tout escript de sa man.*

Relligadura moderna en marroquí gris ornat de daurats.

Porta l'*Ex-libris* d'Alfred Trapnell.

N.º 7974 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 en blanc. Foli 2 : Miniatura de sant Joan Evangelista. Foli 6 v.º : L'Anunciació. Foli 8 v.º : Calvari. Foli 9 v.º : Pentecosta. Foli 10 v.º : David. Foli 11 : Job. Foli 12 : Verònica. Foli 13 : Santa Creu. Foli 13 v.º : Missa. Foli 15 : Nom de Jesús. Foli 20 : Mare de Déu amb el Nen. Foli 23 v.º : Sant Joan Baptista. Foli 25 : Sant Joan Evangelista. Foli 26 : Sant Miquel Arcàngel. Foli 26 v.º : Sant Pere. Foli 27 v.º : Sant Pau. Foli 28 : Sant Jaume. Foli 29 : Sant Llorenç. Foli 30 : Sant Roc. Foli 31 v.º : Sant Antoni Abat. Foli 33 : Sant Cristòfor. Foli 34 : Sant Denis. Foli 34 v.º : Sant Andreu. Foli 36 : Sant Adrià. Foli 36 v.º : Sant Romà. Foli 37 : Sant Martí. Foli 37 v.º : Sant Hilari. Foli 38 v.º : Sant Nicolau. Foli 39 : Sant Julià. Foli 39 v.º : Sant Germà. Foli 40 : Sant Francesc d'Assis. Foli 40 v.º : Santa Anna. Foli 41 v.º : Santa Magdalena. Foli 42 v.º : Santa Catarina'. Foli 43 v.º : Santa Margarida. Foli 44 v.º : Santa Bàrbara. Foli 46 v.º : Santa Genoveva.

- 110 -

91.- LIBER HORARUM

Manuscrit en vitel·la, molt incomplet, constant de 110 folis de 14 x 9 cm.; 17 ratlles tirades i caixa de 75 x 55 mm.; lletra gòtica en negre i vermell, amb majúscules, i ornat d'obra de miniador professional en or i colors.

El volum es presenta espoliat dels folis on devien anar caplletres i pintures de treball més acurat.

Relligadura de pell negra, restaurada, conservant una de les tapes amb ànima de fusta, presentant estampats en relleu, fent veure dues vegades un motllo en el qual va ornamentació i una llegenda amb *Ora pro nobis sancta Dei genitrix ut digni efficiamur promissionibus Xpisti*.

Principis del segle XVI.

N.º 5431 de l'inventari. Adquirit.

Conté : Calendari, hores de la Passió, del Sant Esperit, de la Verge, preces, psalms penitencials, lletanies, ofici dels difunts : tot incomplet.

El calendari, que fa menció de sants quasi desconeguts en la nostra terra (tals com Aldegonda, Brigida, Gertrudis, Servaci, Arnold, Gal, Hubert), confirma en la idea que suggereix l'aspecte general del llibre, permetent suposar-lo originari de Flandes.

92.- PSALTERIUM ET BREVIARIUM PARVUM

Manuscrit en pergami, d'1 més 189 folis de 23 x 18 cm.; unes 22 ratlles tirades, i caixa de 18 x 12 cm.; lletra gòtica formada, poc cuidada, en negre i vermell, i majúscules en vermell, blau i morat.

Relligadura de posts i lloç de cuir.

Segle XV.

N.º 7610 de l'inventari. És de la Seu de Vich.

Abans del f. 1 n'hi ha un altre en què comença el psalteri per a totes les diades de la setmana. Foli XXXIX v.º : *Feria secunda*. Foli LV : *Feria tertia*. Foli LXVIII : *Feria quarta*. Foli LXXXI : *Feria quinta*. Foli C v.º : *Feria sexta*. Foli CXVI : *Sabbato*. Foli CXXXC : Acaba amb l'himne : *o lux beata trinitas*, corresponent a la Santíssima Trinitat. Acabat : *Incipit officium omnium sanctorum*, que va seguit del de Nadal, en el qual és de notar, en el f. CXLIX, el cant llatí de la *Sibil.la*; després ve l'ofici del dia de sant Esteve, dia dels Rams, Dijous Sant, Divendres, vigília i dia de Pasqua, l'Ascensió, Pentecosta, i acaba el volum, en el foli CLXXXIX, a l'antífona : *advenit ignis divinus non comburens sed illuminans*. Són de notar, al marge del còdex, moltes notes de glossa dels psalms, i indicacions per a l'aplicació del llibre a festes de les no anomenades.

93.- PSALTERIUM, HYMNARIUM ET ORATIONES BREVIARII DE TEMPORE.

Manuscrit de pergami ras; 97 folis de 165 x 105 mm.; caixa de 123 x 77 mm.; 31 ratlles seguides; escrit en gòtic, en negre i vermell, amb caplletres i algunes inicials en blau i vermelló; conservació poc satisfactòria.

Relligadura en mitja pasta, moderna.

Finals del segle XIII o primera meitat del XIV.

Inventari n.º 5849. Adquirit.

- 111 -

Foli 1 : Comença el calendari, el qual segueix fins al f. 6. Foli 7 : Addicions, moltes de les quals són del segle XIV, amb una indicació, en forma d'estela, de la lletra dominical. Foli 8 : Comença el psalteri ferial per l'himne *Primo dierum*, després del qual ve el psalm *Beatus vir*. Foli 12 : *Feria secunda*, amb els corresponents invitatori i himne, seguint el psalm *Dominus illuminatio*. Foli 23 : *Feria tertia*, amb invitatori himne i el psalm *Dixi custodiam*. Foli 28 : *Feria quarta*, amb invitatori, himne i el psalm *Dixit insipiens*. Foli 32 v.º : *Feria quinta*, amb invitatori, himne i el psalm *Salvum me fac*. Foli 38 v.º : *Feria sexta*, també amb invitatori, himne i el psalm *Exaltate Deo*. Foli 44 v.º : *Sabbato*, amb invitatori, himne i el psalm *Cantate Domino*. Foli 51 v.º : Ofici vesperal, amb el psalm primer, que és: *Dixit Dominus Domino meo*. Foli 66 v.º : Lletanies dels sants. Foli 68 v.º : Comencen els himnes, el primer dels quals és el *Conditor alme siderum*, havent-hi els de festes de comú i dedicació de l'església. El f. 77 v.º conté diverses addicions del segle XIV. Foli 78 : Oracioner de temps, començant per Advent. Folis 96 i 97 : Addicions diverses.

Hi ha indicis que el present còdex formà part de la llibreria del monestir de Bellpuig de les Avellanes.*

94- PSALTERIUM FERIALE ET HIMNARIUM

Manuscrit en pergami, mancat dels primers i darrers folis, i que ara en té 111, de 21 x 16 cm., no tots ben conservats; 20 ratlles tirades i caixa de 15 x 11 cm.; lletra gòtica en negre i vermell; inicials algunes vegades amb imbricacions en vermelló i blau.

Relligatge en pasta negra, de la primera meitat del segle XIX.

Segle XIV. N.º 7528 de l'inventari, i CX del catàleg dels llibres del Capítol de Vich, pel Villanueva.

Foli 1 : ... *portis mortis ut annunciem omnes laudationes suas / in portis filie sion*... Amb aquestes paraules comença el f. 1 d'aquest psalteri, corresponents al psalm IX, que devia formar part del segon nocturn de les matines de la dominica. El psalm termina, en el f. 2, amb l'antífona corresponent, seguint l'ofici fins al psalm XXV inclusiu, sense faltar-hi les corresponents antífonas. Foli 11 v.º : *Feria secunda*, amb els psalms XXV a XXXVII. Foli 20 v.º : *Feria tertia*, amb els psalms XXXVIII a LI. Foli 29 v.º : *Feria quarta*, amb els psalms LII a LXVII. Foli 38 v.º : *Feria quinta*, amb els psalms LXVII a LXXIX. Foli 50 v.º : *Feria sexta*, amb els psalms LXXX a XCVI. Foli 61 : *Sabbato*, amb els psalms XCVII a CVIII. Foli 73 : Comença el psalm CIX i següents,

seguits de les corresponents antifones i sense indicació de dies ni d'hores. Foli 89 : *Sabbato ad vespervas*, amb els psalms CXLIII a CL.

Foli 93 : Comencen els càntics sense rúbrica ni epíleg, havent-hi el *Confitebor tibi domine, Exultabit cor meum, Cantemus domino, Domine audivi, Audite coeli, Te deum, Benedic, Benedicius y Magnificat*. Foli 100 v.º : *Gloria in excelsis, Credo (Simbolum majus), Quicumque vult, Lletanies dels Sants*, oracions per als diferents

* BARRAQUER, *Los Religiosos de Cataluña*, vol. III, pàg. 427.

- 112 -

dies de la setmana. Foli 106 v.º : Comencen els himnes, dels quals hi ha els que comencen : *Primo dierum, Eterne rerum, Nocte surgentes, Ecce jam noctis, Jam lucis, Nunc sancte, Rector potens, Rerum Deus, O lux beata Trinitas, Lucis creator optime, Sommo, Splendor, Inmense, Consors, Ales diei, Telluris, Rerum creator, Nox et tenebre, Celi deus santissime, Nox atra, Lux ecce, magne Deus, Tu Trinitatis, Eterna celi, Plasmator, Summe Deus, Adora, O lux beata, Conditor atque*. Aquest darrer queda interromput a la quarta estrofa, al verso del f. 111.

Sembla impossible que el Villanueva atribuís el present còdex al segle XIII. Res sabem referent a l'origen del present volum : anotarem que en l'inventari del beneficiat vigatà Francese Català, en 1371, es fa referència a *unum psalterium scriptum in littera grossa rotunda in pergamenis pellium arietum coopertum panni lini*.

95.- PSALTERIUM FERIALE BREVIARII

Manuscrit en pergami, de 67 folis, mútil, de 204 x 169 mm.; text a ratlla tirada, escrit en negre, amb rúbriques i caplletres en vermell i blau; caixa de 155 x 122 mm.; caràcter gòtic rodó. Relligadura de posts i pell vermella, de defectuosa conservació. Segle XV. N.º 4223 de l'inventari. Adquirít.

Foli 1 : Comença : ... *donec deficiant*, o sia l'acabament del verset *persequar inimicos meos* del psalm XVII, que comença : *Diligam*. Pertany aquest a les matines dominicals. Segueixen les *laudes*, la prima amb el símbol, i oracions i versets; i vénen després la *tertia*, *sexta* i *nona*. Entre els ff. 21 i 22 falten algunes fulles, en les quals devia haver-hi el començament de les matines de *Feria secunda*. Foli 31 : *Feria tertia*, amb tot ço que hi correspon. Foli 41 v.º : *Vigilia quarta feria*. Entre els ff. 52 i 53 el volum és truncat, i el mateix s'esdevé entre el 56 i el 57. Foli 64 : Comença la *feria sexta*, tornant a mancar fulls entre el 64 i el 65, com també entre el 66 i el 67. Acaba, al final del psalm CI, en les matines del dissabte, en el verset : *Initio tu domine terram fundasti : et opera manum tuarum sunt coeli...* que correspon al psalm : *Domine exaudi orationem meam*.

Els psalms, en el còdex, van distribuïts pels dies de la setmana segons l'ordre usual dels psaltiris. En el volum hi ha les antifones, versets i himnes ferials.

96- LECTIIONARIUM SANCTORALE BREVIARII VICENSIS

Manuscrit en pergami, sense principi ni acabament, conservant dels seus folis els numerats de XXVII a CCLXIII, de 272 X 205 mm., amb caixa de 192 x 145 mm., dos corondells i 24 ratlles escrites en lletra gòtica formada i en vermell i negre. Relligatge en pasta, del vuitcents. Segle XIV. N.º 7555 de l'inventari, i LXXXIII del catàleg Villanueva, propietat de l'Església de Vich.

Foli primer, o sia el numerat de XXVII : Comença : ... *fusa legi / nomina propter reve / rentiam ad jungere nihilominus / conabatur diebus singulis...*, paraules que

- 113 -

corresponen a la lliçó tercera de sant Marçal i companys màrtirs, *qui passi sunt Romae decimo septimo Kalendas februarii*. En el f. XXXVI v.º hi ha les lliçons de la passió de sant Fruitós. En el f. LXI : *Incipit vita*

vel obitus sancte Escholastice. En el foli XCIV hi ha : *In natali sancti Justi confessionis.* En el f. CL hi ha la rúbrica : *In natali sancti felicis martiris ierunde.* Foli CXC : *In dedicatione ecclesie.* Foli CCXLV : Lliçons de sant Bernat Calvó. Foli CCXLVI : *In festis sanctorum martirum Luciani et Marciani.* Foli CCXLIX : *In natale Sancti Narcisi episcopi martiris Gerunde.* Foli CCLXI : *in natali sancti ermengaudi urgellensis episcopi.* Els ff. CCLXII, CCLXIII i CCLXIV són molt incomplets. Les darreres paraules del còdex que poden llegir-se són del responsori del dia de sant Martí de Tours : *dum sacramenta o / fferret beatus martinus Glo / bus igneus apparuit super caput / ejus. Verset : oculis ac manibus / in celum semper intentus invictum ab...*

Les lliçons del còdex present són curtíssimes, en la part que fa referència a les vides dels sants; resultant de força interès les pertanyents al santoral català.

L'inventari de 1368 diu que *trobaren en lo legender i. libra veyl de pergamins apelat passioner veyl.* També *altro libra de pergamins apelat passioner major.*

97.- HYMNI LITURGICI GLOSSATI

Manuscrit en pergami; 29 folis de 34 X 23 cm.; text de 20 x 12, en 22 ratlles tirades; voltat per glosses contemporànies i posteriors; escrit en negre, en gòtic format, de bon caràcter; caplletres i inicials de cal.ligrafia, en vermell, morat. i blau.

Relligadura de posts amb lлом de badana, refeta.

Finals del segle XIV.

N.º 7587 de l'inventari i XXXII del Villanueva. És de la Catedral de Vich.

La present compilació dels himnes litúrgics, segons el pròleg que comença al verso del f. 1, és feta sobre la que un cert baró anomenat Hilari : *quidam vir prudens nomine hylarius videns eos multos composuisse* (es refereix a sant Gregori, a Prudenci, sant Ambròs i a Seduli) *placuit ei eos quosdam colligere in unum et compendiosum opus facere brevem et utilem tractatum cui omnes hymnos fuere materia.* Aquest pròleg queda tancat amb el foli, començant en el segon els himnes que van rodejats per la glossa, no sols marginal, sinó interlineal. Conté, el volum, l'antiga lliçó dels himnes *Primo dierum, Eterne rerum, Nocte surgentes, Ecce jam noctis, Jam lucis orto sidere, Nunc sancte nobis Spiritus, Rector potens verax Deus, Rerum Deus tenax, Lucis creator optime, Christe qui lux est, Te lucis ante terminum, Somno refertis artubus, Splendor paterne glorie, Inmense coeli conditor, Consors paterni luminis, Ales diei nuntius, Telluris ingens conditor, Rerum creator optime, Nox et tenebre, Celi deus sanctissime, Nox atra rerum, Lux ecce surgit, Magne Deus potentie, Tu trinitatis unitas, Eterna celi gloria, Plasmator hominis deus, Summe deus clementie, Aurora jam spargit, O lux beate irinitas, Conditor alme siderum, Verbum supernum prodiens, Vox clara ecce intonat, Veni Redemptor gentium, Christe redemptor*

- 114 -

omnium,. A solis ortus cardine. Foli. 10 : *Hostis herodes impie, Quod chorus vatum, Jam ter quaternis, Summe largitor premii, Jam Chiste sol iustitie, Audi benigne Conditor, Dei fide quam spe, Qua Christe hora, Ternis terroris numerus, Vexilla regis prodeunt, Pange lingua gloriosi, Lustra sex, Ad coenam agni, Aurora lucis rutilat, Eterne rex altissime, Jesu nostra redemptio, Hymnum canamus glorie, Beata nobis gaudia, Jam Christe astra ascenderit, Veni creator spiritus, Ut queant laxis, O nimis felix mitisque, Felix per omnes festum, Oh Roma felix, Aurea luce et decora, Fons deus vite.* Foli 20 : *Oh nimis Gerunda Felix, Ave maris stella, Quem terra pontus sidera, O gloriosa domina, Christe Sanctorum decus, Tibi christe splendor patris, Omnium Christe pariter Jesus salvator seculi, Christe redemptor omnium, Rex christe martini decus, Martine par apostolis, Martine praesul optime, Andrea pie sanctorum, Exultet coelum laudibus, Eterna chisti nuntia, Martir dei qui unicus, Deus tuorum militum, Sanctorum meritis inclita, Rex gloriose martirum, Iste Confessor domini sacratus, Jesu Redemptor omnium, Jesu corona virginum, Virginis proles, Urbe beata Jerusalem, Christe cunctorum dominator, Caterine collaudemus, Pange lingua gloriose.* Acaba el còdex al començament del f. 29, després d'haver portat els himnes de l'ordinari, del propi de temps, del santoral, del comú i, finalment, els dos de santa Catarina. És de notar que en els darrers amb prou feines hi ha glossa, i en els de santa Catarina gens. És d'admirar, també, que no hi hagi cap himne propi de l'església ausetana.

Una nota posada a la guarda posterior del volum diu : *Isti hymni sunt Petri viaderii.* El llibre quotidià parla de *hymni glossati* com d'un còdex ja existent en 1435.

98.- HYMNI LIURGICI GLOSSATI

Manuscrit en paper; 83, folis de 212 x 145 mm.; lletra gòtica epistolar, de dues grandàries, no gens ben feta ni prou correcta, en negre, amb lloc per a les inicials; caixa de 158-x 105,,a ratlla tirada.

Relligadura en mitja pasta, moderna.

Segle XV.

N.º 5853 de l'inventari. Adquirit.

Com el còdex anterior de la mateixa col.lecció episcopal vigatana, la present reunió i glossa dels himnes sagrats té pròleg, en el qual es diu que el recull, és fet sobre el d'un *vir prudens nomine Hilarius*. L'ordre i el nombre de peces contingudes en ambdós manuscrits no són pas idèntics, ja que el present còdex, després del pròleg que hi ha en el f. 1, fa referència als himnes següents : *Primo dierum, Eterne rerum conditor, Nocte surgentes, Ecce jam noctis, Jam lucis orto, Nunc sancte nobis, Rector potens, Rerum deus*. Foli 10: *Lucis creator optime, Te lucis ante terminum, Defensor noster adpice, Somno refertis, Splendor paterne glorie, Aurora cursus, Consors paterni, Ales diei nuntius,, Telluris ingens, Rerum creator oplime*. Foli 20: *Nox et tenebre, Celi deus sanctissime, Nox atra rerum, Lux ecce surgit, Magne deus potentie, Tu trinitatis unitas, Aeterna celi gloriai, Plasmatar hominis deus, Summe*

- 115 -

deus clementie, Aurora jam spargit. Foli 30 : *Te mane laudo, Conditar alme siderum, Verbum supernum prodiens, Vox clara ecce intonat, Veni redemptor gentium, Christe redemptor omnium, Memento salutis actor, A solis ortu, Hostis herodes impie, Ave maris stella*. Foli 40 : *Quem terra pontus, O gloriosa domina, Martini ecce dies, Christe decus sanctorum, Imbuit post hinc, Jam christe sol justitiae, Audi benigne conditor, Summe largitor premii*. En el foli 50 : *Vexilla regis, Pange lingua, Lustra sex, Jam pascha nostrum*. Foli 60 : *Aurora lucis rutilat, Tristes erant apostoli, Aeterna rex altissime, Jesu nostra redemptio, Jam Christus astra ascenderat, Beata nobis gaudia, Veni creator spiritus, Ut queant laxis*. Foli 70 : *O nimis felix martiris, Felix per omnes, O Roma felix, Aurea luce, Doctor egregie, Tibi christi splendor, Christe redemptor omnium, Jesu salvator saeculi, Rex christe Martini decus, Martine par apostolis*. Foli 80 : *Exultet celum laudibus, Eterna christi munera, Deus tuorum militum, Martir dei qui unicus, Sanctorum martyris inclita*. El copista del manuscrit interrompé sa tasca al recto del f. 83, deixant el verso en blanc. Segueix un foli que fou aprofitat per a diversos apuntaments, un dels quals, amb lletra del segle XVI, és el rebut d'un censal que fa un tal Pere Joan Vallès, de Pallerols, per la casa del mestre de Bellmunt.

99.- ORATIONALE SIVE COLLECTANEUM AD USUM SEDIS VICENSIS

Manuscrit en pergami; 136 folis de 19 X 13 cm.; 13 ratlles tirades i caixa de 135 x 95 mm. letra semigòtica francesa, en negre i vermell; senzilles, però elegants caplletres vermelles.

Relligadura de nues posts.

Finals del segle XII.

N.º 7605, de l'inventari, i CXIV del catàleg Villanueva. Pertany a la Canònica de Vich.

Comença pel propi de temps inicianse el f. 1 per *Dominica prima in adventu domini*. En el f. 43 v.º hi ha una part corresponent a la *Dominica in ramis Palmarum*, portant responsoris, alguns anotats musicalment amb neumes, partint d'una ratlla grafita en el pergami. També porta l'evangelidel dia, amb uns versets de la solemnitat. Foli 55 : *Feria secunda*, de la mateixa Setmana Santa. Foli 57 v.º : *..In diem sanctam Pasche*. Foli 77.: *Dominica in trinitate, seguida de les oracions : in honore sancte Trinitatis, crucis, Pasche, tempestate, pace, pro quacumque tribulatione, paganis, tentationes carnis, pluvia, serenitate, in omnibus sanctis*. Foli 79 v.º: Comença el col.lectari santoral *In sancti stephani*. Foli 96 v.º : *Sancti cucufatis patrono nostro*. Foli 106 : S'interromp des de l'oració de santa Fe a la de sant Lluc. Foli 111: Una altra mutilació des de sant Andreu a santa Eulàlia. Foli 112 v.º : Principia l'oracioner comú. Foli 113 : Acabat aquell, ve la *dedicatione ecclesie*, començant un capitoler : *sabbato in trinitate ad vespas*. Foli 114 : *Dominica de adventu domini*. Foli 125 : *In sancti Stephani protomartiris*. Foli 133 v.º : Capitoler comú. Foli 136 : S'interromp en el tercer capítol de comú de verges.

Aquest interessant còdex litúrgic, en la part de temps dominical, porta, més que en altra part, diverses oracions pertanyents als diferents punts del rés. Hi és de

- 116 -

notar la indicació de tractar sant Cugat com a patró, la qual cosa podria assenyalar la font originària del còdex, que, de totes maneres, és vigatà, ja que sembla fet a ús de l'església de Vich, conforme s'acredità

en l'ofici del diumenge de Rams, ja que es parla de la translació que feien de la processó capitular a l'església de Santa Maria, o sia la que antigament hi havia davant la Catedral, comunament dita *de la Rodona*.

L'inventari de 1368 parla de *ii. collectaris petits antichs; altro collectari que tenen tot dia al cor; altro libra de pergami apelat collectionum*, i també de *i. psalteri e collectari compilat e comú*.

100.- ORATIONES DIVINORUM OFFICIORUM IN CHORO SECUNDUM USUM MONASTERII STAGNENSIS

Manuscrit en pergami, no del tot complet; 114 folis de 26 x 18 cm.; unes 15 ratlles tirades i caixa de 17 x 10; lletra gòtica formada, negra i rúbriques, i capitals en vermell i blau.

Relligadura de posts, cobertes de vella badana.

Segle XIV.

N.º 3398 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 : Porta, en son anvers i revers, diferents addicions. Manca el foli que devia començar el còdex, que principia sense títol amb l'oració de la primera dominica d'Advent, la qual va seguida de les de les altres dominiques i diades que en tenen de pròpia. Foli 20 : *Dominica in ramis palmarum*, amb rúbrica especial referent al cerimonial del dia, la qual va seguida de la corresponent dels altres dies de la Setmana Santa. Foli 28 : *In die sancto pasce*. Foli 43 : *Dominica xxiii; canticum gradum, pro fidelibus defunctis, pro congregatione, pro familiaribus, ad horas, feria ii., iii., iiiii., v., vi., sabbato, ad primam in diebus ferialibus, in diebus festivis, in die ferie, ad terciam, ad meridiem, ad nonam, feria ii. ad vespereos, feria iii., iiiii., v., - vi. ad completorium, post aspersionem aquae benedictae, in dormitorio, ad capilulum, in refectorio, in quoquina, in pistrino, in cellario, ad introitum ecclesie, dum sacerdos est coram altari, ordo de completorio*. Foli 53 : *Orationes de festivitibus sanctorum*, des de sant Esteve. Foli 62 : Falta. Foli 73 : Falta. Foli 80 v.º . *Sancti Thomae in unius apostoli*. Segueix el comú. Foli 82 v.º : *in dedicacione ecclesie, sancte trinitatis, sancte Marie, omnibus sanctis, tribulatione, sancti Petri, pace, pluvia, serenitate, tempestate, paganos, judices male agentes, belli, loco, rege*. Foli 86 v.º : *Incipiunt capitula de toto anno, Dominica prima de adventu*. Foli 100 : Falta. En el capitoler hi ha barrejada la part dominical amb la santoral. Foli 104 v.º : *In dedicacione ecclesie*. Foli 105 : Comú. Foli 107 v.º : *Sancte marie magdalene, oratio pro familiaribus, amicis, ordo preciose in capitulo*. Foli 109 : Calendari. Falta el f. 112. Foli 114 : *Absolutiones ante benedictiones*.

La llista de llibres del monestir de l'Estany, de l'any 1820, al·ludeix al present còdex amb el n.º 5, titulant-lo : *Orationes divinorum officiorum in choro*.

- 117 -

101.- ORATIONALE ECCLESIAE VICENSIS

Manuscrit en pergami, foliat de 9 a 61, de 196 x 152 mm.; lletra itàlica, en negra i rúbriques; enquadraments vermells de 16 x 11 cm.; inicials policromes i daurades, de les quals en falten moltes.

Relligadura en pasta negra.

Segle XVII.

Nº 4186 de l'inventari. Adquirit.

La primera oració que porta el còdex és la de l'aspersió de l'aigua beneïta en l'ofici dominical, seguint una altra oració destinada a implorar les benediccions del cel sobre la casa canonical; venint després oracions per a les festivitats de certs sants, començant per la de sant Andreu apòstol. En el f. 32, després de l'oració de santa Catarina, hi ha les de rogatives, amb les lletanies, i, a continuació, oracions per a diferents oportunitats, i terminant amb les de difunts, la darrera de les quals és la que comença : *Deus quae omnia vivunt*.

102.- RESPONSORIA ET ORATIONES OFFICII DIURNALIS

Manuscrit en pergami; 122 folis de 208 X 140 mm., amb caixa de 162 X 102, i 24 ratlles tirades; escriptura itàlica en negra i vermell; ornant-lo algunes caplletres en or i colors, entre les quals és de notar la del f. 74 v.º

Relligadura en pasta negra.

Finals del segle XV l.

N.º 5854 de l'inventari. Adquirit.

El present còdex sembla pertanyent a una comunitat de monges de sant Jerònim o de sant Agustí, portant moltes rúbriques en castellà, la qual cosa demostra el seu origen foraster, probablement aragonès.

Conté l'ofici de temps, des del f. 1 al 58. Des del verso del f. 58 al 98 hi ha el santoral, venint, del f. 99 al 104 v.º, el comú; i, des del f. 104 v.º al 121, la part votiva i especial, havent-hi els ff. 113 a 118, que són addició no de la mateixa mà de la resta del còdex. El f. 122, o sia el darrer del manuscrit, pertany, en el calendari, al mes de desembre.

103. - CAEREMONIALE EPISCOPORUM SEDIS VICIENSIS

Manuscrit en pergami, sense els primers folis ni els darrers, i tenint-ne, en l'actualitat, 155 de 20 x 17 cm.; lletra molt clara, carolingia, en vermell i negre; senzilles majúscules; 15 ratlles en caixa de 145 x 115 mm. Relligadura cartó i pell negra, de la primera meitat del segle XIX.

Segle XII (fig. 15).

N.º 7525 de l'inventari, CXVIII de la catalogació que el Villanueva féu dels còdexs de la Seu de Vich.

Els primers folis d'aquest còdex resulten ésser molt esborrats, especialment en el text, escrit amb tinta negra; essent especial que s'hagi conservat molt més la

- 118 -

part de rúbrica. El principi fa referència al ritu de la presentació i consagració dels bisbes, essent les primeres paraules llegibles del f. 1 : ... *Tertia vero vice benedictionem petit / dicens. Iube domne. benedicere.* Al verso del f. 3 el text ja és més complet, continuant la consagració episcopal de mans de l'apostòlic, essent les primeres paraules : ... *Canones respondet Doce nos domine. Et dicit / apostolicus. Vide ordinationes si feceris / ut debitibus temporibus facias id est primi quar / ti septimi et decimi mensis...* Continua el ritu fins al f. 24 v.º, on hi ha l'*Explicit* i *incipit ordo ad benedicendam ecclesiam*. Segueix la consagració d'altar, i en el f. 50 les consagracions de patena, calze i creu. Foli 53 v.º : *benedictio abbatise, benedictio sanctimonialium virginum, benedictio vestimentorum virginum vel viduarum*. Al verso del f. 58, hi ha, de lletra més petita i, segons sembla en addició, de finals del segle XII o principis del XIII, el ritu *ordo ad tabulam portatilem consecrandam*. Foli 59.: *ordo ad reconciliandum violatam ecclesiam*. Al verso del f. 60, noves addicions de *ordo ad reconciliandum apostatam a iudaismo heresi vel gentilitate*. Foli 61.: Continua el text de la reconciliació d'església. Foli 67 v.º : *benedictio super oblationes fidelium*. Foli 68 : *benedictio regni*. Foli 71 v.º : ritu penitencial amb les rúbriques : *incipit ieiunium; de penitentibus; orationes et preces super penitentes feriae iiii. in capite ieiunii; de quadrigesima; ordo ad reconciliandum penitentem in cena domini*. Foli 84 : Comença el cerimonial de conferir ordres : *Ibenedictio hostiarii, lectoris, exorciste, acoliti*. Foli 86 : *ordinatio subdiachoni*. Foli 87 : *electio diaconorum et presbiterorum; ordinatio diaconi, ordinatio, presbiteri, abbatis*. Foli 97 v.º : *ad clericum faciendum*. Foli 99 : *de vii. ordinibus clericorum, salmista, hostiarius, lector, exorcista, acolitus*. Foli 106 : *Subdiachonus*. Foli 107 : *electio presbiterorum et diaconorum In Romana ecclesia; ordinatio diaconi; ordinatio presbiteri*. Foli 117 : *Ordo ferie v. in cena domini*, amb ritu de consagració dels sants olis. Foli 128: *ordo ferie vi*. Foli 129 vº : *ordo sabbati sancti, benedictio ad fontes*, i ritu baptismal, seguit del de la confirmació en el f. 136. Foli '37 v.º : *ad sponsam benedicendam*. Foli 140 : *Missa pro sterilitate mulierum; missa in aniversario ecclesie*. Foli 141 v.º: Ritu de la unció dels malalts que queda interromput en el f. 155, a la *unctio ad manus interius et exterius*, essent les darreres paraules les de l'oració corresponent a tal unció : *Domine sancte pater omnipotens aeterne deus qui fragi / litatem nostre conditionis infus...* Resten en el còdex dos començos de foli menjats de rates.

En aquest important manuscrit, on va sempre adjunta la part pròpia de l'abat, és de notar, en el f. 93, la promesa d'obediència que fa aquell al bisbe. En el f. 96 el bisbe li fa remesa de la regla dels sants pares (que deu voler ésser l'aquisgranesa), essent de notar que, al marge, corregeix : *Sancti benedicti*. En la resta el còdex és de filiació franco-romana si bé amb notables reminiscències mussàrabs. El còdex pot ésser escrit a Ripoll o a Vich i per a ús de la seva Seu.

El tantes vegades citat inventari de 1368 fa referència a *iii. libros de pergami ab post appellats ordinarius bisbals*. D'aquests tres volums en conservem dos, així com dos fulls d'un altre que, si per ells judiquem, devia ésser del segle XII. El present

volum prou deu ésser el que l'inventari de finals del segle XV anomena *Pontiffical cobert de cuyro negre rosagat de rates*. A principis del segle XVI es féu notar que *el cuyro era vermell*, la qual cosa demostra que es devia haver fet una restauració de la relligadura.

104. - CAEREMONIALE EPISCOPORUM VICI, LIBER SACRAMENTORUM

Manuscrit en pergami; 149 folis de 24 x 17 cm.; lletra francesa de bon caràcter, en negre i vermell; 20 ratlles, tirades i caixa de 19 x 12 cm.; majúscules senzilles. Sense començ ni final.

Relligadura encartonada, pell negra de la primera meitat del segle passat.

Finals del segle XI o principis del XII.

N.º 7524 de l'inventari, i CV del catàleg Villanueva; procedent de la Catedral de Vich.

Foli 1 : Comença en el ritu de l'escrutini dels competents en la cerimònia del baptisme, essent les primeres paraules : ... *Potens est enim Deus noster ut et vos qui fideliter curritis / ad lavacrum regenerationis perducatur et / nos qui vobis misterium fidei catolice tradi / mus una nobiscum ad coelestia regna faciat / pervenire qui vivit.* Al verso : *Missa in secundo scrutinio*. Foli 2. : *Alia missa in iii. scrutinio; Saabato Sancto revertantur infantes...*, amb ritu baptismal. Foli 7 : Ritu de la signació. Foli 8: *ad albas deponendas i ordo ad reconciliandum apostatam*. Foli 10: *Ad baptizandum infirmum extra Pasca*. Foli 13 : *In die cene domini*, amb ritu de consagració dels sants olis. *Feria vi. in parasceue*. Foli 22 v.º : *sabbato sancto*. Foli 23: *oratio super puerum ad scholam mittendum; ad clericum parvulum faciendum*. Foli 25: *qualiter ostiarius ordinetur*, i ritu per a conferir els ordres menors. Foli 28 : *qualiter in Roma ecclesia subdiaconi diaconi et presbiteri ordinentur*. Foli 29 v.º : *qualiter subdiaconus ordinetur; ad ordinandum archidiaconum*. Foli 31 v.º : *ad consecrandum primicherium*. Foli 32 : *ordo in ordinatione sacriste; ad ordinandum archipresbiterum; qualiter diaconus ordinetur*. Foli 35 v.º : *ad ordinandum, presbiterum*. Foli 38 : *benedictio super regem omni tempore dicenda; benedictio tempore concilii dicenda*. Foli 39 : *qualiter episcopus ordinetur*. Foli 41 : *ad ordinandum apostolicum*. Foli 42 : *oratio super renuntiante seculo; ordo super novicios; benedictio in consecratione monachorum*. Foli 48 v.º : *benedictio viduae; benedictio mafortem accipientes*. Foli 49 : *ad ordinandum abbatem*. Foli 51 : *ad visitandos servos dei; ad visitandas ancillas; ad visitandam congregationem clericorum*. Foli 51 v.º : *ad unguendum regem*. Foli 55 : *benedictio lapidum angularium ecclesie; benedictio altaris; ordo dedicationis ecclesie*. Foli 73 : *ad benedicendum signum*. Foli 75 : *benedictio cimiterii*. Foli 77 : *benedictio altaris vel templi*. Foli 78 : *orationes super penitentes*.

Foli 81 v.º : *Incipit liber sacramentorum*, amb oracions abans de la missa i l'ordinari d'aquesta. Foli 83 v.º : Prefaci, amb bona part de la plana deixada en blanc a fi de dibuixar-hi la sigla *Vere dignum*, potser amb la representació del Calvari. Foli 84 : Després del prefaci l'oració *Aperi Domine os meum*. Foli 84 v.º : Cànon de la missa, amb un tros del foli deixat en blanc per dibuixar-hi, la T del *Te igitur*. Foli 88 : Comencen les misses especials : *dominica in honorem sancte trini-*

tatis; feria ii. de angelis; feria vi. de cruce; sabbato de sancta Maria. Foli 89 v.º : *de omnibus sanctis; pro se ipso; pro quacumque tribulatione; pro pluvia; pro serenitate; pro tempestate; pro infirmis; pro defunctis; missa votiva; pro seipso*. Foli 95 : *Incipit exorcismus salis; benedictio aque; benedictiones*. Foli 106 v.º : *benedictio agrorum; thalami*. Foli 107 : *missa super nubentes*. Foli 110 v.º : *in secundiis nuptiis*. Foli 111 : *super his qui a demonio vexantur*. Foli 116 : *ordo unctionis*. Foli 127 : *brevior ordo unguendi infirmum*. Foli 128 : *ordo infirmi in finem deducti*. Segueix el ritu del sepeli. Foli 137 : *benedictiones episcopales*; de les quals hi ha : *in vigilia natalis domini; ad primam missam; primo mane; in die; in sancti stephani; in sancti Jhoanis apostoli; in innocentium; in octava domini; in epiphania domini; in sancte Marie purificatione; dominica in septuagesima; dominica in sexagesima; dominica in quinquagesima*; les cinc dominiques de Quaresma; dia dels Rams; Dijous Sant; *in vigilia pasche; in die pasche; feria secunda; dominica octava pasche; item pro tota resurrectione; dominica secunda post pasca; dominica iii. in sancta cruce; in letanias; in ascensione domini; in vigilia pentecostes; in die; in octavas; in Sancti Jhoannis baptiste; in sanctorum apostolorum petri et pauli; in assumptione sancte marie; in decollatione sancti Iohannis; in nativitate sancte Marie; in sancte crucis exaltatione; in sancti michaelis; in omnium sanctorum; in natale apostolorum; in unius martiris; in natale plurimorum; in unius confessoris; in plurimorum confessorum; in natale virginum; in dedicatione ecclesie; in aniversario; in natale episcopi, benedictiones dominicales a pentecostem usque ad vigiliam natalis domini*. D'aquestes n'hi ha nou, quedant interromput el volum al verso del f. 149, a les paraules : ... *vincula solvat et ad gloriam / sempiternam pervenire vos faciat amen. Quod. Alia...*

Pel que es pot veure, no és molt el que falta en aquest manuscrit, que resulta ésser importantíssim per a la història del nostre ritu. La filiació d'aquest cerimonial és francament franco-romana, si bé té algun record visigòtic. S'hi combina ço que es refereix al cerimonial propi dels bisbes amb alguna part especialment monacal, essent de notar, en aquest darrer particular, la pregunta feta al novici de si vol *profiteri obedientiam secundum regulam Sancti benedicti*.

Aquest còdex ha pertangut sempre a la Catedral de Vich.

El present volum és un dels tres ordinaris bisbals a què fa referència l'inventari de l'any 1368. A més d'aquests, el referit inventari n'esmenta un altre, sobre el qual una nota del mateix segle XIV diu : *deficit dominus garcias asportavit*. És possible que aquest Garcia sigui el bisbe Garcia Fernández de Heredia, que en fou de Vich des de 1367 a 1387.

105.- PROSARIUM, TROPARIUM ET KIRIALE

Manuscrit en pergami; 85 folis de 213 x 142 mm.; no tot escrit d'una mateixa mà; portant text i anotació musical neumàtica, a vegades suspesa i a vegades relacionada amb ratlla incisa o pintada de vermell; lletra carolíngia en negre i vermell, amb senzilla caplletració.

Relligadura vuitcentista en pasta negra.

Segles XI i XII.

N.º 7614 de l'inventari, i CXI del catàleg Villanueva; procedent de la Catedral de Vich.

- 121 -

El present llibre, més que un antifonari, que és la qualificació que li donà el Villanueva i la que porta la guarda del volum, és un tropari i prosari, a ús de l'Església vigatana.

Foli 1 : No comença el còdex. Les primeres paraules són : ... *laudibus organi pneuma...* En el mateix foli, la rúbrica : *In purificatione sancte Marie*, essent probable que les ratlles anteriors es refereixin a la solemnitat de l'Epifania. De la festa de la Candelera hi ha una antífona i una prosa, acabant amb uns *versus*. Folí 2 : *In resurrectione*, amb prosa, i prosa *ad vespers*. Folí 3 v.º : *Feria secunda*, amb prosa, seguida de *alia*. Folí 7 : *Feria quinta*. Folí 9 v.º : *In natale philipi et jacobi, ascensa domini*. Folí 11 : *in pentecoste*. Folí 15 v.º : *Feria tertia*. Folí 19 v.º : *In natale sancti Johannis*. Folí 23 v.º : *In natale sancti Petri*. Folí 27 : *in sancti felicis*. Folí 29 v.º : *Sancte Marie*. Folí 31 v.º : *sancti laurentii*. Folí 32 v.º : *Sancte Marie natale*. Folí 35 v.º : *Omnium sanctorum*. Folí 37 : *Sancti Martini*. Folí 38 v.º : *Sancti andree*. Folí 39 v.º : *Sancti nicolai*. Folí 40 : *in dedicatione*. Folí 42 v.º : Comença el *Kiriale*, amb diferents peces, algunes vegades farcides. Folí 44 : Col·lecció de *Sanctus* farcits. Folí 46: Nova sèrie de *Kiries* glossats. Folí 47 : *Kiries* glossats, però escrits d'altra mà i amb anotació sobre una ratlla vermella. Folí 52 v.º : *Laudes in festivitibus*, portant l'himne angèlic glossat. Folí 54 v.º : *tropos in asumpcione sancte marie*, acabant amb un *Sanctus* glossat, que va seguit d'altres *tropos* dedicats a la Santa Creu, els quals comencen en el f. 56 v.º Folí 58 v.º : *Verses pascales de iii. mulieres*. Curiosa peça dialogada, en la qual intervenen, també, l'àngel i el *mercator*. Folí 60 : *Versus de peregrini...* Interessant composició referent als deixebles de Emaús. Folí 61 : No comença, però es tracta d'una peça dedicada a l'aparició de Crist a Maria Magdalena. Folí 62 : *Versus de crisma in cena domini*. Composició referent a la consagració dels sants olis. Folí 64 v.º : *sancte Trinitatis*. Folí 66 v.º : *Diebus dominicis*. Folí 68 v.º : *Plurimorum martirum*. Folí 71 v.º : *In die natalis domini*. Folí 74 : *Prosa de sancta Maria*. Folí 75 : *Kiries i Sanctus*. Folí 75 v.º : Prosa del Dissabte Sant. Folí 76 : *in cathedra sancti Petri prosa*. Folí 77 : *in procesione*. Folí 78 : Seqüència *victime paschalis*. Folí 78 v.º : Seqüència dels apòstols sant Pere i sant Pau. Folí 79 : Seqüència de sant Esteve. Folí 80 : Responsori de sant Pere referent a Ananies i Safira. Folí 80 v.º : Responsori de màrtirs. Folí 82 : Responsori *Quam dilecta tabernacula*, referent a la consagració d'església. Folí 84: Seqüència *Exultemus resonemus*, referent a la Resurrecció de Crist. Acaba, en el f. 85 v.º, amb un *Kiries* glossat, referent a la mateixa solemnitat.

Ha parlat d'aquest còdex Dom Maur Sablayrolles, O. S. B., en la seva obreta *A la recherche des manuscrits grégoriens espagnols (Sonderdruck aus Sammelbände der Internationalen Musikgesellschaft., XIII, Jahrg. 2)*, traduïda en la *Revista Musical Catalana*, III, pàgs. 202, 221 a 223.

La primera part del còdex arriba fins al f. 45 inclusiu, i està amb anotació neumàtica sense cap mena de línia tintada, pertanyent al segle XI. El f. 46 li és addició

poc posterior. Està també amb neumes sense ratlla colorida. Els ff. 47 a 60 inclueixen un altre conjunt, que porta anotació musical, amb referència a una línia vermella. El f. 61, encara que segueix el text, és de diferent mà, així com els folis fins al. 63. Els ff. 63 v.º a 74 inclueixen tornen a l'anotació musical sense ratllat de tinta, essent d'ells addició l'anvers del f. 75. Des del revers d'aquest foli fins al 77 hi ha també anotació neumàtica sense cap ratlla de color, fent l'efecte d'ésser de diferent mà que els elements anteriors; i tot això no posterior al segle XI. Els ff. 78 a 85, on torna l'anotació musical a partir de la ratlla vermella, podrien pertànyer ja al segle XII.

106.- TROPARIUM ET PROSARIUM

Manuscrit en pergami, mútil, constant en l'actualitat de 80 folis de 208 x 140 mm., a nou rengles d'anotació musical neumàtica, sobre una ratlla vermella i tres més incises, amb text en bella lletra francesa, en negre i vermell; inicials, a vegades, ornades, en vermell, blau i groc.

Relligadura de posts i llom de pell negra.

Finals del segle XII.

Inventariat amb el n.º 7613.

El present cantoral fou recollit pel canonge Jaume Ripoll i Vilamajor, qui el llegà a l'Arxiu Capitular de Vich, com a part integrant dels *Papeles varios* que ell havia recollit i numerat, dels quals el còdex resulta ésser el vol. XXXI, de la serie en quart.

El còdex comença en el foli assenyalat amb el n.º 12, iniciant-se per un *Sanctus* glossat en la part de l'*Hossanna*. Segueixen altres *Sanctus* glossats, de Sancta Maria (f. 12 v.º i 13). Vénen altres peces semblants i sense titulació especial, fins al f. 20, on hi ha la rúbrica *In precipuis festivitibus*, principiant aleshores una sèrie d'*Agnus dei* farcits. Foli 21 v.º : *In nomine domini incipit liber troporum atque prosarum primum ad / missam de nocte in die natalis domini*. Comença un *Gloria in excelsis* glossat, el qual, en el f. 23 v.º, va seguit de la profecia d'Isaïes glossada i d'una prosa referent al Natalici del Senyor. Foli 26 : *Ad missam de luce tropus*. Vénen, al verso, un altre *gloria in excelsis* farcit, l'epístola de sant Pau glossada i una prosa. Foli 30 : *Ad missam majorem tropus*, i a continuació un *Gloria* farcit i una prosa, la qual va seguida de *Alia prosa*. Foli 35 : *Ad vespers*, amb el cant del *Letabundus*. Foli 36 : *Tropi in sancti stephani protomartiris*, seguit d'un *Gloria* farcit i una prosa. Foli 38 v.º : *tropi in sancti Johannis apostoli*, els quals van seguits d'una prosa. Foli 41 : Manca el full en què devia començar el *tropus* referent als Innocents, dels quals en el següent (f. 42) hi ha una *prosa*. Foli 43 : *tropus Circumcisionis*, amb *prosa*. Foli 44 v.º : *Dominica infraoctavam*. Foli 45 : *tropi in Epiphania domini*, amb *prosa*. Foli 46 v.º : *Ad vespers*. Foli 47 : *in purificatione Sancte Marie tropus*, i a continuació una *prosa* dedicada a aquella festivitat. Foli 48 v.º : *In die Sancto Pasche; tropus amb gloria* glossat, epístola farcida i *prosa*. Foli 53 : *Feria secunda tropus*, seguit de *prosa*. Foli 55 : *Feria tertia tropus*, amb *prosa*.

Foli 56 v.º : *Feria quarta*, amb *prosa*. Foli 58 : *Feria quinta*. Manca un full entre el f. 58 i el 59. Foli 59 : *In natale Philipi et Jacobi tropus*, seguit de *prosa*. Foli 60 v.º : *Prosa in sancta cruce*, seguida del *Vexilla regis*. Foli 63 : *Tropi in Ascensione domini*. Foli 63 v.º : *Item tropi de eodem*, seguit de *Ad vespers*. Foli 65 : *Tropus in die Pentecostes* amb *Gloria* glossat i *prosa*. Foli 67 : *Ad vespers*. Foli 68 : *Feria secunda tropi*, amb *prosa* i *ad vespers*. Foli 69 v.º : *Feria tertia prosa*. *Feria quinta tropus*, seguit de *prosa*. Foli 71 v.º : *In sancti Johannis baptiste tropus et prosa*. *Alia prosa*. Foli 74 : *In natale sancti Petri tropus*, seguit del *Gloria* glossat. El còdex salta deu folis, que manquen. Foli 84 : Comença per un *Gloria* glossat, seguit d'una *prosa*, que sembla correspondre a una festivitat de la Mare de Déu, potser a la de l'Anunciació. Foli 85 v.º : *Agnus Dei* farcit. Foli 86 : *prosa*. Foli 87 : *Dominica infraoctavam prosa*. Foli 88 : *in festo sancti augustini tropus*. Després d'aquest foli sembla mancar-ne un altre. Foli 89 v.º : *In festo sancti Michaelis prosa*. Foli 91 v.º : *Tropus in honore omnium sanctorum*. Manquen els ff. 92 i 93. Foli 94 : *Prosa* de sant Martí, seguida d'una altra *prosa*. Falten els ff. 95 i 96. Foli 94 v.º : *tropus in die sancti andreae apostoli*. Foli 98 : *In natale apostolorum prosa*. *In natale plurimorum martirum*. Foli 99 : *Prosa in dominicis diebus alia prosa, alia prosa*. Foli 100 : *Prosa de trinitate*. Foli 101 : *alia prosa*. Foli 101 v.º : *Prosa sancti Thomae cantuariensis episcopi et martiris*. Foli 102 : *Gloria* glossat. Manca el f. 103. Foli 104 : Entonacions de *Benedicamus domino*. Foli 104 v.º : *in die natalis domini ad tertiam in responsorium*. Segueixen responsoris d'*Epifania, Santa Maria, in Resurrectione, Sante Crucis, de Ascensione, in Pentecosten, Sancti Joannis baptistae, in Sancti Petri, in*

Sancti Pauli, Sancti Michaelis, in natale apostolorum, in natale martirum, in natale confessorum, in natale virginum. Foli 106 v.º: *Ad completoria in quadregessima, responsorium de confessoribus, in cathedra sancti petri ad completorium et ad tertiam.* El còdex s'interromp a les paraules : ... *isto gregi vie justitie.*

Ha parlat d'aquest interessantíssim manuscrit Dom Maur Sablayrolles O. S. B. en la *Revista Musical Catalana*, III, pàg. 224, i IV, pàg. 4, en un treball que és traducció del publicat en francès en els *Sammelbände der Internationalen Musikgesellschaft*, XIII, pàg. 224.

La circumstància de parlar-se en aquest còdex de la festa de sant Agustí podria indicar-ne l'origen canonical o agustiniana. El fet de portar memòria de sant Tomàs de Cantorbery indica que el còdex no pot ésser anterior als darrers anys del segle XII.

107 i 107 bis - ANTIPHONAE MISSARUM TAM DE TEMPORE QUAM DE SANCTIS

Cantoral en dos volums en pergamí, de 254 i 142 folis d'uns 47 x 34 cm.; text i set tetragrames amb anotació musical a cada plana; inicials en vermell, blau i morat, i tocs de groc; excepcionalment grosses les de principi de volum.

Relligadura de posts i cuir amb gofrats siscentistes en el vol. I.

Segle XV.

Inventariats amb els n.s 3903 i 3904. Adquirits.

- 124 -

El primer dels volums s'inicia per l'*Introit* de la dominica i d'Advent, seguint fins al f. 254 (que és el darrer), el qual porta l'ofici de difunts passada de la dominica XXIII després de Pentecosta.

El volum segon comença per la solemnitat de sant Esteve, en el verset : *Eia collevitae in protomartiris stephani natalicio ex persona ipsius cum psalmista ovantes concinamus...* En el foli marcat de 121 hi ha la solemnitat de sant Tomàs apòstol i la dedicació d'església, seguint, en el f. 125 v.º, les misses de comú, i, en el f. 129, les entonacions del *Kirieleyson*, havent-hi, encara, tretze folis d'addicions i *Index*.

108.- CANTORALE MISSARUM

Llibre coral de 3 folis en paper, més 114 en pergamí, més 21, més 30 en paper; solament atencibles els de pergamí; text i vuit tetragrames per plana; caplletres de bona cal.ligrafia en vermell, blau i morat; mútil; els folis són de 48 x 33 cm.

Relligadura de posts i vedell.

Segle XVI.

N.º 7080 de l'inventari. Adquirit.

Els tres folis primers son en paper, i resulten addicions del segle XVIII. Foli 4: El còdex no comença. Iniciant-se pel *Comunio* del Dissabte Sant, seguit de l'ofici del dia de Pasqua, segueixen diferents misses de temps i de sants fins al f. 47, en què hi ha la missa de sant Climent papa, i en el verso el comú d'Apòstols, venint les altres misses de comú i les de la Mare de Déu. En el f. 92 v.º comença el cantoral pels *Kyries*, *Gloria*, *Credo*, *Sanctus*, *Agnus*, segons les diferents categories de les festivitats. En el f. 103 hi ha una prosa d'Epifania, seguida de les de Pasqua, l'Ascensió, Pentecosta, la Trinitat i Corpus Christi, la qual no acaba en el f. 112 v.º. Els folis següents són addicions posteriors no pertanyents al còdex.

109.- ANTIPHONARIUM MISSARUM DE SANCTIS

Cantoral en pergamí, constant en l'actualitat de 207 folis de 63 X 41 cm., text i sis pentagrames per pàgina; inicials d'obra cal.ligràfica de bona mà, algunes de les quals de gran dimensió, en blau, verd, morat, groc i vermell; en el f. 1 v.º, orla de colors i or.

Relligadura de posts encuirades; aplicacions de coure.

Finals del segle XVI.

N.º 7081 de l'inventari. Adquirit.

El present *Antifonari* cantoral de misses de sants comença al verso del f. 1 per l'*Introit* de la missa de sant Esteve, i hi manquen els ff. 2 i 3, i també el 5. Segueix, segons l'ordre del calendari, fins al f. 193 v.º, en què acaben les misses de sants per la indicació de la de santa Anastàsia. Els ff. 194 a 204 són addicions i canvis; addicions no totes pertanyents al mateix temps del còdex, el qual, en el f. 205, porta l'*Index* general.

Al verso d'aquest foli i dels següents hi tornen a haver addicions fins al f. 207, en què el cantoral s'interromp.

- 125 -

Com resta indicat, el manuscrit té formoses inicials cal·ligràfiques. Les millors són en els folis actualment numerats com segueix : 1 v.º, 10 v.º, 14, 18, 21, 25 v.º, 29 v.º, 33 v.º, 39, 43, 44, 49 v.º, 54, 59, 70, 72, 74, 78, 80, v.^o 81, 84, 86, 90, 96, 100, 103 104, 107, 109 v.º, 113, 116 v.º, 119 v.º, 124, 127, 129, 132, 139 v.º, 142, 144 v.º, 146, 148 v.º, 151 v.º, 152 v.º, 157, 158 v.º, 163 v.º, 164 v.º, 165 v.º, 169 v.º, 187 i 190.

110 i 111.- ANTIPHONARIUM MISSARUM DE TEMPORE

Cantoral dividit en dos volums en pergamí, manuscrits, de 145 i 123 folis d'uns 58 x 39 cm.; text i sis pentagrames per pàgina; sengles caplletres, de poca importància, en blau, groc, vermell i Morat. Relligadura de posts encuirades, defectuosa.

Segle XVII.

Inventariats amb els n.s 7082 i 7083. Adquirits.

Volum I. - Cantoral de misses de temps, començant per les paraules : *Domine demonstra mihi*, i mancant, per tant, el f. 1 del volum. Segueix, amb algunes mutilacions de folis, fins al Dissabte Sant en el f. 144, havent-hi el f. 145, que resulta d'addicions.

Volum II. - El cantoral que ens ocupa comença, al verso del f. 1, per la missa de Resurrecció del Senyor; foli que, evidentment, és posterior al comú del còdex. Arriba aquest al f. 120, on hi ha la dominica XIII després de Pentecosta. Manquen després tres folis, havent-hi en el següent la seqüència de Pentecosta, que acaba en el f. 122, el qual devia ésser el darrer del còdex; terminant amb les lletres *P S Laus deo honor et gloria*. El verso d'aquest foli és en blanc, seguint un foli d'addicions fetes en el segle XVIII.

112.- MISSAE IN HONOREM SANCTI JOSEPH

Quadern cantoral en pergamí; deu folis de 33 x 24 cm.; cinc pentagrames per plana; text en lletra itàlica, en vermell i negre; dues grans inicials en els ff. I v.^o i VI v.^o.

Coberta de senzill pergamí.

Segle XVII.

N.º 5500 de l'inventari. Adquirit.

El cantoral que ens ocupa pertanyé al Gremi de Fusters de Vich. Al verso del f. 1 comença l'introit de la missa de sant Josep. En el f. 2 v.º hi ha el *gradual*. Al verso del f. 3 hi ha el *tractus*. Al verso del f. 4 hi ha l'*Ofertori*. En el f. 5, el *Comunio*. Foli 6 recto : En blanc. Al verso comença l'introit d'una nova missa amb *gradual* en el f. 7 v.º Foli 9 v.º : Hi ha la rúbrica *Si celebratur temporale paschali omittitur gloria et ejus loco dicitur aleluya*. L'*ofertori* va en el f. 10, i el *Comunio* també.

- 126 -

113 i 114.- ANTIPHONALE OFFICII TAM DE TEMPORE QUAM DE SANCTIS

Cantoral manuscrit, en dos volums en pergamí de 137 i 134 folis, amb text i anotació musical relacionada amb una ratlla vermella i una altra de groga, vuit línies per plana d'uns 47 x 34 cm.; caplletres de poca aparença, en vermell blau i morat, amb una d'excepcional al principi del volum santoral.

Relligadura de posts i cuir, amb gofrats del segle XVII en el vol. I.

Segle XIV.

N.º 3902 i 3901 de l'inventari. Adquirits.

El primer volum comença pels versets de vespres de la dominica I d'Advent, seguint tot l'any, fins al f. 136 v.º, en què hi ha el referent a la festivitat de la dominica de la Trinitat, truncant-se el còdex en el foli següent, en l'antífona de laudes que diu : ... *gloria perpes honor tibi sit o trina potestas laus...*

El segon volum comença per la festivitat de sant Esteve en el verset *externa die dominus magnus est...* havent-hi en el f. 100 la festivitat de santa Catarina i el començament del comú d'Apòstols seguit dels altres oficis de comú, que arriben al f. 112, seguint-ne vint-i-dos d'addicions dels segles XIV, XV, XVI i XVII.

115.- CANTORALE OFFICII DE COMMUNI ET DE SOLEMNITATIBUS BEATAE MARIAE VIRGINIS

Manuscrit en pergami; 21 folis de 38 x 27 cm.; sis pentagrames i text per plana; colors negre, vermell i blau; senzill.

Relligadura de posts i badana.

Segle XVII.

N.º 7078 de l'inventari. Adquirit.

El còdex comença, en foli assenyalat de XVII, en l'antifona *Sacerdos et Pontifex*, de comú de confessors pontífexs. Manca el f. XX, seguint tot el comú, i acabant en el f. XXV amb l'ofici de dedicació d'església. Foli XXV v.º : Ofici de la Purificació de la Mare de Déu, seguit dels de l'Anunciació, la Visitació, l'Assumpció, la Nativitat, la Concepció, i comú de les festivitats marianes. Termina en el f. XLVIII, en què comença el temps pasqual.

116.- LIBER RESPONSORIORUM ET INVITATORIORUM

Cantoral manuscrit en pergami, de 15 més XCIV folis de 38 x 26 cm.; text i nou tetragrames amb anotació musical per plana; senzilles caplletres en vermell i tocs de groc.

Relligadura de posts i vedell avellanat.

Finals del segle XV.

N.º 7617 de l'inventari. És de la Seu de Vich.

Es comprèn que aquest volum era començat perquè servís de capbreu al beneficiat ordenador dels aniversaris de la Catedral de Vich, però que, no havent-se omplert el volum, fou aprofitat tot el que restava en blanc per a escriure'l com si

- 127 -

fos un *Responsorier* i *Invitatorier*. De la primera destinació en resten els quinze fulls primers, la majoria dels quals tenen anotacions en magnífica lletra notarial del segle XV, havent-hi el f. 14 en què s'escrigué, en 1569, una ordinació referent a sepultures i oficis de difunts.

Foli I: Responsori de vigília de Nadal, seguint altres responsoris d'Epifania, Anunciació, Pentecosta, Corpus, sant Joan, vigília de sant Pere, festivitat de sant Pere, Nativitat de la Mare de Déu, vigília de Tots-Sants, sant Jordi, i altres que ocupen els vuit primers folis. El f. IX comença a apuntar invitatoris des del dia de Nadal, tant de festivitats de temps com de sants, arribant aquesta part fins al f. LVI, seguint dos folis d'índex i començant pel verso del f. LVIII els responsoris d'Advent, de Nadal i de les altres festes, havent-hi, en el f. LXXI v.º una sèrie d'entonacions de *Benedicamus domino*, i en el f. LXXIV, una prosa de Nadal, seguida de les d'Epifania, Pasqua, Ascensió, Pentecosta, sant Pere, Assumpció de la Verge, Nativitat, Tots-Sants, dia de sant Esteve i sant Joan apòstol, arribant així al f. XCII, que va seguit de dos d'altres d'addicions referents a sant Miquel arcàngel, sant Just, sant Jordi, apòstols i antifona *Regina coeli letare*.

117.- LIBER PROCESSIONARIUS ECCLESIAE CATHEDRALIS VICENSIS

Manuscrit en pergami, de 10 més 179 folis de 17 x 13 cm.; sis rengles de text i anotació musical aquitana, sobre una línia vermella i a vegades una altra de groga; text en negre i rúbriques; inicials de cal.ligrafià en vermell, blau i verd.

Relligadura de posts i vedell avellanat.

Segle XIII.

Inventariat amb el n.º 7612, i amb el CXXIV pel Villanueva, ja que pertany al Capítol Catedral de Vich.

Els deu primers folis són addicions; començant, en el f. 1, amb un responsori referent a Nadal, que s'inicia : ... *puer natus est nobis*. Foli 1 v.º : *Tropus ad missam in die natalis*. Foli 2 v.º : *Tropos in die sancto pasche*. Foli 3 v.º : *Verbete*, referent al dia de Nadal. Foli 4 v.º : Entonacions del *Gloria*. Foli 5 : *In festo sancti Justi*. Responsori pertanyent al segle XV, amb anotació musical sobre tetragrama.

Foli I : *Incipit liber procesionum totius anni; Primo die sabbati in prima dominica de adventu domini ad processionem sancte Marie*. Segueix tot el que es refereix al propi de temps. Foli XCI v.º : Comença el santoral : *Incipiunt responsoria et antiphonae ad processiones in claustro*, iniciant-se per la processó de la

festa de sant Esteve. Foli CLI : Comencen, sense títol especial, les entonacions, iniciant-se amb la demanda de benedicció al bisbe celebrant, acabant amb els versets de la consagració dels sants olis, en el f. CLXVI. Foli CLXVII : Addició amb l'anvers en blanc, i, en el revers, amb el *Benedicamus domino*, del segle XV. Foli CLXVIII : Responsor de sant Llorenç, acabant amb el *Benedicamus domino* en el f. CLXIX, composicions que poden pertànyer al segle XIV. Foli CLXX : Responsor *Recordare domine testamenti tui*, de temps de tribulació, de finals del segle XV. Foli CLXXI : Responsor

- 128 -

Tu es petrus, i altres, que poden correspondre al segle XIV. Foli CLXXV : Rúbrica referent a les processons de pregàries. Foli CLXXVI : Entonació del començament de l'evangeli de sant Joan. Foli CLXXVII : Altres responsoris anotats musicalment, del segle XIV. Foli CLXXIX : Taula de les principals peces responsorials contingudes en el volum.

Dom Maur Sablayrolles, O. S. B., ha parlat d'aquest còdex en la *Revista Musical Catalana*, IV, pàg. 225.

118.- LIBER PROCESSIONARIUS MONASTERII STAGNENSIS

Manuscrit en pergami; CXCII folis de 14 x 11 cm.; text en gòtic rodó, vermell i negre; anotat musicalment sobre tetragrama de dues ratlles incises i intercalades entre una de groga i una altra de vermella; a cinc línies per plana.

Relligadura de posts i pell negra.

Segle XIV.

N.º 3880 de l'inventari. Adquirit.

El f. I comença : *Incipit liber pro / ces / sionum totius / anni Est monas / terii stagnensis*. Comença amb neumes per a l'expressió *Asperges me...* Foli II : *Dominica prima in adventu domini*. Foli VIII : *In festo natalis domini*. Segueixen sant Esteve, sant Joan, els Innocents, la Circumcisió, l'Epifania, l'octava d'aquesta festa i dominiques següents. Foli XXV : Dominiques de *Septuagesima*, *Sexagesima*, *Quinquagesima*, *Quadragesima*; dominiques de Passió i de Rams; Dijous, Divendres i Dissabte Sants. Foli LXXXIII : *In die sancto pasche*, dominiques següents, rogacions, l'Ascensió, dominica post Ascensió. Foli C : Vigília i dia de Pentecosta i dominica següent. Foli CIII v.º : *In solemnitate eucaristie domini*, seguint les dominiques fins a la de la Trinitat. Foli CXVI : *Incipit sanctorale totius anni et primo in festo Sancti Nicolai*. Segueixen sant Sebastià, sant Vicens, la Conversió de sant Pau, la Purificació, santa Àgata, santa Eulàlia de Barcelona, l'Anunciació, sants Felip i Jaume, la Santa Creu, sant Bernabé, sant Quirze i santa Julita, sant Joan baptista, sant Pere i sant Pau, sant Cristòfor, sant Benet, santa Margarida, santa Maria Magdalena, sant Jaume, santa Anna, sant Feliu de Girona, sant Domènec, sant Llorenç, l'Assumpta, sant Bartomeu, sant Agustí, la Degollació de sant Joan, el Natalici de la Mare de Déu, l'Exaltació de la Santa Creu, sant Mateu, santa Tecla, sant Miquel arcàngel, sant Jeroni, sant Lluc, sant Benet, sants Llucià i Marcià, sants Simó i Judes, Tots-Sants. Foli CLXIX : Dedicació de l'església, la Passió de la imatge de Crist, sant Martí, sant Enric, santa Cecília, santa Catarina. Foli CLXXIV : *In natale apostolorum et evangelistarum*, seguint el de molts màrtirs, un màrtir, confessors i verges. Foli CLXXX : *In quadragesima dicitur istud responsum ad completorium*, i *responsoria in commemoratione defunctorum*. Termina, en el f. CXCII amb l'absolta, essent les darreres paraules : *...quando coeli moventur*. En l'espai que resta en blanc al verso d'aquest foli fou posada l'antífona *sacerdos et pontifex* en addició del segle XVII amb tetragrama.

- 129 -

A la llista deis còdexs que en 1820 posseïa l'església de l'Estany com a provinents de l'antiga canònica, amb el n.º 6 s'hi posa un *manual pel chor en solfa comensa Asperges me*. És el còdex present, que adquirírem d'un antiquari en 1907.

119.- PROCESSIONARIUS LIBELLUS

Manuscrit en pergami; 16 folis de 158 x 118 mm.; cinc tetragrames de solfa per plana, en negre i vermell; inicials amb imbricacions morades.

Coberta senzilla de pergami.

Segle XV.

N.º 6030 de l'inventari. Adquirit.

Conté les processons de la Purificació, d'el Dimecres de Cendra, del Diumenge de Rams, del mandat i de sepeli.

120.- PROCESSIONARIUS LIBELLUS

Manuscrit en pergami; 48 folis de 16 x 11 cm., a quatre pentagrames d'anotació musical i text a cada plana; lletra itàlica en negre i vermell, i caplletres en blau; aquestes de tradició gòtica.

Relligadura en pergami, moderna.

Finals del segle XVI.

Inventariat amb el n.º 3945. Adquirit.

Comença amb l'antífona *Adorna thalamum tuum*, seguint ço que es refereix a la solemnitat de la Candelera, a les dels Rams, a la processó de l'Espina, al Divendres Sant i a la benedicció de fonts baptismals, acabant amb les lletanies. Curiosos particularitats en els textos litúrgics.

121.- LIBELLUS CANTORALIS

Manuscrit en pergami; 12 folis de 15 x 11 cm.; a cinc tetragrames per plana; anotació musical i text en negre i vermell, gòtic.

Senzilla coberta de pergami, portant escrites quatre devotes deprecacions a les plagues del Redemptor. Segle XV.

N.º 7074 de l'inventari. Adquirit.

Comença per l'absolta de difunts; a la qual segueix l'invitatori de comú de verges, el responsori de benedicció de candelas, el de la imposició de cendres, el de benedicció dels rams, un de Dijous Sant, un altre referent als improperis de la Passió i Divendres Sant, i acaba amb un responsori eucarístic.

- 130 -

122.- FRAGMENTA MANUSCRIPTORUM CANTORALIUM

Recull de 16 folis en pergami, procedents de diversos volums, portant anotació musical de neumes; sense ratlla colorida els sis primers i amb ratlla vermella els altres; quasi tots escrits a dues tintes i amb inicials decoratives. Mida màxima : 34 x 25 cm.

Moderna relligadura en mitja pasta.

Folis 1 i 2 : segle X; ff. 3 a 5 : segle XI; ff. 6 a 8 : segle XII, els restants : segle XIII.

Inventariat amb el n.º 5391. Adquirit.

Folis 1 i 2, : Porten responsoris de leccionari en la part corresponent al mes de setembre, de conformitat amb el que diu una de les rúbriques que poden llegir-s'hi : *Feria iii. in mense Sebtembri hebdomada tertia vel quarta*. Folis 3 i 4: Pertanyen a un prosari portant la rúbrica *versus puerorum ante balvas*, o sia el *Gloria laus et honor* que es canta en la benedicció dels rams. Foli 5 : Full de leccionari amb el responsori *Cunctipotens Deus*. Foli 6 : Full d'un missal en la part corresponent a la Nativitat de la Mare de Déu i commemoració de sant Adrià màrtir. Folis 7 i 8 : Dos folis d'un cantoral en els quals hi ha la part que correspon a la *Dominica IV* després de Pasqua i dies següents, entre altres la *feria III*. Folis 9, 10, 11 i 12 : Quatre folis d'un cantoral de la missa, amb rúbriques referents a la festivitat de sant Joan apòstol i evangelista, la Purificació de la Mare de Déu i *feries V* i dissabte després de Pasqua. Foli 13 : Full d'un cantoral de la missa, amb rúbrica referent a sant Maurici. Folis 14 i 15 : Folis referents a un altre cantoral de la missa, amb rúbriques referents a sant Marc evangelista i a sant Vidal màrtir, i també a sant Bernabé apòstol i sants Gervasi i Protasi. Foli 16 i darrer : Fragment d'un altre cantoral molt mutilat, amb el verset *verba mea auribus...*

123.- FRAGMENTA MANUSCRIPTORUM CANTORALIUM

Recull de 13 folis, pertanyents a diversos manuscrits en pergami, escrits en vermell i negre, amb inicial decorativa en els ff. 1 i 7; anotació musical neumàtica sobre ratlla vermella sols en els quatre darrers folis, ja que els altres la porten grafita; mida : 24 x 16 cm.

Relligadura en mitja pasta, moderna.

Folis 1 i 2 : segle XI. Folis 3 a 9 : segle XII. Els altres : segle XIII. Inventari n.º 5392. Adquirit.

Foli 1 : Full d'un responsorial amb les rúbriques de VIII calendes de febrer, festivitat *sancti felicitis*, i 7 calendes de febrer, festivitat de sant Marcel. Foli 2 : Fulla d'un prosari amb referència a la festa de la Purificació de la Verge. Foli 3 : Fragment d'un foli responsorial al.lusiu a la festivitat de santa Àgata. Foli 4 : Foli d'un còdex procedent de Ripoll i regalat al bisbe Morgades per l'historiador del monestir, senyor Josep M.ª Pellicer, portant un responsori referent al dia de Nadal. Folis 5 i 6 : Fulls d'un cantoral responsorial, amb composicions al.lusives a l'Encarnació del Verb. Folis 7 i 8 : Dos altres folis del cantoral anterior, amb refe-

- 131 -

rència a santa Margarida. Foli 9 : Composicions al.lusives a la mort de la Verge. Folis 10 i 11 : Fulls d'un prosari pertanyents a la festivitat de Nadal. Foli 12 : Full d'un cantoral, amb les entonacions de *Benedicamus domino*. Foli 13 : Full amb una prosa dedicada a sant Vicens.

124. - OFFICIUM DEFUNCTORUM

Manuscrit en pergami, mancat de començament; 48 folis de 87 x 66 mm. i 53 X 36 de caixa; 12 ratlles tirades per plana; lletra gòtica rodona en negre, i rúbriques, majúscules i caplletres de cal.ligrafia, en vermell i blau. Dolenta conservació a causa d'humitats.

Descornat.

Segle XV.

N.º 7066 de l'inventari. Adquisit.

Foli 1 : Comença amb l'oració, incompleta, *Deus bene largitor*, de difunts, iniciant-se el text amb les paraules : *amator quaesumus clementiam tuam...* corresponents al final de les vespres. Segueixen les oracions *Deus qui nos patrem* i *Fidelium Deus*. Foli 2 : Primer nocturn de matines. Foli 11 : Segon nocturn. Foli 21 : Tercer. Foli 32 v.º : Psalms de laudes. Foli 44 v.º : Psalm *Benedictus*. Folis 47 i 48: Oracions de difunts. Es comprèn que aquest còdex continuava portant les hores i segones vespres; però tot això manca en el manuscrit, que devia constituir un veritable manual de butxaca.

125. - ORDO ORATIONUM ET VERSICULORUM RESPONSORIORUMQUE DICENDORUM IN OFFICIIS ET ABSOLUTIONIBUS DEFUNCTORUM

Manuscrit en pergami; VI folis de 22 x 15 cm.; escrit en lletra itàlica a ratlla tirada, en negre i vermell; planes filetades i 16 línies de text; inicials en blau i vermell.

Relligadura en mitja pasta, moderna.

Segle XVI (1584).

N.º 4603 de l'inventari. Pertany a la Catedral vigatana.

En el f. 1 hi ha el títol ja transcrit, seguit de rúbrica en català; i al verso del f. 6 acaba : *Dicto Kirie eleison / dicitur Pater noster*.

El present còdex ha de considerar-se com a datat, ja que el maig de 1584 foren pagats al pergaminaire de Sant Hipòlit 6 sous per quatre pergamins per a fer un llibret per a les oracions de les absoltes i processons. (*Arxiu Capitular*, comptes de 1579 a 1589.)

126.- RITUS CONTRA FULGURA ET TEMPESTATEM

Manuscrit en pergami, portant els folis d'XI a XXX; incomplet; de 22 X 15 cm. i 13 X 10 de caixa; 12 ratlles tirades; text en gòtic rodó, negre i vermell; inicials cal.ligràfiques en vermell, blau i morat, amb rasgueigs.

Relligadura feta amb un vell pergami.

Finals del segle XV.

N.º 4001 de l'inventari. Adquisit.

- 132 -

Foli XI : *Contra fulgur et tonitrua et / tempestatem et grandinem sacerdos / primo accepta stola se debet mu / nire sanctae crucis signo. Deinde in / terra faciat crucem in qua escribat / ut sequitur...* El còdex dibuixa una creu, entre els braços de la qual hi ha escrites les paraules : *Jesus nazareus = Sidrach = Misach = et*

Abdenago. Segueix el ritu de comú i de temps, quedant el còdex truncat, en el foli XXX, a l'oració *Deus qui unigeniti fi / lli tui domini nostri Jesuchristi / precioso sanguine huma / num genus...*

127.- TRACTATUS DE ARTE BENE MORIENDI

Manuscrit en pergamí, mútil al mig i al final; 24 folis de 24 x 19; text a ratlla tirada, escrit en gòtic rodó en negre i vermelló, amb inicials de cal.ligrafia en vermell, blau i morat; 16 ratlles en caixa de 14 x 19 cm.

Relligadura de posts i pell negra, desconjuntada.

Segle XV.

Inventari n.º 7570 i CXXV del catàleg Villanueva. És del Capítol de Vich.

Comença en el f. 1 : *Incipit tractatus de arte bene moriendi. / Cum de presentis exi / lli miseria mortis / recensitus propter mo- / riendi imperitiam mul / tis non solum laicis / verum etiam religiosis atque devotis...*

La introducció diu que el volum tindrà *set particulae quarum prima est de laude mortis et scientia bene moriendi*. La segona devia tractar de *temptationes morientium*; la tercera devia ésser *interrogationes*; la quarta *quasdam instructionum cum obsecrationibus*; la quinta devia portar *exortationes*; la sexta *orationes dicendas super agonizantes*; la setena *quemdam revelationem cum sua practica oportuna*. La primera divisió arriba fins al verso del foli 4, on comença la segona; començant la tercera al verso del f. 10, on hi ha una espècie d'examen detallat per al penediment dels pecats; la *particula* quarta comença en el f. 14; la quinta al verso del f. 17, trobant-se el volum molt mancat entre els folis 19 i 20, on hi ha l'acabament de l'oració primera, terminant el manuscrit al verso del f. 24, on hi ha la rúbrica *quando anima egreditur*.

Es comprèn que el present volum degué servir, per espai de molts anys, per a ajudar a bé morir als preveres de la nostra Catedral, havent-nos arribat amb notes marginals que demostren que en el segle XVII devia ésser a la sagristia a la disposició dels sagristans, alguns dels quals, el mateix que els escolans, consignaren llur nom en els seus marges.

Un dels inventaris del segle XV parla del present volum, en termes que no donen lloc a cap dubte, com d'un llibre dels fermats amb cadena i donat per mossèn Gabriel Cogolls. Una de les tapes conserva encara la peça de ferro on devia anar soldada la cadena. Deu ésser del tot perdut el llibre *de sacramento Eucharistie*, donat pel mateix Cogolls i fermat en el faristol amb cadena.

- 133 -

128.- MARTYROLOGIUM ADONIS ET NECROLOGIUM SANCTI PETRI VICI. OPUSCULA SANCTORUM PATRUM. REGULA CANONICA AQUISGRANENSIS. MARTYROLOGIUM ADONIS ET NECROLOGIUM SANCTI PETRI VICI.

Conjunt de quatre manuscrits en pergamí, escrits en negre i vermell, de 313 folis d'uns 31 X 23 cm.

Relligadura en pasta negra, feta amb poca cura en el segle XVIII.

Inventariat amb el n.º 7522, i amb el XLVII pel Villanueva. Pertany a la Catedral de Vich. El Llic. Rvnd.

Segimon Cunill ha parlat detingudament d'aquest volum en el *Butlletí del Centre Excursionista de Vich*, vol. I, pàgs. 51 i 52.

La primera obra del volum és un exemplar del *Martirologi de Ado Arcabisbe de Vienne*, volum que era usat en les nostres esglésies. Ocupa fins al foli 134 inclusiu, faltant-li la primera fulla, la qual devia contenir el pròleg, que acostuma a ésser un text de sant Agustí titulat *Quo genere cultus sancti Martires venerandi sunt*, tret del llibre XX, cap. XXI, *contra Faustum*, mancant-li també les primeres ratlles de l'obra *adoniana*, o sia del *Libellus de festivitatibus sanctorum Apostolorum*. El nostre còdex comença amb les paraules : ... *de circuncisione crediderant in ponto galatia / capadocia assia et bithinia...* les quals pertanyen al primer apartat dedicat a sant Pere apòstol. En el f. 9 fineix el primer llibre i comença la notícia dedicada a sant Joan baptista, venint el propi martirologi a iniciar-se en el f. 10 als IX de les calendes de gener, vigília de la Nativitat del Senyor, i seguint fins a l'acabament del f. 124, on hi ha les darreres paraules : ... *tumbam miracula creberrime fiunt / Finit deogratias Amen*. El nostre text porta nombroses importants notes marginals escrites en els segles XI, XII i XIII, les quals responen al *necrologi* de la Catedral de Vich.

Aquesta part del volum sembla escrita al *Scriptorium* de la mateixa Seu vigatana en ple segle XI, essent la lletra carolíngia i posada a dos corondells de 27 ratlles i amb caixa d'uns 25 x 19 cm. Els principis de mes acostumen portar caplletres grollerament traçades en negre, vermell i groc.

El text correspon al Vol. LXIII de la *Patrologia Latina* del Migne, cols. 181 a 420.

El martirologi i necrologi que ens ocupa és mencionat a vegades amb els noms de *Martirologi B* o *segon*.

La segona obra del volum és un fragment de diversos opuscles breus de sants pares. Comença en el f. 125 i arriba fins al 129 inclusiu, en què s'interromp, trobant-se dos folis més ficats entre altres fulls del volum, o sia els numerats 152 i 153. Aquesta part del còdex és evidentment de la mateixa mà, i presenta les mateixes característiques que el *Martirologi* que hem citat, corresponent com ell al segle XI i portant al començament del text una caplletra ornada i feta en negre, vermell i groc.

Foli 125 : *Incipit epistola Beati clementis / urbis Rome Episcopi. Quem Misit ad / beatum Jacobum fratrem domini de or / dinatione clericorum. / Clemens jacobo carissimo. Quoniam / sicut a petro apostolo accepimus / omnium apostolorum principe qui / claves regni accepit...* Acaba aquest text en el f. 129, amb les paraules : ... *deus te ve-*

- 134 -

rum verumque / incolumen custodiat amantissime frater Amen. Correspon al vol. CXXX de la *Patrologia Latina* del Migne, cols. 19 a 44.

En el mateix f. 129 vº : *Incipit prologus sancti augustini episcopi / quid sit differentia inter angelos bonos / et malos et quomodo oportet / homini ut sit bonus Desideramus / fili bonum anuntiare vobis.* S'interromp en el mateix foli. Foli 152 verso : *Prologus in genesi / prologus est prelocutio sive prefa / tio...* Foli 153 v.o: *Jheronimus / Post ascensionem christi ad celos omnes sanctorum animas...* El còdex queda truncat al cap de poques ratlles.

Del f. 130 al - 151 inclusiu, i del 154 al 176 inclusiu, es troben molt desordenats, i donant en text molt truncat, els capítols d'una *Vita canonica aquisgranensis*, segons ordinació del concili carlovingi de l'any 816. El text pròpiament comença al verso del f. 154 en dues fulles que donen l'aire d'haver estat escrites al començament del segle XIV, demostrant aquestes, i algunes altres que hi ha intercalades, que el còdex ja aleshores fou completat posant-s'hi nous els trossos on feien falta. En el citat foli hi ha l'epígraf : *In nomine domini dei summi incipit prologus de excerptis diversorum patrum de ordinibus sacris.* Terminat aquest pròleg, segueix la taula dels capítols, començant el text al verso del f. 157, on hi ha una T en vermell que no fou acabada d'ornar i que devia constituir una interessant miniatura. El còdex segueix bastant bé dins al f. 176, on han de col·locar-se, convenientment arreglats, els fulls, ara incoherents i mal lligats, que van des del foli 130 al 151.

Aquesta part del còdex, que és de ratlla tirada, pertany al segle XI, portant les planes, unes 30 ratlles de text, amb caixa de 24 per quasi 18 cm.

El text del concili d'Aquisgran es troba en el vol. XIV de la *Collectio conciliorum* del J. D. Mansi, cols. 147 a 246.

Foli 177 (fig. 16): Sense començament s'inicia el manuscrit del *martirologi d'Adó* més antic que posseeix la Seu d'Ausona. El text comença per les paraules : *utebatur sed lineis Solusque ingrediebatur templum et fixis geni / bus orabat pro populo...*, corresponents a la llegenda de sant Jaume; la qual cosa indica que el còdex està mancat de tot allò que correspon al text de sant Agustí (que, com ja hem dit, serveix de pròleg en altres manuscrits), i de les notícies referents a sant Pere, sant Andreu, sant Jaume el Major, sant Joan i sant Felip. Segueix el text a ratlla tirada i acompanyat de notes referents al *Necrologi* fins al f. 313, el revers del qual és molt gastat, però suficient per a donar a comprendre que el text queda interromput, al començament de la llegenda del *iii. idus de desembre*, en les paraules : ... *Danielis prophete. Rome sancti Damassi papae qui rexit ecclesiam...*, que corresponen al ja esmentat vol. CXXIII de la col·lecció *Migne*, cols. 184 a 412.

Aquest *Necrologi* va escrit en lletra, carolingia que encara guarda alguns lleus records de l'escriptura visigòtica, devent atribuir-se a la segona meitat del segle X, ja que en el f. 273, als XI de les calendes de setembre, consta la commemoració de la

- 135 -

dedicació de la Catedral de Vich l'any MXXVIII. Com que aquesta indicació és feta al marge del foli, resulta que el volum degué ésser escrit abans de l'any ja citat. Acaba de confirmar això que diem sobre l'època en què va ésser escrit el volum, l'haver-hi addicions textuais i marginals que pertanyen a finals de la desena centúria. Aquest còdex sembla escrit aquí a la nostra terra, i és conegut amb els noms de *Martirologi A primero més antic*.

El pare mestre Enric Flórez, en el vol. XXVIII de la seva *España Sagrada*, publicà (pàgs. 313 a 323) una sèrie de notes tretes dels vells *Necrologis* de la Seu d'Ausona.

129.- MARTYROLOGIUM ADONIS. NECROLOGIUM ECCLESIAE SANCTI PETRI VICI. FRAGMENTA OPERUM SANCTORUM PATRUM.

Manuscrit en pergami, constant, en l'actualitat, de 122 folis de 35 x 25 cm.; escrit a dos corondells, en negre i vermell. Està format per dos llibres, del tot independents : el primer complet, en 106 folis; l'altre més antic i sense principi ni final. Escripura carolíngia (ben arcaica en els darrers 16 fulls, però ja pressentint la lletra gòtica en els anteriors), que té algunes caplletres ornades i abundància de notes marginals, amb unes 27 ratlles i caixa de 27 x 19 cm., i 34 ratlles per plana, de 30 x 19 cm. de caixa.

Relligatge en pasta, de pell negra, del segle XVIII.

El martirologi fou escrit a finals del segle XII; les notes marginals, o necrologi, són dels segles XIII i XIV; els fragments patrístics foren escrits l'any 1061.

N.º 7520 de l'inventari, i XLIII del Villanueva. És de la Seu de Sant Pere de Vich. Ha parlat d'aquest llibre el *Butlletí del Centre Excursionista de Vich*, vol. I, pàg. 53.

Foli 1 : *Incipit Martirologium quo / genere vel ritu sancti martires / venerandi sunt. Ex libris Augustini episcopi / Populus christianus / memorias martirum re / ligiosa sollempnitate / concelebrat et ad ex / citandum imitacionem...* Acaba al verso amb la frase : ... *Post ascensa Christi per / sacramentum memorie celebratur.*

En el mateix f. 1 v.º : *Incipit libellus de sanctorum festivi / tatibus aposiotorum et reliquorum qui discipuli aut vicini aut succesores / que ipsorum apostolorum fuerunt / sexto Kalendas ianuarii / Vigilia Natalis domini, Eodem die apud Antiochiam Sirie. Acaba al verso del f. 106, a 10 de les calendes de gener, amb la frase : Hic beatissimo line glorificatus / sepultus est in beati Clementis episcopi et martiris eclesia / ubi ad comendandam eius sanctitatem ad eius / tumbam miracula creberime fiut / Finit deo gratias amen.*

Foli 107 : Es tracta d'un altre manuscrit més antic i sense principi. Les primeres paraules són : ... *hominum propagata est qui obliti creato / rem suum Deum multa scelera facientes irri / taverunt deum ad iracundian pro qua offen / sa inmissit Deus diluvium et perdidit omnes...* Acaba, en el f. 110, amb les paraules : ... *procurante ipso domino nostro jesu / Christo qui cum eterno patre et spiritu sancto vivit / et regnat Deus per infinita seculorum secula Amen.* Seguidament : *Sermo Sancti Fulgentii episcopi / testificor coram deo et christo jesu / per adventum ipsius ad regnum eius...* Acaba, al verso del f. 111, amb les paraules : ... *ad viden / dam patriam celestem beatitudinem clar / itatis eius in qua vivit et regnat Deus per omnia /*

- 136 -

secula seculorum amen. En el mateix f. 111 v.º : *Iheronimus ad Nepotianum presbiterum de moribus clericorum / Omnia festa...* Acaba en el foli següent, amb les frases : *De aliis loqueris tua sententia jus / dicaris et in ipsis repreendendas / quae in aliis arguebas.* En el mateix f. 112 : *Iheronimus / epistola ad Eustochium de probitate morum.* Foli 112 v.º : *Non expedit aprehenso ara / tro respicere postergum nec / de agro reverti domum...* Acaba, en el f. 114, amb els mots: *esse / incipe quod futurus est et audies a Domino / tuo. Pone me sicut umbraculum in cor / de tuo et sicut signaculum in brachio / tuo.* Foli 114 : *Iheronimus de condicione primi hominis / adam protoplastus et colonus para / dissi ad imaginem dei factum...* Termina, en el foli següent, amb : *iste est semper pater / patriarcharum et prophetarum...* En el mateix f. 115 : *Noticia Augustini / de Archa testamenti / dei / Propheta yeremias tempus templi / capiendi prenoscens...* Acaba dient : ... *ut finem ministerii eius / imponeret et simul sint usque in hunc diem.* Foli 115 v.º : *Iheronimus / Quia ecce in diebus illis in tempore / illo hoc est apropinquante die.* Té fi en el foli següent: ... *ibunt in / combustionem eternam justi autem in vitam / eternam.* Foli 116 : *Sermo Sancti Augustini episcopi de pro / bitate morum / Dilectissimi inquit nunc filii dei sumus.* Acaba, al verso del f. 117, amb les paraules : *sola dicer / nit inter filios dei et filios diaboli.* Foli 117 v.º : *Ihero / nimus de anti-christo / in fine mundi Jesus-Cristus qui consurgere / habet de modica gente id est de tribu David...* Acaba, en el foli següent: ... *errorem de / cipient etiamsi fieri potest electos.* Foli 118 : *De perjuriis et falso testimonio / Predicandum est ut perjurium fideles ca / veant et ab hoc summopere*

abstineant... Termina al verso : *neque in sua / domo recipiat. De positio terrae / qualiter terra super aerem.* En el foli següent hi ha la rúbrica *Dialogrum*, amb un tros dels diàlegs de sant Gregori i un fragment de sant Agustí sobre les ànimes dels difunts, seguint les rúbriques : *De dimittendo debito vel peccato, De flagellis Dei, De manifestis oculisque peccatis, utrum martires in beneficiisque eorum orationibus conferuntur ipsi interesse credendis in rebus humanis, De abstinentia carnis et vini, Quae sit differentia paradissorum, Sermo Sancti Augustini de die iudicii, Episiola Sancti Iheronimi ad clerum*, i finalment un altre fragment de sant Jerònim de defectuosa conservació, terminant el manuscrit, al verso del f. 122, amb les paraules : *prestante hoc omnipotens Deus qui vivit et regnat in secula seculorum.* Segueix la subscripció de l'amanuense en lletres vermelles : *Finiit libellus qui est scriptus / sub ordinatione Ermemiri / sacerdotis. in sede Vici. In / anno Millesimo lxi. ab in / carnatione christi et in tempore / phylipi regis Franchorum / anno vii. Regni eius.* Segueix encara la paraula *Iheronimus* i dues ratlles d'un text quasi il·legibles, demostrant que, amb tot i la subscripció, el còdex encara devia continuar portant alguns fragments d'obres morals dels sants pares.

El martirologi resulta repetició del publicat pel *Migne* en el vol. CXXIII, cols. 179 a 420, de la *Patrologia Latina*. Pot dir-se que el còdex és datat a 4 de les nones de març, ja que al verso del f. 16, després de la commemoració dels sants pertanyents a la diada, en lletra igual a la del text, es llegeix : *Item ipso die in vico au /*

- 137 -

sone dedicatio sancte Marie magdale / ne sub ordinatione Guillermi ponti / ficis. anno domini m.c.xcvi. Hujus vero fabrica et presentis libri operam / bernardus de sancto ypolitico vicensis sa / criscrinus. ex suis propriis pecuniis. ad honorem christi fecit. atque ditavit. ut / cantaretur liberaliter a sacerdote / quem ibi in perpetuum instituit. et illu / minaretur jugiter a manso de / podio dolers. quem ad hoc altare ipsius / sancte marie magdalene assignavit. / Domos etiam proprias suas que do / nibus suis adherent. presbitero qui ibi / dem semper cantabit perpetuo jure / ut ibi maneret conscripsit. El bisbe de referència és el Guillem de Tavertet (1195-1233).

Aquest martirologi de vegades és citat amb els noms de *Martirologi tercer* o *C.**

130.- MATYROLOGIUM ET NECROLOGIUM AD USUM ECCLESIAE CATHEDRALIS VICENSIS

Manuscrit en pergami, d'l més 118 més 2 folis, els 118 dels quals van escrits, en part, a dos corondells, en bella lletra formada, gòtica, en negre i veirmell, amb inicials en vermelló i blau; caplletra dels mateixos colors, amb rasgueigs i imbricacions morades i roges; abundància d'anotacions marginals en escriptura vulgar, afegides amb posterioritat. Folis de 41 x 29 cm.; caixa de 18 x 13 cm. i de 19 ratlles en els folis de l'1 al 82; i de 28 x 19 cm. i de 30 ratlles des del f. 83 al 118, en els quals hi ha dos corondells.

Relligadura de posts i llom de cuir, poc antiga.

Segle XIV.

N.º 7530 de l'inventari, i III del Villanueva. És de la Seu de Vich. Estudiat per S. Cunill en el *Butlletí del Centre Excursionista de Vich*, vol. I, pàg. 54.

Abans de començar el f. 1 n'hi ha un que degué ésser deixat en blanc, però en el qual, amb lletra del segle XV, es posà allò que devia llegir el qui regia el chor en certs dies de l'any, anunciant la distribució que es feia, a vegades de ço que havia fundat el canonge Bernat Despujol, i un altre text, ja del segle XVI, en el qual s'anunciaven les distribucions fundades per altres persones en dies de certs

* 207.- MARTIROLOGIUM USUARDI

Fragment d'un manuscrit en pergami; 23 folis de 25 X 18 cm.; escrits en bona lletra formada, gòtica, en negre i rúbriques; inicials i caplletres en vermell, blau i groc; 20 ratlles tirades en caixa de 22 x 18 cm. Té qualque nota marginal necrològica.

Relligatge en mitja pasta, modern.

Principis del segle XIV.

N.º 5852 de l'inventari del Museu Episcopal de Vich, al qual pertany.

El present còdex és companyó i de la mateixa mà que la *Regula Monachorum Sancti Patris Benedicti*, i de la mateixa procedència.

El foli que ara és primer comença : ... *quos jussit primo claudius pro Cristi nomine dam / natos harenam fodere...* paraules que corresponen a la llegenda relativa als dos cents seixanta màrtirs que el martirologi d'Usuard commemora el dia de les calendes del mes de març; trobant-se aquest text imprès en el vol. CXXIII de la *Patrologia Latina* del Migne, col. 805. El còdex continua fins al f. 23, en el verso del qual hi ha la rúbrica darrera : viii. idus Junii, que acaba amb les següents paraules : *Roma sanctorum / artemii cum uxore sua candida et filia paulina...* El text d'aquest martirologi es troba imprès en el vol. CXXIV de la mateixa Patrologia, col. 128.

- 138 -

aniversaris. Al verso del f. I hi ha la notícia donada pel P. Villanueva referint-se al present còdex.

Foli 1 : Comença : *Incipit libellus de sanctorum festiuitate / apostolorum et reliquorum qui discipuli aut vi / cini successoresque ipsorum apostolorum fuerunt / viiii. Kalendas januarii / Vigilia nativitatis domini.* Foli 82 v.º : Acaba el *Martirologi* amb les paraules: *et apud nicomediam sanctorum / martirum viginti. Apud urbem Romam / beati servoli.* Fins aquí arriba ço que és pròpiament *Martirologi*, que resulta ésser una reducció molt concisa del *Martirologi d'Adó*, valorada per les notes marginals pertanyents al *Necrologi* de l'església Catedral de Vich, notes que arriben fins a principis del segle XVII, i les més modernes, de les quals és una del f. 13, que pertany a l'any 1591, havent-ni altres de 1595 i 1619, respectivament, en els folis 14 v.º, i 25.

En el f. 83 el text es fa més atapeït, a dos corondells, portant una sèrie de lliçons pertanyents a les festivitats principals de l'any. Comença : *In vigilia natalis domini lectio / Non sicut prius in figu / ris et in imaginibus...* Segueix una altra lliçó per a Nadal, dominica després de Nadal, la Circumcisió, l'Epifania, octava de l'Epifania, les IV dominiques després de l'Epifania, Septuagèsima, Sexagèsima, Quincuagèsima, Quaresma i les seves quatre dominiques, la Passió, els Rams, Dimarts, Dimecres, Dijous, Divendres i Dissabte Sants, Pasqua, dies dintre l'octava de Pasqua, dominica *in albis*, les quatre dominiques següents, l'Ascensió, dominica dintre l'Ascensió, octava, vigília i dia de Pentecosta, dies dintre l'octava de Pentecosta, octava, les dominiques següents fins a la XXIV, dominica de la Trinitat i les IV dominiques d'Advent. En el f. 92 : *Incipit / nunc lectiones super martirologio de omnibus / festiuitatibus duplicibus. Sancti Stephani.* Segueixen la de sant Joan evangelista, els Innocents, sant Tomàs, sant Silvestre, Infra-octava de Nadal, sant Antoni i la Conversió de sant Pau, sant Llorenç, sant Vicens, sants Cristòfor i Feliu, la Purificació, la Càtedra de sant Pere, sant Macià, sant Gregori, l'Anunciació, sants Ambròs, Marc, Felip i Jaume, la Invenció de la Santa Creu, sant Just, Corpus, sant Joan baptista, sant Pere, sant Pau, octaves dels dos apòstols, sant Cristòfor, santa Magdalena, sant Jaume, les Cadenes de sant Pere, sant Feliu de Girona, la Transfiguració, sant Llorenç, l'Assumpció, sant Bartomeu, sant Agustí, la Dedicació de sant Pere, la Nativitat de la Mare de Déu, l'Exaltació de la Santa Creu, sant Mateu, sant Miquel arcàngel, sant Jerònim, sant Lluc, sant Bernat, sants Simó i Judes, Tots-Sants, *Passio imaginis domini*, sant Martí, sant Andreu i sant Tomàs apòstol.

Foli 96 : *Incipit epistola beati Clementis / urbis romae episcopi. Quam mi / sit ad beatum iacobum fratrem / domini de ordinatione clericorum.* Acaba, al verso del foli 101, amb les paraules : *Deus te iterumque incolumem / custodiat amantissime frater / Amen.* D'aquesta composició n'hem ja parlat en tractar d'un altre còdex de la mateixa Catedral de Vich.

- 139 -

En el mateix f. 101 v.º : *Lectio xxii. Item isidori / de humilitate praepositorum.* Després d'aquesta composició, que és en el cap. XXII de la *Regula Canonica aquisgranensis*, segueix : *Item isido / ri de doctrina discrecionem / Lectio xxiii.*, continuant el text fins al f. 102 v.º, on hi ha la rúbrica *Lectio xxiiii. Gregori qualiter prelati sub / iecio doceant ac seimetipsos discre / ta circumspectione provideant.* En el f. 103 v.º : *Isidorus de Doctorum / silencio.* Foli 104 : *Prosperi quod / nichil prossit sacerdoti Etiam si be / ne vivat si malevivescentes tacent / dona arguant. Lectio xxv.* Foli 105 : *Gregorius de pas / toribus non recte gradientibus.* Foli 107 v.º : *Prosperi de negligentia Sacerdotis / qui doctrine sue agendo contraria / persona non potest implere doci / or xxviii.* Vénen després les rúbriques : *Isidori de hiis qui / bene docent et male vivunt xxviii. Item Isidori de exemplis pravorum / xxx. secundum. Isidori de prepositis carnalibus xxxi., Prosperi luctuosa des / criptio carnaliter viventium sacer / dotum xxxii., Isidori de iracun / dis doctoribus, Gregori de zelo pastoralis officii erga sub / ditos xxxiv., Prosperi, quod / sacerdotes nichil propium habent / ecclesie facultates tamquam co / munes ut pote Deo ratione / reddituri sunt, Isidori de disciplina sacerdotum in iis / qui delinquant, Gre / gorii de collata episcopis potestate / ligandi atque solvendi, Gregorius de episcopis qui pro*

/ ordinatione sacerdotum munera libenter accipiunt. Prosperi quod / sacerdotes sancti contemplative sint participes. Acaba en el f. 116, resultant tots aquests epígrafs corresponents a la mateixa *Vita canonica*. Foli 116 v.º: *Incipit vita beati honorati monachi et / archiepiscopi arelatensis.* Acaba al verso del foli 118, contenint les lliçons de la vida de sant Honorat i la nona lliçó del mateix res.

Segueixen dos folis amb lletra de finals del segle XVI portant les memòries de fundacions fetes els anys 1587 en la Catedral vigatana.

El cos d'aquest còdex és evidentment fet a la nostra terra i destinat a la Catedral de Vich, on va servir fins que la imposició de la litúrgia romana, a finals del segle XVI, va posar en curs les edicions impreses del martirologi romà. En tractar del present manuscrit, el P. Jaume Villanueva va escriure que era fet *ante medium seculum xiii. cum dessint in eo festi Sanctorum dominici, Petri martiris aliorumque qui eo tempore sanctorum albo scripti sunt.* Amb tot i aquesta raó, que no trobem convincent, ja que la memòria de tals sants devia faltar en el còdex que servia d'original al present, creiem de ben entrat el segle XIV el temps en què aquest fou escrit. La seva lletra perfectíssima i del tot gòtica, el mateix que l'ornamentació de les principals caplletres, demostren que l'escriptor era un trescentista; confirmant-ho el fet de trobar-se, entre les lliçons que hem anotat, la de la festa del Corpus Christi, solemnitat en la qual, en l'a tretzena centúria, ningú en aquestes terres pensava.

Cal notar també, referent a aquest punt, el fet que les notes pertanyents al Necrologi més primitiu, o sia dels segles XII, XIII i principis del XIV, són, pot dir-se, totes d'una sola mà, evidentment d'aquesta darrera època. Fixant-se en les dates que porten les notes del *Necrologi*, del 1320 al 1340, un observa que n'hi ha algunes que demostren ésser afegides, i no d'una mateixa mà : així, per exemple, una de l'any 1322 en el verso del f. 43, i una altra de l'any següent en el f. 66. Això indica que el còdex degué ésser escrit poc després d'aquests anys i no més ençà del 1340.

- 140 -

131.- USUS ECCLESIASTICI SECUNDUM CONSUECUDINEM URGELITANAE SEDIS ET EPISCOPATUS

Manuscrit en pergami, mútil al final i mancat de fulls al mig, constant actualment de 50 folis de 20 x 15 cm.; lletra en negre i vermell, de bon tipus gòtic; inicials i una gran caplletra ornamental, en vermell, groc, blau i verd; unes 22 ratlles tirades per plana i caixa de 14 x 10 cm.

Antiga relligadura de posts nues.

Segle XII.

N.º 4164 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 : Resulta ésser un tros de pergami afegit al volum, de mida més reduïda que els folis, el qual al verso té escrites addicions referents a la solemnitat de la Purificació de la Mare de Déu i alguna altra.

Foli 2 : *Incipiunt usus ecclesiastici secundum / urgelitanam sedem et episcopatum. / Ordo est parium dispariumque rerum / suo cuique loco tribuens dispositio. / Itaque idcirco hunc librum ordinem vocamus / quia Deo adjuvante hic ordine scribere / disponimus qualiter nocte et die divina / sollicite peragantur officia secundum modum / et institutiones a sanctis patribus prefixas / ut in ipsum dicamus omnes et non sint in nobis squismata...* Segueixen dues ordinacions : la primera referent al començament i ordre de l'Advent; la segona a nom de sant Oleguer, arquebisbe de Tarragona. Foli 2 v.º : *Sabbato in vigilia adventus domini.* La primera setmana d'Advent resulta molt detallada, ja que en el volum s'esmenten totes les ocurrencies esdevenidores. Foli 14 v.º : Nadal. Foli 20 : Després de les octaves de Nadal, l'autor tracta de l'ofici de difunts. El f. 26, després de les dominiques post *Epifaniam*, tracta de l'ofici de la Purificació de la Mare de Déu, el qual queda interromput a l'hora sexta, mancant folis abans del 27, en el qual es tracta dels dies posteriors al Dimecres de Cendra. Foli 32 v.º : Dijous Sant. Foli 36 v.º : Dissabte Sant, amb la cerimònia de la benedicció del ciri. El volum torna a quedar interromput després del f. 39, en què es tracta dels dies de l'octava de Pasqua. Foli 40 : Dominica V després de Pasqua. Foli 47 : Després de les dominiques passat Pentecosta, dejunis de les témpores 1 rúbriques referents a ço que s'ha de llegir des de les calendes de novembre fins a l'Advent, i temps en què ha de cantar-se l'himne *Primo dierum*; el còdex parla de la dominica de la Trinitat. Foli 48 : *Incipiunt festivitates de toto anni circulo.* Comença amb la festivitat de sant Esteve, i continua el còdex fins al verso del f. 50, en què s'interromp després d'anunciar la festa de sant Marcel, que correspon al dia 16 de gener.

Encara que sensiblement mutilat, aquest còdex és d'un gran interès per a l'ordinació del ritu en la dotzena, centúria.

- 141 -

132.- GUILLERMI DURANDI RATIONALE DIVINORUM OFICIORUM

Manuscrit en pergamí; 4 més CCIX folis de 365 X 245 mm., en caixa de 28 x 17 cm.; dos corondells; 52 ratlles per plana; lletra gòtica francesa en negre i vermell, caplletres de cal.ligrafia en blau, vermell i morat, i encara algunes grans inicials que s'estenen per les planes, obra de miniador en or i colors. La primera de les miniatures enriqueix la primera plana del f. 1 presentant dos escuts, un dels quals conté un ram de quatre flors sobre camper d'or, i l'altre és partit amb lleó passant en güella sobre or i tres faixes vermelles en camper d'argent (fig. 18). Les altres miniatures són en els ff. XVIII, XXVI, XXXVII, LXXXVI, LXXXVIII v.º, CVII, CLXXXIV i CCIII.

Relligadura de posts cobertes d'albadina, molt descomposta.

Principis del segle XIV.

Inventari n.º 7569; Villanueva, n.º XXVI.

Foli 1 : Comença : *Incipit Tabula abbreviata super libro qui vocatur rationa- / le in quo agitur de officiis ecclesiasticis et de pluribus et diversis / materiis pertinentibus ad eadem qui quidem liber dividitur / in octo partes principales et quelibet illarum dividitur in suas rubricas speciales et quilibet rubrica in diversas materias / singulares prout inferius ordinatur ac plenius decla / ratur que quidem tabula multum valet et proficit ad ha / bendam plenam notitiam dicti libri.* La taula ocupa fins al primer corondell del f. 2, on comença un capbreu de pensaments sobre els pecats venials o mortals, i les principals virtuts; seguint l'enunciació de les obres de misericòrdia, els manaments de la llei de Déu, els flagells d'Egipte, privilegis de la Mare de Déu, noms que rep l'ànima, facultats d'aquesta, pensaments sobre l'oració, enunciació dels quatre evangelistes, pensaments piadosos sobre els principals pecats, pecats reservats al papa i al bisbe, enunciat sobre la confessió, deprecació dels àngels, sempre tot expressat en forma breu, i a vegades en vers. Aquesta miscel·lània teològica-moral ocupa fins al començament del f. 4, el qual té el verso en blanc.

El f. I principia : *Quecumque in ecclesiasticis offi / ciis rebus ac ordinamentis / consistunt divinis plena sunt signis atque misteriis ac singula celesti...* La introducció termina al final del primer corondell del f. II, on comença el llibre primer, *de ecclesia et ecclesiasticis ornamentis et de consecrationibus et sacramentis.* El llibre segon, *de ministeriis et ordinibus ecclesiasticis et eorum officiis*, comença en el f. XVIII. El tercer, *De indumentis seu ornamentis sacerdotum atque pontificum et aliorum ministrorum*, entra en el f. XXVI. El llibre quart, *De missa et singulis in ea aguntur*, té principi en el f. XXXVII. En el f. LXXXVI : *Incipit quarta pars misse de Communicatione sacerdotum.* El llibre cinquè principia, al verso del f. LXXXVIII, tractant: *De divinis officiis tam nocturnis quam diurnis in genere.* La *Sexta pars de officiis dominicarum specialiter et quorundam feriarum et festivitatum tempori et ieiuniorum quatuor temporum*, s'encapçala en el f. CVII. En el f. CLXXXIV : *Incipit liber septimus de sanctorum festivitibus.* La *Octava pars de computo et calendario et de pertinentibus ad illa*, comença al verso del f. CCII. El volum s'acaba al verso del f. CCIX, amb les paraules : *hanc solum apud homines ex ingenti propenso labore mercedem /*

- 142 -

expectans ut apud misericordiosissimum iudicem pro peccatis meis devotas orationes infundant. / Explicit rationale divinorum officiorum.

Seguia el nom del possessor del llibre, que fou ras : *Iste liber est domini... qui / fuit compositus per manum petri do / minici clerici anno domini mccc / xxxi. die lune post festum / sanctorum Amen.* Encara que aquí no digui l'escriptor, no fou pas sol en la confecció del volum, ja que, al començament del llibre cinquè, la inicial L, miniada, presenta dissenyat i colorit un personatge amb una filactèria a les mans, en la qual es llegeix : *Johannes delcros illuminavit.* Així, a més del nom de l'escriptor del volum en 1331, que fou En Pere Domènech, sabem el de l'illuminador, que es deia Juan Delcros.

Si resulta esborrat el nom del primer possessor del llibre, una nota posada en el full de guarda d'aquest ens diu qui fou el que el regalà a la nostra Catedral : *In nomine domini amen. Anno domini mccc. quadragesimo primo pridie nonis Novembris / Reverendus dominus Galcerandus ça Costa dei gratia vicensis Episcopus dedit et obtulit domino Deo et beato Petro / Sedis vicensis et ejus servitio istum librum et concordancias et missale mixtum et completum.* Així no és estrany que el present volum figurei des del

segle XIV en els inventaris de la nostra Catedral, on se'l troba ja l'any 1368 amb el títol de *Recional*, cobert de verd. Entre els llibres que el bisbe Berenguer empenyorava en 1326, es troba un *rationale divinorum officiorum*, que, sens dubte, deu ésser el present volum. (*Curia Fumada* : Manual de l'any.)

133.- GUILLERMI DURANDI RATIONALE DIVINORUM OFFICIORUM

Manuscrit en paper; CCCXXV folis de 285 x 215 mm., dos corondells, caixa de 212 x 122 i 47 ratlles, lletra poc acurada, gòtica, formada, en negre i vermell; inicials vermelles, i en blau a l'inici dels llibres.

Relligadura defectuosa de conservació, en posts i badana.

Segle XV.

N.º 7611 de l'inventari. Procedent de la Catedral de Vich.

Foli I : *Rationale divinorum officiorum / editum a domno guillemo durandi episcopo mimatensi / Incipit proemium / Quaecumque in ecclesiasticis officiis / rebus ac ornamentis consistunt / divinis plena sunt signis atque / misteriis...* La primera part comença en el segon corondell del f. II; el llibre segon comença al verso del foli XXV; el tercer, al verso del f. XXXV; el quart, al verso del f. XLIX; el cinquè s'inicia en el f. CXXXII; el sisè, al verso del f. CXLII; el setè, al verso del CCXCII, i el vuitè principi en el f. CCCXXXVIII. Les darreres paraules del còdex són : ... *et festum sancti Mathie quod deberet illa die celebrari celebratur tantum in sequenti ita tamen quod...*, les quals corresponen al capítol *De anno solari*, que és el tercer del dit llibre vuitè. Manca, per tant, en el còdex, fins al cap. XIV, que és el darrer de l'obra, segons demostra l'edició de Lió de 1592, per Buysson.

- 143 -

134. - JOANNIS BELETH DE ECCLESIASTICIS OFFICIIS. EPISTOLA PRO CONSTRUCTIONE CLAUSTRI NOVI SEDIS VICENSIS. LIBER CONSUEUDINUM VICENSIS ECCLESIAE.

Manuscrit de 80 folis en pergamí, 16 en paper i altres 55 en pergamí. Les fulles de la darrera matèria són escrites en gòtic de còdex i en negre i vermell, en la XIII.^a centúria, a ratlla tirada i generalment sense gaires expansions decoratives; són de 255 x 175 mm., i porten quasi sempre 31 ratlles en caixa de 195 x 135 mm. El segon aplec de folis en pergamí té les darreres 42 planes escrites de mans diverses i d'escriptura posterior, però de no més ençà de la meitat del XIII.n segle. Els folis de paper tenen 22 x 15 cm., i són d'escriptura gòtica notarial, poc posterior a l'any 1326.

Relligadura en pasta, negra, de principis del segle XIX.

Segles XIII i XIV.

N.º LXXXIV de l'inventari del Capítol vigatà, i 7546 del Museu,

El primer tractat ocupa 80 folis en pergamí; portant en el f. 1 el títol i el començament, que diuen : *Incipit Summa magistri iohannis beleth. de ecclesiasticis officiis per anni circulum / In primitiva ecclesia prohibitum erat ne quis loqueretur linguis / nisi esset qui interpretaret. Quid prodesset loqui nisi intelligeretur...* Segueix el tractat, que, segons indica el títol, és l'obra, ben coneguda, de *Joan Beleth*, teòleg francès de mitjan segle XII; la qual obra continua sense interrupció fins al f. 80, en què acaba amb les paraules : *pro non valde malis mitigationis penarum pro valde / maiorum qualescumque consolationes.* (P. L., CCII, 13 a 164). Amb millor lletra (després d'una humorística ratlla de separació, en la qual va dibuixat un home ajagut), algú completà la plana posant-hi uns versos referents a la interpretació de les hores del res, les quals van seguides de les equivalències a les paraules : *orphanotrophium, Bephtrophium, Gerontocomium, Ptocotrophium, Xenodochion, Mosochontomium*, acabant així aquesta secció de llibre.

El segon escrit fins resulta ésser en paper i de més reduïda mida que el tractat anterior. És un document que dictà el bisbe de Vich Berenguer sa Guàrdia, en 1326, en encarregar als fidels de la diàcesi que ajudessin a la construcció del claustre nou o gòtic de la Catedral de Vich. Aquest document va escrit en molt bona lletra corrent i amb dotze ratlles tirades en plana. Són 16 folis de 22 x 15 cm. (el primer i els dos darrers en blanc).

La tercera part del que conté el present volum resulta ésser la consueteta que redactà el canonge de Vich Andreu d'Almunia, de qui se sap que morí en 1234; consueteta que fou seguida de disposicions posteriors, la més moderna de les quals no arriba a mitjan segle XIV. El f. 1 comença amb una inicial composta per cintes entrellaçades : *in nomine sancte et individue trinitatis. / Incipit liber consuetudinum Vicensis Ecclesie. quem / deo auxiliante. Ego Andreas de almunia / Canonicus humilis sacerdos et servus sancti Petri / vici. Ad honorem Sancti Petri et laudem dei secundum quod vidi diu ordinarii studiose componere curavi. / Primum*

siquidem tractans es de adventu domini... Foli 25 v.º : Acaba la consuetudina de temps i comença la referent al santoral : *Nunc autem deo dante et opere ministrante tractemus de fes-*

- 144 -

tivitate sanctorum. Es diu des del dia de sant Sadurní fins als darrers dies de novembre, on acaba l'obra del precitat canonge Almunia, en el f. 34. Foli 34 v.º: Comencen les addicions, les primeres de les quals són continuades ben poc després de la redacció del tractat, portant notes sobre l'ofici de la Mare de Déu que es deia després de la I dominica d'Advent, i sobre el de la Trinitat, que es recitava en la dominica anterior a la d'Advent. Foli 35 : Notes sobre distribucions capitulars en espècie i diners, acabant amb una de l'any 1248. ' Foli 38 : Notes diverses del segle XIV, amb un quadern de constitucions del bisbe Ramon de Bellera sobre l'ofici de la Mare de Déu, i altres pertanyents a l'ofici diví, datades en 1278. Foli 47 v.º: Altres ordinacions de 1279, 1304, 1305, 1311, 1338, 1320, 1344, 1345 i 1348 que segueixen fins al f. 55.

L'inventari dels llibres de la canònica, fet en 1368, *parla de altro libra de pergami apellat Consuetudina de sent Ruff*. És molt possible que aquesta apuntació vulgui referir-se al llibre del canonge Almunia.*

* 208.-MISCEL·LÀNIA PREFERENTMENT LITÚRGICA

Petit volum manuscrit en paper, que amida 155 x 110 mm.; 40 fulls; escrit en lletra de difícil lectura, no tota d'una mà.

Segona meitat del segle XV.

Relligadura en pergami flexible moderna.

N.º 7977 de l'inventari. Adquirit.

Comença per dos folis d'apuntacions del segle XVII, en res pertanyents a la resta del text. Foli I : Comença incomplet ... *Omnipotens Domine filii Vnigenite...* de l'himne angèlic *Gloria in excelsis Deo*. Foli II : *Credo in unum Deum*. Foli III : *Incipit cum homine senescente senectute vtra / que homines sunt et deteriorantur ut / habet guido magister in sui prologo libri / de musica*, acaba el tractat de música al recto del f. 7 amb les paraules *potest per unum qn punctum uel quintum cantus planus reiterat*. En el f. VII v.º hi ha el cant de la Sibila que comença : *Al jorn del Judici / para qui aura fet seruicii*, desplegant-se en unes vint-i-quatre quartetes, a més del respost, i acaba al f. 9 v.º. Foli X : *Assi comensa la missa, de ajudar a dir / In nomine patris*; segueixen diverses oracions. Foli XI : Hi ha l'anunciació de les festes i dejunis en català, i continua el mateix tema fins al f. 13 r.º. Foli XIII v.º : *Prima deductio nature / Re. my. sol. Vt my. fa. la*. Foli XIV r.º : Oracions. Foli XV : Preparació de la Missa *Conditor celi et terre ihesus xte*, seguint fins al f. 21 v.º. En el f. XXII, d'una altra mà, hi ha el *Memento deuote dicendus ante celebrationem misse ut aliquomodo habeat tedium dare audientibus missam...*, la qual continua fins al f. 27 v.º. Al f. XXVIII retorna el caràcter de lletra de la primera mà, i anuncia les festes al poble : *Lo dotzen es ans de Nadal*, i hi ha al verso tres oracions i una advertència, aquesta en català. Foli XXIX : *Recordare domine testamenti*, tetàgrama anotat en cant pla, venint després, en el verso, copiades algunes oracions de diversos sants fins al final del f. 30 r.º. En el f. XXX v.º, escrita d'una altra mà, comença una oració indulgenciada pel Papa Bonifaci i una altra del Papa Innocenci, la qual acaba al recto del f. 32. Vénen un seguici d'oracions, no totes de la mateixa mà, i alguna en català, la major part per excitar la devoció dels fidels. Al verso del f. 40 queda el text acabat.

- 145 -

SECCIÓ QUARTA

DRET

(CANÒNIC I CIVIL)

135.- DECRETUM GRATIANI, CUM GLOSA

Manuscrit en pergami-vitel. la molt triat; 346 folis de 453 X 292 mm. i 265 x 148 de caixa; lletra gòtica rodona, d'excel·lent caràcter, de dues grandàries, en negre, amb rúbriques, majúscules i calderons vermells i blaus. Fan estimadíssim el volum les abundants caplletres, profusament prodigades en totes les pàgines, i

les nombroses miniatures en or i colors, de pacient i delicat treball, les darreres de les quals van, no sols al començament de les tres parts del Decret, sinó també al principi de cada una de les trenta-sis causes que són exposades en la segona part; miniatures que representen curioses escenes, que són gràfica traducció del que ha estat tractat en el text. Aquest còdex està en boníssima conservació i en tota integritat (fig. 19). Relligadura de posts, amb cobertura i cantoneres i centres floronats, fets de llautó. Principis del segle XIV.

N.º 7565 de l'inventari, i IV del catàleg fet pel Villanueva; és propietat del Capítol de Vic.

Amb dir que el present magnífic trasllat del Decret de Gracià comprèn el text i la glossa ordinària, sobretot dictada per Joan Andreu i completada per Bartomeu de Brèscia, ja resta assenyalat el que cal adjuntar a la descripció feta amb les ratlles anteriors. En el f. 1 es dona principi a la taula general de l'obra, la qual ocupa fins a la primera columna del 3, que té el verso amb sols una addició curta a l'inici de la glossa. Aquesta i el text del llibre primer comencen amb el f. 4, i segueixen íntegres les cent una distincions que integren la primera part. La segona va des del f. 85 fins al verso del 319, on va la part darrera, o sigui *De Consecratione*, tancant aquesta i el volum en tota la cara anterior del f. 346; termina amb *Deo gratias* i sense exhibició de cap mena de data, d'amanuense o miniador. L'el còdex ni tan sols podem saber el nom del possessor ni de qui va oferir-lo a la Catedral de Sant Pere de Vic. És de notar el fet que entre les causes segona i tercera hi hagi el f. 105 en blanc, com ho és també el verso del 346.

- 146 -

El manuscrit apar francès, i de totes maneres obra d'un sol penolista, per cert digna d'ésser conegut i ben celebrat. El més modern dels necrologis vigatans (f. IV) parla que en 1402 morí el cabiscol Pons de Bru, qui llegà a la llibreria del claustre nou i a Sant Pere de Vic *pulchrum decretum*.

Les millors miniatures del volum poden veure's en els ff. 4, 85, 106, 122, 129 v.º, 131 v.º, 134, 137, 143, 146, 148 v.º, 152, 163, 173, 177, 180, 183, 184, 195 v.º, 199, 202 v.º, 204, 206, 213 v.º, 233 v.º, 244 v.º, 247, 254 v.º, 262, 263 v.º, 266 v.º, 269 v.º 271 v.º, 280, 310 v.º, 311 v.º, 318 v.º i 319 v.º És d'admirar en moltes de les miniatures que hi hagi repetit un escudet quartejat de blau i blanc.

136.- COMMENTARIA IN DECRETUM GRATIANI? AUCTORE GUIDONE DE BAYSIO.

Manuscrit en pergamí; 317 folis de 422 x 265 mm. i 342 x 245 de caixa; dos corondells i 69 ratlles; escriptura gòtica rodona, en negre, amb caplletra de cal.ligrafla i calderons en vermell i blau; porta, a més, nombroses inicials de miniador en or i colors.

Relligadura de posts amb pell vermella, molt desconjuntada.

Primeries del segle XIV.

Inventari n.º 7561, i XIII del catàleg Villanueva, pertanyent al Capítol de Vic.

Foli 1 : *Reverendo in christo patri suo do / -mino djerardo dei gratia episcopo / saviniensi. Guido de barsio bonus / archidiaconus suus clericus et capella / -nus cum recommendacione sui / utriusque hominis sospitatem / ac animi sui leticia et debita concctione et attentione presens opus...* La introducció del llibre primer comença al mateix foli, seguint en el verso el començament de la primera distinció, havent-hi la darrera, o sigui la 101, al f. 85 v.º El comentari de la segona part del Decret de Gracià comença al f. 86. La causa XXXVI es troba al verso del f. 299, on comença també la tercera part de l'obra, o siguin les distincions *de consagracione*, les quals terminen al verso del f. 317 i acaben amb les paraules : *...perfruamur sapientia cum patre / et spiritu sancto per infinita secula seculorum amen. / Valeat vestra paciencia sed quantum placet*

*Suscipe completi - laudes christi laboris
quas cordis fleti - vox subdita reddit amoris
sit merces operis - oracio sancta legentis
quae jungas superis - nos toto robore mentis
sancta petre me tibi recomendo
> sicut is
qui tuus est servus specialis*

Al dessota hi ha la firma d'un dels possessors del volum, la qual diu : *Conchensis Conventus et Conchensis monasterii reverendus abbas / manu propria*. Aquesta firma demostra prou bé que el present còdex és d'origen francès.

És possible que el present còdex sigui el *Glosarium super decretum* a què fa referència el llibre quotidià de l'Arxiu Capitular de Vic. El volum sembla de procedència francesa, tenint les miniatures historiades als ff. 1, 153, 162 v.º, 223, 228, 266 v.º, 278

- 147 -

i 299 v.º; les decoratives en els ff. 1 v.º, 86, 104, 127, 137, 139, 142, 147, 156, 158 v.º, 163, 172, 187, 191, 194 v.º, 198 v.º, 213, 219 v.º, 224, 226, 234 v.º, 246 v.º, 254 v.º, 257, 260 v.º, 267 i 268 v.º, 271, 272, 279 v.º, 296, 296 v.º i 299 v.º

137.- PAULI DE LIAZARIIS COMMENTARIUM SUPER DECRETUM. GUILLERMI DE MONTELAUDUNO IN DECRETALES, CLEMENTINAS. BERNARDI COMPOSTELANI APPARATUS IN DECRETA. DISTINCTIONES IURIS CANONICI. ET CIVILIS.

Manuscrit en pergami; 161 folis, d'uns 40 x 25 cm., a dos corondells. És recull de quatre fascicles, de diversa mà. El primer va fins al f. 72; és escrit en gòtic, a 79 ratlles, en caixa de 312 x 175 mm., en negre, vermell, blau i morat, amb capitals de cal.lígrai i una B de capçament en or i colors. El segon és parió de l'anterior, i va del f. 73 al 124; llueix una M en or i colors, obra miniaturista. El següent opuscle és de lletra més pressada, i continua des de la fulla 125 a la 156; 85 ratlles, en igual caixa i ús de tintes negre i vermella. La darrera obreta, que omple els ff. 157 a 161, està en blau, negre i vermell; caixa de 512 mm. per 182 i 64 ratlles, demostra un cal.lígraf poc hàbil.

Relligadura de posts i albadina, deficientment conservada.

Segle XIV.

Inventari n.º 7578, i XV del Villanueva. És de la Catedral de Vic.

La primera de les obres que conté el present volum comença al primer corondell del f. 1 amb les paraules : *Bonus vir sine Deo nemo / est et non potest aliquis sine fortu- / na nisi ab illo adjutus exurgere / ille dat magnifica consilia...* En la mateixa columna comença el text : *Joannis omissis questionibus quae imprimis...* Segueix el còdex sense interrupció ni títols de cap mena i amb sola separació de calderons fins al f. 72, en el segon corondell del qual acaba amb les paraules següents: *ut summi celestia homini mercedem / de beatissima virgine gloriosa et cum omnibus sanctis ejus / in exitu mereamur amen. / Paulus de Lyazariis doctor egregius / qui scripsit scribat semper cum domino vivat amen.* El revers del foli està en blanc.

Foli 73 : No hi ha títol; s'inicia el tractat amb les paraules : *Magnifice bonitatis mi / reque pietatis viro domino / Johanni inditissimo infanti / ilustrissimi principis domini / regis aragonum filio ejus / quae cancellario. Guillelmus de / Montelauduno minimo et / aliis decretorum doctor salutem / ac gradus utriusque salutis / consequi juxta votum...* El text pels títols que porta demostra seguir l'ordre de les decretals, i continua fins al verso del f. 124; la darrera rúbrica és la de : *sententia excommunicationis*; terminant amb : *Deo gratias. Finito libro sit laus et gloria Christo.*

Foli 125 : Comença amb la rúbrica : *Apparatus magistri Bernardi compostelani / hactenus hunc loquar cum seneca meam ignoranci / -am consideravi nunc autem ad opus descendens quam pri / us superficialiter intellexi ad pressumpcionem...* La rúbrica primera és : *De constitutionibus*, a la qual segueix : *De preceptis, De consuetudine, De postulatione prelatorum, De electione i De translatione episcopi vel electi.* Aquesta darrera va al revers del f. 154, i termina amb les paraules : *... potestatem habet condendi canones per quos canones / maiores ecclesie cause reservantur et ipsum. Inter cor-*

- 148 -

porale et spi / ritualia. / gratias agamus domino deo nostro. La resta del foli i els dos següents resulten ésser apèndixs al tractat.

Folis 157 a 161 : Conté 125 conclusions que van sense títol, i comencen per les paraules : *Discordia est queque diversitas sermonum quod / datur inter jus canonicum et civilem / licet casus singuli hic non exami- / nentur ad plenum tamen..* Termina al segon corondell del verso del f. 161, amb les paraules : *... et de hoc dicit ostiensis extra dissolutioni...*

La guarda anterior del volum porta una nota que diu : *Paulus cum guillelmus de monte lauduno, super Clementinas Et posthelanus cum discordantiis juris canonici et civilis. Detur pro xxv. florenos et non minus.*

138.- INNOCENTII PAPAE IV SUPER APPARATU DECRETALIUM LIBRI QUINQUE

Manuscrit en pergami; 209 folis, de 42 x 27 cm.; caixa de 33 x 20; dos corondells amb 80 ratlles; bona escriptura en gòtic rodó, en negre i vermell, caplletres en aquest color i blau; resta sense omplir el lloc destinat a les inicials.

Vella relligadura de posts encamussades; defectuosa conservació.

Segle XIV.

Inventari n.º 7580, i IX de la catalogació dels llibres de la Canònica vigatana.

Foli 1 : *Incipit primum super apparatu decretalium a domino papa Ignocencio IIII composito / Dicitur in ezequiele venit deus comede visce / -ra tua complebuntur volu / -mine isto quod ego do tibi / preo ventibus qui estis recipit / mens intelligitur que rerum ac scripturarum noticias reci / pit quoquit et digerit me / didatione sollicita et frequenti..* El llibre segon comença al f. 71. El tercer en el f. 126. El quart en el f. 166 verso; i acaba al f. 174 verso, on al mig del segon corondell restà un tros en blanc, al qual es degué posar el nom del possessor del volum, del qual no queda més que les paraules : *Iste liber est*; la resta ha estat esborrada. Els ff. 175 a 177 estan en blanc, amb senyal d'haver-n'hi hagut altres en blanc que foren tallats. El f. 178 comença amb la rúbrica : *Explicit liber iiiii. Incipit liber quintus / de accusationibus et inquisitionibus et de annuntiationibus...* Acaba al segon corondell del recto del f. 209, amb les paraules : *Aliqua consuetudo ut hic quia consue / tudo iniquia prescribi non potest ut notatum est de consuetudine in primo.* Seguia el nom del possessor que fou esborrat. Al dessota : *Explicit Innocencius deogratias.*

139.- SUMMA SUPER TITULIS DECRETALIUM

Manuscrit en pergami ras; CCLXXVII folis d'antiga numeració; 42 x 27 cm.; caixa de 32 x 16; dos corondells i unes 86 ratlles; lletra gòtica, poc acurada, en negre, vermell i blau; caplletres i inicials cal.ligràfiques, totes d'escassa apariència, i la que encapçala el volum és de major dimensió, com les dels ff. LXVI, CXXII, CLXXXVIII i CCVIII.

Relligadura de posts encuirades de negre, molt desfeta.

Segle XIV.

N.º 7577 de l'inventari, i XII dels llibres de la Seu de Vic.

- 149 -

Comença el f. I amb la rúbrica : *Incipit summa super titulis decretalium compilata / additis in aliquibus locis quibusdam aliis Rubricis. / Alfa et o unum / in essentia et trinum in perso / nis et quo omnis legis / -latores pendere juventur...* El comentari al text de les decretals comença al primer corondell del vers del f. II, on va la rúbrica : *De summa trinitate et de fide catolica.* Al verso del f. LXV : *Explicit liber i incipit ii. de judiciis*, i comença en el foli següent amb les paraules : *Ex ore sedentis in trono / procedit glavius bis a / cutus quo instrumentum...* Al verso del f. CXXI: *Explicit liber ii. / Deogratias amen amen.* Foli CXXII : *Incipit liber iii. / de vita et hon / estate cleri / corum / intelligitur inspicientes / in clero quoniam si justo judica / veritis vos ipsos nos dispicietis...* Aquest llibre tercer termina, sense cap indicació, al verso del f. CLXXVII. Foli CLXXXVIII : *Explicit liber iii. incipit iv. / De sponsalibus et matrimoniis rubrica. / Os nunc hos ex / ossibus meis et / caro de carne mea...* Termina al verso del f. CCVII. Foli CCVIII : *Explicit liber iiiii. : Incipit quintus: De accusationibus, denuntiationibus et inquisitionibus / utinam saperent / homines et intellige / rent ac novi / -ssima providerent...* Termina al verso del f. CCLXXVII, en la primera columna del qual hi ha un llarg comiat que fa l'autor al lector, i acaba amb les frases : *Ex reliquo reposi- / ta est mihi corona justicie quam reddet mihi in illa die justus judex. / Cui est sola laus et gloria per omnia secula seculorum amen. / Benedictus idem dominus meus Jesuchristus qui est benedictus per omnia se / cula seculorum amen. Eidem gloria et laudes per inlinita secula seculo / rum amen /*

*Mansissime obscuras juris dissolbere curas
extricat antiquas hic nova summa tricas
pro summo summo sit regi glorie summo amen
Pena scriptoris requiescat fossa laboris.*

Segueix la indicació del nom d'un dels possessors del volum : *... ista summa hostiensis est mei Raymundi de podiolo / ex legato mihi facto per honorabilem fferarium de podiolo in suo ultimo testamento cuius anima requiescat cum beatis / Amen.* Després d'haver posseït el volum el citat Ramon de Pujol, passà aquell a

formar part de la Biblioteca Capitular, essent la *summa hostiensis* esmentada entre els llibres afegits a la col·lecció a mitjans de la dècada del 1330 a 1340.

El Villanueva no admeté en el seu catàleg que el present volum contingués la *Summa* composta per Enric de Sussa, més conegut amb el nom d'*Ostiensis*, per haver estat cardenal-bisbe d'Ostia. L'al·ludit autor d'*El Viaje Literario*, rotulà el present llibre *Summa super titulis decretalium compilata per ignoto autore*. No obstant i això, és molt especial que ja en el segle XIV el llibre que ens ocupa era tingut com a obra del predit *Ostiensis*, conforme demostra una nota posada al foli anterior de guarda, on es llegeix : *Dec xix. die mensis septembris anno a nativitate domini mccccliv. ego bernardus de terrariis emi istam summam / ostiensis a francisco de molendinis rectori generalis hospitalis bernardi sancte crucis barchinone*. En el pergami enganxat a la

- 150 -

tapa del manuscrit va una taula de les matèries del volum, la qual comença : *Ista summa ostiensis est valet 30 llibras*. Nota que està en lletra del segle XV.

140.- GLOSA IN LIBRUM SEXTUM DECRETALIUM

Manuscrit en pergami, mútil al principi i al final; 111 folis, de 42 X 28 cm.; dos corondells, i caixa de 34 x 20; 78 ratlles; lletra gòtica rodona, en negre i vermell, caplletres en vermell, blau i morat, obra de cal·lígraf, ultra petites inicials d'il·luminador, en colors i sense or. Són més luxoses les dels ff. 45, 91 v.º i 93.

Relligadura en pergami vuitcentista.

Segle XIV.

N.º 7576 de l'inventari, i XVI del Villanueva, procedint de la Catedral de Vic.

El volum segueix l'ordre del llibre sisè de les Decretals, i comença en el f. 1, pel final de la glossa del llibre primer, distinció tercera, cap. XIII. Al vers del mateix foli hi ha la rúbrica *de consuetudine*, i segueix el comentari del llibre primer fins al f. 45, a la segona columna del qual, després de la rúbrica : *De árbítris*, hi ha *l'Incipit liber secundum de judiciis*. Aquest llibre no s'interromp fins al f. 84, on comença el llibre tercer sense indicació de cap mena; s'inicia amb la rúbrica: *De vita et honestate clericorum*. El llibre quart té el seu principi al verso del f. 91, on es diu : *Incipit liber iv. de sponsalibus et matrimoniis*, llibre que ocupa solament fins al f. 93, on, *Incipit liber v. de inquisitionibus et denuntiationibus*. Al f. 111 el còdex s'interromp, puix que ja és molt mal conservat des del f. 104. La darrera rúbrica és : *De verborum dignificatione*; i es perd el text a la distinció dotzena, cap. II, que ja no acaba.

141.- LIBER SEXTUS DECRETALIUM CUM APPARATU IOANNIS ANDREAE

Manuscrit en pergami ras; 119 folis, de 443 x 292 mm.; bona escriptura gòtica rodona, a dos cossos; caplletres de cal·ligrafia, en vermell, blau i morat; nombroses inicials de miniador en or i colors, i, encara, una formosa il·lustració que encapça el principi del text, la qual mostra el Papa presidint una reunió de Cardenals. Al mateix f. 1 hi ha un fantasió final de plana decoratiu. Text i glossa a dos corondells.

Relligadura en mal estat, de posts, albadina i llautons.

Segle XIV.

N.º 7575 de l'inventari, i VII del catàleg Villanueva, procedint de la Seu vigatana.

El text del llibre sisè de les Decretals comença amb el text : *Bonifatius / episcopus servus / servorum / dei dilectis / filiis doctoribus et scholaribus uni / versis bolonie / commorantibus / salutem et apostolicam benedictionem*. La glossa de Joan Andreu volta el text començat sense epígraf especial, i comença amb els mots : *quia preposteris est ordo prius humana subsi / dia petere ut illis deficientibus divini favoris...* El text era fet sense divisió de llibres, però amb posterioritat s'hi assenyalaren els cinc en què estan repartides les decretals, de manera que el llibre segon comença al f. 42; el tercer, al f. 63; el quart, al f. 87, i el cinquè, al 88 v.º Al verso del

- 151 -

f. 108 hi ha la rúbrica referent a : *De regulis juris*. Termina el còdex al segon corondell del f. 119, amb el text : *...data roma apud sanctum / petrum quinta nona mar / tii pontificati nostri anno iii*. Al final de la glossa hi va : *Explicit apparatus domini Johannis andree. Super vi. libro decretalium / Deogratias*.

És possible que aquest volum i el seu parí comentant les clementines siguin d'una mateixa col.lecció, encara que les miniatures del seu primer foli siguin del tot diverses. Tot indica que el present manuscrit no fou pas escrit a la nostra terra, sinó que vingué de fora. Un document escrit en el pergamí enganxat a la tapa anterior del volum va dirigit : *Gratioso et felici militi domino Raymundo domino castris sancti ambrosii. Honorius insentum salutem.* En un dels folis que serveixen de guarda, posterior al manuscrit, i que contenen diferents anotacions de dret, es troben unes ratlles manuscrites en un català fortament influenciat pel provençal; comencen amb els mots : *Ffills eres pus que scolas anas un bes vos do prech que el vullats entendre nulls homs no es sens s'auver res parats...*

142.- DYN DE REGULIS EXPOSITIO IN SEXTUM DECRETALIUM. TITULUM DE REGULARIBUS. DECRETA GREGORII PAPA DECIMI, ALIORUMQUE PONTIFICUM, CUM EXPOSITIONE. LECTURA SUPER DECRETALIBUS.

Manuscrit compost de tres obres de dret canònic, en conjunt de 79 folis de pergamí, d'uns 38 x 25 cm. La primera va del f. 1 al 29; té dos corondells, i caixa de 335 x 183 mm.; 64 ratlles; lletra gòtica rodona, amb una gran inicial i caplletres de cal.ligrafia, en vermell i blau. La segona de les obres, ff. 30 a 45, no té acabament; és a doble corondell, de 30 ratlles, i caixa de 205 X 125 mm.; bona lletra gòtica francesa, amb poques rúbriques i sense caplletres. Des del f. 46 al final hi va el tercer tractat, que és senzillíssim, en lletra gòtica molt pressada, a dos corondells de 89 ratlles, dintre àrea de 30 x 19 cm.

Primitiva relligadura de posts tapissades de camussa, aperduada.

Segle XIV.

N.º 7560 de l'inventari, i XVII del conjunt dels llibres del Capítol de Vic catalogats per l'autor del *Viage Literario*.

Comença el f. 1 : *Premissis cassibus singularibus et eorum de / trinitate in precedentibus titulis singu / lariter intellecta quia non est novum ut quod / in propositam et ad regulam reducantur que / compendiosa narracione...* Segueix el text fins al f. 29 v.º a la primera columna del qual es troba això següent : *Explicit opus domini dyni venerabilis legum / professore super titulo de regularibus juxta sexti libri decreta / lium editi per bonifacium papam octavum ad man / -datum ejusdem et sui honore nominus fabricatum / Deo gratias.*

Foli 30 : Comencen les decretals del papa Gregori X del Concili de Lió de l'any 1274. Les quals comencen amb la rúbrica : *De summa Trinitate et fide catolica / Gregorius / epistopus / servus / servorum dei / universis / christi fidelibus presentes litteras / inspecturis salutem / et apostolicam benedictio / nem. Infra scriptas constitutiones nuper in / generali concilio Lug- / dunensi...* Termina al verso del f. 43, amb les paraules *Qui autem in eadem / sententia permanserint / duorum mensium*

- 152 -

spatio / ex tunc ab ea non possint / nisi per sedem apostolicam ab / solutionis beneficium obtinere. Aquestes decretals resulten en el text barrejades per un comentari que s'estén fins a la pàgina immediata a la terminació. Segueixen altres decretals a nom dels papes Alexandre, Urbà i Climent, les quals van sense comentari i semblen interrompudes al verso del f. 45, on es troben les paraules que diuen : *... hujusmodi ordines pronoti et / quidam episcopi injusta moti mala / super tales aliqui vero quod audiri...*

Foli 46 : Comença el darrer tractat i la salutació : *Ne scribam vanum duc pia virgo manum.* El text s'inicia amb les paraules : *pone quedam mulier volebat jungere maritum suum infra annum / et statim nubebat...* Termina al verso del f. 79, al final del primer corondell, amb les paraules : *... regis scillie si leviter aliquem discipulum...*

Al primer foli del còdex hi ha el nom del seu possessor; s'hi llegeix : *Ferdinandi petri Calbiello decani Tirasonensi.* Aquest deu ésser el que ocupà la càtedra episcopal vigatana del 1387 al 1392.

143.- CLEMENTINAE DECRETALES CUM APPARATU IOANNIS ANDREAE

Manuscrit en pergamí; 55 folis, de 43 x 29 cm.; a dos corondells; lletra gòtica rodona de dos cossos; caplletres de cal.ligrafia en vermell, morat i blau, ultra moltes inicials d'il.luminador, fetes en or i colors, i a la primera plana, orla i miniatura representant i mostrant un Papa i cinc Cardenals; també hi ha un escut d'armes amb barres d'or i güella, mig esborrat (fig. 20).

Relligatge de posts i camussa amb plaques de llautó.

Segle XIV.

N.º 7562 de l'inventari, i VIII del catàleg de llibres de la Catedral de Vic.

Comença al f. 1 amb la rúbrica posada sobre la glossa : *In nomine domini nostri Jesuchristi. Incipit apparatus Johannis andree super clementinis*. El text que va enquadrat en aquest primer foli s'inicia per les paraules : *In nomine domini nostri Jesu / christi. Incipiunt constitutiones / clementis pape V rubrica Johan / nes e / piscopus servus servorum dei / dilectis filiis doctori / bus et scholaribus univer / sis avignione commoran / tibus salutem et apostolicam / benedictionem. Quoniam nulla / juris sanctorum quantumquaque...* La glossa comença per les paraules : *Johannes grossum hic nomen per interpret / ationes vel etimologias extollere non est meum...* El text porta indicades, de mà posterior, les parts en què estan dividides les decretals, de manera que la segona part comença al f. 12; la tercera, al 22; la quarta, al 41, i la cinquena, al verso del mateix foli. El text acaba al f. 55, amb els mots : ... *observetur non erit propter hoc / irritus nec etiam irritandus. / Finito libro sit laus et gloria christo*. Al final del segon corondell del mateix foli domina el comentari amb la conclusió : *Explicit apparatus domini Johannis andree super clementinis*. El còdex porta moltes notes marginals i intercalades, afegides posteriorment

A la guarda posterior del còdex hi ha, mig esborrada, la indicació del nom d'un dels possessors del manuscrit : *Iste liber est... studentis theologie diocesis sancti floris*

- 153 -

cui deus det bonam vitam. Això indica que el còdex és de procedència francesa. Hi ha, també, una nota en l'al.ludida guarda que parla de dotze llibres de *mossen / guixelmo capalano de messier / lo cardenalle de corensa*. Anotació que confirma l'origen foraster del llibre.

144.- DECRETALES GREGORII IX ET INNOCENTII IV CUM GLOSA. DECRETALES GREGORII X ABSQUE GLOSA.

Manuscrit en pergami ras; 318 folis, de 46 x 27 cm.; dos corondells, en caixa de text de 245 x 145 mil.limètres, i variable en la glossa; lletra de dos cossos, gòtica rodona en negre i vermell; inicials abundants i set planes amb orles i representacions historiades en policromia i escassos daurats, ultra caplletres i calderons de cal.ligrafia, en vermell i blau. És de notar en el còdex l'afecció demostrada pel miniador a combinar les figuracions grotesques i burlesques amb elements decoratius (fig. 21).

Relligadura de posts i camussa, molt desfeta.

Principis del segle XIV.

N.º 7563 de l'inventari, i X del catàleg Villanueva, dels llibres propietat del Capítol de Vic.

Precedeixen el còdex tres fulls plens de notes jurídiques amb figures referents als graus de consanguinitat i afinitat.

Foli 1 : Comença el llibre primer de les decretals del papa Gregori IX compilades per sant Ramon de Penyafort, havent-hi, ultra del text i la glossa, multitud d'anotacions marginals que demostren com havia estat d'usat el manuscrit, i fa pensar que podria haver servit de text de càtedra., El text comença : *Gregorius e / -piscopus ser / vus servorum / dei dilectis / filiis docto / -ribus et schola / ribus universis bononie co / morantibus salutem et a / postolicam benedictionem / Rex pacificus. / pia miserati / one dispos / uit subditos / fore pudic / os pacificos et modestos...* La glossa és la que ordinàriament es troba en tantes edicions impreses de les decretals. Al f. 76 comença el llibre segon de judicis. Al f. 145 v.º, el llibre tercer; *de vita et honestate clericorum*. Al f. 209 es dona principi a la quarta part de *sponsalibus et matrimoniis*. Al f. 232 s'inicia el llibre cinquè i darrer de les decretals gregorianes, les quals fineixen al f. 298 v.º amb les paraules : *Indignum et a romane ecclesie / consuetudine alienum ut / pro spiritualibus facere quis / homagium compellatur*.

Foli 299 : Comencen els decrets del papa Innocenci IV promulgats en el Concili de Lió de l'any 1245. El text comença amb les paraules : *Inocencius / quartus / in concilio ludunensi. / Cum in multis iu / -ris articulis infin / -itas reprobentur proin- / de deduximus statu / endum ut per genera / lem clausulam...* Aquest text va rodejat de glossa i de notes, i termina al f. 311 amb les paraules : ... *Episcopo reservato pro / declarationi aut hujus volumus a / liis defensionibus seu viribus par / tium derogari*.

A continuació : *Incipiunt noviss / ssime decretales domini Pape Gregorii X / in generali XII lugdunensi. Rubrica I / Gregorius / episcopus / servus servorum dei universitati ma / gistorum et scholarium parisiensibus bononiensibus / salutem et apostolicam benedictionem. Cum / nuper in generali concilio*

lugdunensi quasdam / constitutiones super certis articulis... Són les decretals del concili de Lió de l'any 1274,

- 154 -

les quals van sense glossa i terminen en el segon corondell del f. 318 amb les paraules : ... *duorum menciium spacio ex tunc / ab ea non possint nisi per sedem apostolicam abso / lutionis beneficium obtineri. / Expliciuntur constitutiones domini gregorii pape.* El verso del f. 318 fou aprofitat per omplir-lo de notes jurídiques; hi és d'anotar la inscripció que diu : *anno a nativitate domini millessimo ccc. nonagessimio secundo die sancti marchi apostoli et evangeliste.*

Aquest còdex té les seves millors miniatures en els ff. 1, 76, 145 v.º, 209, 252, 299 i 311. És de notar que la miniatura historiada, no pas l'orla decorativa, és de mà diversa de les altres del volum.

El present còdex deu ésser les Decretals de quà parla la llista dels llibres del Capítol de Vic, del 1435. Sembla un còdex vingut de fora, i és probable que procedís de Bolonya. És notable que a l'Arxiu capitular vigatà es trobi un document en què l'ardiaca d'Urgell, Bernat de Mur, trobant-se estudiant a Bolonya, compra unes decretals en lletra antiga pel preu de 55 lliures bolonyeses (Calaix 7; Z, n.º 35).

145.- PANORMIAE DIVI IVONIS CARNOTENSIS EPISCOPI

Manuscrit en vitel.la, 117 folis; 24 x 17 cm.; text a dos corondells; 36 ratlles i caixa de 17 x 11 cm. Lletra gòtica molt fina en negre i vermell, majúscules i caplletres en or, blau, vermell i rosa. Una gran inicial decorativa en vermell i blau, al f. 53, i una altra miniada en or i colors al f. 1; resten en blanc lloc per a diverses més (fig. 22).

Relligatge de posts modern.

Finals del segle XIII o començ del vinent.

N.º 7537 de l'inventari, i XCV del catàleg dels llibres de la Catedral de Vic.

Foli 1 : *Incipit prologus pannorime iuonis ue / nerabilis carnotensis episcopi multimoda / distinctione scripturarum castorum / et loquiorum facie contentarum. / Excerptiones ecclesiasticarum / regularum partim ex epistolis...* És el pròleg del decret que sant Ibo, bisbe de Chartres, va compilar en la seva gran col.lecció canònica. Al verso del f. 6 termina aquest pròleg i comença la primera part de la col.lecció canònica del mateix autor, coneguda amb el nom de *Pannorima*. Abans del text hi va el capbreu de matèries, el qual comença al verso del f. 7. L'escriptor deixà un tros de corondell en blanc per posar-hi una inicial i les paraules : *Credimus unum Deum esse*, amb què es dona principi a la primera part. La segona comença al f. 21; la tercera, al 37; la quarta, al 53; la cinquena, al 67 v.º; la sisena, al 79 v.º; la setena, al 92; la vuitena, al 101 v.º, i acaba amb el manuscrit al verso del f. 114, amb les paraules : *utilia non sumpsit ab origine iniquitatis*. El còdex no porta *explicit*. El f. 115 té l'anvers en blanc i el verso amb apuntacions de dret canònic, les quals continuen en tot el f. 116. En el f. 116 v.º i en l'anvers del 117 hi ha diferents composicions, la primera de les quals porta el títol : *De morte puerorum et quare dilatata per annum*, amb l'explicació de la mort dels innocents; seguint després una espècie d'arbre genealògic de Maria Mare de Jesús i les raons de parentiu amb Cleofè, Alfeu, Salomè i altres parents de Crist, havent-hi també : nou versos llatins

- 155 -

referents a la mort set més pertocants a les hores canòniques, quatre amb jocs de paraules referents a numeració, i finalment vuit versos, dels quals els tres primers fan referència a la humanitat de Crist i els cinc darrers a les plagues d'Egipte. En conjunt aquestes edicions ocupen quatre planes, fent l'efecte de molt poc posteriors al temps en què fou escrit el volum.

Abans de començar el manuscrit hi ha tres folis, dels quals el primer és l'únic que porta quelcom escrita la primera plana : resultant unes cartes del papa Alexandre III a l'arquebisbe de Milà, una altra dirigida al bisbe Trecense i finalment un privilegi del mateix papa. Hi ha també cinc versos llatins.

El present llibre sembla ésser el que parla l'inventari de l'any 1435 : *liber yvonis episcopi continens multa bona et antiqua.*

El text del nostre manuscrit discrepa en moltes coses de l'edició de les *Pannonia Ivonis*, editat pel Migne en el volum CLXI de la *Patrologia Ilatina*, columnes 47 a 60 i 1041 a 1344.

L'inventari del 1368 el cita amb les següents paraules : *altro libra de pergami lo titol del qual comensa axi Incipit prologus pannorime ivonis venerabilis carnotensis episcopi.*

146.- LIBELLUS DE ELECTIONE FACIENDA GUILLIELMI DE MANDAGOTO

Manuscrit en pergami avitel.lat; XXXVI folis de nurneració antiga, dos corondells, amida 285 x 195 mil.límetres i 150 x 102 de caixa, de 29 ratlles; lletra gòtica en negre i vermell; hi resta sense omplir el lloc destinat a les inicials.

Relligadura de posts i camussa rosada, modernament vorejada d'albadina i llom de pell negra.

Segle XIV.

Inventari n.º 7550, i LXXVI del Villanueva, procedint del Capítol de Vic.

Foli I : *Libellus a magistro Wilielmo / de mandagoto archidiaco / -no nemausensi compositus / super electione facienda et ejus / processibus ordinandis. Rubrica / Venerabi / li viro dis- / creto et scientia / et moribus / multipli / citer radianti Magistro / suo domino berengario fre / -doli succentori ecclesie bi / -terrensi domini pape capellano et / doctori facundissimo de / cretorum. Guillelmus de Man / dagoto archidiaconus / Nemausensis ejusdem domini / pape capellano salutem et / votivis semper succesibus prosperari. / Quia dum electiones... Foli XXXIV v.º. Acaba el tractat amb les paraules : ...honor virtus et fortitu / do in secula seculorum amen. amen. / Alleluya, Alleluya. Hoc opus / exegi sit regum gratia regi. Digna coli / Regina poli me linquere noli. / Explicit libellus electionis / editus a magistro guillermo de M / andagoto archidiacono ecclesie / nemausensis. Deogratias. / Amen. Al segon corondell del mateix foli comença la taula de matèries de l'obra anterior, a la qual es posa fi en el segon corondell del foli XXXVI amb les frases : *Finis operis cum gratiarum actione, ad de- / -um ipsius operis directorem. Qui est be / nedictus in secula seculorum. Amen.**

- 156 -

147.- CONSTITUCIONES SYNODALES VICENSES ET PROVINCIALES TARRACONENSES. QUAESTIONES DE PACE ET TREGUA.

Volum de 135 folis, en paper, que recull diversos manuscrits, dels quals són els més interessants els 113 primers. D'aquests, els 100 que van al davant fan uns 295 x 215 mm., i van escrits no tots d'una mateixa mà, en lletra notarial, bona fins al f. 59, on l'amanuense dissenyà caplletres, que algunes vegades arriben a pretenir el dictat de miniatures i que estan en vermell, morat, groc i verd. Els ff. 101 a 113 amiden 275 x 208 mm.; porten epígrafs en vermelló. La resta del volum té poc interès sota l'aspecte bibliogràfic-arqueològic.

Relligadura en pergami, vuitcentista.

Segles XIV, XV i XVI.

N.º 7574 de l'inventari. Pertany a l'Arxiu Capitular de Vic.

Foli 1 : *Incipit compilatio constitutionum Vicensis ecclesiae sinodaliu facta per dominum / Berengarium de pulcro visu vicensem episcopum.* La segona constitució porta la data 1252 i en segueix una altra del bisbe Ramon d'Anglesola : 1296. Foli 2 v.º : Constitucions de 1270. Foli 6 : Lletra del cardenal llegat Gil, titular de Sant Cosme i Sant Damià, en 1251, referent a clergues concubinaris. Foli 7 : Constitucions de 1296 i 1270. Foli 8 : Altres de 1270 i 1318. Foli 10 : Ordinacions datades en 1270 i 1296. Foli 12 : Ordinacions datades en 1399 (1299). Foli 15 : *Constitutiones facte per dominum Galceranum vicensis episcopi facte vi. Nonas Maii anno domini mcccxl.*, a les quals segueixen altres de Berenguer de Bellvis i Ramon d'Anglesola, aquestes darreres datades en 1270. Foli 16 : Constitucions de 1296 per Ramon d'Anglesola en confirmació de Galceran Sacosta. Foli 18 : Constitucions del bisbe Hug de Fonollet en 1348. Foli 21 : Constitucions de 1348 i 1358. Foli 23 v.º : Altres constitucions del darrer d'aquests anys. Foli 24 v.º : Termina aquest present recull de constitucions sinodals. Foli 25 : Súplica dels clergues del Bisbat de Vic al bisbe sobre una constitució provincial que parla d'apprises i confirmació del bisbe. Foli 26 : en blanc.

Foli 27 : Constitucions provincials tarragonines, recollint primerament les de 1230, 1239, 1248, i d'altres que van a nom del IV Concili tingut sots la presidència de l'arquebisbe Pere; les del mateix en el Concili VI, les del VII i VIII. Foli 31 : Ordinacions de 1254 i 1255. Foli 32 : *Bernardus in primo consilio, Bernardus in secundo consilio, Bernardus in tertio consilio.* Foli 33 v.º : *Rodericus in primo consilio* (1292), *Rodericus in secundo consilio, Rodericus in tertio consilio* (1304), *Rodericus in quarto consilio* (1305). Foli 38 v.º :

Guillemus archiepiscopus tarraconensis anno domini mcccvii. Foli 39 : Constitucions de 1318. Foli 39 v.º : Constitucions del patriarca Joan d'Aragó en 1319. Foli 42 : Constitucions de 1332. Foli 45 : Constitucions del mateix patriarca en 1333. Foli 48 : Constitucions de 1354. Foli 49: Idem de 1357. Foli 53 v.º : Constitucions de 1369. Foli 59 : Constitucions de 1391 adicionades a les anteriors i escrites de diferent mà, la qual cosa demostra que el còdex en tota la part anterior havia estat compost en any més antic a la data darrerament apuntada. Foli 64 : Anotació que les constitucions del 1391 havien estat

- 157 -

publicades i llegides en el cor de la Catedral vigatana, als 23 de juliol del dit any. Foli 64 v.º : Altres constitucions tarragonines d'època posterior, afegides al volum i assentant la nota marginal que manifesta que són dubtoses.

Foli 66 : Trasllat d'una carta del rei Pere IV d'Aragó, posant sots la seva protecció el bisbe, clergues i capítol de la ciutat de Vic amb els béns i homes de la mateixa iglésia : datada a Tarragona, a 24 de març del 1337. Foli 67 : Còpia de la Butlla del papa Gregori XI contra els que perseguissin els clergues i persones eclesiàstiques en 1371. Foli 68 : Carta del rei Martí l'Humà, en 1405, dirigida al bisbe de Vic, Didac d'Herèdia, sobre dret d'asil i de captura amb immunitat. Privilegi d'Alfons IV, en 1333, sobre salaris de jutges, advocats, procuradors i executors de les sentències en la ciutat de Vic. Foli 69 : *Dubia circa constitutiones de invasoribus*. Foli 70 : En blanc, com el 71 i 72.

Foli 73 : Tractat llatí de Pau i Treva resolent setze punts relacionats amb aquesta. Comença : *Quoniam multis assessoribus et advocatis maxime non proventus nec practi / -cis forma et modus procesus et trevis violatis et per constitutionibus pacium et treguarum...* Acaba al f. 89, amb les paraules : *... et servi contra condemnet in simplo et duplo vel undecuplo de quibus penis diximus et est judicatum*. El present tractat sembla ésser la primera versió del *Directorium pacis et tregua* redactat pel jurista vigatà Jaume Callís.

Al verso del f. 91 hi ha la Butlla del papa Gregori XI de 1371, responent a la reina Elionor, esposa de Pere el Cerimoniós, en la dissensió que hi hagué entre la clerecia de les terres de Catalunya i el rei sobre procés de sometent i de pau i treva, tractant-se de la intervenció que en aquest afer tingué com a delegat papal el cardenal Bertran.

Foli 93 : Text de les demandes i respostes que féu la clutat de Vic, en 1393, al rei Joan en Les Corts de Montsó. Folis 97 a 99 : En blanc. Foli 100 : Anotacions sobre el valor de les monedes. Foli 100 v.º : Plantejament de dues qüestions sobre vassalls en la possessió d'alous.

Foli 101 : Recull de constitucions sinodals vigatanes que sembla fet pel bisbe Galceran Sacosta, recollint moltes ordinacions anteriors des de l'any 1251 al 1318. Aquest recull és mancat del primer foli i sembla feta l'escriptura en ple segle XIV.

Folis 113 a 119 : Quadern recollint constitucions sinodals vigatanes des de l'any 1259 a 1333, segons còpia notarial autoritzada per Gabriel Forn a 15 de setembre del 1570. Aquest recull té el primer foli i el darrer en blanc.

Foli 120 : Recull de les constitucions sinodals del bisbe Berenguer de Bellví, Bernat de Mur, Galceran Sacosta, Hug de Fonollet, Ramon d'Abellera, autoritzat pel notari Francesc Franch en 1583.

Foli 124 : Document notarial d'Onofre Coma, datat en 1570, recollint diferents constitucions d'èpoques anteriors. Foli 128 : En blanc. Folis 129 a 135 : Altre recull també autoritzat notarialment en 1570, aplegant diferents constitucions contingudes en un llibre tancat a l'arxiu parroquial de Balenyà, autoritzant-lo el rector de la

- 158 -

dita parròquia, Pere Casademunt. Aquests reculls foren fets amb motiu del plet sostingut sobre el capítol.

148.- CONSTITUTIONES PROVINCIALES TARRACONENSES ET SYNODALES VICENSES

Manuscrit en paper; 77 folis, 297 X 205 mm.; escriptura gòtica de notari; a dos corondells els 28 primers folis; text en negre i vermell, de poca curosa presentació.

Cobertura de senzill pergamí.

Segle xv.

N.º 7573 de l'inventari. Pertany a la Canònica de Vic.

Foli 1 : *Incipiunt constitutiones per dominum Johanem patri / -arcam alexandrinum celebrato quarto Kalendas martii anno mcccxxix. / in sancte sedis alexandrie / Iohannes patriarcha alexandrinus admi / -nistrator ecclesie tarraconensis in spiritualibus / et temporalibus a sede apostolica deputatus / in consilio Tarrachone iiii. Kalendas Martii anno a nativitate domini mcccxxix. Cum / ad officium pertinet presentes constitutiones...* Foli 1 v.º : *Petrus in secundo concilio valentino cele / brato anno a nativitate domini mccxlvi. in iiii. concilio Tarrachone.* Foli 2 : *Petrus in iiii. concilio.* Foli 2 v.º : *in v. consilio tarrachone Petrus in sexto consilio.* Foli 3 : *In vii. consilio.* Foli 3 v.º : *in viii. consilio. Benedictus in primo consilio celebrato tarrachone vi. idus aprilis anno domini mccciii.* Foli 4 : *Benedictus in primo consilio.* Foli 4 v.º : *Bernardus in ii. consilio In iii. (any 1332).* Foli 5 : *Rodericus in primo consilio Tarrachone celebrato idus martii anno domini mcccii.* Foli 6 : *Rodericus in secundo consilio.* Foli 6 v.º : *Rodericus in tertio consilio celebrato tertio idus aprilis anno a nativitate domini mccc. quarto.* Foli 8 : *Rodericus in quarto consilio Tarrachone celebrato viii. Kalendas martii anno a nativitate millesimo cccv.* Foli 8 v.º : *Guillermus in consilio Tarrachone celebrato nonas februarii anno domini mcccvii.* Foli 9 : *Eximius in primo consilio celebrato, Tarrachone anno domini mcccxvii, viii. idus martii. Eximius in secundo consilio celebrato Tarrachone viii. Kalendas Februarii anno domini mcccxxiii.* Foli 9 v.º : *Johannes patriarcha alexandrinus administrator ecclesie Tarrachone in primo consilio per eum celebrato tarrachone anno a nativitate domini mcccxxix.* Foli 12: *Constitutiones editae in secundo consilio tarrachone celebrato per dominum Johannem patriarcham alexandrinum administratorem ecclesie Tarrachone in spiritualibus et temporalibus a sede apostolica deputatum.* Foli 13 v.º : *Constitutiones editae in quarto consilio Tarrachone celebrato per Reverendissimum in christo patrem et dominum domnum Johannem divinae providentiae patriarcham alexandrinum et administratorem ecclesie Tarrachone in spiritualibus et temporalibus a sede apostolica deputatum.* Foli 15 v.º: *Constitutiones editae in secundo consilio Tarrachone celebrato per Reverendissimum in Christo patrem et dominum domnum Arnaldum divine providentiae Tarrachonensis ecclesie episcopum iiii. Kalendas aprilis anno a nativitate domini mcccxxxviii.* Foli 16 v.º: *Constitutiones editae in tertio Consilio celebrato per Reverendum patrem et dominum domnum Arnaldum divine providentiae sancte ecclesie Tarrachone archiepiscopum quinto idus augusti anno domini mcccxxxix* Foli 17 :
Constitutio edita in consilio Tarrachone

- 159 -

anno domini mcccxxx. calendas martii. Foli 18 v.º : *Constitutiones editae in tertio consilio Tarrachone celebrato per Reverendissimum in Christo patrem dominum domnum fratrem Sancium divinae providentiae archiepiscopum ecclesie Tarrachone v idus Decembris anno domini mccciii.* Foli 19 : *Ubi archiepiscopus visitat tenentur servare constitutionem domini benedicti pape XII Confirmatio constitutionis apostolice de inventus.* Foli 22 : *Constitutio edita in civitate Illerdensi per dominum petrum anticum.* Foli 23: *Confirmatio domini pape (Gregori XI, sobre matadors de clergues). Petrus in primo consilio provinciali per eum celebrato Tarrachone die mercurii xxvii. februarii anno a nativitate domini mcccxlvi. fecit constitutiones sequentes.* Foli 24 : *Constitutiones editae per dominum Petrum archiepiscopum Tarrachone in secundo consilio celebrato die xiii. februarii anno a nativitate domini Millesimo ccclxvii.* Foli 25 v.º : *Ordo procedendi visitatus per constitutiones sacri consilii tarrachone contra invasores etc.* Foli 29: incomplet y mancat almenys d'un full anterior.... celebrato cccxc D'altra mà, que deixa el text a ratlla tirada. Foli 34 : *Constitutiones sequentes fuerunt editae in sacro concilio Tarrachone celebrato per eundem enechum die xv. marcii anno a nativitate domini mccc. sexto.* Foli 36 v.º : *Constitutiones suscriptae fuerunt editae per Reverendum dominum Petrum archiepiscopum Tarrachone in concilio provinciali celebrato de mense marcii anno a nativitate domini mcccxxiii.* Foli 37 v.º : *Secunda confirmatio apostolica constitutionum de invasoribus domini Clementis pape VII, impetrata per dictum dominum Enechum archiepiscopum.* Foli 38 : *Sentencia Regis quod do minus Rex non potest cognoscere seu se intromittere de processibus factis per prelatos super constitutionibus sacri consilii Tarrachone.* Foli 39 : *Constitutiones editae per Reverendissimum in xpo patrem dominum petrum archiepiscopum In primo consilio per eum celebrato Tarrachone anno a nativitate domini Millesimo ccccxxiii.* Foli 40 : *Constitutiones domini Jacobi Sabinienensis episcopi apostolice sedis legati.* Foli 40 v.º: *Constitutionis domini Petri de luna sedis apostolice legati.* Altres de 1424 al f. 49 v.º Foli 43 : *Del Cardinal Ffox, que són xix. Constitutiones editae per reverendum in xpo patrem et dominum domnum Franciscum cardinalis de Fluxo tituli sancti eusebii sedis apostolice legatum in consilio per eundem reverendissimum dominum Cardinalem celebrato in Civitate dertusensi, in mense octobris, anno a nativitate domini cccc. Vicesimi noni (addició posterior).* Foli 49 v.º : *Littere illustrissimi domini alfonsi Regis*

aragonum, in favorem ecclesie et iste viii. que secuntur (1329). Foli 58 v.º : *Constitutio anticha Tarrachonensis quod monachus vel canonicus regularis in ecclesiam non exerceant curam animarum. De septem sacramentis ecclesiasticis et primo de bapismo*, s'interromp.

Foli 56 : Constituciones sinodales diocesis vicensis : Comença per les del bisbe Galceran Sacosta (1340), seguint les de Berenguer de Bellví, Berenguer Sa Guardia (1318). Foli 58 v.º : Constitucions de Bernat de Mur (1251). Foli 59 : Constitucions de Ramon d'Anglesola (1370), Berenguer de Bellví. Foli 60 : Altres a nom del bisbe Galceran Sacosta; ídem de Bernat de Mur (1252); ídem de Ramon d'Anglesola (1296); altres de Berenguer sa Guàrdia (1318); altres de Ramon d'Anglesola (1296). Foli

- 160 -

62 : Constitucions del bisbe Galceran Sacosta; altres de Ramon d'Anglesola; Berenguer de Bellví, Galceran Sa Costa. Foli 63 v.º : Més constitució de l'any 1296. Foli 64 v.º : Disposicions sinodals del bisbe Berenguer de Bellví i Galceran Sa Costa. Foli 65 : Berenguer Sa Guàrdia en 1318; Galceran Sa Costa. Foli 65 v.º : Constitucions de Berenguer de Bellvis en 1299 i de Ramon d'Abellera en 1358. Foli 67: *Constituciones antiquae super ipsis* amb referència a una de Joan XXII, papa. Foli 68: Constitucions de 1358. Foli 70 : El mateix de 1358. Foli 72 v.º : Decretals sobre matrimonis, testaments i entre dit. Foli 77 : Constitucions de l'any 1351. Resten sense acabar, ja que el còdex termina : *et sequentur multe alie ordinaciones*. Foli 77 v.º : En blanc.

149.- EVANGELIA DICENDA IN SOLEMNITATIBUS TOTIUS.ANNI. REGULA MONASTICA SANCTI AUGUSTINI. NECROLOGIUM MONASTERII SANCTI JOANNIS DE ABBATISIS

Manuscrit en pergami, 60 folis de 36 x 25 cm.; part d'ell escrit a dos corondells; amb caixa no uniforme. Va escrit en bona lletra gòtica rodona en negre i rúbriques, caplletres en vermelló i atzur; al verso del f. 9 una miniatura colorida que representa Sant Agustí fent lliurament del llibre de la Regla als monjos. També hi ha al revers del f. 60 una pintura de tota plana, que mostra el bust d'un abat amb bàcul i assenyala la mitra que hi ha al damunt del seu cap.

Relligadura mitja pasta, moderna.

Segle XIII (any 1235).

Inventariat amb el n.º 7039. Adquirit.

Foli 1 : *In vigilia natalis domini / In illo tempore. Cum esset desponsata mater jesu...* Foli 3 v.º : *Incipiunt evangelia dominicalia. Dominica I / post pentecosten*. Foli 5 v.º : *Incipiunt evangelia sanctorum imprimis in natalis Sancti Stephani*. Segueixen els corresponents a les festes dels sants més venerats. Foli 8 v.º : Comencen les de comú. El títol d'aquestes lleugeres indicacions indica prou bé el contingut d'aquesta primera part del còdex, que conté el començament de les lliçons evangèliques per tot l'any

Foli 9 v.º : *Incipit Regula sancti augus / -tini episcopi. ut simul habitent / clerici. / Haec sunt quae ut observe / -tis precipimus in monasterio constituti...* Acaba al f. 40 v.º, amb les paraules : *Ex his igitur observantie / mandatis pendet suma totius reli / gionis*. Aquesta Regula és ben diversa i molt més extensa que la que porta la *Patrologia Ilatina* del *Migne*, volum XXXII, columnes 1377 a 1384.

Foli 41 : L'anvers fou aprofitat per incloure-hi un document de l'any 1341, que per estar molt esborrat resulta del tot il·legible. Es tracta d'una translació d'un document més antic degudament autoritzada per un notari.

Foli 41 v.º : Comença el Necrologi que conté partides contemporànies al temps en què fou redactat el còdex junt amb altres, de caràcters de lletra varfadíssims, ja que n'hi ha de tota època fins al segle XVIII, i hi ha partides que són substitució d'altres més antigues que foren rases. Les antigues memòries de donacions

- 161 -

i fundacions estan en lletra vermella. Arriba fins al verso del f. 59 a les kalendes de gener. Foli 60 : Rúbrica de l'admissió a la germandat monàstica i congregació dels canonges augustinians. Foli 60 v.º : Pintura del monjo ostentant el bàcul i mitra i sobretot la tonsura clerical; en un carteló prop del cap de la llegenda, es veu : *Hanc et mensuram faciat / sibi quis que coronam / quisque reluctatur / veementer corripatur*.

150.- REGULA MONACHORUM SANCTI PATRIS BENEDICTI

Manuscrit en pergami, de molt defectuosa conservació, inútil al començament i a l'interior; conserva ara 29 folis dels 52 que tenia en altres dies; amida 25 x 18 cm.; escrit en bona lletra formada gòtica, en negre i vermell; inicials en vermell, blau i groc; caixa de 22 x 18 cm. i 20 ratlles tirades. Els cinc folis darrers són, segons és evident, posteriors de més d'un segle als que constitueixen el volum, i tenen inicials en vermell, blau i morat.

Relligatge mitja pasta, modern. Principis del segle XIV.

N.º 5851 de l'inventari. Pertany al Museu Episcopal.

Manca el f. 1, començant el que va numerat de dos amb les paraules : ...*et cupit videre dies bonos. Quod si tu audiens res / pondeas ego. dicit tibi deus...* Són aquestes paraules pertanyents al pròleg de la Regla monàstica de Sant Benet; que publicà el Migne, vol. LXVI, columna 217. Al f. 4 acaba el pròleg i comença el text de la Regla, amb la rúbrica. *De generibus et uita monachorum*. En els fulls següents fins al 7 inclusiu, els altres títols : *Qualiter debet esse abbas; de adhibendis ad consilium fratribus*. Aquest darrer capítol s'estronca amb les paraules : *sicut discipulis convenit obedire magistro...* El còdex s'interromp fins al f. 25, el qual principia amb la rúbrica : *Qualiter sollicitus sit quoad excommunicatos*. Porta també l'altre : *De his que sepius correpti non emendaverint; si debeant iterum recipi fratres exeuntes de monasterio; de pueris minoris etate qualiter corripiantur : de celarario monasterii qualis sit; de ferramentis vel rebus monasterii; si debeant monachi proprium aliquid habere; si omnes equaliter debent necessaria accipere : de septimanariis coquinae; de infirmis fratribus; de senibus vel infantibus; de hebdomanario lectore; de mensura ciborum; de mensura potus*. Torna a interrompre's en aquesta darrera rúbrica al f. 31 v.º amb les paraules : ... *mensura inveniri possit sed multo minus...* Salta el còdex al f. 35, a les paraules : ... *abbatis hoc semper faciant usque dum bene / dicat et dicat sufficit*. Venen les rubriques : *de his qui falluntur in oratorio; de his qui in aliquibus rebus delinquant; de significanda hora operis Dei; de opere manum quotidiano; de visio; istam sententiam superior precedens dum utraque in capite ieiunii legitur sequatur = de observatione quadragessimae; de fratribus qui longe ab oratorio laborant aut in via sunt; de fratribus qui non longe satis proficiscuntur; de oratorio monasterii; de hospicibus suspiciendis*. Capítol que resta incomplet amb les paraules : *hospitibus inclinato capite vel postra...* Manca el f. 39. Foli 40 : *Nullatenus liceat monacho neque a parent- / ibus suis...* Vénen les rúbricas : *De indumentis fratrum; de mensa abbatis; de artificibus monasterii; de disciplina suscipiendorum fratrum; de filiis no-*

- 162 -

bilium vel pauperum quomodo suscipiantur : de sacerdotibus qui voluerint habitare in monasterio; de monachis peregrinis quomodo suscipiantur; de sacerdotibus monasterii; de ordinibus congregationis, de ordinando abbate; de preposito monasterii; de hostiariis monasterii; de fratribus in via directis; si fratri impossibilia iniungantur; ut in monasterio non presumat alter alterum defendere; ut non presumat quis quam alium cedere; ut obedientes sint sibi invicem fratres; de zelo bono quem debent monachi habere; de eo quod non omnis justicie observatio in hac sit regula constituta. Aquesta darrera rúbrica correspon al capítol LXXIII de la Regla; la qual acaba al verso del f. 51 del manuscrit, amb les paraules : ... *memorabimus doctrinae virtutum que culmina deo protegente pervenies. Facientibus hec. Re / na patebunt superba*.

El còdex sense interrupció continua : *Et aliorum plurimorum sanctorum martirum confessorum atque / virginum / Commemoratio omnium fratrum familiarium et bene fac / torum defunctorum ordinis nostrae...* Segueixen dues oracions. Foli 52 : Està aprofitat, per contenir la forma d'absolució d'excomunicat i de rebre novicis amb la rúbrica en antic llenguatge aragonès. Comença la primera : *Quando el abbat ouiere de absoluer algun des-comulgado / digan uno de los psalmos penitenciales...* La *Forma de recibir nouicijos* termina al verso del mateix f. 52, on resta acabat el còdex. Això darrer demostra que el present manuscrit no és pas català, sinó que vingué d'un monestir benedictí aragonès avui dia perdut

El present còdex és de la mateixa mà que el *Martirologium Usuardi* que avui dia figura també al Museu Episcopal.

151.- EXPOSITIO REGULAE SANCTI AUGUSTINI A HUGO DE SANCTO VICTORE

Manuscrit en pergami ras; 38 folis, de 213 x 148 mm. i caixa de 14 x 9 cm.; 28 ratlles tirades par plana; lletra gòtica rodona, text en negre i poc vermell, una gran inicial de cal·ligrafia al foli primer, en vermell i morat.

Relligadura de posts amb camussa fosca.

Segle XIV.

Inventari n.º 4162. Adquirit.

Foli 1; *Incipit regula sancti augustini episcopi a magistro hugone / de sancto victore diligenter exposita. / Hec quae suscripta sunt ideo regula / appellantur quia videlicet in eis nobis / recte vivendi norma exprimitur...* El text continua seguit i sense titulars de cap mena i amb sols subratllats de vermell els mots corresponents a la Regla augustiniana, fins al f. 38, a l'anvers del qual acaba amb les paraules : *doleat de preterito, caveat de futuro. / orans ut ei debitum dignitatur et in temptatione / non inducatur Amen Deo gratias / Explicit regula sancti augustini episcopi a magistro hugo / -ne de sancto victore exposita. Benedictuus sit nomen / domini nostri Jesuchristi. amen.*

- 163 -

152. - ORDINACIONS DE LA CONFRARIA DE SABATERS Y CUYRACERS DE PONTS

Manuscrit en pergami, de 20 folis, escrit en negre i vermell i amb inicials en aquest color i gris, lletra formada no tota d'una mà; fulls de 266 x 182 mm. i text a ratlla tirada.

Relligatge de mitja pasta, modern.

Escrit entre poc abans de 1396 i 1536.

Inventariat amb el n.º 4017. Adquirit.

El present manuscrit consta de dues parts d'època i de mà diferent, encara que pertanyents a una mateixa matèria. Els deu primers folis pertanyen a la part més moderna. Després del f. 1, que és en blanc, el f. 2 comença : *A honor de Deu e de la beneyte sancta Marie / mare de deu e de tota la cort celestial. E / a honor del beneyt sent michel e del glori / os altar : edificat e consegat en la sgle / sia de sant pere de ponts Nos çabaters e cuyracers e / altres prohomes de ponts. Establim y ordenam confraria...* Acaba al f. 9 amb les paraules : *... los maiorals que ara son e per temps seran en la / forma e manera dessus expresada.* Al marge inferior del verso del f. 8 i quasi tot el f. 9 i el 10 van ocupats per addicions dels anys 1462 a 1536.

Foli 11 : Comencen unes ordinacions més antigues : *A honor de deu e de la beneite sancta Marie mare de / deu e de tota la cort celestial...* Capitulacions que amb algunes esmenes arriben fins al f. 19, que en part, com tot el següent, és ocupat per addicions datades entre 1396 a 1443.

153.- ORDINACIONS DEL OFICI DELS PERAYRES DE VIC

Manuscrit en paper, mútil; consta en l'actualitat de 41 folis, de 31 X 22 cm.; text en escriptura notarial, també en lletra pressada a ratlla tirada; en negre i rúbriques en els 13 folis primers.

Relligadura mitja pasta, moderna.

Finals del segle XV i principis del XVI (anys 1488 a 1510).

N.º 5421 de l'inventari. Adquirit.

El manuscrit que ens ocupa conté les reglamentacions de l'ofici dels peraires de Vic, ordenades en 1488 i 1489. Les primeres ocupen els f. VII a XVI, i s'interrompen fins al f. XXXII a XXXIV, on terminen. No tenen, doncs, començament, i s'inicia el manuscrit amb les frases : *... hage a satisfacer e esmenar en aquell de qui será lo que / valrá menys a coneguda dels sobrepossats...* Terminen al ja dit f. XXXIV, amb la data del 2 de maig del 1488, essent pregoner públic Pere Prunés, qui les publicà pels llocs acostumats de la ciutat de Vic el dia 30 del mes d'abril. Foli XXXVIII v.º : Comencen els aclariments i addicions a les ordinacions ja dites amb la data del 4 de maig del 1489, dient-se també que Pere Prunés les havia ja cridades el 30 d'abril. Des del verso del foli darrerament apuntat fins al f. XL hi van ordinacions i acords corresponents als anys 1490 a 1498, seguint en els tres folis següents, sentències sobre discussions entre la gent de l'ofici de peraires, datades de 1502 a 1509. Vénen finalment els folis XLVIII v.º a LII amb notes sobre concessions de senyals dels anys 1506 a 1510.

- 164 -

154.- ORDINACIONS DE LA CONFRARIA DELS ARCANGELS SANTS MIQUEL Y GABRIEL DE PERAYRES DE VIC

Manuscrit en paper, de 4 + 46 folis, d'uns 295 x 205 mm., a caixa desigual i ratlla tirada, escrit de clara lletra notarial, en negre i tocs vermells.

Moderna relligadura, mitja holandesa.
Principis del segle XVI.
N.º 5420 de l'inventari. Adquirit.

Els ff. 1, 2, 3 i 4 porten l'índex del volum que comença al foli següent amb numeració antiga amb la reglamentació de la confraria dels peraires vigatans, que s'inicia amb les paraules : *Com entigament los sobreposats Al dit offici se / solien elegir a veus e per los abusos qui sen veyhen...* Terminen al verso del f. XXXIV amb les paraules : *... a instancia de les parts com de llur propri motiu tota hora e quan e be lo sera vist.* Segueixen addicions que van datades des de 1512 a 1522, essent la darrera del 26 de març del darrerament citat any.

155.- DIGESTUM JURIS CIVILIS

Manuscrit en pergami ras; 240 folis, de 39 X 24 cm., caixa de 21 X 11, dos corondells i 52 ratlles; lletra gòtica francesa, força elegant, negra, amb títols en vermell i caplletres i començament de llibre en aquest color i en blau, havent restat sense fer les inicials. Els grans marges del volum vénen aprofitats per explicacions i glosses de mans diverses que arriben a envair els espais interliniars (fig. 23). Relligadura de posts, molt desfeta.
Principis del segle XIV.
Inventari n.º 7581, i XVIII del Villanueva. És de la Seu de Sant Pere de Vic.

Foli 1 : *Domini justiniani sacratissimi prin / cipis perpetus augusti juris et judicati / ex omni veteri jure collecti digestum seu / pandectarum ex ordine liber I incipit / de justicia et jure / ulpianus / libro / vestri operam daturum prius nose oportet / tet unde nomen juris descendat est / autem et justitia appellatum...* El llibre segon comença al f. 13. El tercer, en el f. 26 v.º. El quart, en el f. 37 v.º. El cinquè, en el f. 56. El sisè, en el f. 69. El setè, en el f. 74 v.º. El vuitè, en el f. 85. El novè, en el f. 93 v.º. El desè, en el f. 102 v.º. L'onzè, en el f. 112. El dotzè, en el f. 119. El tretzè, en el f. 130. El catorzè, en el f. 138. El quinzè, en el f. 145. El setzè, en el f. 153. El dissetè, en el f. 159 v.º. El divuitè, en el f. 171 v.º. El dinovè, en el f. 162. El vintè, en el f. 195. El vint-i-unè, en el f. 202. El vint-i-dosè, en el f. 214 v.º. El vint-i-tretzè, en el foli 221 v.º. I el vint-i-quatrè i darrer, en el f. 233 v.º. Acaba el còdex en el f. 240 v.º, amb les paraules : *...concubinam sibi adibuerit idem / erit dicendum. Explicit digestum / juris. Incipit in fortiatum. Solutio / matrimonio quem adeum dos spectatur. / Explicit liber digestum veterum / Ulpianus liber. dotis causa semper et ubique precipua est. Nam et publice interest dotes / mulieribus conservari cum dotatas esse feminas ad sobolem procurandam resp / -lendantque liberis civitatem maxime / sint necessarium.* Aquí s'interromp el còdex que, pel que es veu, devia

- 165 -

anar seguit de l'infortiatum, projecte que no degué tirar endavant, ja que la columna on comença aquest darrer llibre resta un tros en blanc.

156.- PLACENTINI SUMMA INSTITUTIONUM, TRACTATUS ACTIONUM ET SUMMA CODICIS. ROGERII ET PLACENTINI SUMMA CODICIS JUSTINIANI.

Manuscrit en pergami, 252 folis, dels quals una part amiden 268 x 173 mm. i 178 x 117 de caixa, a 44 ratlles, i els altres, respectivament, 285 x 195, 197 x 127 i 39; text a dos corondells, en menuda i regular lletra gòtica francesa, en negra i vermell, capitals i una inicial en el f. 118, ultra trets de cal·ligrafia, en blau i atzur; la inicial del full 42 restà sense execució.
Relligadura de posts i albadina, renovada, amb llom de badana.
Segle XIII.
N.º 7597 de l'inventari, i LXXXII del catàleg dels llibres del Capítol vigatà, redactat pel Villanueva.

El present i interessantíssim còdex ha estat estudiat pel jurista bolonyès Joan Babbista Palmieri, qui envià una nota sobre el mateix manuscrit, que fou publicada al *Butlletí del Centre Excursionista de Vic* (vol. I, pàg. 29 i següents, octubre-desembre del 1913). Aquesta nota del docte tractadista italià serveix admirablement per desxifrar l'ordre del manuscrit, ja que aquest, tal com ara es presenta enquadrinat, resulta de difícil intel·ligència.

El volum està compost de dos manuscrits que avui es presenten estranyament barrejats, quan primitivament formaven dos volums a part, als quals fa referència l'inventari del 1368 que parla d'un *llibre de pergami antich appellat summa codicis rogerii* i a la vegada d'*altre llibre de pergami intitolat summa Institutionum*. El

segon d'aquests llibres és el que en el manuscrit va des del f. 1 al 40, on s'interromp, i des del f. 235 al 252. En el f. 1 va el títol : *Incipiunt summa institutionum a Placen / -tino compositae apud montem pessulanum / ad evidentiam iudicium juris ars professionique boni...* Acaba en el segon corondell del verso del f. 235 amb les paraules : ... *In suma illud notandum censui quia in iudiciis crimi / -nalibus meo iudicio de calumnia jurari non debet. Explicit summa institutionum a Pla / -centino edita.* Seguidament comença un nou tractat : *Incipit tractatus actionum ab eodem compositus / cum essent mantue ubique juris...* Aquest tractat termina al segon corondell del f. 251, amb les paraules : ... *pro qualitate negotii et actionis genere.* El verso d'aquest foli i tot el següent fou aprofitat pel mateix escriptor per contenir unes notes de Dret canònic sobre els títols de *Hostiariis, de Lectoribus, de Exorcistis, de accolitis, de Subdiaconibus, de diaconibus, de presbiteris, de sacris ordinibus.* La matèria s'interromp al verso del f. 252, terminant amb les paraules : ... *sed ante cautius erga commissos agat quanto duris a christo iudicari for / ...*

El segon manuscrit, després d'un foli en blanc, comença en el f. 42, amb el títol en vers:

«Has legum summas si quis vult iura tueri
Legat, et sapiens si vult orator haberi
Oc placentinus tibi docta Bononia munus
Ratum causidicis, utile nuttit opus.»

- 166 -

Ve seguidament el pròleg que comença amb les paraules : *Quondam ergo / ego credidi quod suficerent satis quod in memoriale foret...* El text comença en el corondell següent amb les paraules : ... *Exponamus itaque quo nomine liber sacrarum constitutio num...* Es tracta de la *Summa codicis* del mateix Placenti, la qual termina al verso del f. 117 amb les paraules : ... *de manumissoribus lege secunda.* Foli 118 : Comença la Suma de Roger sobre el còdex de Justinià : *Incipiunt summe rogerii supra codicem justiniani. Cum multae essent inter / pres juris civilis quae / confuse per diversa volu / -mina...* Els quatre llibres de l'obra de Roger terminen al segon corondell del f. 154, amb les paraules : ...*in ecclesiasticis vero aliam rationem servant, Explicit liber, iiij. incipit v.* Aquest llibre cinquè torna a ésser del Placenti, començant : *a pessulanum constitutus rogatus sum ab auditoribus meis et a discipulis aliis...* Segueix tota la *Summa codicis*, des d'aquest títol del llibre quart fins a la fi del novè (f. 234 recto, fins a més de la meitat de la segona columna). Acaba amb el títol de *Sententiam passis et restituis* amb les paraules : ...*sic et restitutio etiam simpliciter facta, omnia restituit, v.c.e.l. vlt.* En la resta del f. 234, afegida d'altra mà posteriorment, es troba la *Summula* del mateix Placenti, des de la llei *Si pacto*, que comença : *Si pacto quo penam actum nudum precessit...* i acaba amb les paraules : *si quis jus dicenti non obtemperaverit ut Pf. de arbitris l. ult. Plac.* És de notar en el marge inferior del f. 252 una inscripció esborrada i una altra de llegible, aquesta segona diu: *Ego B de tauarteto qui hoc firmo.*

157.- USATGES DE CATALUNYA I CONSTITUCIONS PRIMITIVES. COSTUMS DE CATALUNYA ENTRE SENYORS I VASSALLS.

Manuscrit en paper; consta - quan era complet - de 38 folis, de tots els quals si avui n'hi ha part, solament poden considerar-se com a complets des del numerat de 4 fins al 34; amida 312 x 215 mil·límetres, en caixa d'uns 222 x 155 1 unes 26 ratlles tirades, escrites en negre i vermell, en lletra notarial.

Relligadura mitja pasta, moderna.

Segle XIII.

N.º 7087 de l'inventari. Adquirit.

Folis 1 i 2 : D'aquests tot just en queden resquícies. Foli 3 : Està partit pel llarg i li manca la meitat; a la seva primera ratlla es llegeix : ... *menatge així com per miga canal...* la qual expressió correspon a l'Usatge : *Omnes homines.* Foli 4: Comença amb la rúbrica : *De cel qui falex ost ne caualcada a son senyor.* S'inicia l'usatge : *Qui fallerit : Qui falra de ost ho de cavalcada a son senyor a qui aquelles deu feu de / tot danpnatge e perdues e messions les quals lo senyor...* Al f. 18 v.º hi va una *Constitucion del Rey en Pere / Constitucion del Rey en Pere Si alcun dels auts homes dels Reys ho / alcun cavaler, ho alcuna altre persona demanat del senyor Rey...* Aquesta constitució va seguida d'altres a nom del rei En Jaume, cap d'elles posterior a l'any 1253.

Foli 23 : *Ací comencen les / Custumes de Calhaluya entre senyors e vassals tenens*

- 167 -

castels per senyors / ho altres feus que nuyla excepcio ne despulacio no sia reebuda contra senyors qui demanen postat e ferma de dret. Sil senyor Rey demanava a son vasal que li don postat del Castel o de casa / que per el tenia, o ferma de dret, lo vasal on contastant alcuna excep / cio ne encara excepcio de despulacio...

El text torna a fer-se incomplet al f. 34, ja que els folis que el contenen són quelcom mútils; s'accentua el defecte en els folis següents cada vegada més, i termina al verso del f. 36 en el capítol : *Sé el nebot del vasal de / ... ens fil rebuda heretat del feu pus-cha esser fet home del se / ... I feu e dius qual temps deva tenir devant del senyor del feu / aquel ho altre hereu del vasal defunct*. El còdex s'interromp a la setena ratlla, a les paraules : *... homenatge en aso car la heretat a rebuda et usa de...*els quals mots corresponen al capítol *Si aliquis vasallus*, de l'obra de Pere Albert.

El manuscrit que ens ocupa fou publicat íntegrament i anotat en l'Anuari del Institut d'Estudis Catalans, de l'any MCMVII, pàgs. 285 a 334, i es féu un tiratge a part d'aquesta publicació.

158.- CONSTITUCIONS DE CATALUNYA COPILADES PER EN NARCIS DE SANT DIONÍS

Manuscrit en paper, 57 folis, de 29 cm., i 20 X 13 de caixa, amb unes 34 ratlles tirades per caixa; text en negre i rúbriques, caplletres en vermelló, blau i tocs grocs; caràcter notarial de bona ploma, molt llegidor. Relligadura mitja pasta, moderna.
Segle xv.
N.º 5123 de l'inventari. Adquirít.

Foli primer : *Com les constitucions generals de Cathalunya en lur primitiva ordina / -ció sien stades en diversos temps e per diverses reys daragó princeps de / cathalunya sens ordre e sens consequencia de títols fetes e promulgades...* Manca el f. 4, i arriba després, sense interrupció, al f. LVIII, i termina al verso amb les paraules: *... en una prachmatica del Rey / en Ferrando qui comensa : Ferdinandus dei gracia etcetera dilectis etcetera / fidelibus etcetera*.

Ha parlat d'aquesta Compilació de les constitucions Massó i Torrents, a la *Revista de Bibliografia Catalana* (vol. II, pàgs. 244 i 245).

159. - CONSTITUCIONS DE CATALUNYA COPILADES PER EN NARCIS DE SANT DIONÍS

Recull de fragments d'un manuscrit en paper - consta de 13 folis -, amida uns 29 x 21 cm., caixa de 18 x 14, amb cosa de 26 ratlles tirades, lletra notarial en negre i vermell.
Relligadura moderna, mitja pasta.
Segle XV.
N.º 5122 de l'inventari. Adquirít.

La primera ordinació del volum comença per les paraules : *Lo governador general de Cathalunya e lo portant veus daquell, stants fora de alguna vegaria e batlia / no es poden...*, les quals corresponen al cap. XIII de la Copilació feta pel canonge barceloní,

-168 -

legista. Segueix una altra ordinació del mateix capítol, la qual resta incompleta, per mancar un foli entre 1 i 2. Aquest porta ordinacions dels caps. XIV i XV, les quals queden també incompletes, per mancar uns folis més. El f. 3 porta constitucions del cap. XIX. El 4, del cap. XXXVIII. El 5, en conté dels XLI i XLII, seguint en els folis immediats les dels caps. XLII, XLIII, XLIV i XLV. El f. 10 fa referència als caps. LII, i el foli que el segueix, al LIII. El f. 12 correspon al cap. LX, i igualment el f. 13 i darrer del volum, el qual s'interromp amb les paraules : *... dita manestació e citació ab letra del dit veger deu esser feta...*

En la *Revista de Bibliografia Catalana* (any II, pàg. 247), el senyor Massó i Torrents parlà del present llibre.

160.- SENTENCIA I PRIVILEGIS OTORGATS PER EL REY FERRAN II EN LA CORT DE BARCELONA DE 1481

Manuscrit en paper, 8 folis de 293 X 208 mm., text en lletra notarial, tintes negra i vermella, caixa de 209 X 143 mm., unes 43 ratlles tirades.

Moderna relligadura en mitja pasta.
Finals del segle XV.
N.º 5427 de l'inventari. Adquirit.

El present volum comença pel títol que va en el foli signat de XXI : *Capitols e privigelis atorgats per lo Excellentissimo Senyor Rey / Don Ferrando II en la Cort primera de Barcelona ab stament / ecclesiastich e singulars de aquell / In nomine domini nostri Jesuchristi Pateat universis etcetera Nos / Ferdinandus dei gracia Rex Castelle Aragonum...* Al verso del f. XXXII principien uns : *Capitols de Cort atorgats segons les decretacions per lo / Excellentissimo Senyor Rey Don Ferrando II En la Cort / primera de Barcelona per redres de la mercaderia...* El manuscrit s'interromp al verso del f. XXVIII (posa XVIII) en la rúbrica : Profestació del Stament Rey, en les paraules... algunes de les coses de susdites no sia fet perjudici a les llibertats franqueses...

La *Revista de Bibliografia Catalana*, any II, pàgs. 247 i 248, ha dit quelcom referent al llibre que ens ocupa.

161. -SENTENCIA DONADA PER EL REY FERRAN II SOBRE PAGESOS DE REMENSA

Manuscrit en paper, 18 folis, de 302 x 215 mm., dels quals els 11 primers fan 23 x 15 de caixa, i duen unes 38 ratlles tirades de text en lletra notarial, en negre i rúbriques. Els altres folis són de diverses mans.
Relligadura mitja pasta, moderna.
Finals de segle XV.
N.º 5424 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 : Principia amb la rúbrica : *Asó es la Sentencia donade per la Sacra Magestat Rey,al entre los Senyors dels / pagesos de una part e de los dits pagesos de part altre / In Christi nomine pateat cunctis. Quod cum inter seniores pagensium / de*

- 169 -

remensa ex una et ipsos pagenses jam dicta condicionis... A f. 11 v.º hi ha la llista de : *Los condampnats per la Sentencia de sa Rey,al Magestat*; llista que ocupa part del f. 12. Foli 13 : Composició en vers referent a Nadal, resultant una espècie d'oratori dedicat al natalici del Senyor. Folis 14 a 17 : Resum dels drets senyorials, escrit enmig de moltes notes posteriors que quasi fan il·legible el contingut. Foli 18 : Minuta de Drets que havia de percebre el jurista possessor del volum.

El senyor Jaume Massó i Torrents ha descrit el present volum en la *Revista de Bibliografia Catalana*, vol. II, pàgs. 243 i 244.

162.- GUILLERMI DURANDI SPECULUM JUDICIALE, ET REPERTORIUM JURIS

Manuscrit en pergamí; CCCXVIII + 57 folis, els primers de numeració antiga, 425 x 282 mm.; dos corondells d'un 71 ratlles; en caixa de 305 X 205 mm.; lletra gòtica rodona en negre, amb rúbriques, majúscules i caplletres de cal·ligrafia, en vermell, blau i morat; inicials de miniaturista, en or i policromia, en els ff. I, LII, LXXV v.º, LXXXIX v.º, CCIII v.º, CCXV i 1; també un dibuix en negre al CCCVI v.º
Relligadura de posts i camussa, amb aplicacions de llautó deficient.
Principis del segle XIV.
Inventari n.º 7564, i X del catàleg Villanueva, és de la Seu de Vic.

Foli I : *In nomine domini et gloriose virginis matris ejus incipit / speculum judiciale. a magistro. Guillermo durante composito. Rubrica / Reverendo in cristo patri suo domino otto / bono deigracia sancti adriani dyacono car- / dinali. Guillermus durante domini pape. / subdyaconus et capellanus inter / decretorum professores minimus ret- / dumentacione sui utriusque hominis sos / -pitatem et cum debita correctione pers / -picaciter speculari ac salubriter / attendere presens opus. / De trono dei proceduni fulgura voces atque tonitrua et / in circuitu ejus die et nocte cla / mant animalia senas alas habentia..* Al segon corondell del f. II hi ha la repartició de capítols de la primera part de l'obra a la qual per títol primer la rúbrica *De jndice delegato*. La segona part del llibre primer comença al f. XLIV. La tercera, al f. LII, i la quarta, al f. LXV verso. El llibre segon comença al verso del f. LXXXIX, i la primera part del mateix, al foli següent. La segona, al f. CXXXIX v.º; i la tercera, al f. CLXXIX. El llibre tercer té principi al f. CCIII v.º El quart, al f. CCXV; i acaba al f. CCCXVIII, al segon corondell, amb les paraules : *sempiternum ad quod nos perdu / -cat quis sine fine vivit et regnat amen*. El verso d'aquest foli és en blanc.

El segon tractat de Guillem Durand segueix immediatament. Foli 1 : *Alpha et o / jesus-christus incipit / repertorium ma / -gistri et domini Guillermi / durandi de su / ma trinita / -te et fide / catholica / Rubrica / Reverendo in Christo / patri ac domino Matheo dei gratia sancte ma / -rie in porticu dyaco / cono cardinali. Gui / Illemus durandi domini pape / subdiaconus et capel / lanus et utriusque ho / minis sospitatem sy / totho plausti / tabigine humana apptamenta*. El pròleg termina al segon corondell del mateix foli on es troba la rúbrica : *De summa trinitate et fide catholica*. El segon llibre que comença per la rúbrica : *De judiciis* té principi al f. 12.

- 170 -

El tercer comença al f. 23. El quart, al verso del f. 33. El llibre cinquè i darrer s'inicia al verso del f. 35. Acaba l'obra en el primer corondell del verso del f. 56 amb les paraules : ... *Hujus / rei tacens ponens, servitium laudabilemque medium finem felicius / confirmavit*. Segueix encara en aquest foli i en un següent, de lletra posterior, l'índex general de les obres contingudes en el volum. A la fi d'aquest índex hi havia en vermell una inscripció de la qual pot llegir-se únicament les primeres paraules : ... *iste liber...*

163.- FORMULARE INSTRUMENTORUM ARTIS NOTARIAE

Manuscrit en paper; consta, en l'actualitat, de 68 folis, no tots coordinats, d'uns 22 X 15 cm.; escriptura protocolària en negre i a ratlla tirada.

Relligadura moderna, en mitja pasta.

Segle XVI.

N.º 5913 de l'inventari. Adquirit.

El volum conté una sèrie de documents que poden servir de norma als notaris per la redacció dels instruments que deurién autoritzar. Està tot el llibre redactat en llengua llatina.

Foli 1 : *Censuale venditum a viro et uxore cum speciali obligatione, etc.*

Després del f. 3 s'interromp i passa al f. 10; segueix després fins al f. 74, en què torna a interrompre's, i acaba amb dos altres folis, el darrer dels quals porta un document català datat al dia 1.r de març del 1577.

- 171 -

SECCIÓ CINQUENA

HISTÒRIA ECLESIASTICA I CIVIL

164.- FLAVII JOSEPHI DE ANTIQUITATIBUS JUDAICIS LIBRI XX

Manuscrit en pergami ras, de 205 folis, de 39 x 27 cm., dos corondells i 50 ratlles; caixa de 26 X 17 cm.; bona lletra rodona gòtica en negre i vermell, caplletres i grans inicials de començament de llibre en atzur i guella, obra de cal.lígraf ben expert (fig. 24).

Relligadura de posts i camussa verdosa.

Primera meitat del segle XIV.

N. 7591 de l'inventari, i XIX del catàleg Villanueva.

El present exemplar de les antiguitats judaiques consta en inventaris de la Catedral, ja el 1368. Una nota posada a la guarda posterior del volum diu que : *Iste liber est sancti petri vici et fuit accomodatus domino a Arnaldo Gerundensi episcopo anno domini mcccxxxvii / quinto calendis augusti decostit dcccc solidos*.

Aquest bisbe geroni era l'Arnau de Monrodon. Consta que el canonge de Vic Pere sa Era, mort en 1278, a finals de desembre, regalà un *Josephum* a la Catedral, volum que no deu pas ésser el que ara ens ocupa, ja que aquest és posterior.

Foli 1 : *Incipit prologus ejusdem libri, proemium / totius operis / historia conscribere / disponentibus / nec unam nec / eamdem / video ejus studii / causam set mul / -tis existere...* Acabat el pròleg posa els capítols del llibre primer. Foli 2 : *Liber genesis / continet hic liber tempus annorum duo millium / trium. Incipit historia antiquitatum josephy / historiographi hebreorum / in principio creavit / deus coelum et terram / set dum terra*

ad aspec / -tum non veniret et / profunditate tenebris / celaretur... El llibre de l'Exode, segon llibre de la història, comença al f. 11. El tercer, Levític, al f. 20 v.º. El quart, dit dels Números, al f. 29 v.º. El cinquè, que rep el sobrenom de Deuteronomi, al f. 38 v.º. El sisè, o dels Reis, al f. 48 v.º. El setè, al 61 v.º. El vuitè, al 72 v.º. El novè, al 85 v.º. I els altres, als ff. 94 v.º, 102 v.º, 111, 121 v.º, 132 v.º, 145, 155, 164, 177, 189 i 198 v.º. Aquest còdex en el final del cap. IX, llibre XVIII, conté l'addició : *De domino Jesucristo* (f. 179), que els crítics diuen ésser una interpolació cristiana. Termina el volum al final del primer corondell del verso del f. 205, amb les paraules : ... *proposui vobis vero conscrivere / et nominis idem judeorum sectas in quatuor li / -bris de deo ejusque substantia et de legibus / et cur secundum eas aliud facere promittimus / aliud prohibemur.*

165.- HISTORIAE SCHOLASTICAE PETRI TECENSIS? COMESTORIS VULGO DICTI

Manuscrit en pergami-vitel.la, 166 folis, a doble columna, de 315 x 213 mm., i 21 x 15 cm. el camp ocupat per les 51 ratlles que formen la pàgina; lletra gòtica francesa en negre i guella, caplletres en atzur, vermell i groc, ultra dues grans inicials de miniaturista, en or i colors; i n'hi havia

- 172 -

d'haver d'altres que no es feren, per més que l'escriptor hi deixà espai. Les executades van als ff. 3 i 73. Relligadura en pergami, del segle XVIII. Finals del segle XIII o principis del XIV. N.º 7549 de l'inventari, i LV del catàleg Villanueva, dels còdexs de la Catedral de Vic.

El volum pròpiament comença al f. 3. L'anvers del f. 1 porta la dedicatòria que té principi amb les paraules : *Reverendo patri et domino / suo Willielmo dei gratia se / -nonensi archiepiscopo. Petrus / servus christi presbiter trecensis / vitam bonam et exitum / bonum. Causa suscepti / laboris fuit instans petitio sociorum...* Segueix el pròleg que es troba en el f. 3 i el començament del primer paràgraf, que s'interromp al final de la plana. Foli 1 v.º : Resulta contenir una carta que sembla dirigida al papa, referent a assumptes d'Hongria, la qual ocupa també l'anvers del f. 2.

Foli 3 : *Liber genesis / Incipit scholastica hystoria seu prefatio / Imperatorie majestatis est tres in palatio habere man / siones, auditorium vel consistorium in quo vita...* En el mateix corondell hi ha la rúbrica : *De creatione empyrei ce / -li et quatuor elemen / -torum / In principio erat Verbum / et Verbum erat principium in quo / et per quod pater creavit mundum.* Les històries referents al llibre de l'Exode comencen al f. 26; les pertanyents al Levític, al f. 39; les del Deuteronomi, al f. 59, i les del Números, al f. 46. El llibre de Josué comença al f. 55 v.º; el de jutges, al 58 v.º, i la història de Micheas, al 63 v.º. Les relacions al llibre dels Reis són al f. 65, i les de Tobies, al f. 101. Les d'Ezequiel, al f. 104; les de Daniel, al següent; les de Susanna, al 110; les de Judit, al 112 v.º, i les d'Esther, al 116; les dels Macabeus, al 119. El Nou Testament pot considerar-se'l en el còdex dividit en dues parts, o sigui, les històries evangèliques que comencen al f. 124 v.º, i les al.lusives als Fets dels Apòstols, que tenen principi al f. 150 v.º i terminen al verso del f. 166, amb les paraules : ...*nobiles et in loco magis honorabi / -li scilicet in catacumbis.*

L'inventari de l'any 1368 parla d'aquest volum amb els següents termes : *altro libra de pergamins cubert de vermell apellat estories escolastichas.*

Pot veure's l'edició estampada de la Història escolàstica *eruditissimi viri magistri Petri Comestoris*, en la *Patrologia del Migne*, vol. CXCVIII, columnes 1053 a 1722.

166.- HISTORIA ECCLESIASTICA EXCERPTA EX LIBRIS SOZOMENI SOCRATIS ET THEODORITI. JOANNIS CHRYSOSTOMI SERMO DE LAPSU ET COMMENTARIA IN PSALMUM.

Manuscrit en pergami, mancat de final, 189 folis, de 305 x 215 mm., escrit en lletra carolingia negra i vermella; planes a ratlla tirada, de 24 x 16 cm., intervenint dos amanuenses; interessants capitals, en les quals, ultra les tintes negre i vermella, hi ha el color verd i el groc, abundant-hi els motius entrelaçats (fig. 25).

Relligadura en pergami, del segle XVIII.

Segle XII.

N.º 7509 de l'inventari, i LXXII de la catalogació del Villanueva; procedeix de la Catedral de Vic.

- 173 -

Manca un foli preliminar, en el qual aniria el títol de la Història Eclesiàstica i el començament de la taula del llibre primer, fins al cap. VII inclusiu. Folí primer: ... viii. *Quomodo licinius fugatus vel christianos fuerit persecutus et nouissime uictus...* Acababa la taula : *Incipit liber primus. Perficitur ora / tio addocutoria Sozomeni in Teo / dosium Imperatorem / Aiuntanti quis principi / bus diligentiae studium fuisse ut eis amatores...* Termina al verso del f. 2, on comença la narració : *Salamhermie Sozome / ni. Ecclesiasticae Historiae. / Cogitatio mihi aliquan / do pervenit...* Al capítol VIII, s'intercala el text de Sòcrates, i al XII el de Theodorit; prosseguint la narració de la combinació de textos dels tres historiadors orientals. El text històric en el còdex arriba fins al f. 178; es refereix des del temps de l'emperador Constantí als de Theodosi; es divideixen en dotze llibres, que comencen en els ff. 20, 34, 41 v.º, 58, 86, 103 v.º, 122 v.º, 131, 149, 159 v.º i 165. Les darreres frases del text són: Folí 171 : *Nos autem hic et terminum faciamus. historie in pace gubernata / ri cunctas aeclesias exorante. Nos ergo o sacratissime homo dei theodore / tuam complemus uisionem. finem facientes historiae in anno secundo / tricisimae quinte olimpiadis / consulatu septies decies imperatoris / theodosii. X. proconsuli. X / Historie aeclesiasticae Liber XII explicit / Gloria Individuale Trinitati. Amen.* A la *Patrologia Graeca* del Migne, volums LXVII i LXXXII, hi ha les històries que són fonament del nostre text, si bé és de notar que és diversa la versió llatina impresa, comparant-la amb el manuscrit.

A l'esmentat f. 171 : *Iohannis Archiepiscopi Cons / tantinopolitane Sedis lo / hannis Episcopi Crisostomis / in greco Incipit de Lapsu* Al verso : *Quid agis anima / quid cogitationibus aestuas. quid non erum- / pis in uocis et mentis exponis ardorem / ut aliquod solacium capias...* Folí 175 : *De te autem quid dicam fili serpentis 1 minister diaboli...* Folí 176 : *Reliquias eterno die uobis reddere uolo, sed reliquias et / mensam...* Té fi al f. 182 v.º : ... *potestas per immortalí secula seculorum. Amen.*

Seguidament : *Incipit psalmus super scripcio quinquagesimus vbi venit / ad dauit Natan propheta Cum intravit ad Bethsabe / uxorem urie cetei. Incipit eiusdem homelie / Sancti Iohannis crisostomi desuper Scripcione / psalmi quinquagesimi...* Folí 183: *Pictores immitantur arte natura et coloribus promiscen / tes uisibilis corporum...* S'interromp en el f. 189 : *ut exuperare possit natando quod ceperat. Sic et tu bonus est...*

Cal identificar el comentari al psalm L, a l'homilia no acceptada com a legítima del Crisòstom, que publicà el Migne, en la seva col.lecció de Pares grecs, vol. LIII, Columnes 565 a 575, si bé la versió del manuscrit resulta ésser literalment diversa i sols mancada de les quatre ratlles finals. És digne de nota que el tros donat pel Migne a continuació, columnes 576 a 588, resulta ésser la peça que antecedeix en el còdex, des de les sis darreres línies del f. 176; també, segons una versió, diferent de l'original grec.

El còdex que estudiem no sembla pas d'origen català. Les inicials són cosa del tot desacostumada en el nostre país. Elles serven un aire de visigotisme, que fa pensar amb el nord de l'Espania. El seu colorit ens fa creure en les coses exòtiques que antigament importaven els nostres peregrins.

- 174 -

Les miniatures del volum són en els ff. 21, 34 v.º, 42 v.º, 59, 87, 104 v.º, 123, 131 v.º, 149, 160, 165, 171 v.º, 175, 176 i 183. Amb totes fa contrast la A del folí primer, per la seva pobresa.

Prou fa referència al manuscrit un inventari del segle XIV, quan al·ludeix a *un libra de pergamins intitulat istoria ecclesiastica.*

167. - LIBER REGIUS SIVE DESCRIPTIO TEMPORUM

Manuscrit en pergami; 25 folis, 355 x 255 mm.; caixa i disposició varis; lletra gòtica rodona en negre i vermell, inicials i ornat d'aquestes en vermell, blau i verd.

Senzilla enquadernació moderna en mitja pasta.

Segle XIII (any 1235).

Inventari n.º, 7040. Adquirit.

El present còdex, que és un altre dels que semblen escrits al monestir de Sant Joan de les Abadesses en el segle XIII, resulta ésser un tractat sobre calendari, prenent peu de les observacions meteorològiques i astronòmiques.

Foli 1 : *Incipit liber regius / dicit / compiler hujus libelli / codex iste ponitur / memoria horarum et / discrecionum anni nu / merique mentium atque / dierum ejus atque cur / sus solaris insignis et mansionibus / suis et distinctionum ortuum solis / et quantitatis descensus et ascensus ejus...* Conté les rùbriques : *Hec est descriptio tem / porum anni cum terminis et mensuris die / -rum ejus et arbitrii philosophorum de / definitionibus et decrecionibus eorundem temporum. De autumno tempore. De hyeme. De quatuor temporibus secundum phisicos : De cursu solis et lune et lune per signa.* Al verso del f. 2 comencen dotze planes de calendari amb santoral i indicacions astronòmiques i curioses indicacions sobre creences populars relacionades amb el temps. Foli 8 v.º : Torna a seguir el text parlant dels graus del cel de *viii. celis et in quo siti sunt; de jove; de marte; de sole; de mercurio; de inveniundo circulo saturni; in quo signo saturni; quod stadia sunt a terra usque ad lunam et usque ad solem et signa : De efectiva lune potentia. De vicinitate lune ad terras. De eclipsim solis et lunae. Argumentum quod horis vel cunctis luceat luna. De diebus et temporibus utilioribus ad sanguinem mittendam. De concurrentibus et eorum officio. De formacione concurrentium. Item de invencione concurrentium. Item de invencione annorum et circulis solaris. Item per hos versus poteris invenire de invencione principium entium. De inveniendis litteris dominicalibus. Quare in Januario mutantur littere. De litteris qui tanguntur propter bisextum. Item per litteras dominicales poteris invenire concurrentes quod annos cicli solaris et luna quando natus est dominus. Item de concurrentibus. Item de inveniundo anno solari vel concurrentium. De divisione annorum domini facta per xxviii. De bisexto unde oriantur. Quomodo inveniatur bisextus per annos domini. De loco bisiesti. De quatuor temporibus anni in quibus predictorum quatuor temporum celebrentur ieiunia. De solsticiis et equinocciis. Quibus locis imponuntur solsticia et equinoccia.* Foli 13. *Explicit tertia pars incipit quarta pars de anno lunari. Quare luna sit nova duobus diebus antequam anuntietur prima. De regularibus lunaribus Qualiter*

- 175 -

per dies anni possunt inveniri... De epacta. terminus et figura epactarum. Unde oriantur epacte. Quomodo poteris invenire annum cicli epactarum. Qualiter inveniatur luna in principio cujus libet mensis. Que regulares et epactas et quare in septem debet variari vel incipi. Quibus annis et mensis fallat predicta regula epactarum. In quibus mensibus fallit predictus versus. Quot dies quilibet luna... De salto lune. Quando unus dies substrahatur a totali ciclo. De embolismis et quot anni in ciclo sunt embolisme et quod comunes. De luna embolis mali quo debeat locari. Al verso del f. 16 comencen unes taules amb les indicacions de les festes movibles, corresponents des de l'any 1596 a 1766 i des de 1235 a 1595, advertint l'escriptor la raó perquè ha posat les taules dels anys posteriors abans que les dels primers, fent-ho notar en aquests termes: *Ne mireris lector precedentem numerum annorum majorem subsequendum esse quia tuncquando fuit sumptum hoc tablatum currebat anno mcccxxv et sic escriptor prossecutus fuit usque in finem hujus tabule annos domini subsequentes sicuti caventur et posuit annos a principio usque huc numero subsequendum. Cum vero fuerit finitum hoc tabulatum quod hic positum est secundum tabulam Dionisi que continet in se dxxxii. annos revertere ad principium et invenies annos domini futuros numeros in se continentes id scilicet quod nihil oportebit te adesse ad numerum ipsorum donec venias usque huc. Sed cum veneris ad hunc locum addideris numerum annorum secundum quantitatem numeri precedentis usque in finem tabulati videlicet annuatim unitatem. Finito itaque tabulatu revertere ad principium et prossequere semper usque in finem addendo semper unitatem anuatim et sic usque in infinitum nihil mutando addendo vel minuendo in eodem tabulatu continentibus videlicet in decem novenali epacta literis dominicalibus diebus presentibus septuagessime sive pascha et ceteris omnibus* (Foli 18 v.º). Foli 23 v.º : Acabades les taules : *Incipiunt versus de exposiciones tabule dionisi. Alius versus de noticia pasche. Alius versus de inveniendis annis. Alios versos.* Foli 24 : *Dicte beati augustini de computo. Hec est multiplicatio tabule dionisi. Sequitur tabula Dionisii.* Aquesta ocupa el verso del f. 24 i la primera cara del 25. Foli 25 v.º. Altra taula per trobar el dia de Pasqua, la lluna, i lletra grega i dominical i trobar les concurrències de cada any.

És quasi segur que entre els ff. 9 i 10 falten fulls, per més que deuen mancar-hi des d'abans del segle XVII, època que correspon la foliació àrab que mig esborrada pot seguir-se en cada una de les fulles del volum, ja que no segueix l'apartat en què es parla dels temps millors per sangrar-se i el paràgraf dedicat a les concurrències. Per això el còdex que parla també de l'acabament de la tercera part no dóna indicació del començament de la mateixa ni de la segona.

168.- CRONICA USQUE AD ANNUM MCCXII. DESCRIPTIO URBIS ROMAE.

Manuscrit en pargamí ras; 25 folis, de 365 x 258 mm. i 272 x 232; escrit en lletra rodona gòtica negra i vermella; inicials, divisions i figures en vermell i blau (fig. 26).
Relligadura mitja pasta, moderna.

Segle XIII (any 1235).

Inventariat amb el n.º 7041. Adquirit.

Foli 1 : *Incipit cronica seu series de tempo / ribus a seculi... atque genealogiis / precedentium ab exordio mundi / usque ad adventum salvatoris in carne. / Cronica grece dicitur quae lati / ne temporum series appellatur / quarum apud grecos eusebius / cesariensis...* Tot el que fa referència a l'Antic Testament que va ornat amb figures genealògiques, termina al f. 8. Foli 8 v.º : *Catalogus sive cronica omnium / pontificum romanorum videlicet anni / et mensis et dies eorum ponuntur et / quid unusquisque honorabile fecit in vita sua. Ponuntur et hic imperatores / contemporanei apostolicis ex a diverso non dis / tinguuntur...* Fent costat a la cronologia pontifical, hi ha el *Catalogus sive cronica romanorum imperatorum videlicet anni / mensis et dies ponuntur et / quid unusquisque honorabile fe / -cerit in vita sua. Ponitur item pontifices romanei contemporanei imperatoribus ex / adverso incipiens ab Octaviano augus / -to sub quo dominus Jesus-christus incarnatus et natus / est usque in presenti tempore.* Aquesta sèrie cronològica continua fins al f. 19, i arriba fins al Papa Innocenci III i a l'Emperador Frederic. Aquesta crònica sembla derivada de la de Marti Polono i són curiosíssimes les indicacions que conté. Sabent-se que el Papa Innocenci III tingués un pontificat de 8 de gener del 1198 a 16 de juliol del 1215, i que l'elecció de Frederic emperador va tenir lloc a 9 de desembre del 1212, tindrem que el nostre text degué ésser compost entre finals del 1212 i mitjans del 1215. El verso del f. 19 fou deixat en blanc, i fou aprofitat per incloure-hi o traslladar-hi el document de la fundació d'un aniversari major fet per Guillem de Terradelles, prevere en el monestir de Sant Joan de les Abadesses en data de 31 de juliol del 1367.

Foli 20 : *Incipit descriptio de situ et magnitudi / ne ac mirabilibus urbis Romae et a quibus fuit condita. Roma post exicidium Troie anno cccc / xxviii. conditae...* Segueix tal descripció parlant de torres i defenses i portes de la ciutat, dels arcs triomfals, dels puigs, termes, palaus, teatres, fonts, ponts, cementiris, de la bellesa de la ciutat en temps de l'emperador Octavi, dels cavalls de marbre, dels oficis palatins, del palau de Letran, del panteó, de la pinya de bronze, dels temples i monuments dels emperadors, de diferents màrtirs en temps de Deci i d'altres curiositats per l'estil, i acaba al verso del f. 23, les darreres paraules del qual són : ... *etc. que sequuntur in passione / beatorum martirum Sixti atque Laurentii.* Foli 24 . *Incipit provincialis,* seguint una enumeració de províncies i metròpolis eclesiàstiques referint-se a Roma, Itàlia, Alemanya, Anglaterra i Orient. Hi ha, també, la llista dels títols cardenalícis, dels emperadors, dels reis, de les meravelles del món i una curiosa llista dels efectes o condicions dels principals pobles del món. S'hi llegeix que la luxúria és pròpia dels jueus; la supèrbia, dels romans; la feresa, dels francs; la contumàcia, dels gèl·lics; l'avarícia, dels britànics; la duresa, dels saxons; la libido, dels d' Escòcia, etcètera.

Sembla que el còdex no terminava pas aquí, sinó que hi hauria almenys un altre full que seria de miscel·lània.

El present manuscrit, amb altres, sembla que fou escrit en el monestir de Sant Joan de les Abadesses en el segle XIII.

169 i 170.- VITA CHRISTI, AUTORE LANDULPHO DE SAXONIA

Manuscrit en pergami i paper, a fulls intercalats; dos volums; escriptura gòtica de poca pretensió, a dos corondells amb caplletres de cal·ligrafia, amb trets i imbricacions en vermell i blau i tocs de groc; hi ha una inicial més aparatosa al començ de cada una de les tres parts que constitueixen els dos volums. El primer d'aquests porta escrits 1 + CCLX folis, de 29 X 21 cm., i caixa de 19 X 13; i unes 40 ratlles. El segon volum abraça CVI + CLXI folis d'unes 42 ratlles, en caixa de 20 X 13.

Relligadura originària; de posts cobertes de vedell, amb ferros gofrats de bon conjunt, igual en ambdós volums.

Segle XV (any 1459).

Inventari n.º 7566-67, i LXV i LXVI del Villanueva; pertany a la Seu vigatana.

El volum primer té la taula de matèries abans de començar els folis numerats. Aquella ocupa un sol foli. Foli I : *Incipit prologus prime / partis cartiusiensis de vita / christi super evangelia tradita / Fundamen / -tum aliud ut nemo / potest po / -nere ut / ait apostolus / preter id / quod positum est quod est Jesus-christus...* Al segon corondell del f. VII : *Explicit prologus. / Incipit liber de vita Christi in evangelio / tradita. et continet hic*

pars / prima hystoriam evangelicam / ab incarnatione usque ad annum / domini xxxii exclusive. Aquesta part acaba en el capítol *De misterio Marthae et otiose Marie...* en el f. CCLX, on : *Explicit prima pars hujus libri / Deo gratias.* Segueixen els versets:

*«Laus tibi sit christe quoniam labor explicit iste
Vera dei genitrix cleri dulcissimi nutrix
Graminaque pellis vitiorum florida reddis
Laus tibi donetur quare per te finis habetur
Facto fine pia laudetur Virgo Maria
Contio celestis tribuens solatiam estis
Laus tibi reddatur quare meta libri michi datur
Si fuerit quisquem scribentis noscere nomen, a
[me pandetur cunctis cupientibus illud,
Est que nomen mei Johannis clarique cognomine
[sed cujus est liber suum nomen discere tento
Estque nomen sui Michael ienerque cognomen
Fuit perfectus prima februarii mensis.
Anni Milleni centeni sicque caterni et quinquagessimi noni quasi jam derelicti.
Nomen doctoris qui hunc cecine condidit librum
Landulfus Xixonie a multis creditur esse.
[Cartusiensis in alamania natus atque prior
[ordinis argentine cartusiensis.»*

- 178 -

La matèria d'aquest volum primer correspon als primers 61 capítols de la primera part de l'edició impresa, publicada per Víctor Palmé, en 1865, i que serveix d'introducció a l'*Acta Sanctorum Bollandiana*. El que no hi correspon és l'oració final del còdex, que evidentment no és la pròpia del capítol darrer, atesa la matèria que en aquest es tracta.

El volum segon comença al f. 1 per *una tabula capitulorum / secunde partis libri / de vita jesuchristi / cum repertorio*. La qual arriba fins al f. LV v.º, on comença un índex de capítols del mateix llibre; queden en blanc els ff. V, VI, VII i VIII. Foli IX: *Incipit secundus liber de vita / Jesuchristi in evangelii tradi / -ta. Et continet ystoriam Evan / gelicam de gestis domini in / anno ejus Tricesimo secundo / de muliere samaritana. Ca / pitulum Primum. Editus per fratrem Johannem. or / dinis cartusiensis. / et habiit iterum Jesus / in gallileam de qua venerat in judeam...* Aquest llibre termina al f. CIII, amb l'oració corresponent al capítol *de fermento cavendo et ceco betsaida illuminato et post miracula de passione dimissa turba* : terminant amb les paraules : *os flendo / paterne glorie illumina cor meum lu / -mine tue gratie divine meque de omni / -bus erroribus et laqueis erue ac dirige / in viam veritatis et justicie et salutis / eterne. Amen deogratias.* El verso del f. CIII i tot el CIV, amb el recto del CV, s6n en blanc.

Foli CV v.º : *Incipit tabula sive cota capi / -tulum tertiae partis hujus libri / domini nostri Jesuchristi cum repertorio.* És també en blanc el verso del f. CVI, i els altres que segueixen són amb enumeració nova.

Foli I : *Incipit Tertia pars libri de vita / christi in evangelio tradita et / continet gesta ejus a principio / anni tricesimi tertii usque ad pa / -ssionem / De confessione vera fidei / quam Petrum fecit pro / omnibus. Capitulum Primum.* El text comença per les paraules : *Post premis / sa ve / -nit je / sus tam / -quam Salvator ubi / que lumen doctrine / spergens...* Al f. CLII : *Explicit tertia pars / libri de vita christi in evan / gelio tradita deo gratias ejusque / intacte matris ceterique sanctorum / omnium.* El verso del foli és en blanc. Foli CLIII : *Tabula capitu / lorum tertie partis hujus / libri cum re / pertorio...* Termina el volum i aquest repertori, que havia d'ésser un capbreu o resum dels capítols; en el segon corondell del f. CLXI, on : *Explicit tabula deo laus et Gloria fuit perfectus xv. / mensis novembris anni mcccc. quinquagesimo viii. liber iste.* La numeració dels folis arriba fins al f. CLXVI, per més que aquests són en blanc.

Tot el text del segon volum de la *Vita christi* del Cartoixà correspon a les planes 269 a 570 de l'edició Palmé. Aquest volum segon, manuscrit, és de la mateixa mà que el primer, i resulta molt incompleta, ja que falta un altre volum.

171.- SECUNDA PARS LIBRI DE VITA CHRISTI AUTORE LANDULPHO DE SAXONIA

Manuscrit en pergami i paper, a plecs encaixats, CLVI folis de 29 X 22 cm.; dos corondells i àrea de 18 x 13 i 31 ratlles. Escripura notarial en negre, vermell, blau i morat, amb tocs en groc, caplletres de cal.ligrafia; la del foli primer és de major importància.

- 179 -

Relligadura de posts cobertes de camussa.

Segle XV.

Inventari n.º 7568, i LXV del Villanueva; propietat del Capítol de Vic.

Foli I : *Incipit secunda pars / libri de vita jesuchristi in / Evangelio tradita et con / tinet hystoriam evan / gelicam de gestis domi / -ni in anno ejus tricessimo secundo. Et pri / mo de Muliere / samaritana Capitu / lum primum.* El text comença: *Et abiit iterum jesus in galileam / de qua venerat / in judeam...* Termina el volum al f. CLVI, amb l'oració corresponent al capítol de *fermento cavendo*, on comença la taula dels capítols del llibre, taula que ocupa tot el foli.

Correspon, tot el que hi ha en el present volum, a les pàgs. 269 a 392 de l'edició Victor Palmé.

Encara que no ho digui el manuscrit, aquest té tot l'aspecte de pertànyer al mateix escriptori d'on sortiren els altres dos volums de *la Viti christi* que figuren en el Museu Episcopal i que sortiren com el present de la *Biblioteca capitular vigatana*. És de notar que el present pertanyeria a una obra que aniria repartida almenys en quatre volums.

172.- VIDA DE JESUCRIST, PEL MESTRE FRANCESC EXIMENIÇ

Manuscrit en paper, de ff. II a CCI, de 37 x 26 cm., dos corondells d'unes 50 ratlles i caixa de 265 X 175 mm.; text força correcte; lletra notarial en negre i vermell; caplletres en vermell, blau i morat, d'obra cal.ligràfica.

Moderna relligadura de pergami.

Segona meitat del segle XV.

N.º 7077 de l'inventari. És de la Biblioteca Episcopal de Vic.

Manca el f. I, i amb ell el començament del còdex; han desaparegut els dos capítols primers i part del tercer, que en el f. II s'inicia amb les paraules : *Princeps de la Sinagoga. E sagueisse a / -qui mateix aixi los impugnadors dels sants / contemplatius comunament...* El volum segueix sense interrupció fins al f. CCL, en el segon corondell del recto del qual porta el capítol tercer i darrer, *qui acaba lo / libre e ha se presentació ja al comen / sament de aquest libre.*

Acabat, donchs, aquest libre en / la vigilia de mossenyor sent / Johan babtista per la misericordia / de deu, torn a vos mossen Pere d'Artes, al qual le endressat amb comensament / que us placia haver pasciencia e compassio de la mia vellesa e passions e en / los deffalliments que aci trobarets vagueus / lo cor en la paraula de sent Pau, qui / diu que en moltes coses som tots deffallents: de açó que de be hic trobarets sia atribuït / al Rey de paradís Jhesucrist del qual axi com de vena fontal de tots bens / procehexen totes gracies, del qual no / pot hom prou dir a la sua lahor com sia / ver deu e amar de tots bens. So empero / que d'ell es ací posat sia a la sua gloria / e honor tostemp e a salvació nostra e del / seu poble christia lo qual ab vos meteixes / sia tostemp recomanat a la sua gràcia e merçe qui viu e Regna in secula se / culorum. Amen / deo gracias. / Ffinito libro sit laus et gloria Christo. Amen.

- 180 -

En el còdex el cinquè capítol del pròleg arriba al començament del f. III, on comença el llibre primer. El segon llibre té principi al verso del f. IX. El tercer, al verso del f. XI. El quart, al verso del f. LXIII. El cinquè, que diu ésser el darrer del primer volum, al f. XCVIII. El sisè, al verso del f. CVII. El setè, al f. CXIV. El vuitè, al f. CXLII. El novè, al verso del f. CLXXX, i el desè, al verso del L CCXXVII. Al final del còdex hi ha la nota : *A costat : ... sous de mossen johan olivert per mi Bernat.*

El senyor Massó i Torrents ha descrit el present còdex en el seu estudi sobre els Manuscrits Catalans de Vic, publicat a la *Revista de Bibliografia Catalana* (juliol-desembre del 1902, pàgs. 235 a 236). També n'ha parlat l'*Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. 1909-10, pàg. 666 R.

173.- JACOBI DE VORAGINE LEGENDA AUREA

Manuscrit en pergamí, 320 folis, de 30 x 22 cm. i 22 x 14 de caixa, text a dos corondells i 35 ratlles, lletra gòtica rodona, negra i vermella, amb inicials d'interessant cal·ligrafia en vermell i blau; la que va al foli primer és de grandària excepcional.

Relligadura de posts cobertes d'aluda verda.

Segle XIV.

N.º 7596 de l'inventari, i LXIX de la catalogació Villanueva. Pertany a la Catedral de Vic.

El present volum pot molt bé ésser el que fa referència l'inventari de 1368, quan parla d'un *libra de pergamí apelat flors sanctorum cubert de blanc*. El bisbe de Vic, Berenguer Sa Guàrdia, en 1326 es trobava en la necessitat d'empenyorar una partida de llibres, entre els quals hi havia un exemplar de *flores sanctorum*, que anava juntament amb una Crònica Martini. Inventaris de principis del segle XVI parlen de dos exemplars de *flores sanctorum*, un dels quals començava en llatí. Fa de mal dir si algun d'aquests volums era el present llibre que dona el text de les vides dels sants tant conegut amb el nom de *Legenda aurea*, que escrigué el bisbe de Gènova, Jaume de Voragine. El canonge Ramon de Badia féu present a la Catedral d'un altre volum del *Flos sanctorum* (Necrologi, IV, f. 26).

Foli 1 : Comença amb la rúbrica : *Incipiunt flores sanctorum*. El text s'inicia per un pròleg les primeres paraules del qual són : *Universum tempus / presentis vite in / quatuor dis / tingitur sci / -licet in tempus de viationis, r / enovationis / sive revocatio / nis...* Al verso del mateix foli comença l'índex, el qual arriba fins al segon corondell del verso del f. 2. Aquí comença el text : *De adventu domini / Adventus domini / per quatuor septimanas / agitur ad significationem / quorum quatuor sunt adventus...* El llibre segueix amb el santoral que combina amb les festes de temps, des de Sant Andreu fins a Sant Sadurní, vida aquesta darrera que comença al verso del f. 297 i acaba al segon corondell del 299, i termina amb les paraules: *... honori / -fice sepelierunt, passus est autem quinto calendis / decembris*. Aquí pròpiament termina l'obra del cicle santoral litúrgic; però el nostre manuscrit té, com tants

- 181 -

d'altres, una sèrie d'apèndixs, que sense interrompre el text comencen per *De Sancto Pastore abbate* i segueixen per *De Sancto iohanne abbate, De sancto moyse abbate, De sancto artemio, De sancto agathon abbate, De sancto pelagio papa i De dedicatione ecclesiae*, i acaba a mig primer corondell del verso del f. 320, amb les paraules: *... quod ipse prestare dingnetur qui / vivit et regnat deus per omnia secula / seculorum amen* En aquesta terminació s'avé amb la de *Explicit* que trobem en algunes edicions impreses i que consta en el f. 145 v.º de la gòtica estampada per Joan Crespín en 1526.

174.- LLEGENDA AUREA, PER EL BEAT JAUME DE VAREZZE

Manuscrit en paper, constant en l'actualitat de 574 folis, de 298 x 211 mm., dos corondells, unes 30 ratlles i caixa de 183 x 135; bona escriptura notarial en negre i rúbriques, caplletres amb imbricacions i trets de cal·ligrafia, en vermell, blau i morat.

Relligadura de posts i cuir fosc amb gofrats.

Primera meitat del segle XV.

Inventariat amb el n.º 7615; porta el L en el catàleg Villanueva; pertany a la Catedral de Vic.

Aquest interessantíssim text català comença per dos folis d'índex, pels que pot seguir-se perfectament la disposició del manuscrit i fer veure les addicions que hi ha al text primitiu de la *Legenda aurea* del Jaume de Voragine. El manuscrit comença després amb una follació que segueix tot el volum; manca el foli primer, en què hi havia la rúbrica d'introducció i el pròleg. El f. II comença amb les paraules: *... lo qual temps representa la sgleya de la / septuagessima entro a pasqua. En / lo quart loc tractarem de / quelles festas qui son dins lo...* Deu ratlles més avall ve la rúbrica primera del llibre : *De l'adveniment de nostra Senyor*. Segueix el text traduït bellament l'obra llatina, introduint-hi algun paràgraf com el de *Sent Longi* (f. XIV), el de *Al Ram* (f. CXXXIV), *Sent Feliu* (f. CCXXXVIII), *Sent Narcís* (f. CCCVLIII); manquen els ff. de VII a XIX, i arriba al f. CCCLXXXVII, on acaba la vida de sant Sadurní. Segueixen després sense interrupció, fins al f. CCCCXXIII, les històries referents a sant Jaume màrtir, sant Pastor, sant Joan abat, sant Moisès, sant Arseni, sant Agat, sant Barlanc i sant Pelagi, les quals figuren també en la major part de les edicions estampades, i segueix després al dit f. CCCCXXIII un capítol de la *istoria dels lombards*, la qual va seguida

de la de *Santa Coloma, Sant Honorat, Santa Eulària de Barcelona. En lo trovament del seu cors, Santa Pollonia, Sent Segon, Santa Quiteria, Sent Antoni frare menor, Sent Guillem, Sent Peloy, Santa Clara, Sent Antonini, Santa Tecla, Sent Bernat Bisbe de Vich, Sent Lucia e sent Marcia e lo trovament dels lurs cossos, Senta Eulari e Merita e lo trovament del seu cors, Santa Barbera, Sent Aymon, Sent Breuda, Santa Alizabet, Sent Amador, Sent Marsal, Amonestacions de Sent Bazili, Santa Candia, Sent Caisis, Sent Frontó, Sent Simeón, Sent Cugat, Sent Anselm, Sent Juliá martir, Santa Eufrasina, Sent Malch monjo, d'una verga qui feu gran penitencia, d'una revelació feta am un sant hom, Sent Luis, Sent Segimon i la dedicació de l'església. El còdex s'interromp en aquesta darrera rúbrica al f. DLXXXVI, a les paraules : ... Per*

- 182 -

la quarta raó es consagrada la sgleya persa... Algunes d'aquestes peces afegides al Voragine són traducció de les que foren impreses en multitud d'edicions llatines; així ho són la de dedicació del temple, sant Lluís, sant Barbara, sant Honorat, santa Clara, que es troben en l'edició estampada per Constantí Fradin a Lió, en 1526. No obstant i això n'hi ha algunes que són d'origen absolutament català, com, per exemple, les vides de sants Narcís i Feliu de Girona, santa Eulàlia de Barcelona, sant Bernat bisbe de Vic i sant Llucià i Marcià. Aquestes dues darreres composicions deuen ésser escrites a Vic mateix. El nostre còdex, després de la rúbrica de la dedicació de l'Església, en porta dues més a l'índex que diuen : *De mafumet fals profeta he anguanador. A mostrar que mafumet no fou profeta ni missatge de Déu*, paraules que començaven als ff. DXCIV i DXCVI, respectivament, la qual cosa demostra que el còdex devia tenir almenys DXCVI folis.

El còdex que ens ocupa ha estat molt citat pel Villanueva, Ripoll, Galadies, per contenir la llegenda dels sants màrtirs Llucià i Marcià i troballa de les seves relíquies. Després d'aquests, ha donat la deguda importància al manuscrit, Jaume Massó i Torrents, en els Manuscrits Catalans de Vic, inserits a la *Revista de Bibliografia Catalana* (juliol-desembre del 1902, pàgs. 240 a 243).

El còdex present ha estat considerat per tothom com del segle XIV. Les raons que s'han donat per tal atribució, basades, en el text, no poden fer gran fe, ja que el volum podria ben bé ésser còpia d'un més antic. El canonge Ripoll (Arxiu Capitular: *Papeles varios*, en foli, vol. III, n.º XVIII) diu que necessàriament ha d'ésser dels anys 1332 a 1339, ja que la vida de sant Bernat Calvó (f. CCCXCXVII), porta el miracle ocorregut a Bernat Despujol de Sant Joan de Fàbregues, ocorregut en 1332, segons el quadern que refereix els miracles del sant, que hi ha custodiat a l'Arxiu de la Catedral de Vic. També fa notar el mateix Ripoll que el volum no parla de l'augment de les cendres dels sants màrtirs de Vic, fet que degué ocórrer en 1343, ni tampoc parla de la segona translació de les relíquies de santa Eulàlia de Barcelona, en 1339 (f. CCCCLXII).

Amb tot i això, continuem creient com de la primera meitat del segle XV el manuscrit. Sembla que és d'aquest còdex de qui parlen els *Comptes de tresoreria* del 1426, 1433, on hi ha l'anotació que a 24 de desembre del 1427 fou feta una paga a l'Arnau de Muntadella per lligar el *Flor sanctorum*. L'enquadernació actual, si és la que fa referència a la nota donada, degué sofrir adobs posteriorment, ja que una de les guardes de pergamí fou feta aprofitant un document de l'any 1447.

El volum del *Flos sanctorum* fou l'inspirador dels qui donaven els assumptes que figuren en els nostres antics retaules, de manera que aquests constitueixen la millor il·lustració del text. Les còpies manuscrites del llibre de Voragine en llatí, o en català, degueren ésser abundantíssimes. Massó i Torrents parla d'una versió catalana manuscrita, del segle XIV, conservada a la Biblioteca Nacional de París, de dos altres manuscrits guardats a la Biblioteca d'El Escorial i d'un altre a la Biblioteca Provincial Universitària de Barcelona. A Pedralbes hi ha també un fragment d'altre còdex, i en el nostre Museu Episcopal guardem uns fulls pertanyents a un altre manuscrit.

La impremta vulgaritzà les edicions impreses en llatí; de catalanes també se'n coneixen diferents edicions. El ja citat senyor Massó ha retret les estampacions bar-

- 183 -

celonines fetes per Carles Amorós en 1524 i 1547. A la Biblioteca de la Universitat de Barcelona n'hi ha un exemplar *novament fet e corregit : E afegit moltes altres vides de sancts : e sanctes. Ab la passió de nostre mestre redemptor jesus*, que porta el nom del dit estamper i la data 1529.* Més tard, en 1575 i 1576, va fer-se'n una reedició, que es diu traduïda, corregida i esmenada *per Pere Coll mestre en saera theologia y prior*

de Sancta Catherina de la present ciutat y ajustades ara de nou moltes vides de sancts y sanctes (Francesc Dorca : *Noticias para la historia de los Santos Mártires de Gerona*, pàg. 205). El pare Onofre Relles parla de dos *Flos sanctorum : impresos en lengua catalana uno por Mossen Pedro Ferrer en lengua limosina y otro del P. Maestro Coll religioso de Santo Domingo* (*Historia apologètica, de la vida y martirio, de S. Narciso, hijo, obispo y patrón de la ciudad de Gerona*, lib. I, cap. IV).

175.- DOS FRAGMENTES DE LA VIDA I REVELACIONS DE LA BEATA ANGELA DE FOLIGNO

Manuscrit en pergarmí i paper, a plecs intercalats, 15 folis, de 205 x 138 mm., 27 ratlles tirades i caixa de 137 x 77; lletra gòtica formada en negre i capitals vermelles molt senzilles.

Moderna relligadura mitja pasta.

Segle XV.

N.º 7076 de l'inventari. Adquirit.

El primer fragment comprèn vuit folis numerats d'l a 8, i comença per les pamules : ... *haina de amor que portava el seu amat Jesus / tornave tota buyda seca e groga, en tant que / ore gran compassió de veurela...* En el f. 2, sense rúbrica, hi ha un paràgraf que comença : ... *yo dich angela de fulgino, anant a la via de penitèntia passí de huyt pa / -ssos spirituals abans qui conegués la / imperfecció de la meva vida..* En el f. VIII hi ha l'explicació d'aquest divuitè pas, després de seguir els anteriors sense interrupció, i acaba amb les paraules : ... *consolacions de les quals algunes ne son aci / deval scrites.*

El segon fragment va numerat de 90 a 96, i comença amb les paraules que inicien un paràgraf : *Donchs sia donada gloria a Deu omnipotent al / qual ha plagut que nos que no erem res siam / alguna cosa...* Al verso del f. 93 hi ha un acabament de capítol que termina així: ... *infinides coses son que en aquest beneyt libre de vida e de veritat / inefable Jesus beneyt legirse poden per tal com vertader / ament es libre de vida al qual sia honor e gloria / are e per tos temps amen.* Segueix immediatament un nou paràgraf que comença : *E pertant com la conexensa de Deu no creat / hi de deu home passionat...* Termina al f. 96 amb les paraules : ... *per bona mes es enfusa en la anima la divinal gracia e / allí crear. E y tant com la divinal gracia mes apar mes apregona..*

* A la mateixa Biblioteca universitària de Barcelona hi ha un exemplar d'una altra edició estampada en català, procedent del Convent de Sant Josep de Barcelona, en el qual hi ha manuscrita una nota dient que el llibre fou objecte d'expurgació, segons ordre de la Inquisició de 1632. L'expurgació, que fou feta a 7 de setembre del 1643, fa referència a l'episodi apòcrif de les llevadores en el Naixement de Jesucrist.

- 184 -

176.- CARTULARIUM BENEFICII ECCLESIASTICI SUB INVOCATIONE SANCTORUM MARCHI ET MATHAEI IN SEDE VICENSI FUNDATO

Manuscrit en pergamí, 187 folis, de 215 x 173 mm.; escrit en negre i lletra notarial molt llegidora, a ratlla seguida i caixa de 182 x 128 mm.; sense cobertes.

Segle XIV (circa 1340).

N.º 4611 de l'inventari.

El present cartoral copia documents dels anys 1318 a 1337, referents al benifet de sant Marc i sant Mateu a la Catedral de Vic.

177.- GENEALOGIA DELS REYS D'ARAGÓ Y DE NAVARRA Y COMTES DE BARCELONA

Manuscrit en paper, 13 folis de 295 x 212 mm., escriptura notarial, a ratlla seguida, en tintes negra i vermella. El text català porta anotacions marginals llatines i contemporànies.

Principis del segle XV.

Relligadura mitja pasta moderna.

N.º 5425 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 : *Incipit liber genealogia regis aragonum / et nauare comites barchinone / Genealogia dels reys daragon e de nauar / ra e comtes de barchinona / Reys darago e / nauarra / Lo primer Rey darago e de nauarra...* En el f. 12 r.º acaba el text amb les paraules : ... *fou soterrat en la / seu de barchinona e puis*

tralladat en lo monestir / de poblet. El verso és en blanc. Foli 13 v.º. Hi ha una carta firmada per Jhoanot Piquer, dirigida al seu germà i datada a 20 d'octubre del 1505.

Aquest important manuscrit fou publicat en 1901, com a suplement de la revista *La Veu del Montserrat*, precedida d'una *Nota prèvia*, deguda a mossèn Pere Bofill. Jaume Massó i Torrents, en la *Revista de Bibliografia Catalana* (any II, pàg. 245), diu que tal genealogia «és molt semblant, encara que en forma abreviada, a les *Gesta comitum Barchinonensium* que va publicar Marca. Aquesta genealogia, que acaba amb el rei Joan I, si bé s'hi fa menció del fill del rei Martí abans d'ésser rei d'Aragó, hagué d'escriure's a la fi del segle XIV o bé a la primeria del següent».

178.- ILUSTRACIONES DELS COMTATS DE ROSSELLO, Cerdanya y Conflent, per Francesch Comte

Manuscrit en paper, 67 folis, de 315 x 218 mm., i 270 X 145 de caixa, a 29 ratlles seguides text en bona lletra, escrit en negre.

Moderna relligadura en mitja pasta.

Principis del segle XVII (any 1603).

N.º 7085 de l'inventari. Pertany a la Biblioteca Episcopal.

Foli 1 : *Illustrations / Dels Comtats de Rosselló y Cerdaña y Con / -flent de Francesch Comte Notari de la / Vila de Illa*. Foli 1 v.º . Pròleg de Geroni Pujades, copista de les Il.lustracions, datat a Barcelona, a 15 de febrer del 1603 Foli 2 v.º : Dedicatòria de l'autor al bisbe d'Elna, Joan de Terés, datada a Illa, a 5 de març del 1586.

- 185 -

Foli 4 : Comença el text : *Los Comtats de Rosselló, Conflent y Cerdaña son / situats dins les montañas Pireneas, y enclosos dins di / -tas montañas*. . Foli 16 v.º : *Proemi de la Segona part*, la qual està dividida en 15 capítols, i termina al f. 67, en el qual sols van les frases : *...tornaren mitg salvatges per lo poch ques / comunicavan los uns ab los altres*.

Aquest curiós manuscrit fou començat de publicar imprès en 1879, com a fulletó de la revista setmanal *La Veu del Montserrat*. Se n'estamparen sols 48 planes, que arribaven fins al cap. 4.t de la segona part. Ha parlat d'aquest manuscrit el senyor Jaume Massó i Torrents, a la *Revista de Bibliografia Catalana*, vol. II, pàgs. 249 a 251.

179.- RELACIÓ BREU DELS SUCCESSOS. SEGONES INTENCIONS Y LOCURES. QUE HAN SUCCEHIT Y SE SON FETES EN LA CIUTAT DE VICH. DESDE L'ANY 1634 FINS AL DE 1641 INCLUSIVE.

Manuscrit en paper, de 10 + 124 folis, de 150 X 105 mm., unes 25 ratlles tirades i caixa de 13 x 8 cm., lletra epistolar de fàcil lectura, en negre; imitació de les particularitats dels llibres d'estampa.

Relligadura de pergami sense cartonatge.

Mitjans del segle XVII.

N.º 5390 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 dels que són sense numeració : Notes del canonge Jaume Ripoll i Vilamajor, l'una de les quals diu : *Lo autor apar es Micer Joan Batista Sanz*. També hi ha una espècie de taula indicant el foli on comença a tractar-se dels successos esdevinguts en cada un dels anys a què fa referència la crònica. Foli 2 : *Relacio breu / dels successos, segonas in / -tencions y locuras que an / succehit y se son fetas en la / ciutat de Vich desde any / 1634 fins al de 1641 / inclusive / En Vich / En la emprenta de la ploma / del autor a costa de son treball*. En aquesta portada va enganxat l'ex-libris del canonge Ripoll, possessor que fou del manuscrit. Foli 3. Humorístiques indicacions de *Tassa y Erratas*, i en el verso hi ha l'*Aprobacio*. Foli 4 : Dedicatòria al vicari general doctor Josep Coma, que acaba al foli 6. Foli 7: Pròleg *al lector*. Foli 8 : Dècima:

*«Mereix lauro en bon parlar
alabanza un dols estil
y mes quan personas mil
los errors an de notar
Mon yntent may fou sercar
parlar y estil remontat*

*solament se es preciat
dir en aquest tractat xich
los grans successos de Vich
sens estil y ab veritat.»*

- 186 -

Al verso : *Dècimes Al moti o Siti dels lladres / y poble contra la Ciutat / de Vich sa patria.* Quatre dècimes.

Foli 1 : Comença sense títol : Després que nostre ssm *Papa Urbà / octau de gloriosa y santa memoria...* Acaba al verso del f. 123 ... *si en esdevenidor / se ynvoca alguna / cosa aserca de la / pretensio' se / dirá en al / tre llibre /*. Següia un foli, que fou tallat. Els numerats de 125 a 126 estigueren en blanc, en el darrer hi, havia, escrit amb lletra del canonge Ripoll, un curt *Indice*.

Aquesta curiosa Crònica vigatana fou publicada com a fulletó de la revista *La Veu del Montserrat*, en 1901 i 1902. En aquesta edició estampada hi fou suprimida la relació episòdica d'un casament que motivà uns versos de l'autor, massa lliures, i que en res fan referència al text del llibre.

180.- HISTORIA DE LOS MOVIMIENTOS, SEPARACION Y GUERRA DE CATALUÑA, POR FRANCISCO MANUEL DE MELO

Manuscrit en paper, de 19 + 265 folis, de 20 x 15 cm., caixa de 155 x 105 mm. i 16 ratlles tirades; lletra epistolar en negre i capçaleres, inicial i cinc dibuixos d'embarcacions colorits i daurats. Antiga relligadura en pasta i llom daurat. Mitjans del segle XVII. N.º 7086 de l'inventari; pertanyent a la Biblioteca Episcopal.

Foli 1 dels sense numeració : Avantportada : *Historia / De / Cataluña / Conturbatae sunt Gentes, et inclinata sunt Regna / Dedit vocem suam, mota est terra* Ps. 45. Foli 2 : *Historia / de Los / movimientos / y / separación / De Catalunya / y de La Guerra entre / La Magestad católica / de Don Felipe el Cuarto Rey de Castilla / y de Aragon / y la Deputación General / de aquel Principado / Dedicada, Ofrecida y Consagrada a la Santidad del Beatísimo Padre / Inocencio Decimo / Pontifice Sumo Maximo Romano / Escrita / por Clemente Libertino / En San Vicente Año 1645. / Por Paulo Craesbeeck Impresor de las / Ordenes Militares.* Foli 3 : *Padre Santo / vertiendo sangre / el pueblo cristiano / ...* Foli 6 : *Hablo a quien lee / si buscas la verdad yo te combido a que leas...* Foli 8 v.º : Llicencia y Tassa. Foli 9 : *Prologo de las tres plumas cata / lanas que concurrieron al traslado / deste presente libro a los pocos Lec / -tores que aqui llegaren / Reducido en tres puntos / Es el primero (lector discreto) que si aca / so hallares aqui algunos errores que / no los cargues a quenta del Autor / si solo a la velocidad del tiempo / de ocho dias en que fue trasladada / toda la presente obra; si bien despues / fue comprobada con su original...* Acaba al verso del foli 16, on comencen uns versos la primera estrofa dels quals és:

«Si pretendes desengaños
y memorables exemplos
mirate en aquestas hojas
como si en claros espejos.»

Segueixen altres 13 quartetes. Foli 18 v.º : Escut de les quatre barres, en colors.

- 187 -

Foli 1 : Comença el Llibre I amb títol i sumari. El text s'inicia amb les frases : *Yo pretendo escribir los casos memo / -rables...* Aquest llibre primer termina al foli 29, que té al verso dibuixada, colorida i daurada una galera, en el pal superior de la qual van les tres flors de lis dels Borbons francesos. El llibre segon comença al f. 30 i acaba al f. 67, on va dibuixada i colorida una altra embarcació que porta remes i banderes roges; el verso del foli és en blanc. Comença al f. 68 el llibre tercer, que termina al f. 128 v.º, on va dissenyat, colorit i daurat, un altre galeó amb les empreses de la ciutat de Barcelona. Foli 129 : Principia el llibre quart, el qual termina al f. 197, al verso del qual hi ha un dibuix d'un gran galeó artillat i que porta les armes de la Diputació de Catalunya, amb el lema : *Con la sangre de mis venas.* Foli 196 : Comença el llibre cinquè, que termina al f. 264, amb les frases ...*donde los / Principes pueden apren / der a moderar sus / afectos : y todo*

el mun / do enseñanza por sus aconte / cimientos / Fin / Lapidem quem reprobaberunt / Edificantes. Foli 265 : Dibuix d'una immensa galera artillada, que porta en les seves banderes dissenyada un senyal astronòmic.

El present manuscrit és còpia de la primera edició impresa de l'obra famosa del Francesc Manuel de Melo, tal com sortí amb el pseudònim de l'autor. En l'edició estampada que va al volum 21 de la Biblioteca de Autores Españoles de Rivadeneira no hi ha el *Prólogo de las tres plumas catalanas* ni els versos que els segueixen, peces que semblen ésser pròpies del nostre manuscrit (vegeu pàgs. 459 a 535).

181.- RELACION DEL SITIO DE OSTENDE. POR ANDRES ORTIZ.

Manuscrit en paper, de 4 + 103 folis, incomplet de final, bona lletra renaixementista en negre, orla decorant la plana inicial del text, que té 17 ratlles tirades, en caixa de 15 x 11 i folis de 29 X 15 cm.

Relligadura de pergamí.

Principis del segle XVIII.

N.º 4161 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 dels que no són numerats : *Relacion del sitio de os / -tende y de algunas cosas subcedidas en los estados / de flandes desde que se puso por su Alteza Sereníssima el archi / du / que de austria, alberto, a cinco dias del mes de jullio / del año de mill seiscientos y uno. Hasta que se rindió / a beinte de setiembre del año mill seiscientos y quatro. / escrita al maestro de campo / Juan de Ribas del consejo de guerra de su magestad su governa / dor y castellano de canbrai capitan general del pais de / canbresí. Por su alferes andres ortiz.* Foli 2 : Dedicatòria. Foli 3 : Pròleg al lector. Acaba al f. 4, la qual cosa demostra que en falta un que potser estaria en blanc.

Foli 1 : *Relacion del sitio de / ostende...* Aquí diu que l'alferes Andrés Ortiz *no fue del castillo de canbray*. En la mateixa pàgina comença el text : *ostende Hera quarenta / años A. pequeño casar de pescadores de cinquenta / casas pocomas, sin ninguna fortificación, aun / que su asiento muy fuerte por naturaleza...* S'interromp el text al f. 103 v.º amb les paraules : ... enemigos con muestras y deseos de / que lle-

- 188 -

gamos a medir las picas... No pot ésser molt el que falta en la relació, puix que aquesta arriba fins a descriure la presa de l'illa de Cassante i el moment en què les tropes espanyoles es feren amb els primers forts de la ciutat d'Ostende.

Com una curiositat transcriurem el sonet que va al f. 54 v.º dedicat a la mort del genovès Frederich Spínola, mort en un dels episodis de la guerra per una bala d'artilleria que ... *le llevo la ma / -no y guarnición de la espada y conello la / vida...* Aquest sonet, que diu que fou dictat per un espanyol, diu:

«*Blandamente. Descansan, caminante,
Devaxo destes marmoles helados
los huesos en cenizas desatados
del marte ginobes siempre trunfante,
No los pises. No pases adelante
que es profanar. Despojos. Respectados
ya que no de la muerte. De los hados
que obligan a la fama, que los cante
y el Rayo artificioso de la guerra
emulo de virtud, la diestra ayrada
a federico en esta piedra, encierra
que aun la muerte en el plomo. Disfregada
no se la pudo. Dar ni en mar ni en tierra
sin favor. de su brazo y de su espada*»

El text porta títols marginals en lletra molt petita. Sembla inèdit i de totes maneres el nostre còdex copiat d'un original, que no seria imprès, ja que d'altra manera no es comprendria l'estranya ortografia i fins en alguns llocs la sintaxi que ostenta el manuscrit. Aquest de totes maneres és una peça interessant, com a llenguatge i com a document històric, escrit per un testimoni de vista.

182.- EXECUTORIA DE HIDALGUIA A FAVOR DE JOAN DE PARAMO

Manuscrit en 6 folis de pergamí, de 285 x 218 mm. i 215 x 143 de caixa, 49 ratlles tirades per plana, text en negre i gòtic rodó.

Relligadura mitja pasta, moderna.

Segle XV (any 1453).

N.º 4419 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 v.º : (Manca la inicial *D*) *on iohan per la gracia de Dios Rey de castilla, etc....* Foli 5 : Acaba el text, que està datat *en la villa de palacios de campos a doze días del mes de febrero año del nas- / cimientto de nuestro salvador Jesuchristo de mill e quatrocientos e cinquenta y tres años...* Segueixen les firmes, i hi manca el segell

- 189 -

183.- ARISTOTELIS STAGIRITAE ETHICORUM LIBRI DECEM

Manuscrit a plecs de pergamí i de paper intercalats, 147 folis, de 29 x 21 cm. i 19 x 11 de caixa; text a ratlla tirada, de 19 ratlles per plana, en lletra itàlica i en gòtic notarial, escrit en negre i vermell, inicials de cal.ligrafia en dos tons vermell i blau, molt grosses les de principi de cada llibre.

Relligadura en posts nues i llom de pell negre.

Finals del segle XV.

N.º 7064 de l'inventari.

Dipòsit de la Biblioteca Episcopal Pública vigatana.

Fol 1. Ve el títol amb lletra itàlica : *Ethicorum Aristotelis Stragerisi Haticoma / -cum liber primus faeliciter incipit / -Segueix el text : Omnis ars / omnisque doctri / -na similiter autem actus / et omnis electio bonum / quoddam appetere videtur...* Tot el primer tractat que ocupa fins al verso del f. 19, va en lletra itàlica, seguint la resta del volum en gòtic, exceptuant les rúbriques dels titulars. El f. 20 sosté en el verso la rúbrica de títol del llibre segon, el text del qual comença al f. 21. El llibre tercer comença al f. 33. El quart, al 52. El cinquè, al 67 v.º. El sisè, al 83, i els restants, als ff. 93, 107 v.º, 119 v.º i 131. Acaba el text al f. 143 amb les paraules ... *status fit optimus et quo / -modo unaqueque res constituta sit et quibus legibus et moribus. Deogratias.* El verso d'aquest foli és en blanc. Foli 144 : *Libri Ethicorum Aristotelis secundum leonardum aretinum in nova tras / latione.* Segueix un resum o capbreu dels títols dels llibres i capítols, el qual ocupa fins al f. 147, on: *Explicit tabula.*

El present llibre pertanyia a la Biblioteca d'algun dels convents vigatans, anant a parar a la Biblioteca episcopal pública, després de l'expulsió de l'any 1835. El volum devia haver servit per explicacions de càtedra, ja que porta abundància de notes marginals i interlinears, comentant el text del príncep dels filòsofs.

Hem cotejat el nostre text manuscrit amb l'edició de l'Ètica d'Aristòtil que va en el volum segon de l'edició de les obres de l'*Estagirita*, columnes 603 a 744, estampació de Lion de 1549, per Joan Frelloni, i hem pogut observar multitud de variants de text enmig de grans coincidències; això demostra que l'edició estampada és, si no d'una nova versió, d'una ressenzió de text, la qual és deguda a Joan Argyropylo Biçantí.

A la nostra Catedral el Canonge Pere sa Era, mort el 1278, hi regalà : *philosophiam cum tractatu de resurrectione.* L'inventari del 1368 al.ludeix un llibre petit de pergarmí *apellat philosophia cobert de vermell.* El catàleg del pare Villanueva, amb el número CXV, fa referència a un petit volum en pergamí de *philosophia naturalis autore Guillermo de Conchis*, que avui dia no es troba pas entre els volums de la Seu de Vic.

184.- LEONARDI ARETINI IN MORALIA ARISTOTELIS YSAGOGICON. TRIGINTA MISTERIA VITAE ET PASSIONIS CHRISTI PRENOTATA IN MISSA. DOCTRINA MONACHORUM.

Manuscrit en paper, compost de tres obres independents, de 50 + 14 + 36 folis de 215 X 155 mil.límetres, la primera en part a dos corondells i lletra epistolar, i tota la resta en caràcters notarials gòtics fent pensar en tres escriptors diferents. Poca cosa de colors.

Cobertes senzilles, aprofitant un document de pergami.
Finals del segle XV.
N.º 3996 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 : *Leonardi arietini izagogicon moralis disciplina ad galeo... / feliciter incipit / si ut vivendi galeote sic etiam bene vivendi / nos etiam cura esset : infinitos pene labores / quibus stultitia extuat humana...* Aquest text moral va ple de notes marginals i interlineals i arriben fins al f. 15 v.º, on acaba dient ... *si ergo beati esse volumus operam / demus ut boni simus virtutesque exerceamus / Leonardi arietini ad galeotum morali aristotelis / izssagogicon feliciter explicat...* Segueix una enumeració de les virtuts morals i dels vicis principals, que arriba fins al f. 16. Al f. 17 comença, a dues columnes, una sèrie d'anotacions al text anterior, les quals prenen la forma de glossa en el f. 20, i arriba fins al f. 50, on acaben. Sembla que falta un foli entre els 10 i 11.

La segona obra del volum fa referència als trenta misteris de la vida i passió de Crist, que el sacerdot practica en la missa : estan en forma de sermó sobre el text de l'Evangeli de Sant Joan : *Quocumque dixerit vobis facite*, i l'autor diu que són *les evangeli corrent en la dominica que de presenti teneor predicare de una materia multum devota et inusitata in missa solemni et credo quod erit materia deo multum acceptabilis et graciososa et nobis meditabilis et commodosa et singulariter nobis presbiteris qui administramus istum sanctum sacramentum missae*. Aquesta obra mística no és ben completa, però hi falta ben poca cosa; s'interromp al f. 14 v.º, després que en el recto ha posat ja el *deogratias*. Però segueixen uns paràgrafs de piadoses consideracions, les últimes paraules dels quals són : *Est autem solemniter advertendum quod sacerdos / cum omni diligentia se debet providenter in / formare de omnibus que ad officium ejus videntur / pertinere. Ignorantia enim in sacerdote non solum peccatum...*

El manuscrit de la *Doctrina monachorum* comença : *Fratres carissimi non queo quem mente concepi ore proferre sermonem / de cordis letitia. lingua non explicat...* Al f. 3 comença el capítol que tracta *De obedientia*, i en segueixen d'altres referents tots a les virtuts i obligacions dels monjos, fins que al f. 36 v.º el manuscrit s'interromp en el capítol el títol del qual és *De laudibus religionis et inductione ad eam*, i les darreres paraules son : ... *nam qui edere vult nichil necessarium oportet quod frangat nucem et alias enim rectius ...*

Encara que procedent del monestir de l'Estany, aquest volum no consta en la llista del 1820.

185.- INTERPRETATIO SUMMULARUM MAGISTRI PETRI HISPANI

Manuscrit en paper, incomplet al final, 144 folis, de 213 x 143 mm. i 155 x 97 de caixa a unes 37 línies tirades; lletra epistolar gòtica en negre, però amb titulars en rodó, amb calderons, tocs i unes comptades inicials en vermell, sense cap mena de vistositat.

Relligadura de posts i pell vermella, deficient.
Finals del segle XV.
N.º 3997 de l'inventari. Adquirit.

Foli 1 : *Iste est tractatus primus summularum magistri petri ispani / in quo ipse compendiose determinat de is quae in libris logicae aristotelis boecii et / porfirii prolixè tractantur. et dicitur iste liber summa pro filiatione ad summam / prope dictam. est enim summa prope dicta magnus numerus resultans ex agregacio- / ne plurimorum tractatum vel capitulorum de summa...* En el f. 144 s'interromp el llibre en el paràgraf que comença : *Divisionum quaedam sit;* terminant ab les paraules : ...*maxime dicto uno divide / inque / mediorum in mediatorum ab aliquo inferiori divisi nec non ponitur...* Es tracta d'una espècie de glossa que segueix les paraules principals dels cinc primers tractats de lògica, escrits per Mestre Pere Hispano. L'anònim comentarista pren un text del mestre, el posa en les seves primeres paraules amb lletra grossa, entretenint-se seguidament a comentar-lo; posa després les dificultats i les resol, i acaba quasi sempre l'explicació amb les paraules *sequitur in textu*. El nostre comentarista no és pas el *Petrus bruxelensis* del qui coneixem una edició impresa per Joan Baxiller en 1503. Comparant el text de Pere Hispà amb el d'aquesta edició estampada en gòtic, resulta que el nostre còdex, que no s'interromp mai per assenyalar amb lletra preferent la divisió de tractats, abraça fins a quasi tot el tractat V, truncant-se en exposar el text que diu :

Divisionum alia fit per negationem ut fortis est homo aut non homo : sed non est non homo : ergo est homo, que es troba en el f. CXVI de l'edició al.ludida.

El present còdex procedeix del monestir de l'Estany, per més que no consta pas el seu títol en la llista dels manuscrits que hi havia en aquell monestir en 1820. Una nota posada en el pergamí que forma la coberta interior ens diu que : *Aquest libra de lògica es d'en Pere Mingell*, qui devia posseir-lo a principis del segle XVI.

El *Petrus Hispanus*, filòsof, ha estat identificat amb el papa Joan XXI.

186.- FRAGMENTS DE LA TRADUCCIÓ CATALANA DE LES EPÍSTOLES MORALS DE LLUCI ANNEU SENECA A LUCIL

Manuscrit 18 fulls en pergamí i dos en paper, d'uns 32 x 22 cm., 32 ratlles tirades de text, caixa de 175 x 120 mm.; menuda, encara que bella, lletra gòtica corrent, escrita en negre. Lleugers subratllats en vermell pà.lid. Es tracta de fulls formant plecs solters d'un còdex, en el qual mancaven posar caplletres i títols, el qual degué ésser desfet i aprofitat per classificar documentació pertanyent a un arxiu d'abadia empordanesa.

Relligadura mitja pasta, moderna.

Segona meitat del segle XV.

Inventari n.º 7022. Adquirit.

Foli 1 : El text que no comença forma part de l'epístola XXXVI; resta completada l'epístola. Foli 2 : L'epístola XLV, sense començament, ocupa tot el foli, i queda completada amb el f. 3. Segueix l'epístola XLVI, que termina al verso del mateix

- 192 -

f. 3; queda lloc pel començament de l'epístola XLVII. Foli 4 : Conté part de l'epístola LII; resta lloc pel començament de l'epístola LIII. Foli 5 : L'epístola LXXI sense començament, la qual continua al f. 6, sense acabament. Foli 7 : Hi comença l'epístola LXXVI, que resta sense acabament. Foli 8 : És l'epístola LXXIX sense principi i l'epístola LXXX, que resta completa en el f. 9, on hi ha el començament de la LXXXI. Foli 10 : Porta l'epístola LXXXIII, sense principi ni acabament. El f. 11 és de paper i hi té principi l'epístola XCIV, la qual continua en els ff. 12, 13 i 14, i queda encara incompleta del mig i al final. El darrer foli és també de paper. Foli 15 : Conté l'epístola XCV incompleta en els dos extrems. Foli 16 : S'hi conté l'epístola XCIX, que resta completa en el foli següent, on va el començament de l'epístola C, la qual no continua. Foli 18 : Conté l'epístola CIV i CV, l'una sense principi i l'altra sense terminació. Foli 19 : Porta l'acabament de l'epístola CXI, tota la següent i la CXIII, que queda incompleta en el f. 20.

És enquadrinat amb els anteriors folis, un foli en pergamí pertanyent a una *Consueta* d'alguna església catalana, el qual porta el cerimonial corresponent al dia de Corpus, dominica infra-octava i dia de l'Octava, amb la particularitat de tenir el text en català.

187. - FRAGMENTS DE L'EXEMPLAR I MORAL DE VALERI MAXIM

Manuscrit en sis folis de pergamí, de 30 x 20 cm.; dos corondells de 37 ratlles, caixa 23 X 17 lletra gòtica notarial, en negre i vermell, i capitals de cal.ligrafia en vermell, blau i morat.

Relligadura moderna, mitja pasta.

Segle XV.

N.º 5430 de l'inventari. Adquirit.

En el present volum s'enquadrinà primerament dos folis en quart, de 22 X 15 centímetres, contenint part d'un oratori pasqual que publicàrem en la revista *Vida Cristiana* (1915, n.º 5). Comença per : *Dicat senturio car no sabs res dirne far*, i acaba amb : *dichs nos maria que has vist*. També s'hi relligà un foli en paper igualment en quart, amb el text d'una penitència imposada en 1451, que va seguida d'una oració fatillera. A més, 6 folis en pergamí recollits de cobertes de llibres, pertanyents a un *Exemplari* que és traducció del Valeri Màxim. El primer foli d'aquests sis conté part del cap. VI del llibre IX, i els caps. VII, VIII, IX i part del X del títol primer. El f. II conté els caps. XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI i part del XVII dels mateixos llibre i títols. El f. III té els caps. VIII, IX, X i XI amb part del XII del mateix llibre novè, títol segon. El f. 4 conté els caps. XIII, XIV, XV i XVI del títol segon i el cap. I del títol tercer. El foli cinquè conté el títol quart del mateix llibre novè,

caps. I, II, III i IV, i del títol cinquè té el començament. Foli 6 i darrer : Els caps. I, II, III i IV del títol novè i part del cap. I del títol desè.

- 193 -

188.- REGIMENT DE PRINCEPS (LLIBRE DOTZE DEL CRISTIA), PER FRANCESCH EXIMENIÇ

Manuscrit en paper, 234 folis, de 396 x 272 mm.; dos corondells, 53 ratlles i caixa de 255 X 175 mil.límetres; bella escriptura notarial en negre i rúbriques, inicials de capítol en grossos caràcters, de tipus alemany, vorejats de groc, tocs d'aquest color i inicials en blau o vermell.

Notable relligadura de posts i vedell amb gofrats de bon conjunt.

Segona meitat del segle XV.

N.º 7079 de l'inventari. És de la Biblioteca Episcopal de Vic.

Aquest volum, que pot ésser qualificat de magnífic per la seva escriptura i l'excel.lent conservació, té els nou folis primers sense numerar, ocupats per la dedicatòria i l'enumeració dels CCCCLVIII capítols de què hauria de constar el manuscrit. Aquesta part porta el títol següent : *Comensen les rubriques / del present libre dit lo Xlle / del chrestia, qui es lo regiment de ciutats. / Al molt alt / e poderós senyor / Namfós, merqués de Villena, compte / de Denia e de Ribagorse, fill del molt / alt princep e senyor e mossenyor de / sancta memoria infant frare Pere de / Arago, del orde de frares menors / fill del molt alt e poderós senyor en / Jacme per la gracia de deu senre / -ra rey daragó...* Al final del pròleg hi va la numeració de les set parts de què constaria l'obra si fos completa.

Foli I : *Comencen : les rubriques del / present libre que es lo dotzé del chrestia qui es de regiment de / Ciutats / Capítol primer del present libre / qui ensenya que lo regiment e gover / nació general de deu sobre lo mon / nos mostra que la sua saviesa es sens / tot terme e que ell es tot nostre be e / tota nostra benauyrança / regiment excellent e governació...* En el marge inferior del present foli va un escut caironat de camper blau, amb una escala de construcció i de nou graons, que deu ésser l'ensenya de qui féu escriure el volum. El volum va foliat fins al LXXX en el cap. CLIX. Des del cap. CCCXLV el manuscrit demostra ésser de diferent mà, no tan excel.lent com la del primer escriptor. El volum queda truncat al cap. CCCCLIV, a les paraules ... *tu*

est successor, e vicari eternal, e / aixi mateix per dret humanal perdonació... Falten, per tant, tres capítols i mig en el manuscrit, el qual no comprèn pas més que les quatre primeres parts del regiment de prínceps.

Ha descrit el present llibre el senyor Massó i Torrents, en la *Revista de Bibliografia Catalana*, any II, pàgs. 236 a 338, i *l'Anuari del Institut d'Estudis Catalans*, 1909-10, pàg. 608, D.

189.- DE REMEDIIS UTRIUSQUE FORTUNAE LIBRI DUO, AUCTORE FRANCISCO PETRARCHA.

Manuscrit en pergami, 187 folis de 31 x 24 cm., dos corondells, 42 ratlles i caixa de 23 X 17 centímetres; lletra notarial en negre únicament; havent restat en blanc els espais de titulars i caplletres.

Relligadura de posts i camussa blava, desfeta.

Segle XV.

N.º 7590 de l'inventari, i XXXIV del Villanueva. És de la Canònica vigatana.

- 194 -

El còdex que ens ocupa és un dels entrats a la Biblioteca Capitular vigatana per allà l'any 1438, essent un dels donats pel canonge Francesc de Ferriol. El *Llibre Quotidià* parla, referent a això, d'un manuscrit titulat *Patracha de remedio ejusque fortune*. Aquest còdex ens ha arribat bastant malmès a causa d'alguna humitat soferta, que es fa sentir principalment en els primers folis.

Comença en el f. 1 : *Cum tres / fortunas / quas homines / cogito / incertos / quod et subi / -tos rerum motus nichil / ferme fragilius morta / -lium vita nichil inquit / -tius inveniet...* En el f. 84 : *Explicit liber primus de / remediis utriusque fortunae. Deo / gratias / Sequitur libri secundi in dei nomine / prefacio.* Queda en blanc quasi tot el segon corondell del dit foli i tot el verso. Foli 85 : *Ex omni- / bus quae / vel mi- / chi leta / placue / -runt vel audita nichil pe / -ne vel insedit alcius / vel tenacius...* Al f. 185 acaba : ... *agi res tuas, cura mala linque / viventibus / de remediis utriusque fortune liber / secundus explicat feliciter.* Al verso del foli hi ha la taula de les rúbriques, que acaba al f. 187: *Expliciunt rubrice secundi libri / de remediis, utriusque fortune domini / francisci patrarce florentini poete / feliciter laureate deo gracias / amen.*

190.- TRACTAT D'ASTROLOGIA

Manuscrit en paper, de 36 folis, d'uns 293 x 208 mm., i 175 X 141 de caixa; 26 ratlles i dos corondells, lletra notarial en negre i vermell, inicials vermelles molt senzilles.

Moderna relligadura, mitja pasta.

Segle XV.

N.º 5426 de l'inventari. Adquirit.

El manuscrit no es presenta complet en el començament; principia amb les paraules : *Si roman en xvj. o en / xvij. es lipra / Si roman en xviiiij. o en / xviiiij. o xx es escorpius...* Segueix el text sense interrupció fins passat el f. 28, on manca almenys un foli, i hi ha una altra llacuna després del f. 30. Al verso del f. 36 s'interromp definitivament, i termina amb les paraules : *... e auras / senyall al / costat sinestra e auras / sovyn dolor por los costats / e auras senyall en les temps...*

Els principals capítols, o siguin els llocs on el manuscrit comença amb lletra capital, s'inicia per les paraules : Foli 1 : *Aries es signa / movable de foch.* Foli 2: *Taurus / si roman en iij. o en iiij. o en v...* Foli 3 : *Geminis / si roman en vi. o en vij. sera bel / signa de geminis...* Foli 4 v.º : *Si roman en viij. / o en viiiij. es dell / signe de cancer.* Foli 5 : *Leo / si roman en / xi. será dell signe / de leo qui es senyal de foch...* Foli 6 : *Virgo / si roman en / xiiij. o en xiiij. / será del signe de virgo...* Foli 7 : *Si roman en xv. / o en xvi. es sig / ne de lipra aquest / signe es de part ponent...* Foli 7 v.º : *Escorpius / si roman en xvij. / o en xviiiij. o en xviiiij. / será dell signe de escorpius / qui es signe de aygues...* Foli 8 v.º : *Si roman en xx. / o en xxj. será dell / signe de sagitari...* Foli 9 : *Si roman en / xxij. o en xxiii. / o en xxxiiij. / o en xxv. / será dell sig / ne de capicornus...* Foli 10 : *Si roman en xxvj. / o en xxvij. será / dell signe / de aquarius...* Foli 10 v.º : *Si roman en xxviiiij. / será del signe de / piscis qui es fret...* Foli 11 : *Si vells saber la pla / neta en la quall es /*

- 195 -

nat lóm o le fembre... Foli 11 v.º : *De las semblances / de fisolomies / amunt auem perlat / de be e de mall / segons la natura / dels signes...* Al f. 14 termina un tractat, de manera que en l'anvers sols hi ha escrit part del primer corondell, i tota la resta és en blanc. Foli 14 v.º : *Aries ha tres estellas / e ha natura / de foch.* Al f. 16 v.º hi ha terminació d'aquest capítol, de manera que part del segon corondell està sense escriure. Foli 17 : *Taurus ha vij. / esteles e ha natura / de fret e de foch...* Al f. 19 comença a tractar de *Géminis*; al 21 v.º, de *Cancer*; al 24, de *Leo*; al 27, de *Virgo*; al 29 v.º, de *Libra*; al 33, de *Escorpius*; al 35, de *Sagitarius*. La qual cosa demostra que si el còdex en el principi resulta poc mancat, ho és més al final, on almenys li faltava parlar de *Capricornius*, *Aquarius* i *Piscis*.

En conjunt es tracta d'un manuscrit d'Astrologia molt curiós i que creiem inèdit, almenys com a text de la nostra llengua. El present llibre havia estat enquadrernat amb altres tractats. D'ell parlà el senyor Jaume Massó i Torrents en la *Revista de Bibliografia Catalana* (vol. II, pàgs. 246 i 247).

191.- TRESOR DE POBRES

Manuscrit en pergami, de 4 + CXLVIII folis, de 148 x 111 mm. i 120 X 82 de caixa, amb 20 ratlles tirades de text; bona lletra, rodona, en negre i vermell, inicials i caplletres de cal.ligrafia en vermell i blau.

Segle XIV.

Relligadura en pergami, gens antiga.

N.º 7084 de l'inventari. Present del canonge Jaume Collell.

El còdex abans de començar la numeració de folis, en tenia diversos d'aquests sense numerar. Avui, d'aquests n'hi falta algun, almenys un que seria el primer, ja que el que actualment dóna principi al còdex comença amb referència al foli tercer del que dóna l'índex. Així avui dia el manuscrit, en la seva primera ratlla, diu : *De decayment de cabeylls iij. / que cabeylls no nasquen nuyl temps...* Segueix l'índex al verso d'aquest foli, el següent i l'anvers del foli tercer. Al verso d'aquest foli i en tot el següent van receptes escrites de la mateixa mà del còdex al que en resulten addicions; porten les rúbriques : *Noble piment als nafrats. Aci comenzen les virtus de la herba de tuniç.*

Foli I : *Aci comence lo libre lo / qual es apelat tresor de / pobres. compilat / de papa iohan / En / nom / de la santa e / no departida trinitat. la / qual crea totes coses. les / quals coses no son deus. e / les quals sengles*

coses dotá de propies vertutz / del qual tota saviesa es donada als savis. / e sciencia als sabents... Al f. CXLVIII acaba el text uniforme, que té per última rúbrica : Pillules, i termina així : ...entro aci lo treball de la fi es acabat / d'aquí avant senyor deus Jhesuchrist qui es / verdadera salut de totes coses qui do / nes a mi ton servent volentat de trebayl / lar en aquesta obra e poder dacabar a la tua / honra e al profit cominal e majorment / al profit dels teus pobres. Tu senyor Jhesuchrist / guarda aquest libre dels falsaris e adresa a / quells que

- 196 -

aquí demanen feelment en aquest / remeys de salut e illumina aquels en la co / nexenza de les coses. mas aquels. qui aci de / manaran alguna cosa no dreturera es / cureeyx, lo qual ab deu pare e ab lo sant / esperit vius e regnes per lo segle dels segles / Amen. Explicit liber. El revers del foli conté una altra recepta de lletra trescentista diferent de la del còdex. Segueixen sis folis en paper amb diverses receptes, cap d'elles posterior al segle XVI; el tercer d'aquests folis és amb el revers en blanc, i el quart també en blanc.

Aquest curiosíssim manuscrit, en el foli que antecedeix a tot el llibre, va escrit que havia pertangut a la llibreria del Convent de Santa Caterina de Barcelona. En 1892, el present còdex començà a ésser publicat per la *Revista Catalana*, la qual féu una selecció dels capítols que estampà, suprimint tots els que tractaven de matèries poc decents. N'arribaren a sortir 64 planes. En temps antic el *Tresor de pobres* fou molt vulgaritzat : se'n feren diverses traduccions més o menys completes. En coneixem una de castellana, impresa, que fa autor del Receptari a l'Arnau de Vilanova. El nostre text dóna paternitat al Receptari, i l'atribueix al papa Joan, que deu ésser el XXI més conegut amb el nom de Petrus Hispanus.

Del manuscrit que ens ocupa en parlà el senyor Massó i Torrents en el vol. II de *Revista de Bibliografia Catalana*, pàgs. 238 a 239.

192.- SUMMA ARTIS GRAMMATICAE

Manuscrit en paper, 69 folis, de 145 X 95 mm., caixa de 95 x 68, i unes 28 ratlles per pàgina; escriptura gòtica notarial senzilla, amb tocs de groc; presenta ornada la primera plana amb inicial i escut d'armes escaquejat fusejat d'or i vermell; hi ha, a més, dissenyat, un corn de caça. En el conjunt de tal plana intervenen encara els colors morat, blau i groc. Aquest primer foli és en pergamí. Simple coberta de pergamí.

Segle XV.

N.º 7604 de l'inventari, i CXXI del Villanueva. És de la Catedral vigatana.

El present manual gramatical, amb tot i anar redactat en llatí té molts dels seus exemples en llengua catalana. És un exemple més per demostrar com en tot temps la canònica ausetana posava la deguda cura en els estudis gramaticals. L'inventari del 1368 parla d'un *libre de prescia major de pergamins entich*. El llibre de què fa referència el dit inventari no és pas el que motiva les presents ratlles, del qual solament podria ésser indicatiu l'escut de la seva primera plana que correspon al de la Casa de Centelles. El primer foli, que és en pergamí, comença: *Suppositum / et appositum in quod debent convenire in tribus in quibus in numero et in persona...* Segueix sense interrupció fins al verso del f. 69, les darreres paraules del qual són : ... *secundo quod requiritur in oposicione / dico quod in generali requiruntur tria / scilicet proprietat in quantum...* El còdex queda aquí truncat.

193.- PAPIAS SIVE ELEMENTARIUM DOCTRINAE ERUDIMENTUM

Manuscrit en pergamí ras, de 292 folis, de 43 x 30 cm., text quasi sempre a dos corondells, de 42 ratlles i caixa de 28 x 19; lletra formada excel·lent, en negre i vermell, amb majúscules de cal-

- 197 -

ligrafia i caplletres al principi de cada agrupació alfabètica, aquestes de molta grandària, sempre en blau i vermell.

Relligadura de posts, en altre temps cobertes d'albadina.

Principis del segle XIV.

N.º 7602 de l'inventari, i XI del catàleg Villanueva; procedeix de l'Arxiu Capítular de Vic.

Foli 1 : *Incipit prologus elementarius doc / -trine erudimentum* (L'escriptor deixà sense omplir la inicial i la primera paraula del còdex que aniria ricament ornamentada)... *imere debui si potu / issem, potui si me / voluntati chistus sue / gratia pondus adhibuisset / earumdem quas novi ut ea / -rum disciplinis...* En el f. 2 acaba el pròleg i comença el text : *Incipit elementarium doctrine erudimentum* (L'escriptor deixà sense escriure la inicial i primeres paraules) ... *gentibus ideo pius est litterarum quod ipsa nas- / -cendeus vocem prima aperiat...* La darrera paraula del llibre va al f. 272 i és *zoziam signa*. Segueix la deprecació de l'autor : *Infinitas benedictionis gra / -tias iam deo patri referi / mus, qui per coheternum / filium suum in sancti spiritus gratia / nostrum opus ex multis et / diversis texturis elaboratum / atque contextum licet per multorum / annorum curricula ad / finem tamen usque perduximus...* En el segon corondell comença un capbreu d'art gramatical que s'inicia : (restà sense escriure la inicial i primera paraula) ... *ex arte gramatica vobis competentes regulas dare aut impo / -ni. Sed quia multorum maximeque ipsius / prisciani...* Aquest tractat acaba al verso del f. 276. Foli 277 : *Incipiunt regula de primis silabis / cognos cendis. Primum de a ante b. / Regula explendescit, qua / silaba prima pates-cit ...* ; fins al f. 279 tot va ocupar per uns versos gramaticals sovint amb glossa interlineal. Al f. 280 nous versos gramaticals amb glossa marginal i interlineal, arribant fins al f. 285. En aquest foli comencen noves regles expressades en vers, les quals van intercalades de comentaris, i acaben al verso del f. 292, on hi ha les dues ratlles d'acabament que diuen : *Seria matèria circa tempus locumque / pluribus ista modis inde notare solet.*

Hem titulat el present volum amb el nom de Papiés, ja que aquest és el nom que es troba escrit en la tapa posterior del volum. Els inventaris escrits de la nostra Catedral distingeixen perfectament entre el *Catholicon* (que seria el diccionari de Joan Genovense de Balbis de l'ordre de predicadors) del *Papias*, que de totes maneres és un altre diccionari llatí, però divers d'aquell. Així l'inventari del 1368 i també es veu en el del 1435, essent especial que en catalogar els llibres de la nostra Catedral, Jaume Villanueva no notés la diferència dels dos textos quan li bastava comparar-los entre si, valent-se també de l'incunable del *Catholicon* que hi havia a la mateixa llibreria Episcopal, imprès a València el 1491.

Res no consta en aquest volum que estem tractant referent a la seva entrada a la llibreria capitular. Ja hem indicat que hi era el 1368; i ara afegirem que és gran la semblança que hi ha entre el present manuscrit i el de les antiguitats judaïques de Flavi Josefo. Consta que en morir el 1278 el canonge vigatà Pere sa Era, llegà a la Catedral, entre altres llibres, *papiam*.

- 198 -

194.- CATHOLICON IOANNIS IANUENSIS DE BALBIS

Manuscrit en pergami ras, avitel.lat; 322 folis, de 40 x 27 cm.; dos corondells, 70 ratlles, caràcter gòtic, en negre i vermell, majúscules en aquest color i en blau, caplletres i grans inicials en iguals tonalitats i imbricacions i trets en vermell, blau i morat; caixa d'uns 30 x 19 cm.

Relligadura de posts encuirades negres.

Primera meitat del segle XIV.

Inventari n.º 7526, i XII del Villanueva, procedint de la Catedral de Vic.

El còdex pròpiament comença al f. 13; de manera que el que conté els ff. 1 i següents fins al 6 inclusiu, és repetició del que ve més endavant, o sigui la introducció a la cinquena part del *Catholicon* i part del diccionari pertanyent a la lletra A, fins al mot *Alcion*, *alcionis*. El f. 7 fins al 10 resulta contenir un curt diccionari de noms bíblics dels quals es dóna interpretació. Els ff. 11 i 12 porten una sèrie de mots referents a la lletra Q.

Foli 13 : Comença amb la rúbrica : *Incipit liber dictus Catholicon universalis in quo tractatur / de significationibus et de viationibus pro rationibus et exposicio / -nibus ethimologia et construccionibus dictionum*. Immediatament ve el text : *Prosodia quedam pars grama / -tice nuncupatur. partes siquidem gra / maticae sunt quatuor : ortholo / phia. Ethimologia. Diasintes / -tica et Prosodia. Ortogra / phia dicitur ab orthos....* La segona part, que tracta d'*Accentum*, comença en el f. 17. La tercera part, que dóna preceptes sobre etimologia, té principi en el f. 24. La quarta part, *de vitiis et figuris*, té principi al verso del f. 49. La cinquena, que es dirigeix a preceptuar sobre *diccionibus* i *de ordine alphabeti* comença al verso del f. 56. El f. 57 s'encapçala per la lletra A el diccionari, que segueix sense interrupció fins al revers del f. 318. Aquí a la primera columna hi ha el colofó : *Inmensas Omnipotentis Deo patri et / filio et spiritu sancto graciaram referimus acciones. / qui nostrum catholicon ex multis et diversis / doctorum texturis elaboratum atque contex / -tum. licet per multa annorum curricula. in Millesimo / cclxxxvj. Anno domini. Nonis Marcii at fi / -nem usque per duxit. pro quo hoc solum michi / admodum necessarium a vobis humiliter depos-co / fratres et*

domini mei. in quantum peccatores fratres mei. / in quantum iusti domini mei. quamvis pro me peccatore phi / -localo tamen ad Deum preces porrigere vos velit. / ut vestrarum precum interventu. omnium a deo precepta / venia peccatorum ad terram apris-cam. ad terram elisiam / impetra lesionem positam ad paradissii videlicet gaudia / una vobis-cum valeam pervenire. ubi regnat examusim dominus noster Jesus Christus dei filius benedictus. / in cuius nomine flectitur omne genu celestium, terrestrium / et infernorum. Cui et honor et gloria manitudo et / magnificentia virtus et potestas regnum et / imperium in secula seculorum amen / finito libro sit laus et gloria Cristd. Amen. qui scripsit scribat et semper cum domino vivat.
El segon corondell està en blanc.

Foli 319 : Segueixen tres folis escrits d'altra mà, els quals porten un curt tractat de versificació llatina. Com que els darrers folis del còdex estan faltats de la part superior a causa d'una humitat soferta pel volum, és impossible de transcriure el començament d'aquesta obreta didàctica. Els primers mots que són llegibles són:

- 199 -

*...ab y diotis sepiissime arguuntur. Idcirco ego / Guillelmus ereuig beneficiatus in ecclesia elnensi oriundus de sa-horra confluentis benevolo / corde optimo zelo ductus ad reverentiam domini / nostri Jesu-christi humani generis redemptoris et / virginis marie matris eius et ad laudem beate / eulaliae martiris et virginis illibate, nec non / ad honorem reverendi in Cristi patris domini nostri / Domini Gocii tituli sancti prisci presbiteri Cardinalis, / eidem supponens corrigendum presens opusculum / sub compendio compilavi. Ut qui vix antea / ad hanc scientiam attingebant ad ipsam hoc / opusculo mediante pulsa prorsus difidentia / que plerosque ab hac scientia segregat et avertit / accedere non pavescant. Lingua autem quis emu / -lat non me pugnat. Quinyymo tam difusa dificilem necesariam-que scientiam sub tali brevis / -simo compendio / se gaudeat invenisse que sequitur / in hunc modum. De versibus componendis. / Primo igitur nota quod sex pedes / sunt versificandi hoc est dactilus / Spondeus, Trocheus, Jambus Tribacus et / Anapestus... Termina al verso del f. 321, amb les paraules: *hec autem decem impedimenta in iis / duobus versibus continentur / equivocavit coniungit sincopa querit / Compositum reffert proponit barbarus inter / et hec de scientia accentus dicta sufficiant.* El f. 322 i la guarda posterior del llibre són folis defectuosos del cos del *Catholicon*, pertanyents a la lletra G.*

A la guarda anterior del còdex hi ha anotat el nom de l'autor del *Catholicon*: *Frater Iohannes Januensis de Balbis de ordine fratrum predicatorum presentis operis compilator.* Efectivament, tothom admet que el *Catholicon* del manuscrit és degut al genovès fra Joan de Balbi, de l'Ordre Dominicana, de qui el còdex no dóna el nom, per més que dóna la data de la conclusió de l'obra gramatical, 1286.

El full blanc que va en la part anterior del llibre exposa el nom del possessor i del donador del volum : *iste liber es de Manumissoire / domini bernardi de fenestres quondam archidiaconus / vicensi. Et assignatus et datus / ecclesie vicensi pro lxxx. libris pro / legato quod dictus defunctus fecit / dicte ecclesie in suo ultimo testamento.* El *Martirologi D* en el necrologi a VI idus d'agost porta la següent anotació (f. XLVII): *anno domini mcccclxx. Primo obiit Bernardus de fenestris archidiaconus qui dimissit iste ecclesie Catholicon.* Atesa la data del lliurament del present còdex, no és d'estranyar que no figuri en l'inventari del 1368.

La circumstància que el tractadet sobre mètrica llatina, compost per Guillem Erevig, beneficiat d'Elna, fou escrit en els mateixos plecs que formen part del *Catolicon*, podria indicar que un i altre tractats foren escrits no lluny del Rosselló i potser en terra ben catalana.

195.- CATHOLICON SIVE DICTIONARIUM LATINUM

Manuscrit en pergamí i paper, a fulls intercalats, cccxciii folis, 28 x 21 cm., dos corondells i 46 ratlles, amb caixa de 19 x 13; lletra gòtica notarial en negre, amb inicial de cada agrupació alfabètica en blau, morat i vermell, d'obra cal.ligràfica. El primer foli és ornat per un miniador amb inicial i orla, en ric conjunt d'or i colors.

- 200 -

Relligadura de posts i camussa, amb adob de llom de cuir negre.
Segle XV (anys 1463 i 1464).
Inventariat amb el n.º 7601, i amb el LXXV pel Villanueva.

El present diccionari llatí que no és pas ni el *Papias* ni el *Catholicon* del Genoense, figura en la Catedral vigatana des de per allà l'any 1510, trobant-se'l en l'inventari d'aquest temps assenyalat amb les paraules : *un libre de post apellat catholicon*.

Comença amb un pròleg que s'inicia amb les paraules : *Cum / in codice e / -thimologia / arum yso- / -dori libris / papie ugu / cionis et ca / -tholicon de vocabulorum expositione / solum tractantibus quos vidi sepius / et perlegi imprimo plurima...* Més avall en el mateix pròleg diu : ... *ego Johannes in unum corpus redigere / (cogitare) haec et illa quod et feci ut brevius potui / gratia opitulante divina...* En el segon corondell comença el diccionari amb les paraules : *A ideo in omnibus / gentibus prima / est litterarum quia / ipsa prior vocem valescentibus aperiat...* Acaba en el f. CCCXCIII: essent la darrera paraula : *Zucarium zucarii vel zucaria / zucariae id est sucre / Finito libro sit laus et gloria christo / Jacobus sulla presbiter Canonicus / trempi urgellensis diocesis vocatur / qui scribit benedicatur. Et / detur sibi pro pena vita eter / -na. Et fuit scriptum in domo / Rectoriae de bitulona partim / in annis mccccxiiij. et lxiiij. Deo gratias.*

196.- SANCTI ISIDORI ETYMOLOGIARUM LIBRI

Manuscrit en pergami; 186 folis, de 274 x 205 mm. - mútil al final - d'unes 36 línies, a ratlla seguida en cada plana; lletra gòtica força regular; colors negre i vermell; caplletres de poca pretensió, amb imbricacions i trets; caixa de 21 x 15 cm. Alguns folis deixen veure resquícies de signatures convenients al relligador.

Enquadernació pergami, moderna.

Primera meitat del segle XIII.

N.º 7502 de l'inventari. Procedeix de l'Arxiu Capitular de Vic, i porta el n.º LXXIX en el catàleg del Villanueva.

El foli primer diu : *Incipit prologus beati isidori ad braulionem episcopum de libro ethimologiarum. / Domini meo et dei servo braulioni episcopo. isidorus. omni desiderio desideravi / nunc uidere aciem tuam...* Al foli 3 : *Incipit prephatio totius libro. Domino meo et dei seruo / braulioni episcopo ysidorus. En tibi sicut pollicitus sum misi / opus de origine quorumdan rerum...* La darrera ratlla del verso del f. 186, amb què s'interromp el volum, diu : *diadema nimbum capitulus et mitra. Diadema est ornamentum capitis matronarum...*

El volum no porta pas cap mena d'indicacions que permetin filiar-l'hi. És un de tants, i no hi ha res que faci considerar-lo d'escriptor professional català. Tot el manuscrit és de magnífica conservació i sense res que indiqui haver estat gaire manosejat. Els ff. 39 v.º, 31, 31 v.º, 32, 32 v.º, 33,33 v.º i 34 porten curioses figures

- 201 -

geomètriques al.lusives al text, en el qual no manquen pas els corresponents mots escrits en l'alfabet grec.

Els ff. 1 i 2 porten, a guisa d'introducció, tres cartes del Sant Bisbe hispalenc, i una de Sant Brauli, que resulten ésser les designades amb les xifres X, XI, XIII i XII en la *Patrologia Latina del Migne*; vol. LXXXIII, cols. 909, a 914. El text de les *Etimologies* pròpiament comença en el f. 3 del manuscrit, i arriba fins a més de la meitat del llibre XIX, o sigui al principi del cap. XXXI de l'edició Migne, vol. LXXXII, cols. 73 a 693. El còdex ofereix variants de text; d'entre les que val a fer notar, en el llibre cinquè, la cronologia imperial bizantina, que es fa arribar a Basili II i Constantí VIII, o sigui pels anys de 989. En el f. 141, l'escriptor deixà mitja plana en blanc, no pas per deficiència de text, sinó probablement a fi de dibuixar-hi la figura del món, que restà sols en projecte.

Sols podem dir, del volum estudiat, que es troba inclòs en els inventaris de la Seu vigatana, des de mitjans de la catorzena centúria.

197.- P. VERGILII MARONIS BUCOLICA GEORGICON AENEIDOS

Manuscrit de pergami; a dos corondells; escrit en lletra romànica carolíngia; en negre i vermell, les dues primeres obres i sols emprant el negre en l'Eneida; 88 + V folis; una gran inicial ornada, al començament del text. Folis de 30 x 26 cm., caixa de 24 X 22. Bona part del volum està ple de notes marginals i interliniars, quasi tan antigues com el còdex, la majoria. L'escriptura delata almenys la intervenció de tres amanuenses.

Enquadernació de pergami, la qual data d'uns cent anys.

Segle XI.

Inventariat amb el n.º 7517, i catalogat pel Villanueva amb el LIII. Llibre de tipus català.

Foli 1, estigué en blanc la primera plana; però fou aprofitada al segle XIII per anotar-hi una aplega d'aforismes llatins. Al verso : *Virgilius. Liber de artibus versificatus* (tot en lletra del XV segle). Comença el text : *Latine activum uel imitativum / Dramaticon. I. miticon. Grece. / Titire tu patule recubans / sub tegmine fagi...* Segueixen les deu èglogues, en l'ordre generalment seguit en les edicions estampades, com és la Goveanica, de Lyon, del 1544, *apud Sebastianum Gryphium...* Foli 8: *Publii Maronis Virgillii. Bucholica. Explicit.*

Seguidament : *Incipit Georgi / corum Liber / Primus / Quid faciat letas segetes...* Els altres tres llibres comencen en els ff. 12, 16 i 20 v.º. Aquests tres llibres porten al començament uns quants versos llatins de pròleg, que no figuren pas en la referida edició estampada. Al f. 25 : *Explicit liber Georgicorum.*

Al f. 25 : *Versiculi ovidii Nasonis super / xij. libros. / Primus habet libicam ueniant ut troes in urbem...* Segueixen altres 11 versets. *Item alii...* Foli 25 v.º: *Aeneas primo libicis appellitur horis ... * 10 altres versets. Versus Virgillii contra Caesarem / Nocte pluit tota redeunt spectacula mane / Diuisum imperium cum ioue cesa habes / Hos ego uersiculos feci tuli et honorem / Sic uux non uobis mellificatis*

* Goran, pàg. 483.

- 202 -

apes / Sic uos non uobis fergis uellera oues / Incipit liber Aeneidos. / Arma virumque / cano. troie qui primus ab oris... No hi ha els quatre versets d'introducció. Els llibres segon al desè tenen principi respectivament als ff. 31 v.º, 37 v.º, 43 v.º, 49, 56, 63, 69 v.º, 75 v.º i 82. Des del f. 79 el còdex es fa incomplet, i arriba a presentar sols llegible un corondell per pàgina. Al verso del f. 88 resta truncat, i el darrer verset diu : *Rhebe diu res si qua diu mortalibus ulla est...* o sigui als 47 versets abans de rematar el llibre desè. Tots els llibres, en llur començament, exceptuant el desè i el primer, porten uns deu versets de pròleg, que no figuren pas en la precitada edició estampada.

El volum enquadrnat acaba en el f. 88, però hi havem aplegat cinc folis del manuscrit que ens ocupa, els quals ens vingueren a mà en un recó de l'Arxiu Catedralici vigatà. Els quatre primers formen en el text virgilià, del llibre XII i darrer de l'Eneida, donant un text seguit, que comença en el verset : *Caesariem leua turbati corripit hostis...* i s'interromp en el ... *Non ut tela tamen non ut contenderet arcum...* o siguin els versets 362 i els 614 que segueixen. L'altre foli, que és solter, porta els darrers vuit versets amb què fineix el llibre XII i tot el famós poema llatí, començant per *Ille oculis postquam seui monimenta doloris...* i ultimant-se amb ... *Vitaque cum gemitu fugit indigneta sub umbris. / E. virgillii maronis xij. explicit. ovidius.*

Seguidament : *Versus primi libri aeneidos. / Ille ego quicondam gracili modulatus auena...* Tres altres versets del pròleg del primer llibre enedíac, finint ... *nunc orrentia martis / arma virumque cano. reliqua.*

Vénen deu versets solters, els quals porten màximes de Palladius, Asclepiades, Eusteni, Pompeyà, Maximia, Vital, Basili, Assinti, Vovià, Eufeni; i en parelles de versets els epitafis de Virgili dictats per Asclepiades, Eusteni (diu Asclepiades), Pompeyà, Meximià, Vital, Basili, Assintí, Vovià, Eufeni, Julià, Hilasi, Palladi, Vital, Araty Basili, que es poden cotejar amb l'edició goveanica, pàgs. 471 i 472.

Acaba la plana amb *Versus de iuvene et de apro et de serpente*, que corresponen als quatre primers de la plana 473.

Al verso del mateix foli : *Epita / phium Dio / genis / Dic canis hic cuius tumulus canis hoc canis inquit...* Cinc versets més, el darrer dels quals ... *Haec fuerant cinico : sed putat haec nimia.* Termina el manuscrit amb vint ratlles d'indicacions crítico-didàctiques referents a l'Eneida. Comencen : *Titulus est aenis non diriuatium eb aenea...* Fineix : ... *Narratione. Vrbs antiqua.*

L'existència del present volum en la biblioteca canonical vigatana demostra que, al temps de ferro de la reconquesta, no s'havien pas abandonat del tot els estudis clàssics en la nostra terra. Les moltes anotacions que acompanyen els versos virgilians són d'això la millor confirmació, la qual cosa demostra com les obres del gran mantuà no restaven pas com a cosa morta ni eren tingudes únicament com a inútil curiositat dels temps de la vellura. El còdex que motiva les presents ratlles tenia a la biblioteca capitular vigatana un germà en *l'Horatii opera omnia; manuscriptum*

saeculi XI, cum variis notis marginalibus; que fou vist pel Villanueva i, per tant, inclòs en el catàleg redactat en 1806, donant-li el número d'ordre LII, còdex que és un dels pocs que des d'aleshores s'han perdut.

L'inventari del *Liber Quotidià*, de l'any 1435, al·ludeix a les obres aquestes, parlant de *liber oracii incipiens Oracius flaconus, item liber incipiens Titire tu patule recubans*. L'inventari del 1368 parla d'altres obres demostratives d'afició a les belles lletres, tals com un *liber Sedulii et Catonis*, altre de *Presciá mayor*, i finalment *altro de pergami de arte versificandi*.

198.- DEUS PREMIUM MERITORUM PECCATORUMQUE DAMNATOR

Manuscrit en pergami, 15 folis, de 126 x 94 mm., text a uns 21 versets a ratlla tirada per plana; escrit en negre i tocs i unes escasses i senzilles inicials en vermell. Incomplet. Llettra gòtica francesa.

Simple relligadura moderna en pergami.

Segle XIII-XIV.

N.º 7067 de l'inventari. Adquirit.

Es tracta d'una espècie de poema moral, escrit en versos lleonins, en els quals no hi falta la violència del consonant, generalment buscada dividint el verset en dos hemistiquis, però en algun moment buscant la força del consonant al final del vers que consona amb el següent, poema que sembla dedicat a cantar el premi de la virtut i la punició eterna del pecat. El manuscrit té planes quasi il·legibles i fragments del tot incoordinables; no es pot dir si el començament, que presenta el f. 1 dóna principi i el títol de la composició. En el primer vers sembla llegir-s'hi el mot *Cartula*, que donaria el primer mot de la composició. Del tercer vers poden interpretar-se les primeres paraules : *Dultia sunt animae solatia quae...* El vers 11 comença amb majúscula de relativament gran grandària, i s'inicia amb la paraula: *Nox*. El segon vers del f. 6 torna a portar grossa inicial, i s'inicien els següents versos:

*«Pauper amabilis et venerabilis et benedictus
Dives inutilis et miserabilis et maledictus
Qui bona negligit et male diligit intret abyssum
Nulla pecunia nulla potentia liberavit ipsum
Inremeabilis insaciabilis illaborabo
Hic cruciamina pro sua crimina pro innuere
Vix miserabilis evaquae flebilis et subiere, etc.»*

En el f. 10 torna a haver-hi inicial de començament de composició, i comença pel vers:

*«In re terrena nihil est talium nisi pena
In re terrena labor, inveniet atque cirena
In re terrena nec lex nec venia nec vena
In re terrena sanctorum meus aliena*

*A re terrene proveniunt multa venena
Pro re terrena procul est homo luce serena
Pro re terrena manus ense truncat egena
Pro re terrena dives versatur arena
De re terrena cum sit sibi plena erunma
De re terrena cum sit sibi gloria plena
De re terrena tua meus non sit agena
Exitus ostendit quo nisi de gloria tendit«*

El verso del mateix foli torna a portar inicial:

«Iherusalem cinis fragilis dum corpore vivis

*Integer et sospes transit peregrinus et oспes
Dum peregrinaris nolo terrena sequaris
Effuges res viles christi fortissime miles
Effuge jucundi laqueos et retia mundi
Non celum queret qui terra totus adheret, etc. «*

La darrera plana del f. 15 porta els següents versos:

*«Ebrius et plenus vento sit mentis egenus
Ille facit fraudem domino qui vult sibi laudem
Si quis laudatur memento deus hic operatur
Exitus hostendit quo mundi gloria tendit
Non metuendo tamen qui nescit metuenda
Qui tamen esse bonus non tamen esse malus
Esse bonus propia nusquam minui properatis
Ergo cito propia nam cito mors properat
Namque cano fenum si es fenius, gloria carnis
Preterit omnis homo preterit omne suum
Sola manet virtus sola faciet esse beatus
Cetera pretereunt despice que pereunt
Me misero quid agam porto sub pectore plagam
Plagam peccatorum fettenis et inveterati
Tamquam si portem sub eodem pectore motem
Quam quociens lavi quociens ampliavi
A corruptela tociens est rupta medela
Mille ligaturas ad mortem nil valituras
Semper rupta curis sempennis ulla salutis
Sic totus horis mea merest plenus doloris.*

Aquí resulta definitivament truncat el manuscrit.

- 205 -

199.- POEMATA MORALIA DUO. FABULAE AESOPICAE GORICI

Manuscrit en pergarní, sense principi ni acabament; consta en l'actualitat de 38 folis, de 178 x 129 mil.límetres, escrit en lletra gòtica rodona i presentant de 28 a 30 ratlles de versos llatins; text en negre amb calderons i caplletres vermelles, de vegades amb ornat en blau i trets en morat.

Antiga relligadura de posts nues.

Segle XIV.

Inventari n.º 7038. Adquirir.

Foli 1 : No porta pas el principi del poema; comença pels versets : *Fluxa dolosa tumens hoc monuere nefas. / hanc miserando deus redimens mundans reparansque / sanguine fontes sacris sanat adornat ali / bisus vita decus pro fletum morte pudore / sic redemptor homini compatiente Deo...* . Segueixen sempre en vers llatí les estrofes d'un poema exortant a ben obrar, témer l'infern i menysprear el món. Foli 3 : Acaba aquesta primera composició : *dulcis amice vale quod agis male sit veniale*. Al marge de la ratlla 9 es llegeix : *incipiunt xv. signa secundum augustinum* començant una composició amb els versos : *Coevi totalis finis fiet generalis / Omnibus rebus terquinis ante diebus / Atque dies erit unus dans mundi cernere fumus / ...* Acaba amb l'explicació del judici final en el verso del mateix foli amb les frases : *Custos magne pecunie est custos ydolatrie / Adorat namque ydolum qui diu servat obolum / Ista assumant propia augustini eloquia / Factus fine pia le laudo virgo maria*. Més tard s'hi notà : *Finito libro sit laus gloria christo*.

El f. 4 tindria en un principi el recto en blanc, havent estat aprofitat en el segle XIV per afegir-hi un comentari als mots amb què comença el text del revers del mateix foli. Aquest comentari sembla ésser el del lector qui explicaria el text en alguna càtedra; comentant el primer vers diu : *Incipit esopus garici stramine doctus. Debetur scire quod iste garicus qui fecit istum librum seu esopum quod habemus pre manibus exponendum erat magnus clericus et ut accueret ingenium suum incepit opus istud et sic pro causa efficiens habuimus librum causae iniciales fuerunt fabulae...* L'autor dóna indicacions sobre quina cosa són les faules, la raó d'aquestes i les condicions que han de tenir. Foli 4 v.º : Comença el text del fabulista Garicus amb una

introducció de dotze versos, dels quals el primer diu : *Ut jubet et prossit Conatur pagina presens*. Al marge hi ha la nota *Esopus fuit quidem vir et invenit plures fabulas ut fuit alter qui vocabatur garicus et ille garicus composuit istum librum de fabulis esopi*. A la col.lecció hi ha les faules següents : *De gallo et iaspice; de lupo et agno; de mure et rana; de cane et ove; de cane et carne; de ove et capra; et juvena et leone; de femina et fine; de lupo et grue; de duabus caniculis; de homine et col.lubre; de asello et apro; de duobus muribus; de vulpe et aquila; de aquila et testudinacis; de vulpe et corvo cum casseo; de leone et apro et tauro et asel.lo; de catulo et assino; de leone et de cohorte murum; de miluo que precatur matrem suam; de lino et habigus; de atacatera que voluit dominum; de ranis que quesierunt dominum; de columbis que voluerunt regem; de fure et cane; de lupo et succula; de terra que peperit murem; de lupo et capris;*

- 206 -

de cane que amisit leporem de sauce; de leporibus que fugiebant; de capra que comendavit edum ovili; de rustico et serpente; de cervo et ove cum lupo; de musca et calvo; de vulpe et sicconia; de lupo que invenit caput; de graculo qui fixit se pavonem; de mula et mulione, de musca et formica; de lupo et vulpe; de viro et mustela que cepit eam : de rana et bove; de leone que pastor traxit spinam de pede; de leone et equo; de equo et asino; de quadrupedibus cum avibus; de filomena cum ancipite; de lupo et vulpe; de servo et fonte; de milite et uxore cujusdam mortui; de muliere despiciente juvenes; de patre et filio; de serpente et lima; de lupis et canibus cum ovibus; de securi et luco; de cane et lupo; de membris incusantibus corpus; de simia et vulpe; de assello et histitore; de servo et bovibus; de judeo et servo regis; de sive et domicello. Al final del f. 22 v.º acaba aquesta darrera faula, que té 92 versos, i ve en el manuscrit completada la pàgina amb els versos : *Explicit esopus garici semine tectus / scriptori libri succurrat gratia christi / Finito libro sit laus et gloria christi*.

Al f. 23 comença una nova composició mètrica, o sigui un poema dedicat a Toblas. Comença : *Exagio veteri virtutum semina morum / plantula insticie pullulat ampla seges / Lot decus hospicii et paciencia iob, salomonem...* El poema segueix fins al vers del f. 38, on queda interromput. Els seus darrers versos són : *Thobiam raguel flagitat, ista petit / Ne tua sollicitat fateor disgresio gaudens / quo presente fui disgreiente queror / Hoc precor...*

Quasi tots els versos del volum porten en les interlínies unes lletres, les primeres de l'alfabet, que semblen haver servit per l'anàlisi gramatical del text. També hi ha mots explicatius i notes marginals de difícilíssima lectura, sovint esborrades.

200.- LIBRE QUE FEU DAUDE DE PRADES, CANONGE DE MAGALONA

Manuscrit en paper, 64 folis, de 27 x 10 cm., escriptura notarial a versos en un sol corondell, en negre, i rúbriques, inicials en vermell i blau, més ornada que les altres la que va al principi del pròleg del poema de cetreria provençal.

Relligadura de pergamí, setcentista.

Segle XIV.

N.º 7616 de l'inventari; propietat del Capítol Catedral vigatà.

Foli I : *Lo prolech del comensament del libre / que feu daude de prades / Daude de prades no soblida / pus que sens e cor lenvida / que fassa un bon solats...* Al vers del foli hi ha la rúbrica : *De quantes maneres son austor*. Foli II, hi ha la rúbrica: *Conexensa de faysó daustors* i al vers diu : *Detriansa de cama d'austor*. Acaba el poema, que té darrera rúbrica : *Lo prolech de la fenida del romans*. Al vers del f. LXIII hi ha els quatre darrers versos, que són:

*«Perso nom fay nulla pazor
Be sat badoch mal diador
Ffat mal dizen git amondan
Que ajen cortesam coman
Finito libro rendatur gloria christo.»*

- 207 -

Amb lletra posterior hi va el lema cavalleresc : *Couyent soffrir*, i al dessota *Jachme molles*. Més avall encara es posa grollerament dibuixat un escut de creus, que porta als costats les paraules : *Ces de mossen* -

Guilem Ramon / de cruylles - de caldes. Al f. LXIV van dibuixats amb poca perfecció uns personatges aguantant estors.

A l'inventari del castell de Gerundella, del 1321, es parla de *unum librum de pergameno qui loquitur de ocellis*.

201.- INVENTARIUM LIBRORUM BIBLIOTHECAE VATICANAE TEMPORE CALIXTI PAPAE III

Manuscrit en paper, d'uns 29 x 22 cm., no tot escrit de la mateixa mà; lletra corrent negre; constitueix un manual d'anotacions, més que fascicle curiosament reglat, en els seus 76 folis.

Coberta feta aprofitant un senzill pergami curial de Nicolau V, any 1454.

Segle XV (anys 1455 a 1458).

N.º 7587 de l'inventari; Villanueva LXXI. És de la Seu vigatana.

A la coberta va el títol : *Inventarium librorum grecorum / et latinorum papae Calistii / actum per me Cosma papae / procurator camerae apostolicae*. El f. 1 conté el rebut que féu Francesc d'Arezzo de llibres que havia rebuts en dipòsit, en 1455 i 1457. Foli 2, en blanc. Foli 3 : Comença l'inventari amb la : *Opera sancti Grisóstomi*. Foli 5 : *Opera Sancti Basilii*. Foli 6 : *Opera sancti Gregorii*. Foli 7: *Opera Metaphrastes*. Foli 8 : Obres de diversos autors. Foli 16 v.º : *Libri gramatices*. Foli 18 : *Libri mathematices*, el verso en blanc. Foli 19 : Nota de llibres lliurats al cardenal Ruthe. Foli 20 : Una altra nota de llibres lliurats al mateix cardenal. Foli 21 : Nota de llibres lliurats al cardenal de Nicea. Folis 21 v.º a 24 v.º, en blanc. Foli 25 : Rebut de llibres en 1457 al bisbe de Bassano, segellat pel receptor. Folis 25 v.º a 26 v.º, en blanc. Foli 27 : Tres notes en català, dues d'elles referents a breviaris i l'altra a la regla de 26 lliures, de cànons. Foli 27 v.º, en blanc. Foli 28 : *Sequntur libri sanctissimi nostri Calisti III qui sunt in quadam tabula magna et quaedam caxiam (?) / in quo custoditur argentum et isti quidem libri sunt positi et situati ut sequitur et primo / secundum illi juris...* La llista arriba a 193 números. Foli 33 : *Sequntur textuales juris civilis et canonicis*. Conté deu números. A la mateixa plana : *Incipiunt textuales juris canonici*. Són quatre números. Foli 33 v.º : *Sequntur quidam diversarum materiarum libri positi supra quodam retano posito / sub quidam tabula in qua sunt libri juris ut supra continetur*. Són 29 títols. Foli 34 v.º : *Sequntur quidam libri positi juxta tabulam in qua sunt positi libri qui quidem libri isti / sunt positi supra quodam cetano parvum multum novo cum panna viridi coloris / intus et ex canapo* / Conté 7 llibres. Foli 35, en blanc. Foli 36: *Inventarium librorum bibliotece domini nostri / papa Calisti Tertii reperti tempore obitus bone memoriae / domini Nicolai Predecessoris et per me Cosma de Montesserrato ejusdem / sanctissimi domini nostro datario et Confessori factum, scriptum et ordinatum /*

- 208 -

quod inceptum fuit xvj. / aprilis anno Primo sui / pontificatus / Libri repositi in primo armario a destra versus fenestram. Foli 40 : *In primo armario*. Foli 40 v.º : *In primo*. Foli 41, quasi tot en blanc. Foli 42 : *Libri repositi in secundo armario / Beati Augustini*. Foli 46 : *Libri repositi in secundo armario adhuc / Beati Geronimi*. Foli 47 : *Libri beati Gregorii*, al verso : *Beati Ambrosii*. Foli 48 : *Libri repositi in tertio armario / Beate Thoma*. Foli 51 : *Libri Alberti Magni*. Foli 51 v.º : *Libri diversorum*. Foli 52 : *Libri magistri sententiarum in quarto armario*. Foli 53 v.º : *Libri Alexandri de Alis*. Foli 54 : *Libri Bonaventurae*. Foli 54 v.º : *Libri doctoris optimis*. Foli 56 v.º : *Libri repositi in quinto armario*. Foli 61 v.º : *Libri repositi in sexto armario*. Foli 64 v.º, en blanc. Foli 65 : Nota de 6 volums; el verso és en blanc. Foli 66 : *Libri repositi in primo armario a sinistra versus fenestram*.* Foli 71 v.º, en blanc. Foli 72 : *Libri repositi in secundo armario a sinistra*. Foli 75: Nota en català referent als llibres que per ordre del Papa li foren portats a la cambra papal. Són 19 volums, quasi tots de Dret.

El present curiosíssim inventari de la Biblioteca papal a mitjans del segle XV, vingué a la nostra Catedral amb motiu d'haver estat nomenat bisbe de Vic, el confessor del papa Calixte III, Cosme de Montserrat.

* Des del f. 36 fins al 66, la llista de llibres ajuntats en l'inventari s'acosta en números rodons a la xifra de 820.

- 209 -

APÈNDIX

El present catàleg dels manuscrits del Museu Episcopal de Vich fou redactat per mossèn Josep Gudiol i Cunill en l'any 1921, i, presentat al concurs de Museus de l'Institut d'Estudis Catalans, l'any següent, 1922, hi obtingué el premi.

El *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya* que s'encarregà de l'estampa va acollir en les seves planes del volum VI, aparegut en 1925, la introducció i la primera part del catàleg, i, en el volum VII següent, sortit en 1932, hi continuà dues parts més. Les proves d'impremta d'aquestes parts estampades foren encara revisades pel seu autor.

Mossèn Gudiol morí, a 10 d'abril del 1931, quan encara mancava publicar la resta del catàleg i, per tant, sense poder revisar-la. En donar-la ara a l'estampa ens ha estat feta la comanda d'aquesta revisió que hem procurat d'acomplir amb el mateix esperit que hi posà el seu autor en redactar-la quan col·laboràvem amb ell de senzill amanuense en l'època que féu l'estudi dels manuscrits.

Després de feta la redacció del catàleg per mossèn Gudiol, en 1921, s'han introduït algunes notables modificacions en el fons de manuscrits exposats al Museu Episcopal. Els 118 còdices pertanyents al Capítol Catedral de Vich, que hi figuraven des dels inicis del Museu, en foren retirats en 1923 per a retornar-los a l'Arxiu Capitular. Amb una minva tan considerable, mossèn Gudiol dedicà cada anyada un interès especial a adquirir els manuscrits que li vinguessin a mà per tal d'acréixer el fons del Museu reduït a uns 82 manuscrits. Així, poc a poc aconseguí augmentar el nombre, fins al punt que avui, aquest fons compta amb 31 manuscrits més, tots d'ingrés posterior a la redacció del catàleg en el qual calia incloure'ls-hi. D'aquests 31, vuit d'ells hi foren incorporats per mossèn Gudiol en revisar les proves de la part del catàleg, imprès en el volum VII del BUTLLETÍ DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA; en ells seguí la numeració general a partir del darrer manuscrit catalogat, o sigui a seguir des del n.º 201, i els intercalà en l'índret que els corresponia per matèria, sense desarticular la numeració general del catàleg, al capdavant de la plana. Així, el n.º 201 (per error diu 202) ve després del n.º 44; el 202 i el 203 (erròniament diu 203 i 204), després del n.º 61; el 204, després del 85; el 205 i 206, després del 89; el 207, després del 130, i el 208, després del 134.

Els 23 manuscrits restants, d'adquisició posterior al catàleg, segurament haurien estat intercalats de manera idèntica per l'autor en l'estampació de la part que restava. Entre els papers de mossèn Gudiol hi havia unes notes molt incompletes que en feien endevinar l'intent. Havem preferit donar notícia d'aquests manuscrits sense interpolació amb els altres i per separat, tot conservant la continuï-

- 210 -

tat de la numeració general a partir del n.º 209. Per aquestes notícies hem seguit fidelment el mètode emprat per mossèn Gudiol en la catalogació, i per emmotllar-nos més a la seva manera, hem procurat aprofitar les descripcions fetes per mossèn Gudiol en incloure'ls a l'inventari del Museu. Així, amb ells quedarà completa la catalogació del notable fons de manuscrits que es conserven a Vich, entre l'Arxiu Capitular i el Museu Episcopal.

EDUARD JUNYENT, prev.

209.- MISSALE PARVUM DIOCESIS ELNENSIS

Manuscrit en pergami avitel.lat, de C folis, mútil al final i mancat dels quatre primers folis; lletra francesa en vermell i negre, i amb inicials d'aquests colors i blau; conté tres belles miniatures en or i colors en els ff. XLIX, LIX i XCII v.º. Planes a ratlla tirada de 17 ratlles en caixa de 175 x 110 mm. en fulla de 270 x 190 mm. Relligadura moderna en mitja pasta. Segle XIV. N.º 8027 de l'inventari.

Comença en el f. V amb paraules pertanyents a l'oració secreta de la IV Dominica d'Advent; segueix el propi de temps que acaba amb les misses de Trinitat, Dedicació d'església, Aniversari de la dedicació, Reconciliació d'església violada, dedicació d'altar i de commemoració dels sants *in quorum honore altare consecratur*. Foli LXXXII, Misses de difunts, entre les quals hi ha : *Pro eo qui penitentiam petiit et antequam sacerdos veniret obmutuit*; *Missa pro cuius anima dubitatur*; *Missa generalis viuorum seu defunctorum*; *Pro vivis et defunctis*; *Pro salute vivorum et defunctorum*. Foli XCII : Comença el santoral per la missa de sant

Esteve, fins al f. C, en el verso del qual el còdice s'interromp en les paraules corresponents a la secreta de la missa de santa Àgata.

Les tres miniatures corresponen a les diades de Pasqua de Resurrecció, Ascensió i festivitat de sant Esteve, amb històries al.lusives.

210.- ANTIPHONARIUM MISSAE

Manuscrit a grans fulles de pergamí, de CCLXXX folis, de 520 x 360 mm., escrit a sis ratlles per plana composta de text i notació en pentagrama, en el qual hi ha una ratlla vermella. Inicials en blau, vermell i morat, ornades d'imbricacions i rasgueigs, diferenciant-se unes d'altres segons la importància de la festa a què donen principi. Lletra gòtica, almenys de tres mans.

Relligadura de posts cobertes de pergamí, llom de cuir negre reforçat per tires de cuir antigament vermell. Tanques fetes de llautó i tres grans claus de bronze a cada banda.

Segona meitat del segle XV.

N.º 8272 de l'inventari.

Aquest Cantoral conté el propi de temps, des de la III Dominica d'Advent fins a la XXII després de Pentecostès. S'inicia amb la paraula ... *telvia v. disposui testamentum electis meis...* Al verso del mateix foli ve : *In festo sancti Antonii viannensii*, amb missa i benediccions. Segueix fins al f. XIII v.º amb la rúbrica Domini-

- 211 -

ca IV, i el volum continua sense interrupció fins el f. CCLXXX, en el verso del qual s'inicia la *Dominica XXII post pentecosten*, fins que s'interromp a les paraules *Si iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit*.

211.- ANTIPHONARIUM DOMINICALIUM SANCTORALIUM

Manuscrit en pergamí, compost en l'actualitat de 65 folis, de 350 x 250 mm. Formats en pentagrames, amb inicials i caplletres, moltes d'elles policromades i de gran dimensió. Al principi duu l'epígraf : *In nomine domini nostri hiesu christi. Incipit Liber Antiphonarium Dominicalium Sanctoralium Ville Cubellorum*.

Relligadura de posts de fusta moderna.

Segle XVI.

N.º 8468 de l'inventari.

212.- CONSUETA DE L'ESGLÉSIA I MONESTIR DE SANT JOAN DE LES ABADESSES

Manuscrit en paper, de mida en quart de 220 x 150 mm., mancat dels 36 primers folis i mútil al final, que conté dels folis numerats 37 fins al 307; escrit a un corondell, de caixa 135 x 85 mm., a ratlla tirada amb tinta negra, deixant en blanc el lloc de les inicials i amb indicacions en vermelló.

Relligadura en mitja pasta moderna.

Segle XV.

N.º 8530 de l'inventari.

Comença el text al f. 37 amb les paraules : *Duo ceroferarii eant ad ferendum cereos accensos...* que corresponen al principi de la missa, de la qual hi ha, a continuació, totes les rúbriques junt amb les referents a les hores menors. Al f. 66 v.º segueixen les rúbriques referents als diumenges i festivitats del cicle litúrgic, i a continuació prossegueix el propi de temps fins al f. 307 v.º, en què el manuscrit s'interromp en les rúbriques de la Dominica infraoctava de Corpus.

213.- DEVOCIONARI

Manuscrit en paper en octau; conté 77 folis numerats, més 45 en blanc, de 155 x 103 mm. Escrit en tinta negra de diversos caràcters i mans, la major part de finals del segle XVI i l'altra part de principis del següent.

Relligadura en pergamí flexible.

Finals segle XVI.

N.º 8256 de l'inventari.

Pertenesqué a una religiosa dominica del convent de Santa Clara de Vich, una de les fundadores de la casa. Dins al f. 1 : *Es de Sor Helena Fàbregues Roquer i ara de Sor Olimpia*, 1570. Foli 2 : *Aviso de renovar la professió*. Del f. 3-8 en blanc. Foli 9 : *Ocho reglas que sirven para guiar la vida del religioso...* Foli 21: *Lamentación de Nuestra Señora*. Foli 24 : *Romance de la Cruz*. Foli 26 : *Canto spiritual Stramps*, en català. Foli 28 v.º : *Forma de honesta vida*, tractadet, en català, extret de les obres de Sant Bernat. Foli 33 v.º : Comença un petit tractat en castellà d'exercici de meditacions. Foli 53 : *Regla para una religiosa*. Foli 63:

- 212 -

Síguense algunos... Foli 67 : *Breu examen de consciència*. Foli 70 v.º : *Oración a la Virgen*. Foli 71 : el *Veni Creator*, en castellà. Foli 72 : *Modo de renovar la professió*. Foli 73 : Segueixen unes preguntes de catecisme. Foli 76 : Versos espirituals.

214.- MISCELLANEA

Manuscrit en paper, incomplet, en octau, de 150 x 104 mm. Consta de 58 foils sense numerar, escrit per diverses mans en tinta negra.

Sense relligar.

Segle XVI.

N.º 8648 de l'inventari.

En els 33 primers folis conté varies notes sobre qüestions gramaticals, i en els següents segueixen : *Compendi de lo que se ha de dir a los qui estan per a morir; segueixense les propietats de la missa*. Després ve un sumari d'indulgències estacionals distribuït pel calendari. Finalment es troben recopilades les ordinacions i constitucions de la confraria del Roser, en les que resta truncat el manuscrit.

215.- TRACTATUS DISTINCTIONUM PRIMI LIBRI DECRETI GRATIANI

Manuscrit en pergami, de 75 folis, de 425 X 262 mm., a dos corondells, de 85 ratlles en caixa de 335 x 195 mm., lletra negra amb inicials imbricades en vermell i blau i amb profusió de calderons en els mateixos colors. Al començ de quiscuna de les distincions hi ha una petita inicial de miniador amb colors.

Relligadura moderna en mitja pasta

Segle XIV.

N.º 7415 de l'inventari.

Manca el f. 1, que contindria el títol, introducció i la part del comentari a la primera distinció. Foli 2 : S'inicia amb els mots : *litem tamquam per actorem et per frenum tamquam per ministrum in dic...* La darrera distinció continguda és la CI, de la qual sols hi han sis ratlles a la terminació del manuscrit, amb les paraules: *In gracia principis nisi addatur a praginos quod / est causa quia nonnisi causa cognita dari solet / Hactenus et ut facile videtur / Explicit tractatus distinctionum*.

216.- CONSTITUTIONES INNOCENTII IV ET GREGORII X

Manuscrit en pergami, de 30 folis, de 360 X 220 mm., escrit a dos corondells i dos tipus de lletra, negra gòtic francesa en caixa de 300 x 200 mm., en nombre desigual de ratlles. Al principi de la doble agrupació de Constitucions hi han dues lletres de miniaturista amb policromia i or, essent en vermelló i blaus les caplletres i calderons, i en vermell els títols de capítols.

Relligadura moderna a mitja pasta.

Segle XIV.

N.º 7414 de l'inventari.

Després d'un full de guarda sense numerar, comencen les Constitucions del papa Innocenci IV, promulgades a Lyó en 1245 : *Innocentius IIII De Rescriptis*

- 213 -

Rubrica / Cum in multis / iuris arti / culis infi / nitas repro / betur per iudicium / duximus sta / tuendum, ut / per generalem / clausulam... El text va acompanyat de la Glosa i acaba en el primer corondell del f. 16 ...*sive iuribus / parcium derogari / expliciunt novelle / decretales Deo gracias*.

En el segon corondell s'inicia el text de les Constitucions promulgades a Lyó en 1274 : *Gregorius / Episcopus Ser / vus servo / rum Dei / dilectis / filiis universitati magistrorum et scholarium bononensium...* que acaba al f. 30 v.º ... *beneficium obtinuerit / Datum dugduni Kalendis No / vembris pontificatus / nostri anno tercio Explicit.* Segueixen dos folis de guardes, en res pertanyents al volum.

El Mansi, en la seva col.lecció de Concilis dóna el text d'aquestes Constitucions al vol. XIII, col. 651-674, i vol. XIV, col. 81-102.

217.- DYNUS DE ROSSONIS IN REGULIS IURIS BONIFATII VIII

Manuscrit en pergami, de 41 folis, de 355 x 255 mm., escrit a dos corondells en caixa de 255 x 185 mm., amb lletra negra i caplletres i calderons en blau, morat i vermell : lletra gòtica formada, amb algunes indicacions marginals de lletra usual.

Relligadura de posts amb llom de badana.

Segle XIV.

N.º 7805 de l'inventari.

Comença al f. 1 : *Praemissis cassibus singularibus et eorum / determinatione in precedentibus titu / lis singulariter intellecta...* i acaba al verso del f. 41 ... *tur ad limitationem rationis et non eius ff. d. 2.ª l. cum / propria C. dulcissimus et distinctio III l nunc capite ultimo. Dinus / Explicit Deo gracias. Amen.*

218.- EXTRAVAGANTES IOHANNIS XXII CUM COMMENTO

Manuscrit en pergami, de 22 folis, de 350 x 240 mm., a dos corondells en caixa de 240 x 180 mm., de 42 ratlles. Gran inicial en el primer foli policromada i daurada, títols en vermell, caplletres amb imbricacions i rasgueigs en vermell blau i morat. Tots els folis tenen els marges absolutament ocupats per comentaris de càtedra, escrits en menuda lletra usual, a diferència del text que és en lletra gòtica formada.

Relligadura moderna a mitja pasta.

Segle XIV.

N.º 7806 de l'inventari.

Comença el text : *Johannes episcopus servus servorum Dei. Dilectis / filiis doctoribus et scholaribus universitatis / bononie commorantibus. Salutem / et apostolicam benedictionem. Quoniam similia / iuris sanctorum quamcumque perpensis di / gesta concilio...* En la segona columna del mateix foli hi ha la data de la promulgació papal a Avinyó a les calendes de novembre de l'any segon del pontificat, que correspon al 1317, començant l'encapçalament del papa Climent V, seguint la primera rúbrica : *De sanctissima trinitate et fide catholica...* El text acaba en el f. 21 al primer corondell ... *Sicut in premissis cassibus solemnis / ordo iudiciarius*

- 214 -

in toto vel in parte non condi / centibus partibus observetur non enim propter hoc / processus irritus nec eciam irritantibus Explicit. El comentari segueix fins al segon corondell del verso del propi foli. El f. 22 és en blanc.

219.- BERNARDI COMPOSTELLANI QUESTIONES ET SOLUTIONES DE APPARATU DECRETI. DYNUS DE ROSSONIS DE REGULIS IURIS IN VI LIBRO DECRETALIUM.

Manuscrit en pergami, de 86 folis, de 395 x 225 mm., a dos corondells, que en el primer tractat mideixen 309 x 172 mm., amb unes 76 ratlles, i en el segon, 282 x 163 mm., amb 72 ratlles. Lletra gòtica francesa amb senzilles caplletres en blau i vermell, de millors caràcters en el primer tractat.

Relligadura de posts de fusta cobertes d'aluda verda i reforçades modernament amb llom de badana.

Segle XIV.

N.º 7413 de l'inventari.

Foli 1 : S'inicia el tractat del Compostel.là amb les paraules : *Hactenus ut loquar cum senecta meas ignoran / cias ignoravi. Nunc autem ad opus descendens / quod prius superficialiter*, en el segon corondell comença la part del llibre *De constitutionibus*. Foli 3 v.º : *De rescriptis*. Foli 21 : *De consuetudine*. Foli 24 : *De*

postulatione. Foli 36 : *De electione*. Acaba el llibre al f. 52, que es presenta tallat, donant un sol corondell, i acaba amb els mots : *si ius publicum / tangitur renuntiare non potest*. Segueixen quatre ratlles de comentari de lletres diverses i una notació : *Istud compostellanus detur l. solid. tat ad minus*.

Foli 53 : Comença el segon tractat : *Premissis cassibus singularibus et eorum de / terminatione in precedentibus titulis singulariter intellectis*. Al verso del foli hi ha la *Regula prima*, i la regla 88 al recto del f. 86 en què acaba el tractat al segon corondell del verso. Hi segueix el colofó : *Explicit liber apparatus domini di / gni iurisperiti de regulis iuris liber VI anno Do / mini MCCCL die sabbati post in / ventione sancte crucis. Benedictus deus. Deo gratias. Alleluia*. Segueix encara una notació donant la llista de les regles anteriorment exposades. En la part posterior del volum hi ha un paper enganxat amb lletra del segle XV que diu : *Compostellanus*.

220.- CONFESSIOALE. CONSTITUTIONES SINODALES VICENSES

Manuscrit en paper de 66 folis, en quart, de 220 x 155 mm., escrit a ratlla tirada en caixa de 175 x 122 mm., obra de diverses mans, executada en negre i vermell en alguns punts; manca de començament i d'acabament, així com dels ff. 6, 12 i 61.

Relligadura en mitja pasta moderna.

Segle XIV.

N.º 7839 de l'inventari.

Dels ff. 1-17 v.º conté un Confessional sobretot dedicat a un examen de consciència, al qual segueixen unes addicions al f. 17 v.º-18. Al verso d'aquest darrer vénen les sinodals del bisbe Ramon d'Anglesola, any 1270. Foli 21 v.º : Idem del

- 215 -

bisbe Ramon de Mur, any 1252. Foli 23 : Del bisbe Ramon d'Anglesola, any 1270. Foli 27 : *Littera cardinalis Egidii*, 1251. Foli 28 : *Decreta episcopi Berengarii*. Foli 29 : *Decreta annorum*, 1296, 1307, 1251, 1270. Foli 34 : Articles de fe, sagraments, bones obres i set pecats capitals. Foli 31 : *Decretum concilii lateranensis*. Foli 41 : Sinodals dels bisbes Galceran Sacosta, Ramon de Bellvís, Berenguer Sacosta i Bernat de Mur, dels anys 1251 al 1340. S'interromp al f. 66 v.º.

221.- CONSTITUTIONES SINODALES VICENSES

Manuscrit en paper en quart, de 220 X 140 mm. Consta de 64 folis, escrits a ratlla tirada en caixa de 150 X 100 mm.; obra de dues mans, en lletra corrent negra i amb rúbriques vermelles. Està mancat del f. 1 i són mutilats els 2 i 3.

Relligadura en pergamí senzill, en el que hi ha un instrument de l'any 1346.

Segle XV.

N.º 7976 de l'inventari.

La primera rúbrica llegible diu : *Quod quilibet tenetur semel in anno confiteri et communicare*. Més enllà vénen al f. 30, les sinodals del bisbe Galceran Sacosta de l'any 1348 i de 1357. Foli 36 v.º : Les Constitucions del 1417 autoritzades pel bisbe Alfons de Tous. Foli 40 v.º : Sinodals del bisbe Jordi d'Ornós, del 1433, amb les quals acaba el manuscrit mutilat. Aquesta darrera part, des del f. 40 v.º és deguda a altra mà, i sense rúbriques de color.

222.- LLIBRE DELS SENYALS DISTINTIUS DELS PARAIRES DE VIC

Manuscrit en paper, de 101 folis, de 310 x 210 mm., obra de diverses mans i de distints caràcters de lletra.

Relligadura en pergamí flexible.

Segle XVI.

N.º 8028 de l'inventari.

El manuscrit conté les certificacions que els prohoms del gremi de paraires de Vic feien a l'adjudicar la marca distintiva de les obres de cada un dels allistats des dels anys 1519-1569. Resulta força curiós pels senzills dissenys de les marques. Conté també altres documents referents a la mateixa confraria.

223.- VIDA DEL MÀRTIR SANT EUDALD

Manuscrit en paper en octau, amb lletra d'un sol corondell marginat, de 324 pàgines, de 158 X 108 mm., en caixa de 125 x 75 mm. que conté 22 ratlles, en tinta negra.

Relligadura en pergami.

Any 1671.

N.º 8421 de l'inventari.

Comença a la pàgina 1 : *Vida admirable / Ilustrada de virtudes / Vida milagrosa / Adornada de gloriosos echos / Vida sancta / Canonizada por Grande / Del mar-*

- 216 -

tyr Ripollés / San Eudaldo / Por el Dr. Juan Bautista Tar / res vecino de la ciudad de Vique / Dedicase al lltre. y Reverendi / simo fray don Gaspar de Casa / mitjana y de Eril meritisimo Abad / del real monasterio de monjes / Benitos de la Villa de Ripoll.

Pàg. 2 : *Aprobación*, en blanc. Pàg. 3 : Versos del doctor Francesc Poquí, catedràtic de la Universitat de Vic. *Decima* junt amb altre de Josep Tarrés, clergue, i de sor Maria Tarrés i Fontanelles, a llur pare i autor del llibre. Pàg. 5 : Dedicatòria de l'autor a l'abat de Ripoll, datada a 5 de juny del 1670. Pàg. 10 : Pròleg al *pio lector*. Pàg. 13 : Comença la narració de la *Vida y milagros de San Eudaldo*, que fineix a la pàg. 297, en el paràgraf 204. Pàg. 298 : Conté un índex onomàstic que acaba a la pàg. 323. A la plana següent es llegeix : *Die 4 Ibris 1671.*

Sembla que aquest llibre fou compost amb motiu de la traslació de les relíquies de sant Eudald a la nova arqueta de plata, feta en 1670, puix es descriuen les solemnitats que durant tres dies foren celebrades a Ripoll els dies 10, 11 i 12 de maig del precitat any. El manuscrit suggereix la idea d'ésser l'original enllestit per a la impremta.

224.- PRIMERA PART DB LA HISTÒRIA GENERAL DE CATALUNYA PER ANTONI VILADAMOR

Manuscrit en paper; 191 folis de 305 X 211 mm., a ratlla tirada, en caixa de 250 x 140 mm., escrit en bona lletra de la primera meitat del segle XVII.

Relligadura en pergami flexible.

Any 1595.

N.º 7465 de l'inventari. Havia pertangut a la col.lecció deixada pel senyor Jeroni Pujades amb el n.º 9 que consta en la coberta.

Després dels tres primers folis en blanc ve el títol al f. 4 : *Primera Part de la historia General / de Cathaluña, en la qual se contenen les vides dels / Reys y Emperadors que la governaren des del Diluvi general fins a ques perdé ab tot lo restant de / España en temps del Rey don Rodrigo / Ahont també estan continuades las vidas y fets notables / dels Papas, ab lo discurs de la predicatio Apostolicha / y lo stat de la iglesia christiana; des de que nostre senyor / jesuchrist nasqué fins al temps de dita per / dició / Composta y ordenada per Antoni Viladamor secretari / de sa Magestat y son Archiver en la corona de / Aragó / Dirigida a la Illustrissima Congregatio dels tres staments de Cathaluña; convocats per la Magestat del Rey D. Phelip nostre Sr. en las Cortes de Montso en lo añ de MDLXXXV.* Foli 5 : Dedicatòria a les Cortes. Folis 9-10 : En blanc. Foli 11 : *Al lector*. Foli 13 : Comença el text del capítol I i fineix el volum en el capítol CXXXII. Foli 187 : Segueixen quatre folis en blanc.

Vegi's per aquest manuscrit la *Revista de Bibliografia Catalana*, any II, n.º juliol-desembre del 1902, pàgs. 251-252.

- 217 -

225.- SELVA HISTORIAL

Manuscrit en paper de 129 folis de 295 X 208 mm., escrit de diferents mans i seguit des del foli 130 – 163 d'un opúscol imprès.

Relligadura en pergami flexible.

Primera meitat del segle XVII.

N.º 7466 de l'inventari. És de la Biblioteca Episcopal. Fou el vol. VII dels manuscrits del doctor Jeroni Pujades.

El volum conté varis tractats. Foli 1: En blanc. Foli 2: *El títol Selva historial*. Foli 3: *Chronica i primera / fundació del monestir de S. / Pere / Copiada e treta per mi Hieronim Pujadass, en / los sagrats Canons Doctor Ciutadà de Barcelona / de un llibre manuscrito, que als 6 de febrer / añ de nostre senyor 1599, me presta la molt Reverent / Señora Abbadesa de dit Monastir y Convent*: segueix el text que acaba al f.8. Fol 9: En blanc. Foli 10: *Sermo Olibae Episcopi in natali Beati Narcisi Confesso / ris et martiris Christi, ac Gerunde Episcopi / Hieronimo Pujades Decretorum Doctori / accomodatus pro Proceres eius / Confratrie /*, que conté nou lliçons fins al f. 15. En el verso d'aquest: *Passio sancti Felicis martyris...* fins al f. 19, on acaba amb l'himne i prosa de sant Feliu.

Després d'alguns folis en blanc, comença amb lletra diversa de la Pujades, al f.23 una carta de Felipe Payvezino datada a Roma a 25 de setembre del 1579. Foli 41: *De la Guerra Granada*; des de la mitja primera plana del f. 43 fins a la cinquena ratlla del verso 77 el manuscrit és de lletra diversa de la Pujades, que començà i prosseguí el tractat fins a l'acabament al f. 94v.º. Aquest tractat és còpia d'un altre manuscrit contenit l'obra de don Diego de Mendoza sobre la guerra dels morescs, donant una de les versions més pures del text que figure en el vol. XXI de la *Biblioteca de Autores Españoles*, de la Ribadeneyra, pàgines 68-121; el manuscrit no hi està dividit en llibres com en aquell i va seguit d'un apèndix als ff. 95-96. En el f. 98 fins al darrer hi va el darrer tractat : *Illustrations / dels Comptats de Roselló y cerdeña y Conflent de Francesc Conte / Notari de / la Vila de Illa*, en lletra manuscrita de Jeroni Pujades.

226.- CICERO DE PROTITATIBUS TERMINORUM

Manuscrit en paper: 22 folis de 210 X 156 mm., d'unes 35 ratlles tirades en caixa de 162 x 103 mm., escrit en lletra corrent gòtica alemanya; en tinta negra i vermella.

Relligadura moderna en mig pergamí.

Segle XV.

N.º 7300 de l'inventari.

Aquest manuscrit formava part d'un conjunt d'obres atribuïdes a Ciceró, resultant els tractats 47 i 48 que serien els darrers del volum; això ve confirmat pel fet que la foliació comença al f. 422 i acaba al 443, que va escrit per una sola cara.

- 218 -

Foli 422: *Cirero de protitatabus terminorum et primo de natura / Inter polliceri et promitteri hoc interest*. El volum està desordenat de fulls, de manera que del f. 423 passa al 428, i aquests folis que manquen revénen després del 437.

El tractat 48 comença al verso del f. 427, després de les tres ratlles darreres del tractat anterior. S'inicia amb les paraules : *De A littera. / Cicero de propietabus terminorum juxta ordinem / alphabeti...* Acaba al f. 442, en el qual segueixen dues planes escrites en alemany. Les dues obres que conté el volum semblen ésser dels apòcrifs ciceronians.

227.- GRAMÀTICA LLATÍ-CATALANA

Manuscrit en paper, de 103 x 75 mm.; contenint LXVI folis numerats escrits en negre, vermell groc.

Relligadura en pergamí flexible.

Principis del segle XVI.

N.º 7978 de l'inventari del Museu. Procedent del monestir de l'Estany.

Conté un tractat gramatical llatí català, amb les explicacions en llatí. Els ff. FIV són incomplets; foli V, comença; *indebita rectitudinem quod iuravero...* termina al f. LVIII. Segueixen alguns folis en blanc i amb anotacions diverses. Al f. LXVI segueixen dues oracions fatilleres en català.

228.- VIDA DE SENT JAUME APOSTOL. CRONOLOGIA PASQUAL. BESTIARI

Manuscrit en PAPER, de 300 x 220 mm., format sols per nou folis numerats de 129 a 137, amb numeraci que sembla del segle XVI. Va escrit en ratlla tirada en caixa de 250 x 210 mm., solament en tinta negra. De defectuosa conservació i il·legible en molts punts.

Sense relligar.
Pels volts de l'any 1354.
n.º8531 de l'inventari.

El primerf. 129 porta el text de la vida de sant Jaume, que acaba al f. 138v.º És el text de la versió catalana de la Llegenda Aurea del Voràgine, com es trba comparant-lo amb l'edició de Lyó del 1554, estampada per Jaume Crozet (f. 77- f. 78 v.º).

Des de l'anvers del f. 131 fins al 133 es contenen les indicacions pasquals des de l'any 1354 fins al 1389. El f. 133 v.º fins al 137 v.º conte part d'un vestuari català que parla de: la formiga, abella, gall, aranya, ca, vibra, síia, oranda, àguila, lo volp, perdiu, corp, leo, mostela, calandri, serena, arpis i onegre.

229.- FRAGMENT D'UN BESTIARI

Tres folis en paper, en quart, de 200 x 135 mm., escrits en negre a un corondell, en caixa de 155 x 100 mm. Els folis van numerats LXXI, LXXVII i LXXVIII.

- 219 -

Sense relligar.
Segle xv.
N.º 8532 de l'inventari.

El foli assenyalat de LXXI comença amb el final del paràgraf corresponent a l'àguila i segueix amb el pertocant al cavall que sembla incomplet. El f. LXXVII s'inicia amb el final de l'aplicació mística corresponent a una bèstia de difícil identificació; segueix l'explicació relativa al papagai i el començ del paràgraf pertocant a la perdiu. El f. LXXVIII continua la part corresponent a la perdiu, que acaba al verso del mateix foli, on hi ha un text que té per principi : *Si comensa com pots apendre cosell ab deu si fas aquestes coses de alcun enteres que vengua a la persona. A persona qui age desfici prenne ffell de vadell ab let de fembre...* i acaba : *A mal de vomit pren mores gregues seques e sien picades.*

230.- POESIES DEL RECTOR DE VALLFOGONA

Manuscrit en paper, de tamany en quart, conté 268 pàgines i un foli de guarda en blanc, de 205 x 155 mm.; escrit amb bona lletra de tinta negrosa a un corondell, excepte les darreres des de la pàg. 255 que van a dos corondells.

Relligadura en pergamí flexible.
Segle XVII.
N.º 8422 de l'inventari del Museu.

L'aplega de poesies contingudes són les del doctor Vicenç Garcia, fet famós amb el nom de Rector de Vallfogona. El manuscrit és posterior a la data de la seva mort, ocorreguda en 1623 i molt anterior a l'estampa de les composicions del cèlebre rector, feta en 1703. La darrera composició que comença a la pàg. 255, no sembla deguda a aquest poeta.

En la primera fulla de guarda consta manuscrit l'ex-libris de mossèn Josep Comas i la data 1692, d'escriptura certament posterior a la del volum.

231.- ALCORAN

Manuscrit en àrab, escrit en paper amb lletra negra i senyals en vermell i amb dues faixes ornamentals al començ, colorides en negre, vermell, verd i or, a més de vàries rodelles decoratives disseminades pel text, que, segons sembla, indiquen el començament de les sures. Consta de 113 folis, dels quals els 13 primers estan foradats i pot ésser ratats, de 205 x 145 mm.; cada plana conté 15 ratlles en caixa de 160 x 105 mm. Relligadura en tapa flexible feta de lli i folrada exteriorment de badana estampada i gaufrada, amb motius geomètrics d'ornamentació.

Segle XV.
N.º 8218 de l'inventari.

232.- ETIQUES D'ARISTOTIL, arromançades per Brunet Lati, florentí

Manuscrit en pergami, de 202 x 136 mm.; 60 folis.
Segle XV..

233.- VALERI MAXIM, en versió catalana d'Antoni Canals. Escrit per un tal Petrus

Manuscrit en paper, de 288 x 211 mm. i a dos corondells; CCXLIII folis.
Relligat en posts de fusta.
Segle XV.

234.- EIXIMENS, VIDA de CRIST

Manuscrit en paper i pergami, de 297 x 220 mm. , a dos corondells, sense foliar.
Relligat amb posts de fusta, cubertes de pell gofrada.
Segle XV.

235.- EIXIMENS, DOCTRINA PER ENSENYAR ALS QUI HAN DE GOVERNAR

Manuscrit en paper, de 210 x 150 mm. XCVII folis.
Relligat amb posts, cubertes de badana.
Segle XV.

236.- ORACIONAL. Segle XVI.

237.- GUIU DE MONTRIQUIER: MANIPULUS CURATORUM

Manuscrit en paper, de 295 x 220 mm. XLVIII folis.
Relligat modern.
Escrit 1330.

238.- PONTIFCALE DEL BISBE JAUME CASSADOR

Manuscrit en pergami, de 153 x 115 mm. 125 folis. Procedent de Sant Tomàs de Riudeperes.
Relligat amb domàs vermell.
Segle XVI.

239.- FORMULARIUM NOTARIAE

Manuscrit en paper, de 300 x 220 mm. 67 folis.
Relligat modern.
Segle XV.

240.- LIBER NOTULARUM

Manuscrit en paper, de 150 x 100 mm. Sense foliar.
Relligat.
N.º 8648 de l'inventari.
Segle XVI.

241.- GRAMATICA LLATINA

Manuscrit en paper, de 210 x 150 mm. Sense foliar.
Relligat modern.
Any 1586.

242.- ESPEJO DE LA PASION Y MUERTE DE CRISTO

Manuscrit en paper, de 268 x 145 mm. 173 folis.
Segle XVII.

243.- LLIBRE DE DROGUES I CONFITURES, de Rafael Corominas

Manuscrit en paper, de 214 x 150 mm. 77 folis.
Relligat en pergamí.
Any 1668.

244.- ORDENANCES DE LA CONFRARIA DEL SAGRAMENT DE L'ESGLÉSIA DE SANT MARC DE SEVILLA, aprovades el 1792

Manuscrit en paper, de 213 x 166 mm. 57 folis.
Relligat amb vellut carmesí.
N.º 7713 de l'inventari.
Segle XVIII.

245.- LLETRES ESPIRITUALS I BURLESQUES. Compilat en 1777

Manuscrit en paper, de 138 x 90 mm. Sense foliar.
Relligat amb pell gofrada.
N.º 9013 de l'inventari.
Segle XVIII.

246.- QUADERN AMB POESIES. S. XVIII-XIX

247.- VITAE FRANCISCI PERESII MARTINI ENARRATIO, autobiografica en hexametros Nascut el 1698 a Balaguer d'on fou canonge.

Manuscrit en paper, de 213 x 150 mm. 250 folis.
Relligat amb pergamí.
N.º 8578 de l'inventari.
Segle XVIII.

248.- ORACIONAL

Manuscrit en paper, de 204 x 144 mm. 28 folis.
Relligat modern.
Segle XVI.

249.- GRADUAL

Manuscrit en pergamí, de 470 x 362 mm.
Comença al foli XXI i acaba al foli CLVIII.
Falten folis, que en total són 81.
Segle XIV.

250.- GRAN CANTORAL

Fragments d'un manuscrit en pergamí de 645 x 450 mm. En total 10 folis.
Prové de l'Arxiu Capitular.
Segle XVI.

251.- TRACTAT de DRET

Fragment d'un manuscrit en paper, de 222 x 152 mm. Consta de 8 folis.
Segle XIV.

252.- TRACTAT MORAL

Fragments d'un manuscrit en paper, de 294 x 217 . Total 14 folis a tota plana.
Segle XIV.

253.- TRACTAT D'INTERDICTES I EXCOMUNIONS

Manuscrit en paper, de 182 x 150 mm. Comença al foli XXII i conté 58 folis.
Segle XIV.

254.- ACTA APOSTOLORUM

Quadern en paper de 240 x 155 mm. Consta de 10 folis.
Segle XIV.

255.- BIBLIA SACRA

Fragments de 8 folis en pergamí, de 600 x 385 mm. Escrits en dues columnes. Procedents de l'Arxiu de la Catedral de Vic.
1 foli final de 510 x 385 mm d'altre biblia.
Relligat modern.
Segle IX.

256.- B. AMBROSI: EXPOSITO EVANGELII S. LUCHAM

Fragments de 5 folis de 375 x 260 mm a doble columna.
Relligat modern.
Lletra visigòtica segle X.
Procedent de l'Arxiu de la Catedral de Vic.

257.- PRISCIANI GRAMMATICA

Fragments en 6 folis de 320 x 220 mm referents al Llibre II.
En pergamí.
Relligat modern.
Segle X.

258.- CONSTITUTIONES SYNODALES VICENSES ET PROVINCIALES

Manuscrit de 70 folis numerats I-LXX mes altres numerats de 71 a 126.
Conté les constitucions sinodals vicenses del foli I al XXXI v. seguides de les Provincials , foli XXXIII – 104 i un tractat de interdicte de Joan Caldeu foli 105-126 que queda truncat.

Manuscrit en paper , de 290 x 230 mm.
Relligadura moderna.
Procedeix de l'Arxiu Capitular de Vic.

259.- FRAGMENTUM PSALTERII LITURGICI HISPANICI CUM ORATIONIBUS PSALMOGRAPHIS

Bifoli fragmentat.

260.- LIBER ORATIONUM DE FESTINITATIBUS

Fragments. 1 foli. S. XI c. m.

261.- OBRA POÈTICA DE FONTANELLAS

Segle XVII.

262.- "SAGRADA PASSIÓ" escrita per PERE M. JORDÀ pbr.

Any 1799.
207 pàgines.

263.- VICTORIA DE CHRISTO. *Devota presentació anomenada...*

Segle XVIII. 86 pàgines.

264.- LLOA DE LA PRESA Y MORT Y PASSIÓ DE CHRISTO NOSTRE SENYOR

Segle XVIII.

265.- OBRAS DE JERONI VILAR. *Any 1609*

96 pàgines.

266.- FESTES EN HONOR DE SANT BENET. *1722*

267.- FRAGMENT DEL LLIBRE DE L'ORDRE DE CAVALLERIA DE RAMON LLULL

Segle XIV (Segona meitat)

268.- FRAGMENT D'UN SALTERI CATALÀ

Segle XIV (Segona meitat).

269.- FRAGMENT DEL "LLIBRE DE VICIS I VIRTUTS" de Fra Llorenç d'Orleans

Segle XIV (Segona meitat).

270.- OBRA POÈTICA DE FRANCESC FERRER

Segle XV.

271.- VIDES DE SANTS

Segle XV.

272.- FRAGMENTS D'UN TRACTAT DE MEDICINA

Part superior d'un foli.
Pergamí.
Segle XV.

273.- FRAGMENT D'UN SERMONER EN CATALÀ

6 folis en octau.
Paper.
Segle XIV.

274.- FRAGMENT D'UN SERMONER EN CATALÀ

7 folis en octau.
Paper.
Segle XV.

275.- FRAGMENT SOBRE L'EVANGELI DE SANT MATEU

Cap. 7 Vers. 15 (Attendite a falsis prophetis)

Paper. 3 folis.
Segle XVI.

276.- SERMONS PREDICATS PER JOAN CASTAÑER PVRE. A LA CATEDRAL DE VIC DURANT LA QUARESMA DE L'ANY 1844

Paper.
16 folis.
Octau.

277.- QUADERN DE CÒPIES DE DOCUMENTS ANTICS I UNES PREGÀRIES DELS FIDELS ON S'ESMENTEN L'EMPERADOR CARLES V

Paper.
Quart.
Segle XVI.

278.- CONSUETA DELS SAGRISTANS DE LA CATEDRAL DE VIC

Paper.
Quart.
Any 1686.

279.- CATECISME FET PEL RECTOR NARCÍS FIGUERAS, EN FORMA DE PREGUNTES I RESPOSTES

Quart.
Segle XVIII.

280.- LLIBRE DE GRAMÀTICA I RETÒRICA DE PERE CLARÀ, MESTRE A SANTPEDOR

Octau.
Any 1765.

281.- ENTRETENIMENTS DE CONVERSACIONS

Quart.
Any 1620.

282.- RECULL DE POESIES, CANÇONS I DISCURSOS EN CASTELLÀ I CATALÀ.

Principis del segle XIX. Quart.

283.- "LIBER CONSTITUTIONUM, PRIVILEGIORUM ET IMMUNITATUM AC DEVOTIONUM MONASTERII STAGNENSIS"

Manuscrit en pergamí de 93 folis.
Segle XIV (primera part).

284.- CAPBREU-CARTULARI DE LA SAGRISTIA DEL MONESTIR DE L'ESTANY

Pergamí. 42 folis.

285.- BIBLIA HEBREA .

1 bifoli. Segon llibre dels Reis.
Segle XIV

286- RECULL DE TEXTOS VARIS DE TIPUS ESPIRITUAL, LITÚRGIC I POÈTIC

Segle XIX

287.- ARS DONATI GRAMMATICI

Procedeix de l'Arxiu Capítular de Vic.

1 foli.

Segle XI, mitjans.

288.- LIBER MISTICUS. Fragments d'un Liber misticus de quaresma i de pasqua.

7 folis. Gran format.

Segle XI ex.

Procedeix de Santat Maria de Manlleu.

289.- FOGATGE DE LLOCS D'ESGLÉSIA DE LA COMARCA DE VIC DELS ANYS 1359 – 1360 SEGONS LES CORTS DE CERVERA

Paper.

44 folis. Fol.

Segle XIV.

- 220 -
PAG. EN BLANC

- 221 -

ÍNDIX DE NOMS

ABADESSES, SANT JOAN DE LES, 174. - *Consueta de l'Església i monestir*, 211.

ABACUC, 26, 32.

ABADIA, Ramon d', 8.

ABDIAS, 26.

ABELLERA, Ramon d, 157, 160. *Actus Apostolorum*, 3, 4, 15.

ADO, arquebisbe de Vienne, 4. - *Martyrologium*, 133, 135, 138.

ADRIÀ, sant, 109, 130.

ADAUCTE, sant, 100.

ÀGAT, sant, 181.

ÀGATA, Santa, 128, 130, 210.

AGATÓ, sant, abat, 181.

AGEU, 26.

AGUSTÍ, sant, 32, 38, 40, 53, 54, 58, 61, 67, 68, 79, 72, 78, 87, 98, 117, 123, 128, 133, 134, 136, 138. - *L. soliloquiorum*, 17, 70. - *Homiliae super Johannem*, 16, 45. - *De Corpore et sanguine Christi*, 47. - *De civitate Dei*, 53. - *Opuscula quaedam*, 61. - *XXIII sermones de informatione regularis vitae*, 73. - *Opuscula*, 76. - *Epistolae*, 78. - *Libri*, 208. - *Regula monastica*, 160.

AIMON, sant, 181.

ALA, 72.

ALBERT MAGNE, sant, 208.

ALBERT, Pere. - *Costums de Catalunya entre Senyors y Vassalls*, 166

ALBERTINUS. - *De vita Christi*. - V. UBERTI DE CASALIS.

Alcoran, 219.

ALCOT-. - *Super librum Sapientiae*, 18.

ALCUI, 6, 32, 38, 56, 72. - *Questiones de litteris et libris*, 55. - *De Trinitate*, 59, 67. - *Epistola ad Eulaliam virginem*, 59. - *De anima*, 61. - *Carmina*, 61. - *Epistola ad Karolum imperatorem*, 67, - *Interrogatio et optima responsio*, 56. - *Interrogationes*, 60, 61. - *De rebus sacris*, 55. - *Rescriptio ... ad ...Karolum imperatorem*, 56. - *De vitiis et virtutibus*, 65-67.

ALDEGONDA, santa, 110.

ALEMANY, Jaume, beneficiat, 8.

ALEXANDRE, Papa. 152, 155.

ALEXANDRE D'ALES, 71, 208. - *Compendium Teologicae*, 17.

ALFONS, sant, 102, 106. - *Libellus de virginitate Marie*, 102.

ALFONS IV, rei, *Privilegi*, 157. ~

ALFONS, bisbe de Vic. - V. Tous,
Alfons de.

ALMUNIA, Andreu d', canonge de Vic, 6, 38, 143.

ALTAFULLA, Pere d', 103.

Altercatio duorum judeorum, 75, 76.

AMADOR, sant, 181.

AMASIAS, 28.

AMBRÓS, sant, 32, 38, 72, 78, 113, 138, 208. - *Expositio super Apocalipsim Johannis*, 45.

AMORÓS, Carles, impressor de Barcelona, 183.

ANANIES, 121.

ANASTÀSIA, santa, 92, 124.

ANDREU, sant, 84, 93, 96, 109, 115, 117, 121, 123, 138.

ANDREU CORSINI, Sant, 106.

ANDREU, Joan, 5, 145. – *Liber sextus decretalium cum apparatu*, 150. - *Clementine decretales cum apparatu*, 152.

ANGELA DE FOLIGNO, 81, 82. - *Visions i instruccions*, trad. catalana, 81. «

ANGLESOLA, ANGULARIA, Bernat d', 94, 95.

ANGLESOLA, Ramon d', bisbe de Vic, 156, 159, 214.

ANNA, santa, 19, 23, 96, 107, 109, 128, 180. - Altar de, 27, 32.

ANSELM, sant, 72, 181.

Antioquia, 79.

ANTIC., Pere, bisbe de Lleida, 159.

Antiphonae missarum tam de tempore quam de sanctis, 123.

Antiphonale officii tain de tempore quam de sanctis, 124.

Antiphoinarium missarum de tempore, 125.

Antiphonarium missarum de sanctis, 124.

Antiphonarium, 3, 6, 210, 211.

Antiphonarius, 4.

Antifoner, 10.

ANTONI ABAT, sant, 109, 138, 181.

ANTONI DE PÀDUA, sant , 96, 98, 105, 108.

Apparitió beati arcangeli Michaelis in monte Gargano, 61, 62.

Apocalipsis, 15.

Apocalipsis cum glossa, 14.

Aquisgran, concili d', 134.

ARAGÓ, Alfons d', infant, 8.

ARAGÓ, Joan d', patriarca, 156.

ARATY BASILI, 202.

Archidiaconus super sextum, 18.

ARENY, Pere, copista, 10.

ARETI, Lleonard. - *In moralia Aristotelis Ysagogicon*, 189.

AREZZO, Francesc d', 207.

ARGYLOPILO, Joan, 189.

ARISTÒTIL. - *Ethicorum*, 189.

Aristotelis cum commentu Esta quiae, 12.

ARNAU, fra, 38, 82.

ARNAU, arquebisbe de Tarragona, 158.

ARNOLD, sant, 119.

Arquells, monestir de Sant Pere dels, 97.

ARRI, 57.

ARSENI, sant, 181.

Arte bene moriendi, Tractatus de, 20, 22, 132.

Arxiu Capitular, Vic, 50, 54, 58, 59, 65, 79, 83, 85, 122, 131.

Arxiu de la Cúria Fumada, Vic, 142.

ASCLEPIADES, 202.

- 222 -

ASSINTI, 202.

ASSUER, 31.

Astrologia, Tractat d', 194.

Astrologicus liber, 17, 63.

ATANASI, sant, 57, 58, 67, 89, 107. - *Símbol*, 67, 107. - V. *Expositio fidei catholicae*.

AUGURI, sant, 106.

Ausona. - V. Vic.

AVETZAT, Guillem, escriptor, 9.

Avinyó, 54,

B., princep d'Antioquia, 79.

BADIA, Ramon de, canonge, 180.

BALBIS, Joan de, *Catholicon*, 198.

BÀRBARA, santa, 102, 108, 109, 181.

Barcelona, 54, 104.

BARLANC, sant, 181.

BARRAQUER i ROVIRALTA, J., 111.

BARTOMEU, sant, 94, 96, 105, 128, 138.

BARUC, 26.

Basilea, concili de, 79.

BASILISA, santa, 88.

Bassana, bisbe de, 207.

BAUCELLS, Francesc de, 8.

BAXILLER, Joan, 19.

BAYONA, fra Joan, dominicà, 97.

BAYSI, Guiu, *Commentaria in decretu Gratiani*, 146.

BASILI, sant, 181, 202. - *Opera*, 207.

BELLAVISTA, Guillem de, canonge, 7.

BELLERA, Ramon de, bisbe de Vic, 106, 144.

Bellmunt, 115.

Bellpuig de les Avellanes, monestir, 3. - *Lliberia*, 111.

BELLVIS, Berenguer de, bisbe de Vic, 156, 157, 159.

BELLVIS, Ramon de, 215.

BENEDICTI DE CAPI310, Johannes, 74.

BENET, sant, 98, 118, 120, 128. - *Regula monachorum*, 161.

BENET, papa, 21.

BER, Enric, 54.

BERENGUER, heretge, 66.

BERNAT, sant, 72, 76, 77, 96, 109, 138. - *De amore Dei*, 97. - *Homiliae super Cantica canticorum*, 41.

BERNAT CALVO, sant, bisbe de Vic, 95, 104, 113, 181. - *Miracles*, 22.

BERNAT COMPOSTELA, *Apparatus in decreta*, 147. - *Questiones et solutiones de apparatu decreti*, 214.

BERNAT DE SANT HIPÒLIT, 137.

BERNABÉ, sant, 128, 130.

BERTRAN, bisbe de Tolosa, 41.

BERTRAN, cardenal, 157.

Bestiari, 218.

Bíblia, 8, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 24. - *Completa*, 8. - *Cum interpretationibus*, 6.

BIBLIOTECA CAPITULAR, Vic, 51, 65, 67, 68, 73. - V. Vic, *Catedral, Capítol Canònica; Museu Episcopal.*

BIBLIOTECA EPISCOPAL, Vic, 106, 109.

BIBLIOTECA DE CATALUNYA, Barcelona, 82.

BIBLIOTECA PROVINCIAL UNIVERSITÀRIA, Barcelona, 182,

BIBLIOTECA VATICANA, 12.

BLAI, sant, 98.

BOECI 40, 72.

Bolonya, 154, 165.

BONADA, Pere, llibreter, 12.

BONAVENTURA, sant, 50-52, 75, 208. – *Breviloquium pauperis in scriptura*, 75. - *Distinctiones in quartum librum sententiarum*, *Questiones ... super iiii, libros sententiarum*, 51, 52. - *Itinerarium mentis ad Deum*, 75. - *Libellus de triplici via veniendi ad summam sapientiam*, 75. - *Sententiae sententiarum*, 59. - *Super libros sententiarum*, 17, 18.

BONIFACI, papa, 144.

BONONIA, Ferrarius de, 6.

BRAULI, sant, 201.

BRÈSCIA, Bartomeu de, 145.

BRETONS, Pere de, 9.

BRENDA, santa, 181.

Breviari, 4, 8, 11, 22, 23.

Breviari manual, 8.

Breviarii Dertusensis. Pars Hiemalis, 105.

Breviarium de officio totius anni secundum consuetudinem ecclesiae Vicensis, 106.

Breviarium secundum consuetudinem Sedis Vicensis, 101, 102, 104.

Breviarium secundum usum Ecclesiae Barchinonensis, 103.

Breviarium Urgellensis dioecesis, 105.

BRÍGIDA, Santa, 110.

BRU, Pons de, canonge, 11, 70, 146.

BRU, bisbe de Signina, *Homiliae*, 15, 40.

BRUNUS, *Super Pentateucum*, 14.

BURGo, fra Egidi de, *Expositio in cantica canticorum*, 41.

BUSTIO, Anioni de, *Super secundum librum decretalium*, 23.

BUYSSON, impressor de Lió, 142.

Caeremoniale episcoporum sedis Vicensis Pontifical, 117, 119.

Caeremoniale episcoporum Vici, 119.

CAISSIS, sant, 181.

Calcedònia, concili de, 67.

CALDES, Jaume de, 7.

CALIXTE III, papa, 12, 74, 207.

CALBIELLO, Ferran Pere, 152.

CALLÍS, Jaume, jurista vigatà, 157.

CÀNDIA, santa, 181.

Canones, 3, 4, 23.

Cant, 21, 22. - *notat*, 21. - *d'orgue*, 22.

Cantica canticorum cum glossis, 15, 26, 34.

Cantonale missarum, 124.

Cantonale oificii de communi et de solemnitatibus beate Virginis, 126.

Cantoralis, Libellus, 129.

Cantoralium, Fragmenta manus criptorum, 130.

CARBI, Joan Banet de, escriptor, 74.

CARDÓ, Jaume, jurista, 9.

CARDONA, Jaume de, bisbe de Vic, 92.

CARDONA, Joan Baptista, 63.

CARDONA, vescomte de, 30.

Cardona, Sant Vicenç de, 92.

CARLEMANY, 56, 61, 81. - *Epistola Karoli ad Albinum*, 56.

Cartes faents per l'esgleya de Vic, 14.

CARTOIXA. - *Vita Christi*, 178.

CATALÀ, Francesc, beneficiat de Vic, 112.

Catalunya, 70, 80, 108.

CATARINA, santa, 96, 98, 102, 107, 109, 113, 117, 126, 128.

Catarina, Convent de Santa, Barcelona, 196.

CATO, 15, 22, 203.

Catholicon, 11, 18, 22, 197, 199.

CASADEMUNT, Pere, rector de Balenyà, 158.

CASAMITJANA, Gaspar, abat, 216.

CASSIÀ, 303.

CASSIODOR, 32.

CECÍLIA, santa, 128.

CELONI, sant, 106.

Centelles, casa de, 196.

CICERÓ, 72.

CLARA, santa, 181.

CLARIANA, Dalmau de, canonge de Vic, 7.

Clementinae, 18.

CLIMENT I, papa, 124, 133, 138. - *Epistola... quem missit ad beatum Jacobum fratrem Domini* (Obra apòcrifa), 133, 138.

CLIMENT V, papa, 213.

CLIMENT VII, papa, 152, 159.

CLIMENT VIII, papa, 13.

CLOS, Bernat, escriptor, 10.

CLOS, Andreu de, 103.

Codicem imperatoris, 9.

Codicum manuscriptorum missalium Fragmenta, 100.

- 223 -

COGOLLS, Gabriel, canonge de Vic, 10, 18, 20, 49, 79, 132.

COLOMA, Santa, 181.

Colònia, 79.

COLUMBÀRIO, Pere de, 42, 58.

COLL, Pere, 183.

Collectaneum, 6.

Collectaris, Collectorium, 16, 116.

COLLELL, Jaume, 193.

COMA, Josep, vicari general de vic, 185.

COMA, Onofre, 157.

COMAS, Josep, 219.

COMELLA, Antoni de, pintor, 9.

COMES. - *Epistolarium seu lectionarium missae*, 85.

COMESTOR, Pere. - *Historia scholastica*, 171,

COMTE, Francesc. - *Il·lustracions dels comtats de Rosselló, Cerdanya i Conflent*, 184.

Confessionale, 214.

Confraria del Roser, 212.

Concepció, altar de la, 10.

Concordàncies bíbliques, 8, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 47, 48.

CONCHIS, Guillem de. - *Filosofia natural*, 14, 189.

Constansa, concili de, 54.

CONSTANTÍ, emperador, 62.

Constantinoble, concili de, 67.

Constituciones provinciales tarraconenses, 156, 158.

Constitutiones synodales vicenses, 156, 158, 214, 215.

Consueta de Sent Ruf, 15, 144.

Consueta, 6.

Consueta vella, 20, 22.

Consuetudines ecclesiae Vicensis, 143.

Contra haereticos, de divinitate et humanitate Christi, 57.

COPONS, bisbe de Vic, 13.

CÓRDOVA, Diego de, 88.

COROMINA, Francesc de, 103.

Corupte la peccati, De, 75.

COSME, sant, 98, 100.

COSTA?, Berenguer Sa, 215.

COSTA, Calceran Sa, bisbe de Vic, 8, 9, 19, 48, 95, 142, 156, 157, 159, 215.

CRAESBAECK, Pau, impressor, 186.

Creatura mundi, 75.

CRESPIN, Joan, impressor de Lió, 181.

Creu, exaltació de la Santa, 40.

CRISTÒFOR, sant, 84, 92, 96, 101, 102, 107, 108, 128, 138.

Cronica, 175.

Cronica Martini, 8, 180.

Cronologiae Pascae, 218.

CROZET, Jaume, estamper, 218.

CRUYLLES, Guillem Ramon, 207.

CUGAT, sant, 115, 116, 181.

CUNILL, Segimon, 133, 137.

Curator librorum, 3.

Custos sacrorum, 4.

Dabreiamin, 29, 30.

DAMIÀ, sant, 98, 100.

DAMASCÈ, Joan, sant, 72.

DANIEL, 26.

DAUDE DE PRADES, canonge de Magalona, 206.

DAVID, 25, 109.

Decrets, decretals, 23.

Decretum, 11, 18.

Decretum Gratiani cum glossa, 145.

Decretalium cum apparatu archidiaconi, 8.

Decretalium, De Septimo, 18.

Dedicatione ecclessiae, De, 181.

Degada, 4.

DELCLÒS, Joan, il.luminador, 9, 142.

DESPUJOL. Bernat, canonge, 11, 137, 182.

Deus pralmium meritorum pecca torumque damnator, 203.

Deuteronomi, 25.

Devocionari, 211.

DEZCOL, Pere, corredor jurat de Manresa, 97.

DERPLÀ, Francesc, 20.

DIACA, Pau, 80.

Dialogorum, 14.

Dicta beati Isidori Ispalensis episcopi in libro de genere officiorum, 72.

Digestum juris civilis, 164.

Digestuin vetus, 18.

DIONÍS, sant, 72, 109.

Dispositos III, 4.

Disputatio Athanasii, Arrii. Sabelli et Fotini, 57.

Distinctionis juris canonici et civilis, 147.

Divinitate et humanitate Christi, De, 57.

Divinitate, De, 71.

DOMÈNECH, Pere, escrivà, 9, 142.

DOMÈNECH, sant, 98, 128, 139.

Dominicale et sanctorale epistolarum ac evangeliorum. Textus argenti, 93.

DOROTEU, sant, 100.

DURANDUS, Guillelmus. - *Rationale divinatorum officiorum*, 8, 9, 14, 17, 141, 142, 169. - *Repertorium juris*, 169.

DYNI de Regulis. - *Expositio in sextum decretalium*, l5l.

Eclesiastés, 26, 34.

Efès, concili d', 67.

Egipte, 80, 141.

ELIONOR, regina d'Aragó, 157.

ELISABET, Santa, 22, 102, 104, 181.

Emaús, 121.

EMILIÀ, sant, 100.

Enarrationes e vitis patrum.... 54, 55.

ENECHUS, arquebisbe de Tarragona, 159.

ENRIC, sant, 128.

Epistola pro constructione claustrum novi Sedis Vicensis, 143.

Epistolae et evangelia totius anni, 93,

Epistolae Pauli glossatae, 17.

Epistola ad Efesios, 27.

Epistoles, 9, 20.

Epistoles e evangelis dominicals, 16.

Epistoler, 11, 19, 21.

Epistoler de Sent Paul, 14.

Epistoler nou, 86.

Epistoler vey, 86.

Eptaticos, 3.

ERA, Peresa, canonge de Vic, 8, 27, 171, 189, 197.

EREVIG, Guillem, beneficiat d'Elna, 199.

ERMEMIR, prevere de Vic, 30, 61, 62, 136.

ERMENGOL, sant, 98, 113.

ESCOLÀSTICA, Santa, 113.

Esriptori de Vic, 30.

ESDRAS, 25.

Esop, *Fabulae*, 205.

Estany, monestir de Santa Maria de l', 52, 53, 64, 74, 75, 116, 128, 129, 190, 191.

ESTEVE, sant, 80, 91, 92, 94-96, 98, 103, 107, 110, 115, 122, 124, 126-128, 138, 160, 210.

Esteve, sant in Coelio Monte, 79.

Eucaristiae, De sacramento, 20, 22, 27.

EUDALD, 90, 215.

EUFEMI, 202.

EUFRASINA, Santa, 181.

EUGÈNIA, Bernat de Santa, 7.

EUÀLIA, Santa, de Barcelona. 96, 102, 103, 105, 115, 128, 181.

EULÀLIA, santa, de Mèrida, 181.

EULOGI, sant, 106.

EUSTAQUI, sant, 108.

EUSTENI, 202.

EUTROPI, sant, 108.

Evangeliarium, 84.

Evangelister, 9, 15, 18, 19, 21, 85.

Evangelis, 3, 9, 17, 20, 35.

Evangeliani, 9.

Evangeliers, 15.

Evangelii de sancto Iohanne glossati, 15.

Evangelii glossati de sancto Narcisso, 15.

Evangelistes, 23.

Evangelia Iohannis, 31.

Evangelia dicenda in sollempnitatibus totius anni, 160.

Exameron, 8, 27.

EXIMENIS. - *Pastoral*, 20, 22. - *Vida de Jesuchrist*, 179. - *Regiment de Princeps*, 193.

- 224 -

Èxode, 25.

Expositio Catechismi, 52, 53.

Expositio fidei catholicae, 67.

Expositio evangelii beati Iohannis, 17.

Expositiones de evangelis divinis, Liber ... entich en que ha. - V. Homiliae in Evangelia totius anni

Expositio super Apocalipsim, 17.

Expositio super Cantica canticorum, 17.

Expositio super Isaiam, 17.

Expositio super Job, 17.

Expositio super Lucam, 6.

Expositio super Marcum, 6.

Expositio super Matheum, 6, 17.

Expositio super parabolas Salomonis, 17.

Extravagantes Johannis XXII cum commentu, 213.

EZEQUIES, 32.

FABIÀ, sant, 93.

FÀBREGUES ROQUER, sor Elena, 211.

FASTIDI, bisbe. - *Libellus de vita christiana*, 73, 74.

FE, santa, 88, 115.

FELICITAT, santa, 85.

FELIP, sant, 29, 93, 96, 123, 128, 134, 138.

FELIP II d'Espanya, 82.

FELIP II l'August, de França, 79.

FELIU, sant, 100, 121.

FELIU de Girona, sant, 90, 113, 128, 138, 181, 217.

FEFNÀNDEZ D'HERÈDIA, Garcia, bisbe de Vic, 120.

FERRAN, sant, 106.

FERRAN II, 168.

FERRER, Pere, 183.

FERRER, Francesc de, canonge de Vic, 10, 18, 42, 48, 50, 58, 68, 73, 194.

FERRIOL, Bernat, escriptor, 8.

FERRIOL, Rafael Martí, 18.

Fides ccc. et viij. patrum apud Niceam editam, 68.

Fides cl. patrum apud Constantinopolim editam, 68.

Fide Trinitatis, De, 15, 17. - V. FULGENSI, Sant.

FINESTRES, Bernat de, ardiaca de Vic, 11, 33, 70, 72, 199.

Flandes, 110.

FLAVI, Josep, 8, 16, 17, 27, 197. - *De antiquitatibus judaicis*, 171.

FLÒREZ, Enric, 135.

Flos sanctorum, 8, 14, 17, 20,, 22, 183.

Formulari notarial, 170.

FORN, Gabriel, notari, 157.

FOTÍ, 57, 68.

FRADIN, Constantí, 182.

Fragmenta operum sanctorum patrum, 135.

FRANCH, Francesc, notari de Vic, 157.

França, 79.

FRANCESC, sant, 96, 98, 107.

FRANCESC, fra, 22.

FRANCISCA ROMANA, santa, 106.

FREDERIC, emperador, 176.

FRELLONI, Joan, estamper, 189.

Frísia, 79.

FRONTÓ, sant, 181.

FUXÓ, Franciscus de, cardenal, 159.

FRUITÓS, sant, 100, 106, 113.

FULGENCI, sant, bisbe de Ruspe, 57. - *De Fide Catholica, De Fide Trinitatis*, 57, 58.

GABRIEL, sant, 23, 99, 106, 164.

GAL, sant, 110.

Galates, 27.

GALCERAN, 14, 16.

GARCIA, Vicenç, rector de Vallfogona, 219.

Gènesis, 24.

GENÍS, sant, 105.

GENOVEVA, santa, 109.

GERALD, ardiaca del Sacre Palau, 26.

GERMÀ, sant, 109.

GERTRUDIS, santa, 110.

Gerundella, 207.

GERVASI, sant, 130.

Gesta Comitum Barchinonensium, 184.

GIL, sant, 96.

GIL, cardenal, 156, 215.

Gisternos cum letania, 4.

Glossa in librum sextum decretalium, 150.

Glossa super Matheum Marcum et Lucam, 16.

GORGONI, sant, 200.

GOSSI, cardenal, 199.

Gothica vetus, 18.

Gothica veyla, 15.

Gramàtica llatí-catalana, 218.

GRAS, Francesc, notari de Barcelona, 7.

GREGORI, sant, 4, 67, 72, 109, 113, 136, 138. - *Dialogorum libri quatuor*, 54, 55. - *Enar rationes e vitis patrum*, 54, 55. - *Opuscula quaedam*, 61. - *De zelo pastoralis officii erga subditos*, 139. - *De episcopis, qui pro ordinatione sacerdotum...*, 139. - *De collata episcopis potestate ligandi atque solvendi*, 189. - *De cura pastoralis*, 4. - *Homiliae super Ezequielem*, 15, 43. - *Homilies*, 16. - *Moralia, Super Job*, 17 - *Dialogus*, 17. *Liber super Ezequielem*, 17. - *Libri morales in Job*, 44. - *De epitalamio sponsi et sponsea*, 40, 46 - *Sermo contra eos qui carnis resurrectionem non credunt*, 63.

GREGORI VII, sant, 106.

GREGORI X. - *Decretat*, 151 - *Decretales absque glossa*, 153. - *Constitutiones*, 212. - *Decretales cum glossa*, 153.

GREGORI XI, papa, 157, 159.

GRYPHIUS, Sebastià, 201.

GUÀRDIA, Berenguer sa, bisbe de Vic, 8, 143, 159, 180.

GUILLEM, abat de Sant Vicenç de Cardona, 92.

GUILLEM, arcabisbe de Tarragona, 158.

GUILLEM, bisbe, 5.

GUILLEM, rei de Sicília, 79.

GUILLEM, sant, 181.

GUITARD, Ramon, prevere, 8.

HEFELE, C. J. V., 65, 66.

HELI, 28.

HEMETERI, Sant, 106.

HERÈDIA, Didac d', bisbe de Vic, 157.

HERMES, Sant, 100.

HERVEUS DE NATALIS, 50, 51. - *Quaestiones super libros sententiarum*, 50.

HILARI, Sant, 14, 72, 109, 113, 202.

HIPÒLIT, Bernat de Sant, sacriscrini, 6.

Hipona, 74.

HISPANUS, Pere, 196. - *Interpretio summularum*, 190.

Història eclesiàstica tripartita, 15.

Històries escolàstiques, 16. 17.

HOLKOT, Robert. - *Commentaria in librum Sapientiae*, 42.

Homílies, 15.

Homiliae in Evangelia totius anni, *Libre en que ha exposicions de evangelis divinals*, *Libre de legenes e sermons apellat Karla*, 79, 80.

Homiliarium pastorale, 81.

HONORAT, Sant, 92, 98, 139, 181.

HONORI D'ANTUN. - *Elucidarium sive dialogus de Summa totius christianae doctrinae*, 53.

HORACI, 18. - *Opera*, 14.

Horae beatae Mariae Virginis secundum usum parisiensem, 108.

Horarum, liber, 116-120.

HUBERT, Sant, 110.

HUC DE FONOLLET, 156, 157.

HUG DE SANT VICTOR, 72, 76. - *De medicina aniniae*, 87. - *De meditatione*, 87. -, *De sacramentis veteris ac novi testamenti*, 59. - *Liber de sacramentis*, 18.

- 225 -

- *Expositio Rogulae S. Augustini*, 162.

HUMBERT, cardenal, 65, 66- - *Liber contra simoniacos*, 65.

Hymni liturgici glossati, 3, 11, 114.

Hymnus angelicus, 93.

ICHLA, sacerdot, 6.

IDALQUER, bisbe de Vic, 3.

Innocencius super decretales, 18.

INNOCENCI III. - *Sermones*, 12.

INNOCENCI IV. *Decretales cum glossa*, 153. - *Super apparatu decretalium libri quinque*, 148. - *Constitutiones*, 212.

Invocatio et confessio inefabilis Trinitatis, 67.

ILDEFONS, Sant. - V. ALFONS.

ISAAC DE SYRIA, 73, 74. - *De vita contemplativa et heremitica*, 73, 74.

Isaies, 25. 32. - *Isaies glossat*, 15.

ISIDOR, Sant, 4, 56, 59-61, 63, 64, 72, 76, 139. - *De ecclesiasticis officiis* (extr.), 56. - *De natura rerum*, 63. - *De poenitentia et confessione peccatorum*, 5, 17, 59. - *De summo bono*, 14, 15, 17, 61, 63. - *Ethimologiarum*, 16, 17, 200. - *Libri sinonimorum et soliloquiorum*, 59-61. - *Prologus in librum regum*, 28. - *Sententiarum libri tres*, 63, 64. - *Sermo in natale S. Johannis*, 36. - V. *Dicta beati Isidori; De temporali vel aeterna Christi nativitate*.

Isop. - *Fabulae*, 205.

Itinerarium vitae sive tractatus de vii. terminibus vitae aeternae. - V. RADULFUS DE BIBERACH, 73.

Iu, Sant, 97, 98.

Iu, bisbe de Chartres, 15, 18, 97, 98, 154.

JAIME, Pere, bisbe de Vic, 13.

JANER, Miquel, canonge de Vic, 11.

Janitor adituum, 4.

JAUME EL MAJOR, Sant, 94, 96, 106, 109, 128, 134, 138.

JAUME EL MENOR, Sant, 93, 121, 123, 133, 138. - *Epistola*, 27. - *Vita*, 218.

JAUME I, rei d'Aragó, 166.

Jeremies, 26.

JERONI, Sant, 29, 32, 38, 40, 60, 61, 63, 69, 72, 94, 107, 117, 128, 186, 188, 208. - *Epistola ad Eustoquiam*, 136. *Epistola ad Paulinum*, 24. - *Epistola a Domnió i Novacià* 25. - *Epistola a Cromaci i Eliodor, bisbes*, 25. - *Epistola a Paula i Eustoquia*, 34. - *Opuscula quaetam*, 61. - *Prolugus galeatus*, 28. - *Pròleg al profeta Isaies*, 26. - *Pròleg a la profecia d'Ezequiel*, 26. - *Pròleg de l'evangeli de Sant Joan*, 26, 35. - *Pròleg a l'evangeli segons Sant Lluç*, 35.

JOAN BAPTISTA, Sant, 85, 87, 91, 93, 97, 107, 120, 123, 128, 133.

JOAN, abat, Sant, 181.

JOAN CRISÒSTOM, Sant, 72, 76, 77. - *Commentaria in psalmum*, 172. - *De compuncione*, 76, 77. *De excessibus et offensione Eutropii*, 76. - *De eo quod nemo leditur*, 76. - *De poenitentia*, 76. - *Opuscula*, 76. - *Quis dabit capitimeo*, 76. - *Sermo de lapsu*, 172.

JOAN DAMASCÈ, Sant, 72.

JOAN DE DÉU, Sant, 106.

JOAN DEGOLLACI, Sant, 100.

JOAN EVANGELISTA, Sant, 19, 27, 36, 71, 80, 83, 93, 95-99, 104, 107, 109, 120, 121, 122, 127, 128, 130, 134, 138.

JOAN BELETH. - *De ecclesiasticis officiis*, 143.

JOAN DE FRIBURG, 69. - *Commentaria in Summam confessorum sancti Raymundi de Penyafort, Summa johannina*, 69, 70. - *Tractatus de instructione confessorum*, 69.

JOAN DE GALES, 75, 76. - *Breviloquium*, 75. - *Ordinarium vitae religiosae*, 75.

JOAN GENOVÈS. - *Catholicon*, 23.

JOAN I, papa, 184.

JOAN XXI, papa, 196.

JOAN XXII, papa, 160.

JOAN, patriarca d'Alexandria, 158.

Joanina, 20, 22, 70.

Joannina de confessione, 18.

JOAQUIM, Sant, 83.

JOB, 4, 15, 16, 25.

Jonas, 26.

JORDI, Sant, 22, 84, 127.

JOSEP, Sant, 106, 125.

JUDAS, Sant, 94, 96, 128, 138. *Epístola*, 27.

Judit, 25.

JULIÀ, Sant, 100, 181, 202.

JULITA, Santa, 128.

JUNYENT, Eduard, 210.

JUST, Sant, 102, 113, 127, 138.

Josué, 25.

Jutges, 25.

Karla, libre... de legenes e de sermons apellat. - V. *Homilias in Evangelia totius anni*, 16, 80..

Kyriale, 120.

Epístola a Cromaci i Eliodor,

LANDULF DE SAXÒNIA. - *Vita Christi*, 10, 177, 178.

Lapidibus, De, 46.

LATZERIS, Pau de, 18. - *Commentaria in decretum*, 147.

LEANDRE, Sant, 44, 105, 106.

Lectionarium sanctorale breviarii Vicensis, 112.

Lectionarium, 3, 4.

Lectura super decretalibus, 151.

Legener, 16, 113.

Legener sanctoral, 16.

Legener dominical, 16.

Levític, 25.

Liber I del Porter, de Vic, 103.

Liber dotationum, 6.

Liber Job cum glossis, 31.

LIBERTINO, Climent, 186

LIRA, fra Nicolau de. – *Postilla in psalmos*, 33. - *In profetas*, 23.

LOMBART, Pere. - *Sententiarum*, 15, 49.

LONGI, Sant, 181.

LUDOVIC Pius, 26.

LUNA, Pere de, 159.

LLEÓ, Sant, papa, 67, 108.

LLEÓ XII, 58.

LLEONARD, Sant, 100.

LLERÇ, Bernat de, canonge de Vic, 9, 14, 84.

Llibre quotidià, de Vic, 51, 52, 58, 65, 68, 69, 71, 73, 114.

LLORENÇ, Sant, 96, 98, 121, 127, 128, 138.

LLUC EVANGELISTA, Sant, 84, 100, 115, 128, 138.

LLUCIÀ, Sant, 84, 102, 104, 113, 128, 181.

LLÚCIA, Santa, 84, 98.

LLUÍS, Sant, 181.

Macabeus, 4, 16, 23, 26, 28.

MADEXUS, sacriscrini, 4.

MADRIGUERA, Pere, escriptor, 6.

MADRONA, Santa, 103.

MAGDALENA, Santa, 96, 98, 99, 104, 108, 109, 116, 121, 128, 137, 138.

MAGDALENA DE PAZZIS, Santa, 106.

Magister Sententiarum, 17.

Malaquies, 26.

MALCH, monjo, Sant, 181.

MALLA, Felip de, 54.

MANDAGATO, Guillem de. - *Libellus de electione facienda*, 155.

Manipulus curatorum, 22.

Manipulus florum, 11, 18.

MARGARIDA, Bernat de Santa, canonge de Vic, 6.

MARGARIDA, Santa, 109.

MARC, Sant, 94, 96, 98, 130, 138, 184.

MARCA, 184.

MARSAL, Sant, 113, 181.

MARCEL, Sant, 130, 140.

MARCIÀ, Sant, 84, 102, 104, 113, 128, 133, 181.

- 226 -

MARIA EGIPCIACA, Santa, 54.

MARTA, Santa, 96, 98.

MARTÍ, Sant, 96, 98, 100, 108, 109, 113, 121, 123, 128, 138, 157, 184.

MARTÍ L'HUMÀ, rei d'Aragó, 157, 184.

MARTINES, ardiaca, 202.

Martirlegium, 4.

Martirologi, A, de Vic, 135.

Martirologi, B, de Vic, 133.

Martirologi, C, de Vic, 137.

Martirologium Usuardi, 137, 162.

Martirologium, 6, 8.

Martirologium et necrologium ad usum Ecclesiae Cathedralis Vicensis, 137.

MASSANA, Antoni, 103.

MASSÓ i TORRENTS, Jaume, 168, 169, 180, 182, 184, 193, 194.

MATEU, Sant, 84, 94, 98, 100, 128, 138, 142.

MATIES, Sant, 87, 96, 138, 142.

MAURICI, Sant, 100, 130.

MAXIMIÀ, 202.

MAYANS, Francesc, Jurista, 9.

MAYOL, Pere, escriptor, 9.

MEDALIA. - V. MALLA.

Megilloj, 31.

Megilloi Esther, 30, 31.

MELO, Francesc Manuel de. - *Historia y separación y guerra de Cataluña*, 186.

MENAT, Sant, 100.

METAFRASTES. - *Opera*, 207.

MINGUELL, Pere, 191.

Miquees, 26.

MIQUEL, Sant, 91, 96, 99, 100, 107, 109, 120, 123, 127, 128, 138, 164. - Altar de... en la Seu de Vic, 5, 11.

Miracles de Sant Bernat, bisbe de Vic, 14.

MIRAMBELL GIOL, Francesc, 109.

Miscel.lània, 212.

Miscel.lània... litúrgica, 144.

Missa in honorem Sancti Josephi, 125.

Missal, 3, 4, 9, 19-21, 90, 95.

Missal ab evangelis e epistoles, 14.

Missal sense evangelis e epistoles, 95.

Missal vigatà, 23.

Missal major complit, 95.

Missale, 90.

Missale mixtum et completum, 48, 95.

Missale mixtum, 8.

Missalis mixti et completi, Fragmenta, 90.

Missale parvum, 93, 95, 98, 99.

Missale parvum Urgellense, 97.

Missale parvum Vicense, 96.

Missale parvum dioecesis Elmensis, 210.

Missale secundum ritum ecclesiae Urgellensis, 95.

Missale secundum ritum ecclesiae Vicensis, 92.

Missalium, Fragmenta codicum manuscriptorum, 100.

MITJANS, Guillem, abat de Sant Vicenç de Cardona, 92.

MOISÈS, 15, 16, 28, 32, 60.

Moisils, abat, 181.

MOLENDINIS, Francesc de, 149.

MOLINÉ i BRASÉS, Ernest, 81.

MOLLES, Jaume, 207.

MÒNiCA, Santa, 106.

MONTCORB, Guillem de, canonge de Vic, 7.

MONTELAUDANO, Guillem de. - *Super Clementinas*, 18, 147.

MONTELAUDANO, Enric de. - *Quodlibeta*, 12.

MONTRAL, Guilabert de, 6.

MONRODON, Arnau de, bisbe de Girona, 171.

MONTERRAT, Cosme de, bisbe de Vic, 11, 207.

MORERA, Bernat de, 95.

MORGADES I. GILI, Josep, bisbe de Vic, 106, 107, 130.

MOYA, Aciscle de, bisbe de Vic, 95, 96.

MUNTADELLA, Arnau, escriptor, 9, 46, 48, 182.

MUR, Bernat de, 154, 157, 159.

MUR, Ramon de, 215.

NADAL, canonge, 7.

Nam et haec salubriter... cànon d'un concili toledà començant, 62.

Narangel, 82.

NARCÍS, Sant, 90, 113, 181.

NARCÍS DE SANT DIONÍS. - *Constitucions de Catalunya*, 167.

Narni, 75.

Natura del cant, 14.

Natura rerum, De, 63.

Naum, 26.

Necrologi, 5, 69, 70, 72.

Necrologium monasterii sancti Johannis de Abbatissis, 160.

Necrologium sancti Petri Vici, 133, 135, 137.

Neemies, 25.

NICEA, Cardenal de, 207.

Nicea, concili de, 67.

NICETAS, Sant. - *Explanatio simboli beati Nicete, aquileyensis ep*, 68.

NICOLAU, Sant, 95, 96, 98, 107, 108, 121, 128.

NICOLAU II, papa, 65, 66. - *Vigilantia universalis* (butlla), 65.

NICOLAU V, papa, 207.

NIN, Sant, 102.

NOGUERA, Bernat de, 38, 98.

NOGUEROL, prevere, 22.

NON, sant. 102.

Numerus, 25.

OCTAVI, emperador, 176.

Offeies, 11.

Officiarius, 11.

Oficier, 6, 10.

Officium defunctorum, 131.

OLAGUER, Sant, 103.

OLÍMPIA, sor, 211.

OLIVA, bisbe de Vic, 5, 88. - *Sermo in natale beati Narcisi*, 217.

OLIVERT, Joan, 180.

Opuscula sanctorum patrum, 133.

Orarius, 15.

Orationale ecclesiae Vicensis, 117.

Orationale sive collectaneum ad usum Sedis Vicensis, 115.

Orationes divinatorum officiorum in choro secundum usum Monasterii Stagnensis, 115.

Ordinacions de la confraria de sabaters i cuirassers de Ponts, 163.

Ordinacions de l'ofici de paraires de Vic, 163.

Ordinacions de la confraria dels arcàngels sants Miquel i Gabriel de paraires de Vic, 164.

Ordinari, 19, 23.

Ordinari episcopal, 14, 15.

Ordinaris bisbals, 118.

Ordinibus sacris, *De*, 62.

Ordo orationum et versicolorum responsiorumque dicendorum in officii et absolutionibus defunctorum, 131.

Ordo qualiter divina Opera in Ecclesia agantur. 55, 56.

ORÍGENES. - *Homiliae in Exodum et alios*, 39.- *Expositio*, 15.

ORTIZ, Andreu. - *Relación del sitio de Ostende*, 187.

Oseas, 26.

ORNOS, Jordi d', 10, 78, 79, 215.

OSTIENSIS. - V. SUSSA, Enric de.

PACIÀ, Sant, 103.

PALAU, Esteve, canonge de Vic, 48.

PALAU, Guillem de, sacerdot, 8, 32, 49, 69.

Pallerols, 115.

PALME, Víctor, 178, 179.

PALMIERI, Joan B., jurista bolonyès, 165.

PALOU, Guillem de, 38.

PAL-LADI, 202.

PALLÈS, Joan, 21.

PAPIES, 8, 14, 18, 27. - *Elementarium*, 196.

Parabolaes Salomonis, 20, 24, 34.

Paraboles e altres libres de salmo glossat, 14.

Paralipomenon, 5, 15, 17, 25, 29.

PARAMO, Joan de, 186.

- 227 -

París, Biblioteca Nacional de, 182.

Pardo, El, 88.

PASCASIUS, 29.

Passioner, 4. - *veyl*, 16, 113. *nou*, 16.

Passiones apostolorum, 3.

PASCAL, Sebastià, 30.

PASCAL, Radbert, *De corpore et sanguine Domini*, 30.

PASTOR, Sant, abat, 181.

Pastorale, 4.

PAU, Sant, 19, 23, 83, 96, 98, 120, 123, 128, 138. - *Epistolae*, 3, 14, 15, 37, 38.

PAU, diaca, 80.

PAULÍ, 72.

PAYVEZINO, Felip. 217.

Pedralbes, 182.

PELAGI, Sant, 181.

PELAI, Sant, 181.

PELLICER, Josep M., 130.

PENYAFORT, Sant Ramon de *Summa de poenitentia et de mairimonio*, 69.

Peraires de Vic, Llibre dels senyals distintius, 215.

PERAULT, Guillem, *Summa de vitiis*, 18, 68.

PERALTA, Joan de, bisbe, 21.

PERE, Sant, 66, 91, 94, 96, 98, 120, 121, 123, 127, 128, 133, 138. - *Epistola*, 27.

PERE MÀRTIR, Sant, 98, 139.

PERE, arquebisbe, 156, 158, 159.

PERE III (IV), comte-rei, 157.

PERE, escrivà, 94.

PERE CELESTÍ, Sant, 106.

PERE REGALAT, Sant, 106.

PERE LLOMBARD, Mestre de les Sentències, 49, 51. - *Sententiarum libri quatuor, Sentències de Mestre Lombard, L. Sententiarum. Mestre de les Sentències*, 49, 50.

PERE DE TARANTÀSIA, INNOCENCI V. - *Commentarium in II sententiarum*, 61.

PETRARCA, Francesc. - *Versus super libris confessionum B. Augustini, 73. De remediis utriusque fortunae*, 18, 193.

PETRUS RAVENAE DE S. JOHANNE B., 76, 77. - *Sermo, 77*.

PEZZANA, Nicolau, 30.

Philemon, 27.

Philosophia, 8, 16, 18.

Phurim, 31.

PI, Guillem de, 6.

PIFERRER, 24.

PIQUÉ, Joan, 184.

PLA, Bernat des, canonge de Vic, 8.

PLA, Francesc des, canonge de Vic, 10.

PLA, Joan, escriptor, 10.

PLACENTINUS. - *Summa instutionum*, 165.

PLÀCID, 30.

PODIOLO, V. PUJOL, 000.

Poemata moralia, 205.

POLONO, Martí, 176.

POLÒNIA, Santa, 181.

POMPEYÀ, 202.

Pontifical, 14, 19, 20, 21, 22. - V. Ceremoniale episcoporum Sedis Vicensis.

POQUI, Francesc, 216.

POSSES, Pere, 103.

PRADELL, Pericot de, escriptor, 9.

Prats de Lluçanès, 109.

PRESCIA, 203.

Pretia major, 16, 20.

PRIMITIU, Sant, 102, 103, 104,106.

Privilegis, 3.

Procerus, 16.

Processional, 22; *vigatà*, 23.

Processionarius Ecclesiae Cathedralis Vicensis, Liber, 127.

Processionarius Monasterii Stagnensis, Liber, 128.

Processionarius, Libellus, 129.

Praepositus hostiariorum, 4.

Pronosticon et de praescientiae futuri saeculi, 15.

Profetes, 3, 4, 15, 16, 28.

Prophetia Isaiae cum glossis, 34.

Prosarium, 120, 122.

PRÒSPER, Sant, 72, 139.

Prosser, 22.

PROTASSI, Sant, 130.

PRUDÉNCI, 113.

PRUNÉS, Pere, 163.

Psalms penitencials, 108.

Psalmistà, 16, 28.

Psalterium et breviarium parvum, 110.

Psalterium feriale breviarii, 112.

Psalterium feriale et Himnarium, 111.

Psalterium Hymnarium et Orationes Breviarii de tempore, 110.

Psaltir, 4.

Psaltiri colectari, 16.

Psaltiri ferial, 102.

Psaltiri glossat, 15-17 31-33.

PUIG, Ramon de, beneficiat de Vic, 11, 18.

Puigdollers, Podiodelers, 137.

PUIGSECH, Pons de, beneficiat de Vic, 11.

PUJADAS, Jeroni, 184, 217.

PUJOL, Arnau des, beneficiat de Vic, 8.

PUJOL, Bernat de, 103.

PUJOL, PODIOLO, Francesc des, 8, 71.

PUJOL, Podiolo, Ramon de, 149.

PUJOLAR, Pere, alberguer, 103.

Quaraenterus, 4.

QUINTIL ERMEMIR, canonge de Vic, 5, 30, 61.

QUIRZE, Sant, 128.

QUITÈRIA, Santa, 181.

Quaestiones de pace et tregua, 156.

RABAN MAUR, 23.

RADULFUS DE BIBERACH. - *Itinerariuni vitae sive tractatus de vii. terminis de vitae aeternae*, 73.

RAMON DE PENYAFORT, Sant, 69. - *Summa de poenitentia et de matrimonio*, 8, 69. - *Summa Johannina*, 2. - *Decretals*, 153.

RAMON, mestre, 27.

RATBERT, Plàcid, 29.

RATBERT, Sant Pasqual. - *De corpore et sanguine Domini*, 30.

Rationale sive speculum Ecclesiae, 48.

Racional, V. GUILLEM DURAN, *Rationale divinatorum officiorum*.

RAVENNATIS PETRI. - *Opuscula*, 76.

REAL, Ferrer de, beneficiat de Vic, 8.

Regius liber ... sive descriptio temporum, 174.

Regula canonica Aquisgranensis, 61, 133, 134, 139.

Regula monachorum sancti patris Benedicti, V. BENET, sant.

Regula monastica sancti Augustini, 160.

Regum, Liber, 4, 16, 25, 28.

Relació breu dels successos ... de Vich, 185.

RELLES, Onofre, 183.

Rebus sacris, De, 55.

Responsoria et orationes officii diurnalis, 117.

Responsorium et invitatorium. Liber, 126.

Responsorium, 6.

RIBAS, Joan, 187.

RICARD DE SANT VÍCTOR, 72.

RICARD, canonge sacristà, 6.

RIPLA, Hug de. - *Compendium teologiae moralis*, 70.

RIPOLL, Jaume, canonge de Vic. 90, 118, 182, 186.

Ripoll, 90, 118, 130.

Ritus contra fulgura et tempestates, 131.

ROC, Sant, 109.

RODERIC, arquebisbe, 158.

ROMÀ, Sant, 109.

Roma, Concili de Latran, 66.

Romae, Descriptio urbis, 175.

ROSSONIS DYNUS DE, 213, 214.

ROURE (ALIAS) SITJAR, Sebastià, 83.

ROVIRA, Gabriel, Afministrador de l'Estany, 74, 75.

- 228 -

RUANO, Pere, canonge, 12.

RUDESIND, Sant, 106.

Ruth, 25.

Ruspe, 57.

RUTHE, cardenal, 207.

SABELLI, 57.

SABINIENSI, Jaume, 159.

SABLAYROLLES, Maur, 121, 128.

Sacramentarium Gelasianum, 88.

Sacramentarium Vicense, 86, 89.

Sacramentarium Gregorianum, 88.

Sacramentoum Liber, 88, 90, 119.

Sacramentari, 6, 88, 100, 119.

Sacramento Eucharistice, De, 142.

Sacrarium, 4.

Sacri-custodi, 4.

Sacriscrinius, 4.

Sacrista, 4.

SACOSTA, Berenguer, V. COSTA, Berenguer sa.

SACOSTA, Galceran, V. COSTA, Galceran sa.

SADURNÍ, Sant, 27, 101, 103, 144, 180, 181.

SAFIRA, 121.

Sagramentari, 95.

SAGUARDIA, Berenguer, bisbe de Vic, 148.

Salomó, 4, 15, 25, 29.

SANT AGUSTÍ, monges de, 117.

SANT JERONI, monges de, 117.

SANT ESTEVE IN COELIO MONTE, cardenal de, 79.

SANT HIPÒLIT, Bernat de, 137.

Sant Hipòlit, 131.

Sant Joan de les Abadesses, 91.

Sant Pere dels Arquells, monestir de, 97.

SANT SALVADOR, Bernat de, 6.

SANZ, Joan, 185.

Sanctoral, 101.

Sanctorale, 11, 15.

SAUCIUM, arquebisbe, 159.

SAULEDA, Pere, canonge, 11, 23, 105.

SAVINA, Santa, 100.

Scintillarum, Liber, 8, 15, 18.

Scriptorium, 5, 133.

SEBASTIÀ, Sant, 93, 101,102, 103, 106, 144.

SEDULT, 113.

SEDULI HISPERRII, 22.

SEDULUS PROPERCIUS, 15.

SEGIMON, Sant, 87, 181.

SEGON, Sant, 102-104, 106, 181.

SÈNECA, 72. - Epístoles..., 72, 191.

Selva historial, 217.

Senior scribarum, 3.

SENIOFRED, 5.

Sententiarum, Liber, 8, 16, 31, 63.

Sentència sobre els pagesos de Remensa, 168.

Sermonari (en català i castellà), 82.

Sermones dominicales, 80, 81.

SERVACI, Sant, 110.

SESGLEYA, Berenguer, prevere, 97.

SEVER, Sant, 103, 104.

Sibila, cant de la, 144.

SILVESTRE, Sant, papa, 67, 138.

Simbolum, de Nicea, 68.

SIMON, Sant, 94, 128, 138, 181.

Simonia, De, 69.

Sinaí, 60.

SISEBUT, rei, 61.

SÍRIA, Isaac de. - *De vita contemplativa et heremitica*, 73.

Smaragdum quodicem, 3.

SÒCRATES. - *Història eclesiàstica*, 172.

SOFONIES, profeta, 26.

SOLER, Pere de, canonge de Mallorca, 10.

SOZOMEN. - *Història eclesiàstica*, 172.

SOTTER, Sant, 87.

Speculator, 18.

Statu finali iudicii, De, 75.

Summa artis gramaticale, 196.

Summa aurea de vitiis, V. GUILLEM PERAULD.

Summa aurea de virtutibus, 10,64, 67.

Summa aurea theologiae moralis quae aurea appellatur, 65.

Summa quodidicis, 15.

Summa super quodidicis, 18.

Summa instituiionum, 15.

Summa Hostiensis, 18.

Summa Johannino, V. JOAN DE FRIBURG.

Super libros sententiarum magistri Bonaventurae, 50.

SUSAGNA, Santa, 100.

SUSSA, Enric de. - *Summa supertitulis decretalium*, 148.

TALLADA, Ramon, canonge, 7.

TARANTÀSIA, Pere de. - *Commentarium in II sententiarum*, 12, 17, 51.

TARRÉS, Joan B., 216.

TARRÉS, Josep, 216.

TARRÉS I FONTANELLES, sor Maria, 216.

TAVERTET, Ferrer de, 31.

TAVERTET, Guillem de, bisbe de Vic, 137.

TAYÓ, de Saragossa, 44.

TECLA, Santa, 128, 181.

Temporalis vel aeterna Christi, nativitate, Liber de, 75.

TEODOR, Sant, 100.

TEODORET. - *Història eclesiàstica*, 172.

TEODORIC, rei de França, 55.

TERES, Joan de, bisbe d'Elna, 184.

Terra Santa, 79.

TERRADELLES, Guillem, 176.

Test maior, 21.

Test mijà, 21.

Testament novel, 28.

TEULATS, Jaume, canonge de Barcelona, 54.

Text, textus evangeliorum, textum, 84, 85. - V. *Evangeliorum, Textus argenti*. - V. *Dominicale et sanctorale epistolorum ac evangeliorum*.

TIMOTEU, 27.

Titulum de regularibus, 151.

TITUS, 27.

TOBIAS, 25.

Tolosa, 9.

TOMÀS, apòstol, Sant, 84, 85, 89, 91-94, 96, 104, 116, 124, 138, 208.

TOMÀS D'AQUINO, Sant, 58, 81. - *Secunda secundae*, 58.

TOMÀS DE CANTORBERY, Sant, 123.

TOMÀS DE HIBERNIA. - *Manipulus florum*, 71.

Tonorum, Liber, 8.

TORMO, bisbe de Vic, 21, 22.

TORRELLES, Guillem de, bisbe de Barcelona, 103.

TOUS, Alfons de, bisbe de Vic, 102, 215.

Tractat de la nativitat de la Verge, 15.

Tractatus de Resurrectione, 8, 27, 189.

Tractatus de consecratione ecclesiarum, 46.

Tractatus actionum, 165.

Tractatus distinctionum I libri Decreti Gratiani, 212.

Tractatus de arte bene moriendi, 20,22, 132.

TRAPNELL, Alfred, 109.

TRESSERRES, Pere de, preòsit de Sant Pere dels Arquells, 97.

Tresor dels pobres, 195.

Tribus gradibus humilitatis, De, 40.

TRINITAT, 75, 91, 95, 101, 102, 121, 123, 140, 144, 213.

Trinitate, De, 66. - V. ALCUI, *Invocatio et confessio inefabilis Trinitatis*.

Tristany, Lo llibre de, 9.

Troparium, 120, 122.

TRUYOD, TRUYOLS, Bernat, escrivà, 9, 84, 102.

UBERTI DE CASALIS, 73. - *De vita Christi*, 18, 73. - *Arbor vitae crucifixi Jesu*, 72, 73.

UC DE RIPLA, 86. - *Compendium theologiae moralis*, 70, 71.

ULMO, Guillem de, 68.

Urgell, 99.

- 229 -

URGELL, Andreu d', 11.

URBÀ papa, 40, 152.

USUARD. - *Martirologium*, 137.

Usatges de Catalunya i constitucions primitives, 166.

Usus ecclesiastici secundum consuetudinem. Urgelitanae sedis et episcopatus, 140.

València, 52, 53.

VALENTÍ, Sant, 87.

VALLÈS, Pere Joan, 115.

VENANCI, Sant, 106.

Verdum, 79.

VIADER, Pere, 114.

Vic, 49, 55, 59, 61, 63, 65, 66, 69, 73, 75, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 90, 93, 101, 106, 109, 110, 113, 115, 120, 122, 132, 139, 142. - *Catedral, església de Sant Pere, Capítol, Canònica de Sant Pere*, 50-55, 57, 59, 61, 66, 69-72, 75, 76, 78, 80, 83-90, 93-95, 101, 103, 110, 115, 117, 121, 126, 127, 131, 139, 142, 143. - *Església de Santa Maria*, 116. - *Gremi de fusters*, 125. - *Museu Episcopal*, 49, 81, 83, 99, 100, 137, 143. - *Scripitorium*, 61, 63, 80, 133. - V. ARXIU DE LA CÚRIA FUMADA: BIBLIOTECA CAPITULAR, BIBLIOTECA EPISCOPAL.

VICENÇ, Sant, 100, 128, 130, 138. - *Altar de*, 7.

Vida de Santa Maria Egipciaca, 54.

Vicis e virtuts, Llibre de, 15, 17.

VÍCTOR, Ramon de Sant, 72.

VIDAL, Sant, 30, 87.

VILADAMOR, Antoni. - *Primera part de la història general de Catalunya*, 216.

VILANOVA, Arnau de. - *Receptari*, 196.

VILAREAL, Antoni, prevere de Vic, 83.

VILLANUEVA, Jaume, 1, 13, 49-51, 54, 55, 57, 59, 64, 66, 68, 73, 75, 76, 78, 80, 86, 89, 93, 101, 104, 111, 113, 115, 117, 119, 121, 127, 132, 133, 135, 137, 139, 141, 182.

VIRGILI. - *Eglogues*, 18. - *Bucòlica Georgicon Aeneidos*, 201.

Virtutibus et de honesta vita, L. de, 66.

Virtutibus et gratis, L. de, 71.

Vita canonica Aquisgranensis. V. Regula canonica Aquisgranensis, 4, 5.

Vitas patrum, 4, 8.

VITAL, 202.

VIVET, Francesc, 68.

VORAGINE, Jaume de. - *Legenda aurea*, 180, 161, 218.

VOVIA, 202.

WADANIR, bisbe, 3.

WILARA, 3.

XAMBO, Nicolau, escriptor, 10,

Zacaries, 26.

ZEFERÍ, Sant, papa. - *Epistolae*, 20.

ZENÓ, Sant, 87.

ÍNDIX DE COPISTES I DE MINIATURISTES

ALMUNIA, Andreu d', canonge de Vic i copista, 6, 38, 143.

ANDREU, Joan, copista, 5, 145.

ARENY, Pere, copista, 10.

AVETZAT, Guillem, Copista. 9.

BRÈSCIA, Bartomeu de, copista, 9.

BRETONS, Pere de, Copista, 9, 142.

CALDES, Jaume de, copista, 7.

CLOS, Bernat, copista, 10.

COMELLA, Antoni de, pintor i copist, 9.

DELCLÒS, Joan, il.luminador, 9, 142.
DOMÈNECH, Pere, copista, 9, 142.
FERRIOL, Bernat, copista, 8.
MADRIGUERA, Pere, copista, 6.
MAYOL, Pere, copista, 9.
MUNTADELLA, Arnau, copista, 9, 46, 48, 182.
PERE, copista, 6, 94.
PI, Guillem de, copista, 6.
PLA, Joan, copista, 10.
PRADELL, Pericot de, copista, 9.
QUINTIL, ERMEMIR, canonge de Vic i copista, 5, 30, 61,
TRUYOL, Bernat, copista i miniaturista, 9, 84, 102,
VILARREAL, Antoni, copista, 82.
XAMBO, Nicolau, copista, 10.

ÍNDEX DE MANUSCRITS DATATS

Any 1038 : Sacramentarium vicense. N.º 66, pàg. 86.

Any 1056 : Isidorus, de poenitentia et confessione peccatorum. - Ejusdem libri sinonimorum et soliloquiorum. - Alcuinus, de Trinitate. - Epistola ejusdem ad Eulaliam virginem. N.º 43, pàg. 59.

Any 1061 : Fragmenta operum sanctorum patrum. Tercera part del n.º 129, pàg. 135.

Any 1064 : Isidorus, de summo bono libri quatuor. – Regula canonica aquisgranensis. - Aparitio Beati Archangeli Michaelis in Monte Gargano. - Opuscula quaedam beatorum Hieronimi, Augustini et Gregorii. N.º 44, pàg. 61.

Any 1066 : Paralipomenon libri duo. N.º 6, pàg. 29.

Any 1235 : Evangelia dicenda in solemnitatibus totius anni. - Regula monastica Sancti Augustini. - Necrologium monasterii Sancti Johannis de Abbatis. N.º 149, pàg. 160.

Any 1235 : Liber regius sive descriptio temporum. N.º 167, pàg. 174.

Any 1235 : Cronica usque ad annum MCCXII. - Descriptio urbis Romae. N.º 168, pàg. 175.

Any 1268 : Biblia sacra. M.s 1, 2, 3, 4, pàg. 24.

Any 1326 : Epistola pro constructione claustrum novi Sedis Vicensis. Segona part del n.º 134, pàg. 143.

Any 1327 : Expositio catechismi. N.º 35, pàg. 52.

Any 1331 : GUILLERMI DURANDI: Rationale divinatorum officiorum. N.º 133, pàg. 142.

Any 1354 : Vida de sent Jaume Apòstol. - Cronologia pasqual. - Bestiari. N.º 228, pàgina 218.

Any 1340 : Cartularium beneficii ecclesiastici sub invocatione sanctorum Marci et Mathei in Sede Vicesi fubdati. N.º. 176, pàg. 184.

Any 1430 : Breviarium secundum consuetudinem Sedis Vicensis. N.º 84, pàg. 104.

Any 1453 : Executoria de Hidalguia a favor de Juan de Páramo. N.º 182, pàg. 188.

Anys 1455-58 : Inventarium librorum Bibliothecae Vaticana tempore Calixti Papae III, N.º 201, pàg. 207.

Any 1457 : Fastidii Episcopilibellus de vita christiana. - XXII, sermones Sancti Augustini de informatione regularis vitae. - Ysaac de Syria de vita contemplativa et heremitica. N.º 55, pàg. 73.

Any 1459 : Vita Christi, auctore Landulfo de Saxonia, N.s 169, 170, pàg. 177.

Anys 1463-64 : Catholicon sive dictionarium latinum. N.º 195, pàg. 199.

Anys 1488-1510 : Ordinacions del ofici de perayres de Vic. N.º 153, pàg. 163.

Any 1481 : Sentencia i privilegis otorgats per el Rei Ferran II en la Cort de Barcelona de 1481. N.º 160, pàg. 168. . '.

Any 1557 : Dominicale et sanctorale epistolarum ac evangeliorum. N.º 63, pàg. 83.

Any 1584 : Ordo orationum et versiculorum, responsoriorumque dicendorum in officiis et absolutionibus defunctorum. N.º 125, pàg. 131.

Any 1595 : Primera part de la història de Catalunya per Antoni Viladamor. N.º 224, pàgina 216.

Any 1603 : Il·lustracions dels comtats de Roselló, Cerdanya i Conflent, per Francesc Comte. N.º 178, pàg. 184.

Any 1671 : Vida del màrtir Sant Eudalt. N.º 223, pàg. 215.